

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Jan Příb

**PRÁVNÍ ÚPRAVA MIMOSOUDNÍCH ZPŮSOBŮ ŘEŠENÍ
MEZINÁRODNÍCH OBCHODNÍCH SPORŮ V RUSKÉ
FEDERACI**

Disertační práce

Školitel: prof. JUDr. Květoslav Růžička, CSc.

Studijní program: Teoretické právní vědy

Studijní obor: Mezinárodní právo soukromé a právo mezinárodního
obchodu

Datum vypracování práce: 1. 9. 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Jan Příb

Poděkování

Tímto si dovoluji poděkovat prof. JUDr. Květoslavovi Růžičkovi, CSc., konzultantovi mé disertační práce, za cenné připomínky a důležitou podporu při jejím zpracování.

Jan Příb

Prohlášení o počtu znaků vlastního textu disertační práce včetně poznámek pod čarou

Prohlašuji, že vlastní text této disertační práce včetně poznámek pod čarou sestává celkem z 346 842 znaků.

OBSAH

1. ÚVOD	9
1.1. <i>Vymezení tématu práce</i>	9
1.2. <i>Cíle práce</i>	10
1.3. <i>Struktura a metody práce</i>	11
2. ROZHODČÍ ŘÍZENÍ	13
2.1. <i>Obecně k rozhodčímu řízení</i>	13
2.1.1. <i>Postavení rozhodčího řízení v Ruské federaci</i>	14
2.2. <i>Arbitrabilita</i>	20
2.2.1. <i>Objektivní arbitrabilita</i>	20
2.2.2. <i>Subjektivní arbitrabilita</i>	27
2.3. <i>Rozhodčí smlouva</i>	31
2.3.1. <i>Forma rozhodčí smlouvy.....</i>	31
2.3.2. <i>Existence a platnost rozhodčí smlouvy</i>	35
2.4. <i>Rozhodci, rozhodčí senát</i>	36
2.4.1. <i>Požadavky na funkci rozhodce</i>	40
2.4.2. <i>Nezávislost a nestrannost rozhodce, vyloučení rozhodce</i>	41
2.4.3. <i>Odpovědnost rozhodce a rozhodčího senátu</i>	43
2.4.4. <i>Pravomoc rozhodčího senátu, vztah vůči řízení soudnímu</i>	44
2.4.4.1. <i>Podání žaloby ke státnímu arbitrážnímu soudu</i>	45
2.4.4.2. <i>Podání žaloby k rozhodčímu senátu</i>	46
2.5. <i>Řízení před rozhodčím senátem</i>	49
2.5.1. <i>Základní zásady rozhodčího řízení</i>	49
2.5.2. <i>Organizace rozhodčího řízení</i>	52
2.5.3. <i>Průběh rozhodčího řízení</i>	53
2.5.3.1. <i>Pravomoc rozhodčího senátu vydat předběžné opatření</i>	54
2.5.3.2. <i>Dokazování</i>	56
2.6. <i>Rozhodnutí rozhodčího senátu a ukončení řízení</i>	58
2.6.1. <i>Forma a náležitosti rozhodčího nálezu</i>	60
2.6.2. <i>Oprava a výklad rozhodčího nálezu; doplňující rozhodčí nález</i>	62
2.7. <i>Zrušení rozhodčího nálezu</i>	62
2.7.1. <i>Důvody pro zrušení rozhodčího nálezu</i>	66
2.7.2. <i>Řízení o zrušení rozhodčího nálezu</i>	68
2.8. <i>Uznání a výkon rozhodčích nálezů</i>	71
2.8.1. <i>Rozhodčí nálezy vydané na území Ruské federace</i>	72
2.8.1.1. <i>Důvody pro zamítnutí návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí.....</i>	74
2.8.1.2. <i>Rozhodnutí o návrhu na uznání a výkon rozhodčího nálezu</i>	76
2.8.2. <i>Rozhodčí nálezy vydané mimo území Ruské federace</i>	77
2.8.2.1. <i>Důvody pro zamítnutí návrhu na uznání a výkon rozhodčího nálezu.....</i>	81

2.8.2.2. Rozhodnutí o návrhu na uznání a výkon rozhodčího nálezu	102
2.8.3. Rozhodčí nálezy, jež není třeba vykonávat	103
2.8.4. Výkon rozhodnutí	105
3. MEDIACE	108
3.1. <i>Obecně k mediaci</i>	107
3.1.1. Právní postavení mediace v Ruské federaci	109
3.1.2. Mezinárodní smlouvy, budoucí vývoj	111
3.1.2.1. Vzorový zákon o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních smírech uzavřených v důsledku mediace	112
3.2. <i>Projednání sporu v rámci mediace dle ZM.</i>	114
3.2.1. Souběh mediace a řízení před státními soudy a rozhodčím řízením	117
3.2.1.1. Mediace mimosoudní	119
3.2.1.2. Mediace soudní	121
3.3. <i>Mediátor, mediační společnost</i>	124
3.3.1. Mediátor	124
3.3.2. Mediační společnost	128
3.4. <i>Provedení mediace</i>	131
3.4.1. Zahájení mediace	131
3.4.2. Průběh mediace	133
3.4.3. Konec mediace	134
3.5. <i>Výkon zahraničních mediačních dohod</i>	142
3.5.1. Singapurská úmluva	143
3.5.2. Vzorový zákon o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních smírech uzavřených v důsledku mediace	144
3.5.3. Vnitrostátní právní úprava	144
4. ZÁVĚR.....	148
SEZNAM POUŽÍVANÝCH ZKRATEK.....	154
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	157
SEZNAM PŘÍLOH.....	175
Příloha č. 1.....	176
ABSTRAKT, KLÍČOVÁ SLOVA V ČESKÉM JAZYCE	
ABSTRACT, KLÍČOVÁ SLOVA V ANGLICKÉM JAZYCE	

1. ÚVOD

1.1. Vymezení tématu práce

V moderním světě nabývají mezinárodní vztahy, mezinárodní obchod nevylučuje, stále většího významu. S rozvojem internetu se interakce se zahraničními subjekty stala ve větší či menší míře prakticky každodenní součástí života a fungování fyzické či právnické osoby. Podnikatelským, ale i nepodnikatelským subjektům se díky moderním technologiím dostala do rukou mj. možnost snadno i rychle vyhledat eventuálního obchodního partnera z jiného státu, a to např. i z druhé strany zeměkoule, a vstoupit s ním do smluvního vztahu. S takto vznikajícími mezinárodními obchodními vztahy kromě nesporných výhod nicméně přirozeně souvisí i rizika vzniku eventuálních sporů, ať již se jedná o spory o zaplacení dlužných částek, správný výklad sporných smluvních ustanovení či jiné záležitosti.

Takovéto vzniknuvší mezinárodní obchodní spory je následně možné právně řešit typicky buď před státními soudy nebo mimosoudně – prostřednictvím tzv. mimosoudních způsobů řešení sporů, pro něž se obecně vžila zkratka ADR (z anglického *Alternative Dispute Resolution*, tj. alternativní řešení sporů). Podstatou předmětného alternativního řešení sporů je přitom svobodný projev vůle sporných stran, kterou se tyto rozhodly delegovat projednání a eventuálně též rozhodnutí svého sporu na nezávislou a nestrannou třetí soukromoprávní osobu, odlišnou od státního orgánu. Nespornou výhodou takového postupu je jeho flexibilita, tj. možnost zvolit si takovou třetí osobu a upravit si podmínky projednání věci tak, jak tyto odpovídají svobodnému uvážení sporných stran. Jinými slovy, jsou to přímo samy strany, které rozhodují o tom, kým bude jejich spor projednán, na jakém místě budou jednání ve věci konána apod. Lze doplnit, že k atraktivitě předmětných mimosoudních způsobů řešení sporů současně přispívají ve srovnání s řízením před státními soudy též zpravidla jejich nižší finanční nákladnost a rychlejší projednání sporu.

Nicméně ani předmětná řešení sporů alternativním způsobem nelze od státní moci zcela oddělit. Jejich provázanost obecně spočívá např. v pomocné roli soudů, otázce vynutitelnosti výsledku ujednání či rozhodnutí o merituu věci apod. Z tohoto pohledu se

proto jevílo jako nanejvýš žádoucí, aby zákonodárce průběh předmětných mimosoudních způsobů řešení sporů alespoň do jisté míry reguloval. Nejinak je tomu i v případě ruské právní úpravy, ve které jsou rozhodčí řízení, resp. rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním styku a mediace upraveny zvláštními federálními zákony.

K obsahu předchozích odstavců lze podotknout, že Ruská federace je jedním z nejvýznamnějších obchodních partnerů České republiky, když se objem vzájemného zahraničního obchodu, bez ohledu na aktuální politickou situaci, dlouhodobě pohybuje v řádech desítek, resp. stovek miliard Kč ročně. Dlužno podotknout, že podle autorovi této disertační práce dostupných pramenů však navzdory předmětné skutečnosti zůstává oblast mimosoudního řešení mezinárodních obchodních sporů v Ruské federaci z pohledu českého právního laika i znalce prakticky neprozkoumána. Je nicméně nesporné, že si zmiňované téma svoji pozornost bezesporu zaslouží, neboť lze v kontextu rozsahu zahraničního obchodu, obecné zahlcenosti státních soudů i nesporných výhod mimosoudního řešení sporů očekávat, že se rozhodčí, resp. mediační doložky budou v obchodních smlouvách uzavíraných mezi českými a ruskými subjekty *pro futuro* objevovat stále častěji. V této souvislosti lze proto důvodně předpokládat, že v některých případech budou spory řešeny mimosoudně též podle ruských právních předpisů, když však, jak již bylo naznačeno výše, pojednání o této problematice v české odborné literatuře prakticky absentuje a z tohoto pohledu se proto autorovi práce jeví rozbor uvedeného tématu jako aktuální a žádoucí.

1.2. Cíle práce

S ohledem na výše uvedené si tato disertační práce klade za cíl zmapovat a podrobněji analyzovat oblast mimosoudního řešení mezinárodních obchodních sporů v Ruské federaci, tj. přinést odpovědi na otázku, za jakých podmínek a jakým způsobem mimosoudní způsoby řešení mezinárodních obchodních sporů v Ruské federaci probíhají. V této souvislosti se přitom práce zaměří též na rozhodčí nálezy, vydané mimo území Ruské federace, jež mají být v Ruské federaci uznány, resp. vykonány. Vzhledem ke skutečnosti, že je předmětná práce určena především české odborné i laické veřejnosti, je kromě přinesení poznatků o jednotlivých právních předpisech cílem této práce též

částečná komparace ruského a českého právního řádu, tj. přinést informace o tom, v jakých aspektech jsou si příslušné právní úpravy podobné, resp. v jakých otázkách se naopak uplatňuje postup odlišný, jakož i v této souvislosti zaujmout právní pohled *de lege ferenda*.

Cílem této práce je tudíž přinést čtenáři ucelené informace a náhled na průběh právně upravených mimosoudních způsobů řešení mezinárodních obchodních sporů v Ruské federaci, tj. mezinárodního rozhodčího řízení a mezinárodní obchodní mediace. Stranou zájmu této práce tak zůstávají „hybridní“ formy mimosoudních způsobů řešení mezinárodních obchodních sporů, jako např. med-arb, arb-med, mini-trial apod., jejichž existence je sice ruskými právními předpisy, resp. ruskou judikaturou obecně uznávána,¹ nicméně zvláštní právní úprava těchto způsobů, do značné míry kombinujících jiné způsoby mimosoudního řešení sporů, prozatím absentuje.

V neposlední řadě lze uvést, že cílem této práce není přinést poznatky o mezinárodním rozhodčím řízení a mezinárodní obchodní mediaci výhradně teoretického charakteru, nicméně zaměřit se též na jejich praktický průběh, a to zejména ve světle relevantní judikatury. V tomto ohledu nezůstane stranou zájmu této práce ani reflexe aktuálního vývoje na poli mimosoudních způsobů řešení mezinárodních obchodních sporů v Ruské federaci, resp. v globálním kontextu, a to včetně zaměření se na možný další budoucí vývoj ruské ADR legislativy.

1.3. Struktura a metody práce

Jak již bylo uvedeno výše, hlavní pozornost této práce bude zaměřena na analýzu mezinárodního rozhodčího řízení a mezinárodní obchodní mediace v Ruské federaci, a to jak v rovině teoretické tak i praktické. Současně však stranou zájmu nezůstane ani částečná komparace zejména rozdílných relevantních institutů ruského a českého právního řádu. Vzhledem ke skutečnosti, že předmětná práce vychází ze znění poměrně „čerstvých“ právních předpisů, bude autor, s ohledem na předpokládaný nedostatek

¹ Viz např. usnesení státního Federálního arbitrážního soudu Severo-Západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. A56-56934/2014 ze dne 23. dubna 2015 ve sporu ruských subjektů *ATEK* proti *Severnaja stolica*.

relevantní judikatury, zaujímat k případným nejasným ustanovením též osobní stanoviska, resp. tyto vykládat.

Co se týče struktury práce, předmětná disertační práce bude rozdělena do čtyř částí. Těžištěm práce budou části věnované rozhodčímu řízení a mediaci, tj. hlavy II. a III. K tomuto lze podotknout, že s ohledem na stanovený rozsah práce se tato nebude zabývat speciální úpravou rozhodčího řízení před ruskými stálými rozhodčími soudy (jichž je řádově několik set, přičemž tyto vydávají svá vlastní pravidla (mezinárodního) rozhodčího řízení); v souvislosti s mediací bude z důvodu její neformální povahy pozornost zaměřena výhradně na její právní stránku. Poznatky, ke kterým autor při zpracování tématu dospěl, pak budou spolu s celkovým shrnutím analyzované problematiky obsahem závěrečné hlavy IV.

Autor práce si ke shora uvedenému podotýká, že společným jmenovatelem jednotlivých hlav bude naopak snaha vyhnout se obecným informacím o jednotlivých alternativních způsobech řešení sporů (např. o jejich výhodách či nevýhodách apod.), které jsou veřejnosti obecně známé, resp. dostupné z jiných zdrojů, jako např. z české odborné literatury. Tato práce by naopak ráda přinesla praktický právní náhled na mezinárodní rozhodčího řízení a mezinárodní obchodní mediaci v Ruské federaci a v této souvislosti proto bude využívat poměrně obsáhlé judikatury ruských arbitrážních soudů, a to zejména v kontextu (mezinárodního) rozhodčího řízení, ale též mediace.

2. ROZHODČÍ ŘÍZENÍ

2.1. Obecně k rozhodčímu řízení

Jak již bylo naznačeno v předchozí kapitole, základním znakem rozhodčího řízení je, v rámci distinkce oproti řízení soudnímu, možnost subjektů, kterými mohou být fyzické či právnické osoby, nechat svůj spor rozhodnout soukromoprávní nezávislou třetí osobou, např. stálým rozhodčím soudem nebo nezávislým rozhodcem.²

Jakkoliv je tedy rozhodčí řízení ve své podstatě způsobem řešení sporu mimosoudním, nelze jej jako takové od státní moci zcela oddělit. V této souvislosti právní teorie i praxe rozeznává několik doktrín, jež na koncepci rozhodčího řízení, resp. míru a nutnost regulace rozhodčího řízení státní mocí, nazírají rozdílnými způsoby. Tyto koncepce pojetí rozhodčího řízení samozřejmě nemají pouze teoretický význam, neboť se odrážejí např. v judikatuře při posuzování zákonem neupravených otázek a výkladech sporných či nejasných ustanovení. Vzhledem ke skutečnosti, že cílem této práce není uvedené doktríny podrobněji analyzovat, bude jim věnována spíše jen okrajová pozornost.

Obecně lze ve stručnosti uvést, že základními teoriemi zabývajícími se právní povahou rozhodčího řízení jsou tzv. teorie smluvní a teorie jurisdikční.³ Zatímco smluvní teorie vnímá rozhodčí řízení jako soukromoprávní dobrovolnou dohodu dvou či více sporných stran, která těmto stranám dává možnost s řízením neomezeně disponovat, podle teorie jurisdikční je možné rozhodčí řízení připodobnit k řízení před státními soudy, kdy rozhodce právo nalézá a nikoliv tvoří, s tím rozdílem, že zatímco v soudním řízení rozhoduje soudce na základě zákona, v řízení rozhodčím na základě rozhodčí smlouvy. Uvedená teorie nadto zdůrazňuje, že samotná možnost rozhodčího řízení využít, jakož i jednotlivé náležitosti rozhodčího řízení jsou odvozeny právě od státní moci.

Kromě výše uvedených základních doktrín právní teorie rozeznává ještě teorii

² LEW, J.; MISTELIS, L.; KRÖLL, S.: Comparative international commercial arbitration, The Hague, Kluwer Law International, 2003.

³ *Srov.* RUBINO-SAMMARTANO, M.: International Arbitration law and practice, The Hague, Kluwer Law International, 2001.

autonomní, podle které je (mezinárodní) rozhodčí řízení řízením *sui generis* překračujícím rámec národní právní úpravy, a je třeba jej vnímat jako celek v mezinárodním měřítku se zvláštní pozorností věnovanou mezinárodní obchodní arbitráži.⁴

Poslední doktrínou, která na rozhodčí řízení též nahlíží jako na řízení zvláštního druhu, resp. jako na kombinaci teorie smluvní a teorie jurisdikční, kdy je rozhodčí nález vnímán jako rozhodnutí vydané na základě občanského procesního práva, avšak jež však kvůli své individuální povaze nelze k rozhodnutí státního soudu připodobnit,⁵ je tzv. teorie smíšená, neboli hybridní. Lze doplnit, že s ohledem na koncepci (mezinárodního) rozhodčího řízení v Ruské federaci, dle které je rozhodčí nález vydán rozhodčím senátem na základě soukromoprávní dohody, nicméně jeho uznání a výkon vyžaduje zvláštní řízení před státními soudy, je uvedená smíšená teorie základem nazírání na právní postavení jak mezinárodního, tak i vnitrostátního rozhodčího řízení v Ruské federaci.⁶

2.1.1. Postavení rozhodčího řízení v Ruské federaci

V Ruské federaci právo stran předat svůj občanskoprávní, resp. obchodněprávní spor k řešení rozhodčímu soudu v první řadě vyplývá z Ústavy Ruské federace (Конституция Российской Федерации)(dále jen „**Ústava**“), a to konkrétně z ustanovení § 45 odst. 2 ve spojení s § 8 odst. 1 a § 34 odst. 1 Ústavy. Na základě § 8 odst. 1 Ústavy je v RF garantována mj. svoboda výdělečné činnosti, přičemž k této může na základě § 34 odst. 1 Ústavy každý využít svých schopností a majetku. Na základě § 45 odst. 2 Ústavy je současně každý oprávněn chránit svoje práva a svobody všemi způsoby, které nejsou zákonem zakázány. Jedním z uvedených způsobů je přitom právě i ochrana uvedených práv v rámci (mezinárodního) rozhodčího řízení, a to za zákonem vymezených podmínek,⁷ přičemž rozhodčí řízení jako způsob ochrany občanských práv výslovně

⁴ Např. RŮŽIČKA, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2. vydání, 2005, str. 22.

⁵ ČUPACHIN, I. M.: Решение третейского суда: теоретические и прикладные проблемы, Infotropic media, 2015, str. 19.

⁶ KUROČKIN, S. A.: Международный коммерческий арбитраж и третейское разбирательство, Infotropic media, 2013, str. 16.

⁷ KARABELNIKOV, B. R.: Международный коммерческий арбитраж, Московская высшая школа социальных и экономических наук, 2013, str. 38.

uvádí i § 11 odst. 1 federálního zákona č. 51-FZ ze dne 30. listopadu 1994, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (гражданский кодекс)(dále jen „OZ“).

Uvedenou konstrukci lze dále opřít též o judikaturu obecných (arbitrážních) soudů i o judikaturu Ústavního soudu RF, který se na základě ústavní stížnosti ruské společnosti *Gazprom export* v roce 2010 zabýval otázkou, zda mezinárodní rozhodčí řízení neodporuje garantovanému právu na soudní ochranu (tj. ochranu poskytovanou státními arbitrážními soudy) podle § 46 odst. 1 Ústavy. Zmiňovaný soud ve svém usnesení č. j. 754-O-O ze dne 1. června 2010 danou záležitost jednoznačně posoudil tak, že konstatoval, že rozhodnutí sporu v rámci mezinárodního rozhodčího řízení ustanovením Ústavy na soudní ochranu práv neodporuje. V této souvislosti lze zmínit další relevantní rozhodnutí Ústavního soudu RF sp. zn. 54-O ze dne 20. února 2002, kdy předmětný soud mj. konstatoval, že „omezení pravomocí soudů obecné jurisdikce je při hodnocení žaloby o zrušení rozhodčího nálezu Mezinárodního obchodního rozhodčího soudu při Obchodně-průmyslové komoře Ruské federace ve své podstatě nezbytnou zárukou smluvní svobody stran a jejich práva na takovou ochranu svých práv, kterou si samy svobodně vybraly a která nevyklučuje možnost se v určitých otázkách projednávaných rozhodčím soudem dle ustanovení ruského federálního zákona o rozhodčím řízení v mezinárodních obchodních věcech obrátit na soud obecné jurisdikce.“ S odkazem na stálou rozhodovací praxi ruských soudů lze tudíž uzavřít, že při uzavírání rozhodčí smlouvy subjekty občanskoprávních vztahů, požívající smluvní volnosti, samy dobrovolně odmítají rozhodnutí sporu státními soudy a nezávislou volbou rozhodců či rozhodčího soudu se zavazují podřídit se pravidlům a rozhodnutí vydaného v rámci rozhodčího řízení.⁸

Co se týče úpravy rozhodčího řízení v Ruské federaci v zákonné rovině, je v prvé řadě nutné poukázat na nutnost v ruském právním řádu striktně oddělovat *rozhodčí řízení* jakožto způsob řešení sporů, kdy sporné strany svěří rozhodnutí ve své věci soukromoprávnímu subjektu a tzv. *arbitráž* (арбитраж), jakožto způsob řešení obchodních sporů státními tzv. státními arbitrážními soudy (арбитражный суд). Uvedené názvosloví je zavádějící obzvláště ve vztahu k zákonu o rozhodčím řízení v mezinárodních obchodních věcech (закон о международном коммерческом

⁸ CHVALEJ, V.: Constitutional Grounds for Arbitration and Arbitrability of Disputes in Russia and Other CIS Countries in *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration 2011: The Relationship between Constitutional Values, Human Rights and Arbitration*, Juris, 2011, str. 127.

арбитраже). V Ruské federaci nadto existují dva procesní předpisy, které zvláště upravují postup v řízení v obchodněprávních věcech před státními arbitrážními soudy a v řízení občanskoprávních mezi fyzickými osobami před státními obecnými soudy.⁹ Z důvodu přehlednosti jsou proto rozhodčí soudy, resp. rozhodčí senáty v ruštině označovány jako третейские суды. V této souvislosti je dále vhodné poukázat na existující dualismus v právní úpravě rozhodčího řízení, kdy vedle sebe existují právní normy upravující rozhodčí řízení vnitrostátní a rozhodčí řízení mezinárodní.¹⁰

Pokud jde o variantu vnitrostátních sporů řešených před nestátními orgány, lze podotknout, že tato byla primárně upravena federálním zákonem č. 102-FZ ze dne 27. července 2002, o rozhodčích soudech v Ruské federaci, ve znění pozdějších předpisů (о третейских судах в Российской Федерации)(dále jen „**zákon o rozhodčích soudech**“), který se však na základě § 1 odst. 3 předmětného zákona pro oblast mezinárodních obchodních sporů nepoužil. Zákon o rozhodčích soudech nicméně nahradil v souvislosti s celkovou reformou rozhodčího řízení dne 1. září 2016 v účinnost vstoupivší nový federální zákon č. 382-FZ ze dne 29. prosince 2015, o rozhodčím řízení v Ruské federaci, v platném znění (об арбитраже (третейском разбирательстве) в Российской Федерации)(dále je „**ZTR**“), upravující rozhodčí řízení vnitrostátní, jehož § 39 a 43 a dále části 9 – 12 předmětného zákona se na základě jeho ustanovení § 1 odst. 2 použijí i v případě mezinárodních obchodních sporů, je-li místem rozhodčího řízení Ruská federace. Obdobně se ZTR použije subsidiárně dále též v případě, kdy se místo rozhodčího řízení nachází na území Ruské federace v otázkách zákonem upravujícím mezinárodní rozhodčí řízení neupravených, týkajících se ustavení a činnosti ruských stálých rozhodčích soudů řešících mezinárodní obchodní spory, úschovy spisů, v otázkách spojených se zápisem změn údajů ve veřejných rejstřících RF na základě vydaných rozhodčích nálezů, vztahu rozhodčího řízení a mediace, předpoklady pro výkon funkce rozhodce a odpovědnosti rozhodců a ruských stálých rozhodčích soudů řešících mezinárodní obchodní spory.¹¹

Co se týče právních pramenů přímo upravujících řešení mezinárodních

⁹ MALEŠIN, D.: Russian Civil Procedure: an exceptional mix, Current Law Journal č. 49, 2010, str. 346.

¹⁰ Schéma postavení mezinárodního rozhodčího řízení v rámci právního řádu Ruské federace tvoří přílohu č. 1 této práce.

¹¹ Viz § 1 odst. 2 předmětného zákona.

obchodních sporů v Ruské federaci, tyto jsou jak vnitrostátního tak mezinárodního charakteru. Pokud jde o vnitrostátní právní úpravu, je kromě výše uvedeného ZTR nutné zmínit zejména federální zákon č. 5338 - I ze dne 7. července 1993, o rozhodčím řízení v mezinárodních obchodních věcech, ve znění pozdějších předpisů¹² (о международном коммерческом арбитраже)(dále též jen jako „**RŘMOV**“),¹³ který lze označit v oblasti řešení mezinárodních obchodních sporů v Ruské federaci v rámci rozhodčího řízení za právní normu stěžejní. Uvedený zákon se na základě § 1 odst. 1 RŘMOV použije v případech, kdy se rozhodčí řízení ve věci mezinárodního obchodního styku koná na území Ruské federace,¹⁴ nicméně ustanovení §§ 8, 9, 35 a 36 RŘMOV, upravující součinnost státních soudů a uznání a výkon rozhodčího nálezu, se imperativně aplikují i v případě, koná-li se rozhodčí řízení v zahraničí. Lze uvést, že RŘMOV, tak jak je tomu i v případě jiných národních právních úprav (mezinárodního) rozhodčího řízení, vychází ze vzorového zákona o mezinárodní obchodní arbitráži UNCITRAL z roku 1985 (dále jen „**Vzorový zákon UNCITRAL**“), jakožto díla Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo, s cílem právo mezinárodního obchodu harmonizovat a unifikovat.¹⁵ K uvedenému je třeba dále podotknout, že původní text RŘMOV od svého nabytí účinnosti v roce 1993 nedoznal prakticky žádných změn, z pohledu ruského zákonodárce tak zůstalo prakticky bez povšimnutí např. vydání nového znění Vzorového zákona UNCITRAL v roce 2006. O to větší významu tak má novelizace RŘMOV provedená zákonem č. 409-FZ ze dne 29. prosince 2015, která nabyla účinnosti dne 1. září 2016, která po obsahové stránce transponovala revizi zmiňovaného Vzorového zákona UNCITRAL v roce 2006 a dále reflektovala i soudní praxi i diskuzi odborné veřejnosti k některým bodům dosavadního znění.¹⁶

Za další významný právní pramen upravující oblast řešení mezinárodních

¹² Tj. ve znění federálního zákona č. 250-FZ ze dne 3. prosince 2008 a federálního zákona č. 382-FZ ze dne 29. prosince 2015

¹³ Autorský překlad textu RŘMOV do českého jazyka tvoří přílohu č. 2 této práce.

¹⁴ Uvedené vymezení přitom zahrnuje i ruské výsostné vody, vzdušný prostor vymezený ruskými státními hranicemi a paluby námořních, vzdušných i kosmických plavidel. *Срв.* БАТJAEV, A. A. *et* ТĚРЕСНОВА, J. K.: Комментарий к Закону РФ от 7 июля 1993 г. N 5338-1 "О международном коммерческом арбитраже", Garant, 2011, komentář k § 1 RŘMOV.

¹⁵ SEKOT, T.: Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo UNCITRAL, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, 13. ledna 2006: <http://www.mpo.cz/dokument6470.html>

¹⁶ Více k systematizaci a podstatě změn v oblasti rozhodčího řízení v Ruské federaci, jakož i k důvodům, které tyto změny zavdaly viz SEVASTJANOV, G. V.: Третьейская реформа в России: хронология основных событий и специфика содержания *In:* Международный коммерческий арбитраж и вопросы частного права, Status, 2015 nebo též ASTACHOVA, D.: Russian Arbitration Reform: A Leap into the Unknown?, Kluwer Arbitration Blog, 14. srpna 2015.

obchodních sporů v rámci rozhodčího řízení lze označit federální zákon č. 95-FZ ze dne 24. června 2002, arbitrážní soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (арбитражный процедуральный кодекс Российской Федерации)(dále jen „**ASŘ**“), který je procesním předpisem upravujícím řízení před státními arbitrážními soudy, tj. řízení v obchodních věcech. Ve vztahu k tématu řešení mezinárodních obchodních sporů v Ruské federaci lze uvést, že tento právní předpis upravuje mj. otázku arbitrability různých druhů obchodních sporů, otázku příslušnosti státních soudů při pomocných úkonech při probíhajícím rozhodčím řízení a dále podmínky a průběh řízení o uznání a výkonu rozhodčích nálezů státními soudy či podmínky a průběh řízení o zrušení rozhodčích nálezů vydaných na území Ruské federace.

Spíše jen okrajový význam pro oblast řešení mezinárodních obchodních sporů v rámci rozhodčího řízení představují právní normy jako OZ, federální zákon č. 127-FZ, ze dne 26. října 2002, o insolvenci (úpadku), ve znění pozdějších předpisů (о несостоятельности (банкротстве))(dále jen „**insolvenční zákon**“), federální zákon č. 2395-1 ze dne 21. února 1992, o přírodních zdrojích, ve znění pozdějších předpisů (о недрах)(dále jen „**zákon o přírodních zdrojích**“) a federální zákon č. 138-FZ ze dne 14. listopadu 2002, občanský soudní řád (гражданский процедуральный кодекс)(dále jen „**OSŘ**“), ve znění pozdějších předpisů.

Jak vyplývá z § 15 odst. 4 Ústavy RF, součástí ruského právního řádu, resp. právními prameny upravujícími úpravu řešení mezinárodních obchodních sporů jsou i obecně uznávané zásady a normy mezinárodního práva a mezinárodní smlouvy Ruské federace.¹⁷ Ze zmiňovaných mezinárodních smluv, jimiž je Ruská federace vázána, je třeba zmínit především Úmluvu o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, přijatou v roce 1958 v New Yorku, v Ruské federaci účinnou ode dne 22. listopadu 1960 (dále jen „**Newyorská úmluva**“),¹⁸ Evropskou úmluvu o mezinárodní obchodní arbitráži, uzavřenou dne 21. dubna 1961, v Ruské federaci ratifikovanou dne 27. června 1962 (dále jen „**Evropská úmluva**“).¹⁹ Ruská federace je současně signatářem Washingtonské

¹⁷ Ve vztahu k posouzení právní síly mezinárodních smluv vůči zákonu přitom obdobně jako v českém právním řádu platí, že upravuje-li danou otázku mezinárodní smlouva od zákona odlišně, aplikují se ustanovení příslušné mezinárodní smlouvy.

¹⁸ Ve vztahu k rozhodčím nálezům vydaným na území států, které nejsou smluvními státy Newyorské úmluvy, jsou ustanovení Newyorské úmluvy pro Ruskou federaci, obdobně jako v případě České republiky, závazná pouze za podmínky vzájemnosti.

¹⁹ Evropská úmluva se podle čl. 1 odst. 1 písm. a) vztahuje na rozhodčí (arbitrážní) smlouvy uzavřené za

úmluvy o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států, nicméně tuto dle dostupných pramenů ke dni uzavření rukopisu této práce dosud neratifikovala.²⁰ Opomenout však nelze ani další bilaterální smlouvy o právní pomoci, např. Úmluvu mezi Ruskou federací a Argentinskou republikou o spolupráci a právní pomoci ve věcech občanských, obchodních, pracovních a správních, ratifikovanou federálním zákonem č. 136-FZ ze dne 9. listopadu 2002, v platném znění nebo Úmluvu o právní pomoci mezi Sovětským svazem a Iráckou republikou, ratifikovanou vyhláškou prezidia Nejvyššího sovětu SSSR č. 5201-VIII ze dne 17. prosince 1973, v platném znění²¹ a dále např. Úmluvu o řešení sporů vznikajících v souvislosti s hospodářskými činnostmi, uzavřenou v Kyjevě dne 22. března 1992 státy Společenství nezávislých států, upravující např. podmínky uznání a výkonu rozhodčích nálezů vydaných na území jednoho ze smluvních států.

Zvláštní postavení mezi mezinárodními smlouvami Ruské federace prameny má Úmluva o řešení občanskoprávních sporů vznikajících ze vztahů hospodářské a vědeckotechnické spolupráce v rozhodčím řízení, podepsaná dne 26. května 1972 v Moskvě (dále jen „**Úmluva o řešení občanskoprávních sporů**“).²² Signatáři Úmluvy o řešení občanskoprávních sporů byly státy bývalé Rady vzájemné hospodářské pomoci. S ohledem na zánik Rady vzájemné hospodářské pomoci však v současnosti stranami Úmluvy o řešení občanskoprávních sporů zůstaly kromě Ruské federace již pouze Bulharsko a Mongolsko,²³ když i co do uvedených stran je osud závaznosti Úmluvy o řešení občanskoprávních sporů poměrně diskutabilní. Pro zajímavost lze doplnit, že

účelem urovnání sporů, které vzešly nebo vzejdou z provádění mezinárodního obchodu mezi fyzickými anebo právníky osobami, které při uzavírání smlouvy měly svůj obvyklý pobyt nebo své sídlo v různých smluvních státech Evropská úmluva; a dle písm. b) na rozhodčí řízení a nálezy vydané na základě smluv uvedených v odstavci 1, a) předmětného článku. S ohledem na skutečnost, že signatářem Evropské úmluvy jsou jak Ruská federace, tak Česká republika, je v případě řešení mezinárodního obchodního sporu mezi českými a ruskými subjekty přihlédnout v první řadě právě k textu Evropské úmluvy.

²⁰ K právní úpravě řešení sporů vyplývajících z přímých zahraničních investic v Ruské federaci více např. ALEKSEENKO, A. P.: Правовое регулирование отношений в сфере прямых иностранных инвестиций в Российской Федерации и Китайской Народной Республике. Проспект, 2018, ISBN 9785392275380.

²¹ Přehledný seznam smluv o právních pomoci uzavřených Ruskou federací, resp. Sovětským svazem je k nalezení na stránkách státních federálních arbitrážních soudů na adrese http://www.arbitr.ru/int_law_coop/treaties/40679.html. Pro úplnost je nicméně třeba doplnit, že ne všechny ze zde uvedených smluv se vztahují na oblast uznávání rozhodčích nálezů.

²² Viz NIKOLJUKIN, S. V.: международный коммерческий арбитраж, Litres, 2017, str. 26.

²³ KUROČKIN, S. A., str. 33. Srov. FOUCHARD, P., et GAILLARD, E. et GOLDMAN, B.: On International Commercial Arbitration, Kluwer Law International, 1999, str. 145, kde se uvádí, že smluvními stranami je namísto Bulharska Kuba.

Úmluva o řešení občanskoprávních sporů byla ke dni 26. ledna 1996 vypovězena též Českou republikou.²⁴ Ve světle těchto okolností se odborná literatura proto v řadě případů přiklání k závěru, že Úmluva o řešení občanskoprávních sporů již právně závazná s největší pravděpodobností není.²⁵

Lze doplnit, že v závislosti na skutečnosti, zda se jedná o rozhodčí řízení *ad hoc*, resp. rozhodčí řízení institucionální, mohou být prameny mezinárodního rozhodčího řízení též pravidla vydaná stálými rozhodčími soudy. Mezi nejvýznamnější a nejvyužívanější z nich přitom patří **Mezinárodní obchodní rozhodčí soud při Obchodně-průmyslové komoře Ruské federace** (Международный коммерческий арбитражный суд при Торгово-промышленной палате Российской Федерации)²⁶ a **Námořní rozhodčí komise při Obchodně-průmyslové komoře Ruské federace** (Морская арбитражная комиссия при Торгово-промышленной палате Российской Федерации);²⁷ celkem však stálých rozhodčích soudů působí na území Ruské federace řádově několik set.²⁸

2.2. Arbitrabilita

2.2.1. Objektivní arbitrabilita

Jednou ze základních podmínek pro možnost řešení předmětného mezinárodního obchodního sporu v rámci rozhodčího řízení je jeho tzv. arbitrabilita, tj. způsobilost být předmětem sporu. Jedná se o vymezení, zda spor spadá do okruhu záležitostí, které lze pomocí mezinárodního rozhodčího řízení dle příslušné legislativy řešit. Jinak řečeno, spor

²⁴ Tisková zpráva k výpovědi uvedené smlouvy včetně odůvodnění je k dispozici na oficiálních stránkách Poslanecké sněmovny parlamentu ČR na adrese: http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t1187_00.htm.

²⁵ *Srov.* FOUCHARD, P., et GAILLARD, E. et GOLDMAN, B.: *On International Commercial Arbitration*, Kluwer Law International, 1999, str. 145.

²⁶ Pravidla předmětného rozhodčího soudu lze nalézt zde: <http://mkas.tpprf.ru/download.php?GET=6LPAY%2F81Bmy8LTfAtRmoKQ%3D%3D>. Více k postavení Mezinárodního obchodního rozhodčího soudu při Obchodně-průmyslové komoře Ruské federace viz NIKOLJUKIN, S. V.: *международный коммерческий арбитраж*, Litres, 2017, str. 50.

²⁷ Pravidla předmětného rozhodčího soudu lze nalézt zde: <http://mac.tpprf.ru/download.php?GET=6LPAY%2F81Bmxu8gWmfNIJkg%3D%3D>.

²⁸ Údaje o počtu rozhodčích soudů dle jednotlivých lokalit lze nalézt např. zde: <http://arbitrage.spb.ru/sud/tablicaTS.html>.

je arbitrabilním tehdy, pokud může být meritorně řešen v rámci (mezinárodního) rozhodčího řízení.²⁹ K tomuto je vhodné podotknout, že odborná literatura kategorizuje skupiny či podskupiny (ne)arbitrabilních sporů různým způsobem; vzhledem ke skutečnosti, že cílem této práce není zavádět kategorizace novou, spokojí se tato práce s vymezením co možná nejkompexnějším.

Jak již bylo nastíněno výše, arbitrabilita sporu, tj. tzv. objektivní arbitrabilita je jedním z klíčových podmínek možnosti mezinárodní obchodní spor v RF v rámci mezinárodního rozhodčího řízení projednat. *A contrario*, pokud by rozhodčí soud vynesl rozhodnutí ve sporu, který je nezpůsobilým být předmětem rozhodčího řízení, jednalo by se o důvod pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 34 odst. 2 písm. b) bod I. RŘMOV,³⁰ resp. podle čl. IX. odst. 1 písm. a) Evropské úmluvy, případně pro odepření jeho uznání nebo výkonu na základě § 36 odst. 1 bod 1 podbod 2 RŘMOV a čl. V odst. 2 písm. a) Newyorské úmluvy³¹; z tohoto důvodu je proto třeba věnovat uvedené otázce zvýšenou pozornost.

Arbitrabilita sporu je přitom klíčovou otázkou po celou dobu rozhodčího řízení, neboť může být posuzována státními soudy, resp. rozhodčím senátem v následujících případech:³²

1. státním soudem v případě, kdy je k němu podána žaloba, na jejíž předmět se vztahuje rozhodčí smlouva,
2. rozhodčím soudem v případě napadení jeho pravomoci daný spor řešit,
3. státním soudem v místě rozhodčího řízení při posuzování žaloby o zrušení rozhodčího nálezu,
4. státním soudem dle místa, kde má být rozhodčí nález uznán či vykonán.

Co se týče ruské právní úpravy, v této je otázka zmiňované objektivní arbitrability upravena několika právními předpisy, a to jak pozitivně, tak negativně. Ve vztahu k mezinárodním obchodním sporům je nutné odkázat zejména na pozitivní vymezení § 1

²⁹ Srov. KARABELNIKOV, B. R., str. 136.

³⁰ Viz kapitoly 2.7.1.

³¹ Viz kapitoly 2.8.2.1.

³² CHVALEJ, V., str. 128.

odst. 3 RŘMOV, dle kterého mohou být na základě dohody stran postoupeny k vyřešení cestou rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku spory z občanskoprávních vztahů vzniklých v rámci zahraničního obchodu a jiných forem mezinárodních hospodářských vztahů, pokud má alespoň jedna ze stran místo podnikání v zahraničí,³³³⁴ nebo pokud se místo, kde měly být podstatně plněny povinnosti vyplývající ze vztahu stran nebo místo, se kterým je předmět sporu nejúžeji spojen nachází v zahraničí, a dále spory vzniknuvší v souvislosti se zahraničními investicemi na území RF, resp. s ruskými investicemi v zahraničí.

Další pozitivní vymezení objektivní arbitrability obsahuje § 1 odst. 5 RŘMOV. Na základě předmětného ustanovení mohou být kromě shora uvedené definice v § 1 odst. 3 RŘMOV v rámci rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku řešeny též i jiné spory s účastí zahraničního investora v souvislosti s jeho investicí(emi) na území RF, resp. s ruskými investicemi v zahraničí, je-li tak upraveno příslušnými mezinárodními smlouvami a federálními zákony.³⁵

Objektivní arbitrabilita sporu je však pozitivně vymezena též dalšími zákony. Například § 50 zákona o přírodních zdrojích upravuje, že na základě vzájemné dohody stran mohou být majetkové spory spojené s užíváním přírodních zdrojů předány k řešení rozhodčímu soudu. Dalším zákonem vymezujícím objektivní arbitrabilitu pozitivně je zákon č. 14-FZ ze dne 8. února 1998 o společnostech s ručením omezeným, ve znění pozdějších předpisů (об обществах с ограниченной ответственностью), dle jehož § 8 odst. 4 platí, že poskytuje-li uvedený zákon členovi společnosti s ručením omezeným k

³³ V případě fyzických osob se dle § 1 odst. 4 bodu 2 RŘMOV jedná o místo trvalého pobytu. Pokud má strana více míst podnikání, rozumí se na základě ustanovení § 1 odst. 4 bodu 1 RŘMOV místem podnikání místo s nejuzším vztahem k rozhodčí smlouvě.

³⁴ Může se jednat o místo „hlavní kontroly“ právnické osoby i jeho pobočky. Viz MININA, A. I.: Арбитрабельность. Теория и практика международного коммерческого арбитража, Infotropic Media, 2014, str. 20.

³⁵ Takovým zákonem je například federální zákon č. 160-FZ ze dne 9. července 1999, o zahraničních investicích v Ruské federaci, ve znění pozdějších předpisů (об иностранных инвестициях в Российской Федерации)(dále jen „**zákon o zahraničních investicích**“), jehož ustanovení § 10 upravuje tak, že spor zahraničního investora vzniknuvší v souvislosti s prováděním investic a podnikatelské činnosti na území Ruské federace je v souvislosti s mezinárodními smlouvami Ruské federace řešen u soudu, státního arbitrážního soudu nebo v mezinárodním rozhodčím řízení (u rozhodčího soudu). Dalším příkladem je zákon č. 225-FZ ze dne 30. prosince 1995, o dohodách o společné výrobě, ve znění pozdějších předpisů, (о соглашениях о разделе продукции) resp. jeho ustanovení § 22, které upravuje tak, že spory mezi státem a investorem spojené s ukončením či neplatností dohody jsou řešeny u soudu, státního arbitrážního soudu či rozhodčího soudu (včetně mezinárodních rozhodčích soudů).

ochraně jeho práv soudní ochranu, může být tato realizována též prostřednictvím rozhodčího řízení.

Co se týče negativního vymezení objektivní arbitrability sporu, je třeba zmínit v prvé řadě § 1 odst. 6 RŘMOV, který upravuje tak, že „*další podmínky možnosti postoupení řešení sporu k rozhodčímu řízení mohou být upraveny federálními zákony nebo ustanoveními jiného než tohoto zákona*“. Jinými slovy, uvedené ustanovení zakládá použitelnost dalších federálních zákonů, které arbitrabilitu jednotlivých druhů sporů dále negativně vymezují.

Hlavním ze zmiňovaných právních předpisů upravujících negativní vymezení arbitrability je ASŘ, přičemž klíčovým ustanovením je v tomto ohledu zejména § 33 odst. 2 ASŘ. Na základě uvedeného ustanovení tak nemohou být v rámci (mezinárodního) rozhodčího řízení řešeny:

1. spory dle § 27 odst. 6 body 1, 3 a 6 ASŘ;

Podle uvedeného ustanovení nemohou být v rámci rozhodčího řízení řešeny záležitosti insolvenční (úpadkové) spory vyplývající z odmítnutí či neprovedení zápisu právnických osob a podnikajících fyzických osob do příslušného rejstříku a spory o ochraně práv duševního vlastnictví s účastí subjektů zabývajících se kolektivní správou autorských a obdobných práv, jakož i spory spadající do výlučné pravomoci Soudu pro práva duševního vlastnictví³⁶ podle § 34 odst. 4 ASŘ.

2. spory dle Části III. ASŘ;

Na základě předmětného bodu jsou nearbitrabilními záležitostmi týkajícími se správních či veřejněprávních vztahů (např. tedy otázky daňové).

3. spory dle Hlav 27, 27.1 a 28.2 ASŘ;

Uvedeným ustanovením jsou z možnosti projednání v rozhodčím řízení vyňaty spory týkající se skutečností právního významu (§§ 217 – 222 ASŘ), záležitostí o

³⁶ Dle zákona č. 4 – ФКЗ ze dne 6. prosince 2011, o změně federálního ústavního zákona o soudním systému Ruské federace a zákona o rozhodčích soudech v Ruské federaci v souvislosti s ustavením Soudu pro práva duševního vlastnictví, v platném znění.

přiznání odškodnění za porušení práva na vydání nebo práva na výkon soudního rozhodnutí v přiměřené lhůtě (§§ 222.1 – 222.9 ASŘ) a záležitostí týkajících se ochrany práv a oprávněných zájmů skupin osob (§§ 225.10 – 225.17 ASŘ).

4. spory dle § 225.1 odst. 2 body 1 – 5 ASŘ;

Předmětnými body je dána nearbitrabilita některých korporátních sporů.³⁷ Obecně je třeba k otázce arbitrability korporátních sporů uvést, že ode dne 1. září 2016 lze z hlediska arbitrability rozlišovat tři kategorie sporů: esenciálně nearbitrabilních, arbitrabilních za určitých podmínek a arbitrabilních.

Příkladem esenciálně nearbitrabilních sporů jsou např. spory vznikuvší v souvislosti s napadením nenormativních právních aktů, rozhodnutí, činností či nečinností státních orgánů, orgánů místní samosprávy, či jiných orgánů, kterým byl federálním zákonem výkon státních či veřejnoprávních pravomocí svěřen; nebo dále například spory vyplývající z postupu dle hlav 9 a 11.1 zákona č. 208-FZ ze dne 26. prosince 1995, o akciových společnostech, ve znění pozdějších předpisů (об акционерных обществах).³⁸

Co se týče korporátních sporů arbitrabilních za určitých podmínek, těmito jsou spory vyjmenované v § 225.1 odst. 1 bodech 1 (vyjma sporů vymezených odst. 2 bodu 2 předmětného ustanovení), 3, 4 a 5 (vyjma sporů vymezených odst. 2 bodu 2 předmětného ustanovení) a 8 ASŘ, přičemž zmiňovanými podmínkami jsou skutečnost, že místem rozhodčího řízení je Ruská federace, musí jít o institucionální rozhodčí řízení, rozhodčí smlouva³⁹ musí být podepsaná všemi akcionáři společnosti a rozhodčí soud disponuje zvláštními pravidly pro rozhodování korporátních sporů.⁴⁰ Zbývající kategorii korporátních sporů, které jsou obecně arbitrabilní, tvoří veškeré zbývající spory, které nespádají do některé z výše uvedených skupin.

³⁷ Více viz OKUŇ, S.: Коммерческий арбитраж вынужденно подчинился государственным судам, www.pravo.ru, 3. února 2014.

³⁸ *Srov. KOMAROV, A. S.: Некоторые актуальные вопросы международного коммерческого арбитража, Международный коммерческий арбитраж, 2004, str. 20.*

³⁹ Současně je nutné doplnit, že zákonodárce umožnil uvedené rozhodčí smlouvy uzavírat až ode dne 1. února 2017 – rozhodčí smlouvy uzavřené před tímto datem jsou považovány za neúčinné. Viz Kokorin, I.: Arbitrability of corporate disputes in Russia: current and future regulation, CIS arbitration forum, 18. ledna 2016.

⁴⁰ Viz KARIMULLIN, R.: The Reform of the Russian Arbitration Law: The Arbitrability of Corporate Disputes, Kluwer Arbitration Blog, 21. října 2015.

Současně lze doplnit, že dle právní úpravy účinné ode dne 1. září 2016 může být rozhodčí smlouva zakládající příslušnost rozhodčího soudu k řešení vybraných sporů přímo součástí společenské smlouvy, resp. zakladatelské listiny právnické osoby.⁴¹

5. **spory vznikající ze vztahů upravených právními předpisy Ruské federace týkajícími se privatizace státního a obecního majetku;**⁴²
6. **spory vznikající ze vztahů upravených právními předpisy Ruské federace týkajícími se smluv v oblasti veřejných zakázek na zboží, práce a služby pro zabezpečení státních či obecních potřeb;**⁴³
7. **spory vznikají v souvislosti se škodami na životním prostředí;**
8. **další spory, je-li tak přímo stanoveno jiným federálním zákonem.**⁴⁴

Nejasnosti ohledně negativního vymezení arbitrability sporu, může vyvolávat § 248 ASŘ, upravující výlučnou pravomoc státních arbitrážních soudů Ruské federace ve věcech s účastí zahraničních subjektů. Uvedené ustanovení zakládá výlučnou příslušnost arbitrážních sporů např. ve věcech, jejichž předmětem je nemovitost, nacházející se na území Ruské federace, nebo práva s touto nemovitostí spojená či ve sporech vyplývajících z privatizace státního majetku a s vyvlastněním majetku pro zajištění státních potřeb. Toto ustanovení nicméně překážkou objektivní arbitrability není, neboť se vztahuje na vymezení příslušnosti ruských státních arbitrážních soudů vůči soudům jiného státu a nikoliv na vymezení příslušnosti rozhodčí soud – státní arbitrážní soud. Dlužno podotknout, že předmětnému právnímu výkladu nicméně předcházela opačná dlouhodobá rozhodovací praxe státních arbitrážních soudů, zahrnující mj. i rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu Ruské federace,⁴⁵ jejíž nosnou argumentací byla existence

⁴¹ Ustanovení § 7 odst. 7 RŘMOV.

⁴² Viz rozhodnutí předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu Ruské federace č. j. 3515/00 ze dne 10. dubna 2001, č. 26/23. Srov. MININA, A. I., str. 63.

⁴³ Viz rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu Ruské federace č. j. 11535/13 ze dne 29. listopadu 2013. o postoupení věci č. A40-148581/12 a A40-160147/12 k rozhodnutí předsednictvu.

⁴⁴ Uvedeným zákonem je například ustanovení § 33 odst. 3 insolvenčního zákona, uvedené záležitosti jsou již nicméně zahrnuty v § 33 odst. 2 bod 1 ASŘ. Více viz KARABELNIKOV, B. R., str. 143 a též MININA, A. I., str. 36 a násl.

⁴⁵ Např. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu č. j. A40-24091/07-13-229 ze dne 3. září 2007 ve sporu společnosti *Hewlett-Packard vs Moskva-Krasny Cholmy* nebo rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu, č. j. A40-30560/08-25-257 ze dne 19. května 2009 ve sporu společnosti

veřejného prvku.⁴⁶ Věc tak byla postavena najisto až v roce 2011 Ústavním soudem Ruské federace, a to usnesením č. 10-P ze dne 26. května 2011, ve kterém se uvedený soud zabýval otázkou ústavnosti § 11 odst. 1 OZ, § 1 odst. 2 zákona o rozhodčích soudech, § 28 zákona o zápisu práv k nemovitostem a nakládáním s nimi a § 33 odst. 1 a § 51 hypotéčního zákona. V uvedeném usnesení Ústavní soud ve vztahu k § 248 ASŘ mj. konstatoval, že „*smyslem uvedené normy je v kontextu jejího zařazení v Hlavě 32 ASŘ vymezovat při existenci přeshraničních sporů kompetence soudů jednotlivých států. Její výklad v podobě konstatování výlučné pravomoci arbitrážních soudů ve sporech spojených s nemovitostmi, tj. omezení možnosti předat uvedené spory k řešení v rozhodčím řízení, vychází z nesprávného pochopení institutu výlučné pravomoci v rámci systému státních a vyloučení prorogačních dohod, což stranám nebrání v tom, aby při dodržení obecných pravidel upravených zákonem mohly tyto spory řešit alternativními způsoby.*“ Z uvedeného judikátu tedy jasně vyplývá, že spory vztahující se k nemovitostem, resp. další okruh sporů uvedených v § 248 ASŘ jsou arbitrabilní, tj. mohou být předmětem rozhodčí smlouvy.⁴⁷

Nejasnosti týkající se objektivní arbitrability by nicméně mohly dále vyvstat u sporů spotřebitelských. V této oblasti je nicméně situace s ohledem na recentní judikaturu poměrně jasná, kdy je třeba odkázat na § 17 federálního zákona č. 2300-1 ze dne 7. února 1992, o ochraně práv spotřebitelů, ve znění pozdějších předpisů (о защите прав потребителей), které stanoví, že ochrana práv spotřebitele je realizována u soudu. Uvedené ustanovení je tedy nutné vykládat jako negativní vymezení objektivní arbitrability, což lze dále opřít též o usnesení předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF sp. zn. 3364/13 ze dne 17. září 2013 ve sporu společnosti *Tatenergoshbyt* proti *Federální službě pro ochranu spotřebitelských práv a životních podmínek republiky Tatarstán*, kdy soud mj. konstatoval, že „*úmluva stran o projednání sporu v rozhodčím řízení zbavuje spotřebitele práva domáhat se ochrany svých narušených či sporných práv, garantovaných zákonem, u soudu, a je proto nezákonná.*“ Pro úplnost je možné dodat, že prakticky totožné závěry se objevují i v dalších rozhodnutích téhož soudu, týkajících se vnitrostátních sporů, např. usnesení sp. zn. 6892/13 ze dne 22. října 2013 ve věci č. 586-523196 ve sporu společnosti *Kommunalnyj servis* proti *Federální službě pro ochranu*

MOSSTROJEKONOMBANK proti společnosti *Kalinka-Stockmann*.

⁴⁶ CHODYKIN, R.: *Arbitration law of Russia: Practice and procedure*, Juris, 2013, str. 46.

⁴⁷ KARABELNIKOV, B. R., str. 372 a násl.

spotřebitelských práv a životních podmínek Čuvašské republiky. Pro zajímavost lze k judikatuře Nejvyššího arbitrážního soudu RF doplnit, že tato stojí v oblasti arbitrability spotřebitelských sporů v opozici proti rozhodovací praxi obecných soudů, které naopak arbitrabilitu spotřebitelských sporů uznávají.⁴⁸

Obdobná situace jako u spotřebitelských sporů platí též ve věcech daňových. Ustanovení § 138 odst. 2 federálního zákona č. 146-FZ ze dne 31. července 1998, daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (налоговый кодекс)(dále jen „**daňový řád**“) totiž v uvedených kauzách zakládá výlučnou pravomoc státních arbitrážních soudů, když explicitně uvádí, že „*akty (včetně normativních), jednání či nečinnost daňových orgánů mohou právnické či podnikající fyzické osobami napadnout dle příslušných arbitrážních procesních pravidel u arbitrážního soudu.*“ Jinými slovy, citované ustanovení nedává prostor k tomu, aby mohly být předmětné spory předmětem rozhodčího řízení.⁴⁹

Ačkoliv tomu není explicitně uvedeno, lze za nearbitrabilní dále z povahy věci považovat též adhezní spory související s trestněprávními řízeními či spory související s právními předpisy o boji proti korupci apod., neboť na tyto je možné zjevně aplikovat ustanovení o rozporu s veřejným pořádkem.⁵⁰

2.2.2. Subjektivní arbitrabilita

Kromě výše rozebírané objektivní arbitrability vztahující se k předmětu sporu je nutné zaměřit pozornost též na způsobilost subjektu být při řešení mezinárodního obchodního sporu stranou dle ustanovení RŘMOV, tj. na tzv. arbitrabilitu subjektivní.

Základním pramenem posouzení způsobilosti subjektu být stranou rozhodčího řízení při řešení mezinárodního obchodního sporu v Ruské federaci je § 1 odst. 3 RŘMOV, dle něhož mohou být na základě dohody stran postoupeny k vyřešení cestou rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku spory z občanskoprávních vztahů vzniklých v rámci zahraničního obchodu a jiných forem mezinárodních hospodářských

⁴⁸ PETRIŠČEV, V.: ВС РФ v. ВАС РФ. Очерк II. Правомерность третейской оговорки в договоре с участием потребителя: есть ли расхождение?

⁴⁹ MININA, A. I., str. 46.

⁵⁰ *Ibid*, str. 76.

vztahů, pokud má alespoň jedna⁵¹ ze stran místo podnikání v zahraničí, nebo pokud se místo, kde měly být podstatně plněny povinnosti vyplývající ze vztahu stran nebo místo, se kterým je předmět sporu nejúžeji spojen nachází v zahraničí, a dále spory vzniknuvší v souvislosti se zahraničními investicemi na území RF, resp. s ruskými investicemi v zahraničí.

Pokud jde o fyzické osoby jako o strany mezinárodního obchodního sporu, z výše zmiňovaného ustanovení RŘMOV vyplývá požadavek, že se musí jednat o podnikatelské subjekty. Toto kritérium je nutné hodnotit ve světle *rationae personae*, tj. s přihlédnutím k právní úpravě státu, jehož je fyzická osoba státním příslušníkem, tj. zda uvedená národní právní úprava např. mezi podnikajícími či nepodnikajícími fyzickými osobami činí rozdíl.⁵² V tomto kontextu je vhodné zmínit rozhodčí nálezn Mezinárodního obchodního rozhodčího soudu při Obchodně-průmyslové komoře Ruské federace, sp. zn. 90/2007 ze dne 30. září 2008, který ve vztahu k posouzení subjektivní arbitrability fyzické osoby – občana Iráku jako jedné ze sporných stran konstatoval, že „*vzhledem ke skutečnosti, že byla smlouva uzavřena žalobcem, občanem Iráku (fyzickou osobou), je třeba vzít v potaz zákony Iráku, dovolujících vyvíjet ekonomickou činnost též fyzickým osobám, které nejsou zapsány jako podnikatelé.*“ S uvedenou argumentací je možné se zcela ztotožnit, není totiž důvodu, a ostatně opačný výklad by zjevně směřoval též proti smyslu zákona, omezovat způsobilost fyzické osoby být stranou sporu pouze na základě skutečnosti, že právní úprava státu, jehož je tato osoba občanem, mezi podnikajícími a nepodnikajícími fyzickými osobami nečiní rozdíl. Na druhou stranu, v usnesení předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF sp. zn. 17095/09 ze dne 20. dubna 2010 ve sporu společnosti *Edimax Limited* proti *Š. P. Čigirinskému* předmětný soud judikoval ve věci návrhu na vydání předběžného opatření tak, kdy za stranu sporu uznal i fyzickou osobu – ruského občana, který podnikatelem nebyl. Nejvyšší arbitrážní soud svůj závěr opřel o argumentaci, že smluvní závazek fyzické osoby vyplývají ze smlouvy o koupě a prodeji akcií, tj. z „*činnosti ekonomického charakteru*“, překračuje rámec jejích běžných každodenních potřeb. Vzhledem ke skutečnosti, že podobný závěr zůstává v judikatuře ruských státních arbitrážních soudů osamocen, je otázkou, zda se jednalo o jednorázový

⁵¹ Není přitom zcela zřejmé, zda je z pohledu aplikace RŘMOV přípustná varianta, aby měly místo podnikání v zahraničí obě strany. Odborná veřejnost se s ohledem na komentář k RŘMOV spíše přiklání k závěru, že tato varianta přípustná není, tj. že se tedy musí jednat o jeden ruský a jeden „neruský“ subjekt. Viz CHODYKIN, R., str. 40.

⁵² *Ibid*, str. 41.

exces nebo naopak o precedent, který se stane základem pro akceptaci nepodnikajících fyzických osob jakožto stran mezinárodních obchodních sporů v ruském právním řádu.⁵³

Lze doplnit, že subjektivní arbitrabilita právnických osob z pohledu ruského právního řádu vyplývá již z výše citovaného ustanovení § 1 odst. 3 RŘMOV, přesto i v této oblasti mohou vzniknout určité nejasnosti, a to zejména co se týče právnických osob veřejného práva – tj. státu, federálních republik apod. Na zákonné úrovni je možnost (ruských) veřejnoprávních subjektů účastnit se soukromoprávních vztahů garantována ustanovení § 124 a 125 OZ;⁵⁴ z pohledu způsobilosti být stranou mezinárodního obchodního sporu řešeného v rozhodčím řízení je třeba odkázat na čl. II odst. 1. Evropské úmluvy. Uvedené ustanovení upravuje, že „*v případech uvedených v článku I, odstavci 1 Úmluvy mohou právnické osoby, které jsou podle právního řádu pro ně použitelného považovány za "právníky veřejného práva" platně uzavírat rozhodčí smlouvy.*“ Obecně je tedy uvedeným ustanovením možnost veřejnoprávních subjektů uzavírat rozhodčí smlouvy připuštěna,⁵⁵ na druhou stranu je ovšem nutno uvést, že ruská právní úprava je v tomto ohledu značně kusá, když pravomoci daného veřejnoprávního orgánu uzavřít rozhodčí smlouvu jsou roztrženy v různých právních předpisech,⁵⁶ přičemž současně je třeba dále se zabývat otázkou, jaký konkrétní orgán bude v dané věci za právnickou osobu veřejného práva jednat.

Odkazovanými právními předpisy, zakládajícími pravomoc právnických osob veřejného práva v konkrétních věcech rozhodčí smlouvu uzavřít jsou například již výše citovaný § 10 zákona o zahraničních investicích, § 22 zákona č. 225-FZ ze dne 30. prosince 1995, o dohodách o společné výrobě, ve znění pozdějších předpisů (о соглашениях о разделе продукции), podle něhož jsou spory mezi státem a investorem vzniklé v souvislosti s plněním, ukončením a neplatností smlouvy dle smluvních podmínek řešeny v rámci rozhodčího řízení (včetně rozhodčího řízení

⁵³ Viz KARABELNIKOV B. R., str. 295.

⁵⁴ Stěžejním je přitom zejména § 124 odst. 1 OZ, jež upravuje, že Ruská federace, subjekty Ruské federace: republiky, země, regiony, federální města, autonomní regiony, autonomní oblasti, městská a vesnická sídla a další obce mohou být za stejných podmínek jako další strany – fyzické či právnické osoby, stranami občanskoprávních vztahů.

⁵⁵ Obdobně se k tomuto staví i rozhodovací praxe rozhodčích soudů, např. rozhodčí nález Mezinárodního obchodního rozhodčího soudu při Obchodně-průmyslové komoře RF č. 47/2007 ze dne 11. července 2008 nebo č. 60/2005 ze dne 5. července 2006.

⁵⁶ Srov. MININA, A. I., str. 83.

mezinárodního),⁵⁷ či dekret prezidenta RF č. 889 ze dne 31. srpna 1995, o způsobu předání přislíbených akcií ve federálním vlastnictví v roce 1995 (о порядке передачи в 1995 году в залог акций, находящихся в федеральной собственности).

Nad rámec výše uvedeného lze k tématu subjektivní arbitrability dále doplnit, že v případě, kdy by měla být stranou rozhodčí smlouvy právnická osoba veřejného práva, vždy je třeba nutno *ad hoc* hodnotit, zda uzavíraná smlouva nemá veřejnoprávní charakter, neboť v takovém případě by podmínka arbitrability nebyla splněna.⁵⁸ Předmětný test „veřejnoprávnosti“ lze v tomto kontextu tudíž nanejvýš doporučit zejména zahraničním subjektům, vstupujícím do smluvních vztahů s ruskou právnickou osobu veřejného práva, který by měl pro případ řešení případných sporů obsahovat rozhodčí doložku.

Se subjektivní arbitrabilitou přinejmenším nepřímou souvisí též otázka způsobilosti k uzavření rozhodčí smlouvy. Evropská úmluva tuto problematiku upravuje v čl. VI. odst. 2, na základě kterého budou ruské státní arbitrážní soudy způsobilost stran posuzovat podle práva platného pro tyto strany. Totožná je v tomto ohledu i „vnitrostátní“ právní úprava RF, tj. kolizní ustanovení LXVII. hlavy OZ, tzn. ustanovení §§ 1195 – 1204 OZ, odkazující na tzv. osobní statut (личный закон) fyzické či právnické osoby.⁵⁹ Základním hraničním určovatelem v případě fyzické osoby je podle § 1195 odst. 1 OZ právo státu, jehož je fyzická osoba občanem; obdobně v případě právnické osoby se uplatní na základě § 1202 odst. 1 OZ právo státu, ve kterém je společnost zapsána, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak. Jinak řečeno, způsobilost zahraniční fyzické či právnické osoby k uzavření rozhodčí doložky či smlouvy bude posuzována podle státu, jehož je předmětná fyzická osoba státním příslušníkem, resp. státu inkorporace právnické osoby.

⁵⁷ Obdobná ustanovení lze najít i v dalších mezinárodních smlouvách - např. smlouvách o investičních pobídkách a vzájemné ochraně kapitálových investic s Bulharskem, USA, Čínou, apod. Viz MININA, A. I., str. 84.

⁵⁸ Viz usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu sp. zn. A40-148581/12 ze dne 4. března 2015 ve sporu společnosti *ArbatStroj* proti společnosti *Proizvodstvenno-těchničeskoje ob'edinenije kapitalnogo remonta i strojitel'stva Departamenta zdravoochraněnija goroda Moskvy*.

⁵⁹ Viz např. usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu sp. zn. KG-A40/11424-04 ze dne 23. prosince 2004.

2.3. Rozhodčí smlouva

Rozhodčí smlouva je soukromoprávním ujednáním dvou či více stran svěřit svůj spor k projednání namísto soudu nezávislé třetí osobě, odlišné od státního soudu, tj. rozhodci či stálému rozhodčímu soudu. Rozhodčí smlouva je tedy právním základem k možnosti řešení mezinárodních obchodních sporů v rámci rozhodčího řízení. Základní premisou možnosti řešení mezinárodního obchodního sporu v rámci rozhodčího řízení je přirozeně uzavření rozhodčí smlouvy platné. Existence platné rozhodčí smlouvy je tak esenciální náležitostí pro rozhodnutí sporu v rámci mezinárodního rozhodčího řízení; při absenci platné rozhodčí smlouvy není žádný vynutitelný závazek strany účastnit se rozhodčího řízení a vydaný rozhodčí nález vykonat.⁶⁰

K tomu, aby mohla být rozhodčí smlouva náležitým základem pro projednání a rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení musí být splněno několik podmínek:

1. rozhodčí smlouva se musí vztahovat k předmětu sporu, který je způsobilý být předmětem sporu v rozhodčím řízení (tzv. objektivní arbitrabilita, viz výše);
2. rozhodčí smlouva musí být uzavřena způsobilými stranami (tzv. subjektivní arbitrabilita, viz výše);
3. rozhodčí smlouva musí splňovat formální náležitosti stanovené zákonem.

2.3.1. Forma rozhodčí smlouvy

Objektivní a subjektivní arbitrabilita již byly rozebrány v předchozích kapitolách. Co se týče třetí zbývající podmínky, tj. formálních náležitostí rozhodčí smlouvy, tyto jsou upraveny v Části II. RŘMOV, když § 7 odst. 1 RŘMOV definuje rozhodčí smlouvu následovně: „Rozhodčí smlouva je ujednáním stran o tom, že všechny nebo některé spory nebo jejich části, vzniknuvší nebo které by mohly mezi nimi v souvislosti s jejich právním vztahem vzniknout, bez ohledu na skutečnost, zda se jedná o vztah smluvního či jiného charakteru, budou postoupeny k vyřešení formou rozhodčího řízení. Rozhodčí smlouva

⁶⁰ BORN, G.: International Commercial Arbitration: Commentary and Materials, Kluwer Law International, 2009, str. 197.

může být učiněna ve formě rozhodčí doložky ve smlouvě nebo samostatné dohody.“ K tomuto lze doplnit, že odkazuje-li rozhodčí smlouva na pravidla rozhodčího řízení, považují se tyto na základě § 7 odst. 13 RŘMOV za nedílnou součást rozhodčí smlouvy. Podmínky, které mohou být dle RŘMOV upraveny pouze výslovným souhlasem obou stran, upravené v odkazovaných pravidlech rozhodčího řízení, se za nedílnou součást rozhodčí smlouvy považují pouze tehdy, pokud s nimi strany vyslovily výslovně svůj souhlas.

Rozhodčí smlouvu je podle § 7 odst. 2 RŘMOV obligatorně nutné uzavřít písemně. Požadavek na uzavření rozhodčí smlouvu v písemné formě je přitom dle § 7 odst. 3 RŘMOV dodržen i tehdy, došlo-li k jejímu uzavření ve formě umožňující zachycení informací v ní obsažených, nebo která činí takovéto informace dostupnými pro jejich dalších použití. Zákon zde dále explicitně stanoví, že za uzavření rozhodčí smlouvy v písemné formě se považuje její uzavření způsobem elektronické komunikace, umožňuje-li tato učinit informace v ní obsažené dostupnými pro jejich dalších použití, a dále pokud je rozhodčí smlouva uzavřena v souladu s požadavky zákona, stanovenými pro uzavření smlouvy ve formě elektronické komunikace.⁶¹ V kontextu dodržení požadavku na uzavření rozhodčí smlouvy v písemné formě však nelze opomenout ani § 7 odst. 5 RŘMOV, podle kterého je požadavek písemné formy rozhodčí smlouvy rovněž dodržen v případě, kdy se v žalobním návrhu jedné ze stran na existenci rozhodčí smlouvy odkazuje a druhá ze stran ve svém vyjádření k žalobě proti tomuto ničeho nenamítne. Jinými slovy, zákon presumuje, že strana, jež ve své žalobní odpovědi neuzavření rozhodčí smlouvy nenamítne, tj. nenamítne nedostatek pravomoci rozhodčího soudu k řešení daného sporu, tímto konkludentně vyjadřuje svoji vůli, resp. souhlas, aby byl předmětný soud daným rozhodčím soudem řešen.⁶²

Byť je definice formálních požadavků rozhodčí smlouvy poměrně pregnantní, přesto mohou vyvstat jisté nejasnosti, např. zda požadavku uzavření písemné rozhodčí smlouvy odpovídá její uzavření prostřednictvím emailové korespondence bez

⁶¹ Zde lze poukázat na rozdílnost ruské úpravy mezinárodních obchodních sporů a vnitrostátních obchodních sporů, resp. odlišnými požadavky na formu rozhodčí smlouvy. K tomuto viz např. usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu č. j. KG-A40/4610-07 ze dne 4. června 2007 ve sporu turecké společnosti *Cukurova Holding AS* proti společnosti *Imanagement Services Ltd*.

⁶² Viz např. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu č. j. KG-A40/617-10 ze dne 12. února 2010 ve sporu ruské společnosti *Ašinskij chimičeskij zavod* proti americké společnosti *FRP Services & Company*.

elektronického podpisu. Jak uvádí *KARABELNIKOV*, lze mít s ohledem na ustanovení čl. II odst. 2 Newyorské úmluvy za to, že je z pohledu požadavku na dodržení písemné formy dostačující, aby emailová korespondence obsahovala rozhodčí smlouvu podepsanou alespoň mechanickým způsobem, tj. v takovém případě emailová zpráva sama elektronicky být podepsána nemusí.⁶³

Požadavek, který z ustanovení upravujících formální náležitosti rozhodčí smlouvy již tak zcela zřejmý není, je nutnost zcela přesně uvést stálý rozhodčí soud, který má vzniknuvší spor řešit, resp. odkázat na rozhodčí řízení *ad hoc*. Ruské státní arbitrážní soudy totiž v minulosti nezdědka odmítaly vydaný rozhodčí nález uznat, resp. vykonat, právě s odkazem na to, že rozhodčí soud nebyl stranami řádně vymezen, a strany tak nedosáhly v otázce pravomoci rozhodčího soudu úplného konsensu.⁶⁴

Obdobně nejasnosti vyvolávají, resp. spíše vyvolávala ustanovení rozhodčí smlouvy, která zakládala možnost jedné ze smluvních stran využít k řešení sporu rozhodčího řízení nebo dle vlastního uvážení postoupit spor státnímu arbitrážnímu soudu, zatímco druhá strana mohla využít pouze řešení před rozhodčím soudem, tj. byla možnost řešení sporu před státními arbitrážními soudy zkrácena, tj. jednalo se o tzv. asymetrické rozhodčí doložky. Je zjevné, že takováto ustanovení zakládala nerovnost postavení stran; na druhou stranu tato ujednání vycházela z principu smluvní volnosti; státní arbitrážní soudy, které se uvedenou otázkou z pohledu platnosti předmětné rozhodčí smlouvy zabývaly, tudíž stály v nelehké pozici, tj. rozhodnout, který z uvedených právních principů bude mít přednost. Judikatura se zprvu přikláněla k závěru, že shora nastíněná díkce rozhodčí doložky zákona neodporuje, tj. že se jedná o rozhodčí doložku platnou.⁶⁵ V červnu 2012 nicméně předsednictvo Nejvyššího arbitrážního soudu RF ve svém stanovisku č. 1831/12 svůj pohled na platnost předmětných asymetrických rozhodčích doložek zcela změnilo, když konstatovalo, že „*rozhodčí smlouvy, dle kterých mohou pro řešení svého sporu strany využít rozhodčího řízení, avšak pouze jen jedna ze stran má možnost využít řešení před státním soudem, před ruskými soudy neobstojí.*“ Lze

⁶³ Dále viz *KARABELNIKOV*, B. R.: Форма арбитражного соглашения в международном коммерческом арбитраже, Право и экономика, 2001, str. 51.

⁶⁴ *CHODYKIN*, R., str. 25. Dále viz rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. KG-A40/7725-03 ze dne 6. listopadu 2003 ve sporu italské společnosti *ELSE S.p.A.* proti ruské společnosti *FSK Keystoun*.

⁶⁵ Např. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. KG-A40/14211-09 ze dne 18. ledna 2010 ve sporu nizozemské banky *ING Bank N.V.* proti faktoringové společnosti *Evrokommerc*.

konstatovat, že Nejvyšší arbitrážní soud shledal s odkazem na narušení principu rovnosti stran uvedené asymetrické rozhodčí doložky neplatnými. Zároveň však Nejvyšší arbitrážní soud k problematice asymetrických rozhodčích doložek doplnil, že v případě, kdy by možnost volby mezi rozhodčím řízením a řešením sporu před státními arbitážními soudy měly obě strany, jednalo by se z pohledu platnosti rozhodčí smlouvy o ustanovení zákona neodporující.⁶⁶

V souvislosti s uzavíráním rozhodčích smluv je dále vhodné pro úplnost poukázat na minulou praxi ruských arbitrážních soudů,⁶⁷ kdy tyto rušily vydané rozhodčí nálezy pro absenci řádného zastoupení právnické osoby statutárním orgánem, kdy namísto statutárního orgánu právnické osoby rozhodčí smlouvy podepisovala jiné pověřená osoba (typicky ředitel, vrcholný manažer, apod.). Z pohledu autora této práce lze jen kvitovat, že od této praxe však ruské arbitrážní soudy v poslední době upustily.⁶⁸

S tématem rozhodčí smlouvy rovněž souvisí otázka právního nástupnictví strany k právům a povinnostem ze smlouvy, k níž se rozhodčí smlouva váže, tj. posouzení, zda je právní nástupce strany vázán též rozhodčí doložkou uzavřenou jeho právním předchůdcem. Tuto otázku v době před poslední novelizací RŘMOV řešily ruské soudy opakovaně, přičemž zaujaly k předmětné otázce postoj, že závazek řešit spor vyplývající ze smlouvy prostřednictvím rozhodčího řízení je závazný i pro právní nástupce smluvních stran.⁶⁹ K tomuto je vhodné doplnit, že v souvislosti se změnami, kterých RŘMOV doznal s účinností od dne 1. září 2016, je nově zákonodárcem postavena tato problematika najisto, když § 7 odst. 10 RŘMOV upravuje, že při přeměně osoby, jíž ze smlouvy vyplývají práva a povinnosti, zůstává rozhodčí smlouva v platnosti jak ve vztahu vůči prvotnímu dlužníku a věřiteli, tak vůči jejich právním sukcesorům.

Lze rovněž zmínit, že rozhodčí doložka je závazná dle judikatury ruských soudů pro smluvní strany též poté, co skončila platnost „hlavní“ smlouvy, v případě, kdy se

⁶⁶ *Srov.* NIKOLJUKIN, S. V., *Международный коммерческий арбитраж*, Juristicinform, 2009, str. 50.

⁶⁷ Např. rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu, sp. zn. VAS-18170/09 ze dne 1. června 2010 nebo rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Západosibiřské oblasti, sp. zn. A81-4139/2009 ze dne 23. listopadu 2009.

⁶⁸ YURYEV, S. *et* KANTERYV, K.: *Arbitration in Russia in CMS Guide to Arbitration*, Vol. I., 2012 str. 657. Dále viz kapitola subjektivní arbitrabilita.

⁶⁹ Viz bulletin Nejvyššího soudu Ruské federace č. 10/2000 či usnesení Mezinárodního obchodního rozhodčího soudu při Obchodně-průmyslové komoře RF sp. zn. 240/2000. *Srov.* KARABELNIKOV, B. R., str. 114 a násl.

vyskytnou či objeví vady na výrobcích, dodaných na jejím základě. Pokud by tudíž strany chtěly dosáhnout toho, aby rozhodčí doložka po skončení platnosti smlouvy pozbyla platnosti, jsou povinny tuto vůli konsenzuálně projevit v písemné formě.⁷⁰

2.3.2. Existence a platnost rozhodčí smlouvy

Co se týče hodnocení existence nebo platnosti rozhodčí smlouvy, je v první řadě nutné odlišit režim dle Evropské úmluvy a dle ŘŘMOV, resp. podle Newyorské úmluvy, která se předmětné problematiky nepřímo dotýká ve vztahu k uznání a výkonu rozhodčího nálezu.

V případě režimu dle Evropské úmluvy je státní arbitrážní soud na základě čl. VI. odst. 2 Evropské úmluvy povinen posuzovat způsobilost stran postupně podle práva, jemuž strany podrobily svou rozhodčí smlouvu; přičemž jestliže nebyla o tomto právu učiněna žádná zmínka, podle práva země, v níž má být vydán rozhodčí nález, resp. jestliže nebyla učiněna zmínka o právu, jemuž strany podrobily svou smlouvu a jestliže v době, kdy otázka byla vznesena před soudem, nemůže být předvídáno, v které zemi má být vydán rozhodčí nález, podle práva použitelného podle kolizních pravidel projednávajícího soudu.⁷¹

Jak zmiňuje *KARABELNIKOV*, v praxi se nicméně smlouvy, které by ve svých rozhodčích doložkách obsahovaly ustanovení o volbě práva rozhodného pro rozhodčí doložku, téměř nevyskytují.⁷² V tomto kontextu proto právem rozhodným pro hodnocení otázky existence, platnosti a vykonatelnosti rozhodčí smlouvy obvykle bývají normy práva státu, ve kterém se nachází místo rozhodčího řízení a kde má být vydán rozhodčí nález (*lex arbitri*).⁷³

ŘŘMOV otázku práva, podle kterého je třeba existenci a platnost rozhodčí

⁷⁰ *KARABELNIKOV*, B. R., str. 130.

⁷¹ K otázce určení rozhodného práva dále např. viz *BARDINA*, M. P.: Determination of Substantive Law by International Commercial Arbitration *in* Russian Law, ICAC Rules and Arbitration Practice in Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration, JURIS, 2013, str. 123 a násl. *Srov.* též *RUBINO – SAMMARTANO*, M., str. 288 a dále *STRIGUNOVA*, D. P.: Правовое регулирование международных коммерческих договоров, JUSTITSINFORM, 2017, str. 21 a 22.

⁷² *KARABELNIKOV*, B. R., str. 118.

⁷³ *VLASOV*, N. V. a kol.: Международное частное право: учебник, Wolter Kluwer, 2010, str. 872. Dále.

smlouvy posuzovat, neupravuje. Judikatura ruských státních obecných soudů⁷⁴ se přiklonila k posouzení podle *lex arbitri*; s ohledem na podobnost právní úpravy řešení mezinárodních obchodních sporů lze však mít důvodně za to, že ke stejnému závěru v budoucnu dospějí i státní soudy arbitrážní.

Newyorská úmluva se otázkou existence a platnosti rozhodčí smlouvy zabývá pouze okrajově, a to jako jedním z důvodů pro přerušování soudního řízení a odkázání na řízení rozhodčí a pro odepření uznání a výkonu zahraničního rozhodčího nálezu a jakožto důvodu. Jak stanoví čl. II. odst. 3 Newyorské úmluvy, „*soud smluvního státu, u něhož byla podána žaloba v záležitosti, o níž strany uzavřely dohodu ve smyslu tohoto článku, odkáže strany na rozhodčí řízení k žádosti jedné z nich, ledaže zjistí, že zmíněná dohoda je neplatná, neúčinná nebo nezpůsobilá k použití.*“ Newyorská úmluva v předmětném ustanovení nijak nespecifikuje, podle jakého práva by se měla otázka platnosti rozhodčí smlouvy posuzovat. Vyjít je proto třeba z ustanovení čl. V. Newyorské úmluvy, které v odst. 1 písm. a) stanoví, že uznání a výkon zahraničního rozhodčího nálezu mohou být na žádost strany, proti níž je nález uplatňován, pokud tato prokáže, že zmíněná rozhodčí smlouva není platná podle práva, jemuž strany tuto dohodu podrobily, nebo, v nedostatku odkazu v tomto směru, podle práva země, kde nález byl vydán (*lex arbitri*). Současně je v otázce rozhodného práva pro posouzení platnosti rozhodčí smlouvy uznání a výkon zahraničního rozhodčího přihlédnout k čl. V. odst. 2 písm. a) Newyorské úmluvy odepřeny, na jehož základě může dojít k odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu v případě, orgán státu kde se o uznání a výkon rozhodčího nálezu žádá, zjistí, že „*předmět sporu nemůže být předmětem rozhodčího řízení podle práva této země.*“ Na základě předmětné dikce lze mít tudíž za to, že existenci a platnost rozhodčí smlouvy je možné podle Newyorské úmluvy hodnotit též podle *lex fori*.⁷⁵

2.4. Rozhodci, rozhodčí senát

Jak již bylo uvedeno výše, spor může být dle vůle stran řešen před stálým

⁷⁴ Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu RF sp. zn. 5-G01-35 ze dne 13. dubna 2001 ve sporu společnosti *Technopromexport* proti společnosti *Socofl Star Shipping Inc.*

⁷⁵ BRÍZA, P. a kol.: Zákon o mezinárodním právu soukromém, Nakladatelství C. H. Beck, 2014, str. 689.

rozhodčím soudem či případně rozhodci ustanovenými *ad hoc*. Podle § 10 RŘMOV i podle čl. IV. odst. 1 Evropské úmluvy přitom shodně platí, že si strany mohou určit libovolný počet rozhodců; další náležitosti jmenování rozhodců, resp. organizaci rozhodčího řízení RŘMOV a Evropská úmluva upravují odlišným způsobem. Současně podle RŘMOV i Evropské úmluvy platí, že překážkou pro jmenování osoby rozhodcem nemůže být její státní příslušnost. Strany jsou nicméně dále oprávněny sjednat si další podmínky týkající se osoby rozhodce včetně její kvalifikace, nebo řešení sporu konkrétním rozhodcem nebo konkrétními rozhodci.

Co se týče jmenování rozhodce, klíčovým ustanovením upravujícím jmenování dle Evropské úmluvy je čl. IV. Předmětné ustanovení upravuje postup pro jmenování rozhodců jak v případě rozhodčího řízení před stálým rozhodčím soudem, tak v případě rozhodčího řízení *ad hoc*. Jak již bylo nastíněno výše, v případě tzv. institucionálního rozhodčího řízení se postup pro jmenování rozhodců bude řídit řádem příslušné instituce; v případě rozhodčího řízení *ad hoc* mohou strany rozhodce buď přímo jmenovat, nebo stanovit postup pro jejich jmenování.

Evropská úmluva kromě jiného v čl. IV. řeší, jak postupovat v situaci, kdy ke jmenování rozhodce sjednaným způsobem nedošlo. Klíčovým je v tomto ohledu zejména ustanovení čl. IV. odst. 2 resp. odst. Evropské úmluvy, které stanoví, že *„pokud se strany dohodly, že předloží rozhodnutí svých sporů rozhodčímu řízení ad hoc a jestliže ve lhůtě 30 dnů - počítáno od doručení rozhodčí žaloby žalovanému - jedna ze stran „svého“ rozhodce nejmenuje, bude rozhodce, není-li stranami dohodnuto jinak, jmenován na žádost druhé ze stran předsedou příslušné obchodní komory v zemi, v níž má strana, která je v prodlení v okamžiku podání rozhodčí žaloby svůj obvyklý pobyt nebo svoje sídlo.“* V Ruské federaci je subjektem, odkazovaným uvedeným ustanovením, Obchodně-průmyslová komora Ruské federace. Evropská úmluva nicméně pamatuje i na situace, kdy by předseda obchodní komory, tj. předseda Obchodně-průmyslové komory Ruské federace, svoji povinnost dle čl. IV. odst. 2 nesplnil. Podle čl. IV. odst. 7 Evropské úmluvy se může žadatel po marném uplynutí lhůty 60 dní obrátit na tzv. Zvláštní výbor, jehož jehož složení a způsob činnosti je stanoven v Příloze Evropské úmluvy.

V případě postupu podle RŘMOV se uplatní zejména § 11 RŘMOV, který akcentuje na svobodnou vůli stran. Podle odst. 2 předmětného ustanovení si *„strany si*

mohou dohodnout postup jmenování rozhodce či rozhodců za splnění podmínek ustanovení odstavců 4 a 5 tohoto článku. “Nevyužijí-li strany tuto možnost, obecně podle § 11 odst. 3 bod 1 RŘMOV platí, že má-li být spor řešen třemi rozhodci, jmenuje každá ze stran svého rozhodce a dva takovýmto způsobem jmenování rozhodci společně jmenují rozhodce třetího.

Výše uvedené je samozřejmě případem ideálním, v praxi může dojít, resp. dochází k případům, kdy kterákoliv ze stran „svého“ rozhodce nejmenuje, případně se stranami jmenování rozhodci neshodnou na osobě rozhodce třetího (předsedajícího). Na takovéto situace pamatuje § 11 odst. 3 bod 1 RŘMOV, na základě kterého v případě, kdy kterákoliv ze stran ve lhůtě 30 dnů od doručení žádosti druhé strany rozhodce nejmenuje, nebo pokud se oba stranami jmenování rozhodci na třetím rozhodci ve lhůtě 30 dnů od jejich jmenování nedohodnou, provede jmenování na žádost kterékoliv ze stran příslušný soud,⁷⁶ přičemž obdobný postup se uplatní podle § 11 odst. 3 bod 2 RŘMOV též v případě, kdy má být rozhodčí řízení vedeno jediným rozhodcem.⁷⁷

Shora uvedené lze tedy shrnout tak, že zatímto § 11 odst. 3 RŘMOV stanoví, že v případě nejmenování rozhodce kteroukoliv ze stran, resp. v případě absence konsensu rozhodců na jmenování třetího rozhodce, provede jmenování na návrh druhé strany příslušný státní arbitrážní soud, resp. čl. IV. odst. 2 Evropské úmluvy namísto toho zakládá v uvedeném případě příslušnost předsedy Obchodně-průmyslové komory Ruské federace.

Nastíněná pomocná role státního arbitrážního soudu se dále uplatní i v situacích, předjímaných § 11 odst. 4 RŘMOV. Podle uvedeného ustanovení platí, že sjednají-li si strany vlastní postup pro volbu (jmenování) rozhodce nebo rozhodců, avšak jedna ze stran

⁷⁶ Jak stanoví § 6 RŘMOV, neupravuje-li předmětný zákon jinak, funkce uvedené v § 11 odst. 3 a 4, § 13 odst. 3, § 14, § 16 odst. 3 a § 34 odst. 2 vykonává příslušný soud. Příslušným soudem se přitom podle § 2 bod 5 RŘMOV rozumí soud Ruské federace dle procesních předpisů Ruské federace. Příslušným procesním předpisem je ASŘ, resp. konkrétně jeho ustanovení § 240.1 odst. 2 bod 2 ASŘ, zakládající věcnou příslušnost státních arbitrážních soudů. Na základě § 38 odst. 9.1 ASŘ a § 240.1 odst. 5 ASŘ tedy platí, že návrh na jmenování rozhodce státním arbitrážním soudem se podává tomu státnímu arbitrážnímu soudu, v jehož územní jurisdikci rozhodčí řízení probíhá, a to ve lhůtě jednoho měsíce ode dne, kdy se o důvodech pro možnost podání návrhu na jmenování rozhodce strana dozvěděla nebo dozvědět měla.

⁷⁷ Lze doplnit, že na základě § 11 odst. 6 RŘMOV je státní arbitrážní soud povinen při jmenování rozhodce přihlídnout k požadavkům stanovených pro osobu rozhodce ujednáním stran, a vezme v úvahu ty skutečnosti, které zajistí, aby byl jím jmenovaným rozhodce osobou nezávislou a nestrannou.

se těmito sjednanými pravidly neřídí, nebo strany nebo dva rozhodci nemohou v souladu se sjednanými pravidly dosáhnout shody, nebo třetí strana, včetně stálého rozhodčího soudu, neprovádí činnost, která mu byla sjednanými pravidly svěřena, je strana oprávněna požádat příslušný soud, aby v souladu se sjednanými pravidly pro úpravou volby (jmenování) rozhodců přijal nezbytná opatření, neřeší-li již tuto situaci sjednaná pravidla sama. Lze doplnit, že obdobně je pomocná role soudu v uvedených situacích realizována též v případě, svěřily-li strany projednání sporu stálému rozhodčímu soudu a vyloučily-li explicitně možnost projednání konkrétní otázky soudem, přičemž poté strany nebo jimi dva jmenovaní rozhodci nemohou v souladu se sjednanými pravidly dosáhnout v určité otázce shody.

Pro úplnost lze ke shora popsanému uvést, že na základě § 240.2 odst. 2 ASŘ musí návrh na jmenování rozhodce podávaný stranou příslušnému státnímu arbitrážnímu soudu z formálního hlediska obsahovat:

1. název státního arbitrážního soudu, jemuž je návrh podáván,
2. složení rozhodčího senátu nebo uvedení stálého rozhodčího soudu a místo rozhodčího řízení,
3. strany rozhodčího řízení spolu s uvedením jejich sídla či bydliště,
4. údaje o rozhodcích (rozhodčím senátu), v souvislosti s nimiž je předmětný návrh podáván,
5. vyličení skutečností, na jejichž základě se strana na státní arbitrážní soud obrací spolu s odkazem na příslušná ustanovení právních předpisů, dle nichž je v uvedené věci založena příslušnost státního arbitrážního soudu
6. návrh a důvod jmenování rozhodce.

K návrhu na jmenování rozhodce dále navrhovatel podle § 240.2 odst. 4 ASŘ přikládá v listinné nebo elektronické formě kopii rozhodčí žaloby včetně dokladu o jejím doručení žalovanému (v případě rozhodčího řízení před stálým rozhodčím soudem může být tato náležitost splněna příslušným orgánem tohoto soudu), originál nebo ověřenou kopii rozhodčí smlouvy, důkazy prokazující skutečnosti, na jejichž základě strana jmenování rozhodce státním arbitrážním soudem navrhuje, a dokládající tvrzené skutečnosti, doklad o zaplacení soudního poplatku a eventuálně doklad o plné moci k podpisu předmětného návrhu.

Pomocná role soudu se kromě výše uvedených případů současně uplatní rovněž v případě zániku pravomoci rozhodce k výkonu funkce. Dle § 14 odst. 1 RŘMOV totiž platí, že je-li rozhodce *de jure* nebo *de facto* neschopen podílet se na řešení sporu nebo se na něm dlouhodobě nepodílí, jeho zmocnění k výkonu funkce vlastním odstoupením nebo dohodou stran zaniká.⁷⁸ V případě, kdy rozhodce ze své funkce dobrovolně neodstoupí nebo se strany nejsou schopny na takovémto postupu společně dohodnout, může se kterákoliv ze stran domáhat rozhodnutí o zániku pravomoci rozhodce u příslušného soudu. Strany, jejichž spor je řešen stálým rozhodčím soudem, mohou nicméně svým přímým souhlasem takovýto postup vyloučit, resp. sjednat si pro zánik pravomoci rozhodce či pro nahrazení rozhodce postup jiný.

Dojde-li k situaci zániku mandátu rozhodce některým z výše uvedených způsobů, bude následně dle § 15 RŘMOV jmenován v souladu s pravidly příslušnými pro jmenování rozhodce nahrazovaného rozhodce nový. Jak k tomuto dodává GRIGORJEVA,⁷⁹ v případě nahrazení rozhodce může rozhodčí senát s přihlédnutím k názorům zúčastněných stran opětovně posoudit otázky, které již byly rozhodčím senátem v dosavadním složení jednou posuzovány. Pro úplnost lze k předmětnému tématu doplnit, že *ex lege* končí mandát rozhodce na základě § 32 odst. 3 RŘMOV s výhradou ustanovení § 33 a 34 odst. 4 RŘMOV,⁸⁰ společně s ukončením rozhodčího řízení.

2.4.1. Požadavky na funkci rozhodce

Pokud jde o osobu rozhodce, Evropská úmluva kromě „antidiskriminačního“ ustanovení čl. III., dle kterého mohou být jako rozhodci jmenováni také cizí státní příslušníci, k rozhodcům žádné požadavky nestanoví. Z pohledu ruské právní úpravy tak klíčová omezení k výkonu funkce rozhodce vyplývají z ustanovení § 11 ZTR, aplikovaného na základě výše citovaného § 1 odst. 2 RŘMOV. Na základě § 11

⁷⁸ RŘMOV ani jiný zákon již však zmiňovanou právní či faktickou neochopnost k výkonu funkce nedefinuje. Lze mít tedy za to, že o právní neochopnost se bude jednat v případě rozhodnutí soudu, kterým bude omezena svéprávnost osoby vykonávající funkci rozhodce; v případě faktické neschopnosti by mohlo jít o případy těžké nemoci apod. Viz ZYKIN, I. S.: Постатейный научно-практический комментарий к Закону Российской Федерации “О международном коммерческом арбитраже“, část. III., 2005, str. 8.

⁷⁹ GRIGORJEVA, E. A.: Комментарий к Закону Российской Федерации от 7 июля 1993 г. N 5338-1 “О международном коммерческом арбитраже“, Garant, 2010, komentář k § 15 RŘMOV.

⁸⁰ Uvedená ustanovení upravují opravu a výklad rozhodčího nálezu a doplnění rozhodčího nálezu, viz níže.

odst. 6 – 11 ZTR tudíž v případě rozhodčího řízení probíhajícího na území Ruské federace rozhodcem nemůže být osoba, která nedosáhla 25 let věku, která není svéprávná, nebo jejíž svéprávnost byla omezena.⁸¹ Rozhodcem současně nemůže být též fyzická osoba, jejíž odsouzení k trestnému činu nebylo zahlazeno nebo promlčeno, a dále fyzická osoba, která byla v důsledku svého profesního jednání v Ruské federaci zbavena funkce soudce, advokáta, notáře, státního zástupce nebo jiného pracovníka vyšetřovacích orgánů. Rozhodcem rovněž podle § 11 odst. 11 ZTR nemůže být jmenována ani fyzická osoba, jejíž jmenování je vyloučeno z důvodu jejího stavu dle zvláštního federálního zákona.⁸² V souvislosti se Vzorovým zákonem UNCITRAL o mezinárodní mediaci je možné *pro futuro* uvažovat též o neslučitelnosti funkce rozhodce s výkonem funkcí mediátora v téže věci, je však otázka, kdy, resp. zda vůbec a v jaké podobě bude Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní mediaci do ruské právní úpravy transponován a proto je zmiňovaná inkompatibilita ve světle účinné právní úpravy otázkou pouze hypotetickou, resp. akademického charakteru.⁸³

Současně na základě § 11 odst. 6 ZTR platí, že za předpokladu, že se nedohodnou strany jinak, musí jediný rozhodce (resp. předseda rozhodčího senátu pokud je spor řešen před rozhodčím senátem)⁸⁴ splňovat jednu z následujících podmínek:

1. mít vysokoškolské právnické vzdělání, doložené diplomem ve standardizované formě, vystaveným na území Ruské federace;
2. mít vysokoškolské právnické vzdělání, doložené diplomem vydaným na území jiného státu, uznávané na území Ruské federace.

2.4.2. Nezávislost a nestrannost rozhodce, vyloučení rozhodce

Jak vyplývá z povahy rozhodčího řízení, rozhodce je osobou na sporných stranách nezávislou a nestrannou.⁸⁵ Z tohoto důvodu je na základě § 12 odst. 1 RŘMOV osobě,

⁸¹ Toto omezení přitom koreluje s ustanovením § 14 odst. 1 RŘMOV.

⁸² Např. zákona č. 3132-1 ze dne 1. ledna 2001, o postavení soudců v Ruské federaci, ve znění pozdějších předpisů, dle něhož nemůže být rozhodcem soudce.

⁸³ Více k eventuální neslučitelnosti funkce rozhodce s funkcí mediátora viz kapitola 3.1.2.1.

⁸⁴ Ustanovení § 11 odst. 7 ZTR současně připouští, aby se v daném případě strany domluvily na tom, aby uvedené podmínky nesplňoval předsedající rozhodce, ale jiný ze členů rozhodčího senátu.

⁸⁵ Lze přitom uvést, že stranou namítané porušení požadavku na nezávislost a nestrannost může být obecně důvodem pro odeprání uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu v Rusku. Dle judikatury přitom

kteřá má být rozhodcem jmenována, uložena povinnost písemně uvědomit o všech okolnostech, které by mohly zavdat příčinu pro oprávněné pochybnosti ohledně její nestrannosti nebo nezávislosti. Totožnou povinnost přitom zákon ukládá též osobě, která již byla rozhodcem jmenována. Jak zákon explicitně stanoví, měl by rozhodce, resp. osoba, která má být rozhodcem jmenována, o uvedených skutečnostech zakládajících důvodné pochybnosti o nestrannosti a nezávislosti informovat bezodkladně. S ohledem na procesní ekonomiku lze takovýto požadavek považovat za zcela logický. Zákon však již neupřesňuje, koho má rozhodce, resp. osoba, která má být jmenována rozhodcem, o okolnostech zavdávajících příčinu pro oprávněné pochybnosti ohledně její nestrannosti nebo nezávislosti písemně uvědomit; s ohledem na logický výklad předmětného ustanovení lze nicméně dovozovat, že má být takto uvědoměna osoba, resp. strana, která „svého“ rozhodce jmenovala či jmenovat hodlá.⁸⁶

Pokud jde o vyloučení rozhodce, na základě § 12 odst. 1 RŘMOV platí, že rozhodce může být z projednání věci vyloučen, pouze existují-li okolnosti vyvolávající důvodné pochyby o jeho nestrannosti nebo nezávislosti nebo pokud nesplňuje předpoklady, na kterých se strany dohodly. Strana může vyloučit rozhodce, kterého jmenovala nebo na jehož jmenování se podílela, pouze na základě důvodů, o kterých se dozvěděla až po jeho jmenování do funkce. Jinými slovy, pokud informace o střetu zájmů rozhodce, která byla dříve neznámá, vyjde najevo až v průběhu rozhodčího řízení, může být domáhání se vyloučení rozhodce uplatňováno i v průběhu či na samém konci rozhodčího řízení.⁸⁷ K uvedenému je třeba dále dodat, že uvedenou normu je nutné považovat za kogentní, neboť právní vztahy sporných stran, týkající se vyloučení rozhodce z funkce, nemohou být ujednáním stran jakkoliv měněny.⁸⁸

Strany jsou oprávněny sjednat si pravidla postupu pro vyloučení rozhodce samy, nicméně tento postup nesmí být v rozporu s ustanovením § 13 odst 3 RŘMOV, dle kterého se strana, jež se při postupu dle sjednaných pravidel nebo postupem přepokládaným zákonem vyloučení rozhodce nedomůže, může tato ve lhůtě jednoho měsíce od doby, kdy

skutečnost, že byla osoba danou stranou v posledních třech letech rozhodcem vícekrát jmenována, nezakládá nemožnost uznání a výkon rozhodčího nálezu, na jehož vydání se takováto osoba podílela, odmítnout. Více viz Věstník Nejvyššího arbitrážního soudu č. 156.

⁸⁶ ZYKIN, I. S., str. 8.

⁸⁷ KARABELNIKOV, B. R., str. 214.

⁸⁸ BATJAEV, A. A. et TĚRECHOVA, J. K., komentář k § 12 RŘMOV.

jí bylo nevyhovění jejímu návrhu oznámeno, domáhat vyloučení rozhodce u příslušného soudu.⁸⁹ Strany, jejichž spor je řešen stálým rozhodčím soudem, mohou svým přímým souhlasem takovýto postup (tj. řešení vyloučení rozhodce příslušným soudem) vyloučit. Domáhání se vyloučení rozhodce u soudu přitom samo o sobě rozhodčímu soudu ani rozhodci, jehož vyloučení je domáháno, nebrání v tom, aby v rozhodčím řízení dále pokračoval a vydal, resp. podílel se na vydání rozhodčího nálezu.⁹⁰

V případě, kdy zvláštní ujednání stran o postupu při vyloučení rozhodce, analyzované v předchozím odstavci, chybí, postupuje se podle zákonné úpravy § 13 odst. 2 RŘMOV. Na základě předmětného ustanovení má strana, mající v úmyslu rozhodce vyloučit, povinnost ve lhůtě do 15 dnů od okamžiku, kdy se o ustavení rozhodčího senátu nebo o skutečnostech, zavádajících příčinu pro oprávněné pochybnosti o nestrannosti nebo nezávislosti rozhodce dozví,⁹¹ povinnost sdělit tyto důvody pro vyloučení rozhodce písemně rozhodčímu senátu. V případě, že rozhodce, jehož vyloučení je stranou požadováno, z funkce sám neodstoupí nebo druhá sporná strana s jeho vyloučením nesouhlasí, rozhodne o vyloučení rozhodčí senát. Pokud rozhodčí senát návrhu na vyloučení rozhodce nevyhoví, tj. tento zamítne, může se strana domáhat vyloučení rozhodce u příslušného státního arbitrážního soudu. Pro úplnost lze dodat, že na základě § 38 odst. 9.1 ASŘ a § 240.1 odst. 5 ASŘ se návrh na jmenování rozhodce státním arbitrážním soudem podává tomu státnímu arbitrážnímu soudu, v jehož územní jurisdikci rozhodčí řízení probíhá, a to ve lhůtě jednoho měsíce ode dne, kdy se o důvodech pro možnost podání návrhu na vyloučení rozhodce strana dozvěděla nebo dozvědět měla.

2.4.3. Odpovědnost rozhodce a rozhodčího senátu

Odpovědnost rozhodce a rozhodčího senátu za škodu je jednou z oblastí, která je na základě odkazu v § 1 odst. 2 RŘMOV upravena ustanoveními ZTR. Jak upravuje § 50

⁸⁹ Pozn.: Dle předchozí úpravy účinné do dne 30. srpna 2016 přitom nebylo podání odvolání se proti takovému rozhodnutí možné.

⁹⁰ Srov. ZYKIN, I. S., str. 11.

⁹¹ Na základě § 240.1 odst. 2 bod 1 ASŘ je věcně příslušným státním arbitrážním soudem, přičemž v návaznosti na § 240.1 odst. 5 ASŘ je místně příslušným státním arbitrážním soudem, v jehož územní jurisdikci rozhodčí řízení probíhá, a to ve lhůtě jednoho měsíce ode dne, kdy se o důvodech pro možnost podání návrhu na vyloučení rozhodce strana dozvěděla nebo dozvědět měla. Obsahové a formální náležitosti uvedeného návrhu jsou přitom stejné jako v případě návrhu na jmenování rozhodce státním arbitrážním soudem, již výše uvedené v kapitole 2.4.

ZTR, není-li v pravidlech stálého rozhodčího soudu odpovědnost neobchodní společnosti, při které byl předmětný stálý rozhodčí soud zřízen, vymezena širším způsobem, nese předmětná společnost občansko-právní odpovědnost pouze co do titulu náhrady škody jí vzniklé v důsledku řádného neplnění funkcí a souvisejících povinností stálého rozhodčího soudu upravených pravidly stálého rozhodčího soudu, a to dále za předpokladu, že se jednalo o jednání úmyslné či hrubě nedbalostní. Společnost, při které byl předmětný stálý rozhodčí soud zřízen, přitom nenesе vůči sporným stranám žádnou občansko-právní odpovědnost za škodu způsobenou jednáním rozhodce. Jinými slovy, shora uvedené lze shrnout tak, že rozhodci nenesou občanskoprávní odpovědnost za „pouhou“ věcnou nesprávnost rozhodnutí.

Současně lze ve stručnosti doplnit, že na základě § 51 ZTR nenesе rozhodce vůči sporným stranám ani vůči stálému rozhodčímu soudu jakoukoliv občanskoprávní odpovědnost za nevykonávání nebo za ne zcela řádné vykonávání své funkce. Sporné strany a stálý rozhodčí soud jsou nicméně oprávněny se domáhat nároku na náhradu škody v případě jejího vzniku v důsledku trestného činu rozhodce v rámci řízení trestněprávního (resp. adhezního). Podle předmětného ustanovení nicméně není vyloučeno, aby pravidla stálého rozhodčího soudu založily možnost snížit odměnu rozhodce v důsledku nevykonávání funkce nebo za ne zcela řádné vykonávání funkce.

2.4.4. Pravomoc rozhodčího senátu, vztah vůči řízení soudnímu

Pravomocí rozhodčího senátu se rozumí jeho způsobilost uvedenou věc na základě vůle stran, projevené v rozhodčí smlouvě, projednat a rozhodnout. Ve sporech o otázce pravomoci rozhodčího senátu (např. z důvodu, zda došlo k platnému uzavření rozhodčí smlouvy apod.) je tudíž základní otázkou posouzení, zda má být vzniknuvší mezinárodní obchodní spor řešen rozhodčím senátem, případně státním arbitrážním soudem. V zásadě přitom mohou ve vztahu k tématu pravomoci rozhodčího senátu nastat dvě situace:

1. podání žaloby ke státnímu arbitrážnímu soudu, přičemž tento posuzuje, zda není příslušný k projednání věci rozhodčí senát;
2. podání žaloby k rozhodčímu senátu, přičemž tento posuzuje, zda není

příslušný k projednání věci státní arbitrážní soud.

V obecné rovině lze ve vztahu k otázce pravomoci rozhodčího senátu zmínit, že v případech, kdy řízení o jedné a též věci probíhá paralelně před rozhodčím senátem a státním arbitrážním soudem, není žádná z těchto institucí oprávněna přerušit či zastavit řízení před institucí druhou.⁹² Detailněji k jednotlivým uvedeným variantám viz níže:

2.4.4.1. Podání žaloby ke státnímu arbitrážnímu soudu

V prvním popisovaném případě, tj. uplatněním žalobního nároku u státního arbitrážního soudu, podle § 8 odst. 1 RŘMOV, čl. VI. odst. 1 Evropské úmluvy a čl. II odst. 3 Newyorské úmluvy shodně platí, že státní arbitrážní soud, u něhož je podána žaloba ve věci, která je předmětem rozhodčí smlouvy, návrh na zahájení soudního řízení ve věci odmítne a strany odkáže na rozhodčí řízení, pokud o to některá ze stran nejpozději k okamžiku svého prvního podání ohledně předmětu sporu požádá, ledaže soud shledá, že daná smlouva je neplatná, neúčinná nebo nevykonatelná.⁹³ Současně státní arbitrážní soud podle čl. VI. odst. 2 věty poslední Evropské úmluvy uznání rozhodčí smlouvy odmítne, jestliže je podle ruského práva spor nearbitrabilní.⁹⁴ Lze podotknout, že obdobnou úpravu lze nalézt též v § 148 odst. 5 ASŘ, nicméně oproti § 8 odst. 1 RŘMOV s jednou diskrepancí. Zmiňované ustanovení totiž upravuje tak, že *„existuje-li mezi stranami dohoda o řešení sporu rozhodčím soudem a kterákoliv ze stran nejpozději v den prvního vyjádření ve věci samé vznese námitku nepříslušnosti arbitrážního soudu, soud s výjimkou případů, kdy shledá rozhodčí smlouvu za neplatnou, neúčinnou nebo nevykonatelnou, věc svým usnesením odmítne“*. Jinak řečeno, zatímco RŘMOV a Evropská úmluva stanoví podmínku, aby námitka nepříslušnosti státního arbitrážního soudu byla vznesena nejpozději k okamžiku svého prvního podání ve věci samé, z pohledu ASŘ postačí, pokud uvedená námitka bude vznesena nejpozději téhož dne, tj. i v rámci některého z dalších podání učiněných ve stejný den. Jak uvádí *CHODYKIN*,⁹⁵ v praxi se ruské soudy při řešení této problematiky s odkazem na argumentaci *lex posteriori derogat lex priori* přiklánějí k dikci § 148 odst. 5 ASŘ. Z pohledu autora této práce je

⁹² BATJAEV, A. A. et TĚRECHOVA, J. K., komentář k § 16 RŘMOV.

⁹³ K problematice povinnosti vznesení námítky nepříslušnosti státního soudu ve světle práva na ochranu svých práv viz GRIGORJEVA, E. A., komentář k § 8 RŘMOV.

⁹⁴ *Srov.* CHVALEJ, V., str. 129.

⁹⁵ CHODYKIN, R., str. 37.

tento závěr nicméně poněkud překvapující, neboť na místě by bylo postupovat spíše podle zásady *lex specialis derogat lex generali*, na druhou stranu pravděpodobně není důvodu stranu žalovanou „bezdůvodně“ znevýhodňovat, nehledě na skutečnost, že se v praxi jedná spíše o otázku akademického charakteru.

K výše uvedenému je vhodné dodat, že povinnost státního arbitrážního soudu návrh odmítnout je na základě ustanovení § 148 odst. 6 ASŘ dána dále též v případě, „*kdy se strany dohodnou na řešení sporu rozhodčím senátem během řízení před arbitrážním soudem až do doby vydání meritorního rozhodnutí, a některá ze stran námitku nepřislušnosti arbitrážního soudu vznesou, vyjma případů, kdy arbitrážní soud shledá, že je daná smlouva neplatná, neúčinná nebo nevykonatelná.*“ Jinak řečeno, sporné strany mohou rozhodčí smlouvu uzavřít též v průběhu řízení o téže věci před státním arbitrážním soudem, přičemž uplatnění námítky některé ze stran se rovná postupu dle citovaného § 148 odst. 6 ASŘ, tj. možnému odložení věci státním arbitrážním soudem. Podle § 8 odst. 2 RŘMOV nicméně v případě podání žaloby státnímu arbitrážnímu soudu může být rozhodčí řízení i přesto zahájeno nebo v něm pokračováno a může být vydán rozhodčí nález, dokud nebude sporná otázka soudem rozhodnuta. Obdobně státní arbitrážní soud v souladu se zásadou *res iudicata* přistoupí na základě § 150 odst. 3 ASŘ k zastavení řízení v případě, pokud v téže věci mezi týmiž stranami bylo vydáno rozhodnutí rozhodčího senátu,⁹⁶ vyjma případů, kdy státní arbitrážní soud zamítnul vydání příkazu k výkonu rozhodnutí.⁹⁷

2.4.4.2. Podání žaloby k rozhodčímu senátu

V případě, kdy byla žaloba podána některou ze stran k rozhodčímu senátu, je možné na základě § 16 odst. 2 RŘMOV a čl. V. odst. 1 Evropské úmluvy namítat nedostatek pravomoci rozhodčího senátu nejpozději pouze prvním úkonem ve věci samé. Straně ve vznesení této námítky nebrání skutečnost, že si věci zvolila (jmenovala) „svého“ rozhodce nebo se na jeho volbě (jmenování) podílela. Námitka, že rozhodčí senát překračuje svoji pravomoc, musí být vznesena, jakmile během rozhodčího řízení nastala

⁹⁶ Předmětné ustanovení tudíž neomezuje zastavení řízení pouze na vydání rozhodčího nálezu, ale obecněji na rozhodnutí na jakémkoliv rozhodnutí rozhodčího senátu. Z uvedené díkce tedy vyplývá, že překážku věci rozhodnuté tak mohou založit i usnesení rozhodčího senátu. K druhým jednotlivých rozhodnutí vydávaných rozhodčím senátem viz kapitola 2.6.

⁹⁷ BATJAEV, A. A. *et* TĚRECHOVA, J. K., komentář k § 8 RŘMOV.

skutečnost, jíž byla údajně pravomoc překročena. Nicméně, pokud však rozhodčí senát posoudí prodlení jako odůvodnitelné, může v obou případech dle vlastní diskrece připustit i námitku pozdější.

Základním principem, který se při posuzování příslušnosti rozhodčího senátu k řešení mezinárodního obchodního sporu uplatňuje, je tzv. princip *Kompetenz-Kompetenz*⁹⁸, upravený v § 16 odst. 1 RŘMOV a čl. V. Evropské úmluvy, podle kterého může rozhodčí senát sám rozhodovat o své vlastní pravomoci, včetně rozhodování o jakýchkoli námitkách ohledně existence či platnosti rozhodčí smlouvy.⁹⁹ V tomto ohledu stojí za zdůraznění, že rozhodčí smlouva má vůči smlouvě, k níž se váže, samostatné postavení, tj. považuje za nezávislou na ostatních podmínkách dané smlouvy. Pokud tedy státní arbitrážní soud nebo rozhodčí senát dospějí k závěru, že je „hlavní“ smlouva neplatná například z důvodu nedostatku plné moci k podpisu smlouvy, zůstane rozhodčí smlouva platnou, neboť povinnost předložit spor k řešení v rozhodčím řízení nemůže být považován za její hlavní část.¹⁰⁰ Tento závěr lze přitom opřít i o konstantní judikaturu ruských soudů. Např. Federální arbitrážní soud Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu ve svém usnesení ve sporu americké společnosti *Baker Hughes B.V.* proti ruské společnosti *Nazymskaja něftěgazorazvedočnaja expedicija*, sp. zn. A75-2898/2010 ze dne 19. července 2010 mj. judikoval, že „rozhodčí soud posuzuje otázku jeho příslušnosti či nepřislušnosti řešit k němu podaný spor samostatně, a to včetně případů, kdy některá ze stran z důvodů neexistence nebo neplatnosti rozhodčí smlouvy namítá jeho nepřislušnost. Rozhodčí smlouva má tudíž samostatné postavení a je na jiných smluvních podmínkách nezávislá.“¹⁰¹

Rozhodčí senát, jehož příslušnost je některou ze stran napadena, může podle § 16 odst. 3 RŘMOV o vznesené námitce rozhodnout jako o otázce předběžné nebo se s ní vypořádat v rámci meritorního rozhodčího nálezu. Řeší-li rozhodčí soud otázku své příslušnosti jako předběžnou, a shledá-li, že je k řešení sporu příslušným, je kterákoliv ze

⁹⁸ Např. CHODYKIN, R., str. 37.

⁹⁹ K otázce právo rozhodného pro hodnocení existence a platnosti rozhodčí smlouvy viz předchozí kapitola.

¹⁰⁰ Srov. KARABELNIKOV B. R., str. 120.

¹⁰¹ Obdobně dále viz např. rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. VAS-838/10 ze dne 24. března 2010 ve sporu ruských společností *Stroitelnyj koncern GlavPromStroj* a *Avielen* nebo usnesení Federálního arbitrážního soudu Západosibiřského okruhu, č. j. F04-1614/2006(21058-A70-12) ze dne 20. dubna 2006 ve věci německé společnosti *Dastin-Handelshaus AG* proti ruské leasingové společnosti *Cheslizing*.

stran oprávněna ve lhůtě jednoho měsíce od doručení rozhodnutí rozhodčího soudu o své příslušnosti napadnout toto rozhodnutí u příslušného soudu.¹⁰² Strany, jejichž spor je řešen stálým rozhodčím soudem, nicméně mohou svým přímým souhlasem takovýto postup vyloučit.

Ze shora uvedeného tedy vyplývá, že strany jsou oprávněny soudně napadnout pouze takové rozhodnutí rozhodčího senátu, kterým se rozhodčí senát shledal k projednání věci příslušným. V opačném případě, tj. kdy rozhodčí senát svým rozhodnutím konstatuje svojí nepřislušnost danou věc řešit, tak napadení předmětného rozhodnutí rozhodčího senátu u státního arbitrážního soudu není *ex lege* možné.¹⁰³ Lze dodat, že k uvedenému závěru dospěla i judikatura, když příkladem lze uvést např. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu č. j. KG-A40/7548-07 ze dne 27. srpna 2007 ve věci ukrajinské společnosti *Dunapak-Ukrajina* proti ruskému subjektu *Oskolcement*, nebo rozhodnutí téhož soudu č. j. KG-A40/4951-09 ze dne 11. června 2009 ve sporu *velvyslanectví republiky Madagaskar* proti ruské pojišťovně *Ariadna*.

Postup pro napadení rozhodnutí rozhodčího senátu u státního arbitrážního soudu, kterým se rozhodčí senát shledal dle výše zmiňovaného principu *Kompetenz-Kompetenz* k řešení dané věci příslušným, je obecně upraven § 235 ASŘ. Lze poznamenat, že na základě § 235 odst. 4 ASŘ ve spojení s § 16 odst. 3 větou poslední RŘMOV napadení rozhodnutí rozhodčího senátu o své příslušnosti u státního arbitrážního soudu samo o sobě předmětnému rozhodčímu senátu nebrání v tom, aby jím bylo v rozhodčím řízení pokračováno a toto dospělo až k vydání rozhodčího nálezu. Nastane-li tento stav, bude řízení o návrhu na zrušení rozhodnutí rozhodčího senátu, kterým byla shledána jeho příslušnost daný mezinárodní obchodní spor řešit, zastaveno.¹⁰⁴ Tímto nicméně není žalobce, který se předmětného zrušení rozhodnutí rozhodčího senátu domáhal, zkrácen možnosti uplatnit též důvody v řízení o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu nebo v řízení vykonávacím.

¹⁰² Podle § 235 odst. 1 ASŘ je příslušným státním arbitrážním soudem soud, na jehož území se nachází místo probíhajícího rozhodčího řízení.

¹⁰³ *Слов. LJUBOMUDROV, D. A.: Некоторые вопросы международного коммерческого арбитража в последней практике российских государственных арбитражных судов, 2008, str. 4 – 5.*

¹⁰⁴ Obdobně bude na základě čl. VI. odst. 3 Evropské úmluvy postupováno též v případě, kdy bylo zahájeno rozhodčí řízení před iniciováním soudního řízení; soud, u kterého byla později podána žaloba týkající se téže věci mezi týmiž stranami nebo týkající se zjištění neexistence, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy odloží - pokud tomu nebrání vážné důvody - rozhodnutí o otázce příslušnosti rozhodce až do té doby, než bude vydán rozhodčí nálezu.

Shledá-li příslušný státní arbitrážní soud návrh žalobce na zrušení usnesení rozhodčího soudu, kterým byla konstatována jeho příslušnost, za důvodný, toto dle § 235 odst. 5 ASŘ zruší; v opačném případě návrh odmítne a řízení zastaví. Jak upravuje § 235 odst. 6 ASŘ, proti uvedenému rozhodnutí státního arbitrážního soudu není podání odvolání přípustné.

2.5. Řízení před rozhodčím senátem

2.5.1. Základní zásady rozhodčího řízení

Jedním ze základních principů uplatňujících se v rozhodčím řízení obecně je jeho samostatnost, vyplývající z § 5 RŘMOV. Podle tohoto ustanovení nejsou státní soudy oprávněny do záležitostí, vymezených RŘMOV, zasahovat, s výjimkou taxativně vymezených případů. Předmětnými případy jsou přinejmenším záležitosti týkající se:

- posuzování platnosti rozhodčí smlouvy,
- posuzování rozhodčího nálezu v řízení o jeho zrušení, a
- posuzování rozhodčího nálezu v řízení o jeho uznání a výkonu.¹⁰⁵

Zmiňovaná zásada přitom koreluje s principem smluvní volnosti stran, na základě které si strany mohou sjednat úpravu určitých otázek dle svého uvážení (samozřejmě však k rámci zákonem vymezených mantinelů). Podle § 2 odst. 6 RŘMOV si totiž mohou strany, v případech, kdy ustanovení RŘMOV stranám tuto možnost ponechávají, upravit dispozitivně určité otázky samy,¹⁰⁶ rozhodnout předmětné právo postoupit na třetí osobu či stálý rozhodčí soud. S ohledem na dikci § 11 odst. 4 bod 3 RŘMOV lze dospět k závěru, že uvedená možnost se vztahuje i na svěření pravomoci jmenování rozhodců, resp. rozhodčího senátu třetí osobě.

Realizace zásady smluvní volnosti spočívá v prvé řadě v možnosti určit si právo, kterého mají rozhodci použít pro rozhodování ve věci samé, tj. vychází již ze samostatné

¹⁰⁵ GRIGORJEVA, E. A., komentář k § 5 RŘMOV.

¹⁰⁶ S výjimkou § 28 RŘMOV, tj. vyjma určení práva rozhodného pro předmět sporu.

„hlavní“ smlouvy (uvedenou možností výběru práva se má na mysli samozřejmě výběr práva hmotného). Na základě čl. VII odst. 1 Evropské úmluvy a § 28 RŘMOV shodně platí, že nezvolí-li strany rozhodné právo samy, rozhodci použijí práva určeného podle kolizního pravidla, které budou považovat v daném případě za přiměřené,¹⁰⁷ přičemž v takovém případě jsou rozhodci povinni přihlídnout k ustanovením smlouvy, z níž mezinárodní obchodní spor vyplývá a k obchodním zvyklostem. Uvedenými obchodními zvyklostmi mohou být dle Věstníku předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF č. 96 pravidla pro výklad nejvíce běžně používaných obchodních doložek v mezinárodním obchodě - INCOTERMS, vydané Mezinárodní obchodní komorou v Paříži.¹⁰⁸ Jinými slovy, shora uvedená dikce tudíž dává v první řadě možnost výběru rozhodného hmotného práva stranám, přičemž v případě absence takového ujednání je svěřena volba určení rozhodného práva podle jím vybraných kolizních norem samotným rozhodcům.¹⁰⁹

S uvedenou možností stran zvolit si rozhodné právo koreluje i jejich oprávnění sjednat si na základě § 19 odst. 1 RŘMOV za podmínek stanovených RŘMOV a ZTR, resp. čl. IV. odst. 1 písm. b) bod III. Evropské úmluvy způsob vedení rozhodčího řízení. Jedná se o obecné ustanovení, na jehož základě jsou strany vedení oprávněny konsenzuálně upravit např. otázky vedení řízení. V případě, kdy se strany na takovýchto pravidlech nedohodnou, může rozhodčí senát za podmínek stanovených RŘMOV vést rozhodčí řízení způsobem, jakým uzná za vhodné, a to i ve vztahu k přípustnosti, významnosti a závažnosti důkazů.

Kromě způsobu vedení rozhodčího řízení jsou strany oprávněny se na základě § 20 odst. 1 RŘMOV, resp. čl. IV. odst. 1 písm. b) bod II. Evropské úmluvy samy dohodnout na místě konání rozhodčího řízení nebo na způsobu jeho určení (a to včetně odkazu na pravidla rozhodčího řízení). Není-li mezi stranami takovéto dohody, zvolí místo rozhodčího řízení s přihlédnutím k okolnostem věci a vhodnosti pro strany rozhodčí

¹⁰⁷ „Řešení kolizního problému otázky rozhodného práva tudíž může být nezávislé na právu státu, dle něhož postupují soudci státních soudů. Rozhodci tudíž mají právo, jim stranami udělené v rozhodčí smlouvě, využít pro rozhodnutí sporu veškerých jim dostupných právních materiálů.“ ANUROV, V. N.: Юридическая природа международного коммерческого арбитража. Вопросы теории и практики, Проспект, 2000, str. 187.

¹⁰⁸ BATJAEV, A. A. *et* TĚRECHOVA, J. K., komentář k § 28 RŘMOV.

¹⁰⁹ V návaznosti na čl. VII odst. 2 Evropské úmluvy lze k tématu pro úplnost dodat, že dle ruského právního řádu není rozhodování sporu *ex aequo ex bono* přípustné. Srov. SYRBE, T. a kol.: Russian Business Law: The Current Issues, Wolters Kluwer, Moskva, 2009, str. 332 a CHVALEJ, V., str. 12.

senát. Bez ohledu na sjednané místo rozhodčího řízení je nicméně rozhodčí senát podle § 20 odst. 2 RŘMOV oprávněn (za předpokladu, že se strany nedohodnou jinak) scházet se za účelem porady rozhodců, výslechu svědků, znalců nebo stran, za účelem kontroly zboží, jiného majetku nebo listin, na místě odlišném od místa rozhodčího řízení, tj. takovém místě, jež budou rozhodci dle vlastní diskrece považovat za vhodné.

Na základě § 22 RŘMOV jsou strany mezinárodního obchodního sporu řešeného v rozhodčím řízení oprávněny též zvolit si jazyk rozhodčího řízení. Odst. 1 uvedeného ustanovení totiž stanoví, že *„se strany mohou dle svého uvážení dohodnout na jazyku nebo jazycích, v nichž bude rozhodčí řízení vedeno. Není-li takového ujednání mezi stranami, vybere jazyk nebo jazyky rozhodčího řízení rozhodčí senát. Tato dohoda nebo určení, není-li zde uvedeno jinak, platí pro veškerá písemná podání stran, ústní jednání a jakýkoliv rozhodčí nález, rozhodnutí nebo jiná sdělení rozhodčího senátu.“* Současně je rozhodčí senát oprávněn nařídit, aby veškeré písemné důkazy byly opatřeny překladem do jazyka nebo jazyků, na nichž se strany dohodly nebo které rozhodčí soud stanovil.

Jak již bylo nastíněno výše, jednou ze základních zásad rozhodčího řízení je dále zásada rovnosti stran, vyplývající z § 18 RŘMOV. Podle předmětného ustanovení tak musí být se stranami zacházeno rovným způsobem, když oběma stranám musí být poskytnuta nezkrácená možnost předložit svá stanoviska a přednést své návrhy. Nedodržení této podmínky je přitom na základě § 36 odst. 1 bod 1 RŘMOV a čl. V. odst. 1 písm. b) Newyorské úmluvy důvodem pro odepření uznání nebo výkonu rozhodčího nálezu. Lze současně připomenout, že podle shora citovaného stanoviska Nejvyššího arbitrážního soudu RF sp. zn. 1831/12 odporuje principu rovnosti stran též takové znění rozhodčí smlouvy, dle které mohou pro řešení svého sporu strany využít rozhodčího řízení, avšak pouze jen jedna ze stran má možnost využít řešení před státním soudem. Jak k tomuto dodává GRIGORJEVA,¹¹⁰ vyjádřením principu rovnosti stran se rozumí též právo uplatňovat námitky v případě nedodržení některého z dispozitivních ustanovení RŘMOV, resp. podmínky upravené rozhodčí smlouvou dle § 4 RŘMOV.

¹¹⁰ GRIGORJEVA, E. A., komentář k § 4 RŘMOV.

2.5.2. Organizace rozhodčího řízení

Jak vyplývá z § 2 RŘMOV a čl. IV. odst. 1 Evropské úmluvy, strany si mohou sjednat, že své spory předloží stálému rozhodčímu soudu (tzv. institucionální rozhodčí řízení) nebo rozhodčímu senátu ustavenému pro jednotlivý případ (tzv. rozhodčí řízení *ad hoc*). V případě, kdy bude spor řešen stálým rozhodčím soudem, bude se rozhodčí řízení bude řídit řádem této stále rozhodčí instituce; v případě řízení před rozhodčím senátem *ad hoc* se uplatní výhradně zákonná úprava s přihlédnutím k ujednáním stran.

Stálý rozhodčí soud je možné v Ruské federaci ustavit buď na základě zákona, což je případ nejvýznamnějších a nejvyžívanějších ruských stálých rozhodčích soudů,¹¹¹ tj. Mezinárodního obchodního rozhodčího soudu při Obchodně-průmyslové komoře Ruské federace (Международный коммерческий арбитражный суд при Торгово-промышленной палате Российской Федерации)¹¹² a Námořní rozhodčí komise při Obchodně-průmyslové komoře Ruské federace (Морская арбитражная комиссия при Торгово-промышленной палате Российской Федерации).¹¹³ Právní postavení předmětných stálých rozhodčích soudů je upraveno v přílohách I. a II. RŘMOV; v souladu s § 44 odst. 1 ZTR může být stálý rozhodčí soud dále ustaven při neobchodních¹¹⁴ společnostech.¹¹⁵ Takovýto stálý rozhodčí soud je ustavován podle § 44 odst. 4 ZTR na základě souhlasu Vlády Ruské federace, přijatého na základě doporučení Rady pro zlepšení rozhodčího řízení. Uvedené stálé rozhodčí soudy jsou přitom oprávněny řešit mezinárodní obchodní spory na základě § 44 odst. 18 ZTR pouze v případě, pokud disponují pravidly pro řešení předmětných sporů, které byly Radou pro zlepšení rozhodčího řízení, resp. Vládou Ruské federace schváleny. Účastníkům právního vztahu tak v tomto ohledu lze doporučit ověřit si, zda předmětná rozhodčí instituce pravidly pro řešení mezinárodních obchodních sporů disponuje.

¹¹¹ K postavení a roli uvedených stálých rozhodčích soudů zřízených zákonem viz též GREŠNIKOV, I. P.: Обход права и отсутствие здравого смысла — как основные начала законодательства в области третейского разбирательства в России *in* Международный коммерческий арбитраж и вопросы частного права, Status, 2015, str. 11 a 28.

¹¹² NIKOLJUKIN S. V. (2009), str. 21.

¹¹³ Viz CHODYKIN, R., str. 15 a násl.

¹¹⁴ Dle federálního zákona č. 7-FZ ze dne 1. ledna 2001, o neobchodních společnostech, ve znění pozdějších předpisů (о некоммерческих организациях).

¹¹⁵ Založení stálého rozhodčího soudu např. jednotkami státní správy, územní samosprávy či Advokátní komorou RF, atd. není na základě § 44 odst. 2 ZTR přípustné.

2.5.3. Průběh rozhodčího řízení

Úvodem této podkapitoly lze ve stručnosti zmínit, že se jedná o oblast upravenou jak Evropskou úmluvou, tak RŘMOV, která ve srovnání s ostatními částmi uvedeného zákona doznala ke dni nabytí účinnosti reformy rozhodčího řízení, tj. k 1. září 2016 pouze marginálních změn. Rovněž lze doplnit, že díkce Hlava 5. RŘMOV (tj. §§ 18 – 27) upravující samotný průběh rozhodčího řízení při řešení mezinárodního obchodního sporu prakticky kopíruje ustanovení rovněž v odborné literatuře podrobněji analyzované Hlava 5. Vzorového zákona UNCITRAL, přičemž i Hlava 5. RŘMOV je obdobně jako Evropská úmluva výrazně dispozičního charakteru, tj. strany si mohou jednotlivé procesní náležitosti sjednat odlišným způsobem; z tohoto důvodu bude předmětné oblasti věnována spíše menší pozornost.

Rozhodčí řízení je zahajováno zásadně na návrh jedné ze stran – rozhodčí žalobou. Nesjednaly-li si strany jinak, je rozhodčí řízení dle § 21 RŘMOV zahájeno dnem, kdy je návrh na předání mezinárodního obchodního sporu k řešení v rozhodčím řízení doručen žalovanému.¹¹⁶ Žalobce je povinen v žalobě, resp. ve lhůtě stranami dohodnuté¹¹⁷ nebo stanovené rozhodčím senátem, vylíčit skutečnosti, o něž svůj žalobní nárok opírá, předmět sporu a čeho se žalobou domáhá, a žalovaný je povinen se ve svém vyjádření k žalobcem uvedeným tvrzením vyjádřit. Strany jsou oprávněny přiložit ke svým podáním veškeré listiny, které považují ve vztahu ke své kauze za rozhodné, resp. mohou na listiny nebo na jiné důkazy, které hodlají předložit později, pouze odkázat. Ustanovení § 23 odst. 2 RŘMOV obsahuje dispoziční oprávnění stran během rozhodčího řízení žalobu nebo žalobní vyjádření měnit či doplňovat, ledaže by takovéto měnění či doplňování svých tvrzení nepovažoval rozhodčí senát s ohledem na rychlost vyřízení sporu za přiměřené.

¹¹⁶ Dle § 24 odst. 3 RŘMOV přitom obecně platí, že druhé straně musí být předána všechna podání, listiny nebo jiné informace jednou stranou rozhodčímu senátu předložené. Obdobně jsou též stranám na základě zmiňovaného ustanovení vždy sdělovány závěry znalců či předávány jiné listiny mající váhu důkazního prostředku a z nichž může rozhodčí soud při své rozhodovací činnosti vycházet. Současně je třeba zdůraznit, že nedoručení rozhodčí žaloby druhé straně může být důvodem pro zrušení, resp. odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu, viz např. rozsudek Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. A56-25029/2011 ze dne 12. dubna 2012 ve věci lotyšské společnosti *Baltikums Bank AS* proti ruské společnosti *BAFF Vyborg*.

¹¹⁷ Nesplní-li žalobce tuto povinnost a nedohodnou-li se strany jinak, rozhodčí senát na základě § 25 RŘMOV rozhodčí řízení zastaví. Obdobně platí, že nedoručí-li žalovaný včas rozhodčímu senátu své žalobní vyjádření, bude rozhodčí soud v řízení pokračovat, aniž by však toto považoval za souhlas žalovaného s žalobními tvrzeními žalobce.

Pokud jde o projednání věci, na základě § 24 odst. 1 RŘMOV platí, že nedohodnou-li se strany jinak, může obecně rozhodčí senát nařídit ve věci ústní jednání, o němž musí být strany v dostatečném předstihu informovány. Jak nicméně předepisuje § 25 bod 3 RŘMOV, za předpokladu že si uvedené strany neupraví odlišným způsobem, neúčast kterékoliv ze stran na předmětném jednání není důvodem k tomu, aby rozhodčí senát nepokračoval v řízení a na základě jemu předložených důkazů nevydal rozhodčí nález.

Co se týče úpravy průběhu rozhodčí řízení v Evropské úmluvě, tato je poměrně skoupá, když prakticky pouze poskytuje vodítko, jak postupovat v případě absence ujednání stran, resp. vznikuvšího sporu. Klíčovým ustanovením je v tomto ohledu čl. IV. odst. 3 Evropské úmluvy, podle kterého mj. platí, že *„nedohodnou-li se strany na jmenování jediného rozhodce anebo nedohodnou-li se rozhodci na opatřeních, která je třeba provést, může žalobce podle své volby požádat o provedení těchto opatření, pokud se strany shodly o místě rozhodčího řízení, buď předsedu příslušné obchodní komory v zemi podle místa rozhodčího řízení zvoleného stranami, anebo předsedu příslušné obchodní komory v zemi, v níž má žalovaná strana v okamžiku podání arbitrážní žaloby svůj obvyklý pobyt nebo svoje sídlo (...) Jestliže žalobce nevyužil oprávnění, poskytnutých mu tímto odstavcem, mohou těchto oprávnění využít žalovaná strana nebo rozhodci.“* Jak již bylo uvedeno výše, příslušným orgánem je v Ruské federaci Obchodně-průmyslová komora Ruské federace.

Postup citovaný v předchozím odstavci se na základě čl. IV. odst. 6 Evropské úmluvy uplatí též v případě, kdy rozhodčí smlouva žádné údaje o způsobu rozhodčího řízení vůbec neobsahuje.

2.5.3.1. Pravomoc rozhodčího senátu vydat předběžné opatření

Nedohodnou-li se strany jinak, je rozhodčí senát na základě § 17 odst. 1 RŘMOV nadán pravomocí na žádost některé ze stran vydat předběžné opatření, bude-li jej považovat s ohledem na předmět sporu za nezbytné. Současně s vydáním takového opatření může rozhodčí senát vyzvat kteroukoliv ze stran ke složení odpovídající jistoty. Uvedeným usnesením a dalším rozhodnutím rozhodčího senátu o vydání předběžných opatření jsou strany povinny se podřídit. Lze poznamenat, že jakkoliv zákon předmětné

kritérium „nezbytnosti“ blíže nespecifikuje, je možné mít za to, že se jedná o takové situace, kdy by mohl být výkon rozhodčího nález ohrožen nebo by v důsledku nepřijetí předběžného opatření mohla vzniknout navrhovateli škoda.¹¹⁸ Jak konstatuje *KARABELNIKOV*,¹¹⁹ jedná se tedy o taková rozhodnutí, která nesměřují k meritornímu rozhodnutí věci, nýbrž mají za účel zakonzervovat stávající *status quo*. Podle § 17 odst. 2 RŘMOV si mohou strany dále v tomto kontextu sjednat (včetně formy odkazu na pravidla řízení), aby do doby ustavení rozhodčího senátu vydával předběžná opatření s ohledem na hledisko nezbytnosti stálý rozhodčí soud.

Jak dále uvádí *BATJAEV*, v praxi se nicméně předběžná opatření vydávaná rozhodčím senátem příliš neuplatňují.¹²⁰ Důvodem je skutečnost, že strany mohou na základě § 9 RŘMOV podat návrh na vydání předběžného opatření přímo státnímu arbitrážnímu soudu, když předmětné ustanovení doslova specifikuje, že „*není neslučitelné s rozhodčí smlouvou, aby jedna ze stran před rozhodčím řízením anebo v jeho průběhu požádala soud o ochranné předběžné opatření a aby soud takové opatření vydal.*“

Postup pro vydání předběžného opatření státním arbitrážním soudem je upraven normami ASŘ, jež rozlišuje předběžná opatření vydaná před zahájením řízení (podle § 99 ASŘ) a předběžná opatření vydaná během řízení (podle § 90 a násl. ASŘ). Základním principem, který se při vydávání předběžných opatření soudy uplatňuje, je, že předběžná opatření musí být s ohledem na uplatňovaný nárok přiměřená.¹²¹ Jak upravuje § 90 odst. 3 ASŘ, předběžná opatření mohou být vydána státním arbitrážním soudem na základě návrhu strany rozhodčího řízení dle místa rozhodčího řízení, sídla nebo bydliště povinného nebo místa, kde se nachází majetek povinného. ASŘ nicméně již v této souvislosti nestanoví, že by rozhodčí řízení muselo probíhat na území Ruské federace; s ohledem na absenci předmětné podmínky lze mít tudíž za to, že státní arbitrážní soud vydá na návrh strany rozhodčího řízení předběžné opatření též v případě, kdy předmětné rozhodčí řízení probíhá též v zahraničí.¹²²

¹¹⁸ Viz sjednodující výklad pléna Nejvyššího arbitrážního soudu RF č. 55 ze dne 12. října 2006 „O návrzích na vydání předběžných opatření arbitrážním soudům“.

¹¹⁹ *KARABELNIKOV*, B. R, str. 246.

¹²⁰ *BATJAEV*, A. A. *et TĚRECHOVA*, J. K., komentář k § 9 RŘMOV.

¹²¹ Viz § 92 odst. 2 ASŘ.

¹²² K tématu více viz *KULKOV*, M.: Can Interim Measures be obtained in Russia in Support of Commercial Arbitration conducted Outside of Russia? in *Interim Measures in International Commercial Arbitration*,

V návrhu na vydání předběžného opatření příslušným státním arbitrážním soudem je podle § 92 odst. 2 ASŘ povinen žalobce uvést název soudu, jemuž je návrh na vydání předběžného opatření podáván, označit strany a předmět sporu, výši svého nároku, odůvodnění podávání návrhu, druh předběžného opatření, jehož se žalobce domáhá a seznam přikládaných dokumentů a dále dle § 92 odst. 5 ASŘ předsedou příslušného stálého rozhodčího soudu ověřovanou kopii rozhodčí žaloby nebo notářsky ověřenou kopii návrhu na vydání předběžného opatření a ověřenou kopii rozhodčí smlouvy. V případě, že příslušný státní arbitrážní soud návrh na vydání předběžného opatření nezamítne,¹²³ uloží podle § 91 odst. 1 ASŘ žalovanému nebo jiným osobám zákaz provádět určitá jednání, týkající se předmětu sporu,¹²⁴ a to zejména:

1. uložit povinnost nakládat s peněžními prostředky (zejména prostředky deponovanými na bankovních účtech) nebo s jiným majetkem držených žalovaným nebo jinými osobami;
2. zakázat žalovanému nebo jiným osobám aby ve vztahu se k předmětu sporu nějakým způsobem konal;
3. přikázat žalovanému, aby konal tak, aby došlo k zamezení vzniku škody nebo zhoršení stavu sporné věci;
4. předal spornou věc žalobci nebo do správy jiné osobě;
5. odložil na základě usnesení, kterým se nařizuje výkon rozhodnutí nebo obdobného dokumentu ve prospěch žalobce (v nesporném řízení) své platby;
6. odložil v případě návrhu na odblokování majetku prodej svého majetku.

Uvedená předmětná opatření lze po jejich nařízení na návrh žalobce na základě § 95 odst. 1 ASŘ nahrazovat jinými. Z pohledy navrhovatele je potěšující, že zmiňované návrhy na nahrazení vydaných předběžných opatření jsou *ex lege* vyřizovány bezodkladně, tj. nejpozději dne následujícího po dni, ve kterém byl návrh žalobce na nahrazení vydaného předběžného opatření jiným doručen. Soud o návrhu na nahrazení

Maklu, 2007, str. 95 a násl.

¹²³ Jak stanoví § 93 odst. 3 ASŘ, návrh na vydání předběžného opatření může být zamítnut v případě, kdy nejsou splněny podmínky pro jeho vydání dle § 90 odst. 3 ASŘ. Lze doplnit, že podle § 93 odst. 4 ASŘ naopak návrh na vydání předběžného opatření nemůže být zamítnut v případě, kdy strana žalující poskytne protizajištění podle § 94 ASŘ.

¹²⁴ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu RF č. j. 305-ES14-3945 ze dne 8. dubna 2015 v řízení o návrhu společnosti *St. Real*.

předběžného opatření rozhodne usnesením, proti němuž je možné se odvolat, stejně jako je odvolání obecně přípustné podle § 93 odst. 7 RŘMOV též proti „původnímu“ rozhodnutí státního arbitrážního soudu o vydání předběžného opatření, resp. o zamítnutí návrhu na vydání předběžného opatření, přičemž podání odvolání dle předmětného ustanovení nemá odkladný účinek. Současně lze doplnit, že podle § 94 ASŘ je státní arbitrážní soud oprávněn, a to na základě vlastního uvážení nebo na základě podání strany, proti níž se předběžné opatření uplatňuje, v souvislosti s podáním návrhu na vydání předběžného opatření požadovat od navrhovatele složení přiměřené jistoty.

2.5.3.2. Dokazování

Jak bylo konstatováno výše, strany jsou si na základě § 19 odst. 1 RŘMOV, resp. čl. IV. odst. 1 písm. b) bod I. a III. Evropské úmluvy oprávněny sjednat postup, jakým se bude rozhodčí senát při postupu v řízení řídit (což platí i pro úpravu dokazování). V případě, kdy si strany pravidla dokazování nesjednají, je rozhodčí senát podle RŘMOV oprávněn posuzovat přípustnost, relevanci, závažnost a význam jakýchkoli důkazních prostředků na základě svého vlastního uvážení. Nedohodnou-li se strany jinak,¹²⁵ může rozhodčí senát rovněž jmenovat jednoho nebo i více znalců, aby se tito vyjádřili k určitým rozhodčím senátem specifikovaným otázkám¹²⁶ a vyzvat stranu, aby znalci poskytla veškeré relevantní informace, nebo aby poskytla nebo zpřístupnila za účelem jejich ohledání veškeré dokumenty, zboží nebo jiný majetek. Rozhodčím senátem jmenovaný znalec je současně, jestliže o to požádá strana nebo pokud to rozhodčí senát považuje za nutné a za předpokladu, že se strany nedohodly jinak, povinen zúčastnit se po doručení písemného předvolání ústního jednání, na kterém budou mít strany možnost klást znalci otázky a konfrontovat znalce se svědky za účelem prokázání sporných bodů. Obdobně na základě § 24 odst. 1 RŘMOV platí, že za předpokladu, že se strany rozhodčího řízení nedohodnou jinak, může rozhodčí senát za účelem dokazování nebo ústní prezentace svých tvrzení stranami nařídit ústní jednání, nebo ve věci rozhodnout pouze na základě stranami předložených listin či jiných důkazů. Rozhodčí senát je nicméně povinen nařídit ústní jednání v případě, kdy o to některá ze stran požádá (vyjma případů, kdy si smluvní

¹²⁵ Jmenování znalce rozhodčím senátem může být např. podmíněno dohodou či písemným návrhem alespoň jedné ze stran apod. Viz BATJAEV, A. A. *et* TĚŘECHOVA, J. K., komentář k § 26 RŘMOV.

¹²⁶ Viz též BĚLOHLÁVEK, A. *et* HÓTOVÁ, R. Znalci v mezinárodním prostředí – v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a při ochraně investic. Praha : C. H. Beck, 2012, str. 203-212.

strany ujednaly, že ústní jednání ve věci nebude konáno).¹²⁷ V případě, kdy je rozhodčím senátem nařízeno jednání či zasedání za účelem prohlídky zboží, jiného majetku nebo listin, musí být o tomto jednání strany vždy v dostatečném předstihu uvědoměny.

Ve vztahu k problematice dokazování považuje autor této práce vhodné zmínit, že rozhodčí senát v případě řešení sporu před stálým rozhodčím soudem nebo též strana na základě souhlasu takového rozhodčího senátu mohou požádat příslušný státní arbitrážní soud, aby mu při provádění důkazů poskytl pomoc, přičemž státní arbitrážní soud může takovému návrhu v rozsahu své příslušnosti a v souladu s pravidly pro provádění důkazů, tj. dle ustanovení Hlavy VII. ASŘ vyhovět.¹²⁸ RŘMOV ani jiný právní předpis nicméně formu souhlasu rozhodčího senátu s žádostí strany, podávané příslušnému státnímu arbitrážnímu soudu, neupravuje. Obecným pravidlem by nicméně mělo být udělení souhlasu v písemné formě, tj. ve formě nevyvolávající pochybnosti o tom, že k vyžadovanému udělení souhlasu rozhodčího senátu skutečně došlo.¹²⁹

Pokud jde o formy uvedené pomoci státního arbitrážního soudu, lze uvést, že tato může typicky spočívat např. v uložení povinnosti k vydání protistranou, ale případně i třetí osobou zadržovaných věcí či dokumentů, apod.¹³⁰ Osoba, již byla soudem uvedena povinnost uložena, je povinna tuto splnit, přičemž v opačném případě se vystavuje riziku udělení pokuty státním arbitrážním soudem podle Hlavy VII. ASŘ.

2.6. Rozhodnutí rozhodčího senátu a ukončení řízení

Rozhodnutí vydávaná rozhodčím senátem je možné s ohledem na jejich povahu obecně rozdělit na rozhodnutí procesního a meritorního charakteru. Platí přitom, že o procesních otázkách rozhoduje rozhodčí senát rozhoduje ve formě usnesení, zatímco

¹²⁷ Nedostaví-li se některá ze stran nedostaví na řádně nařízené jednání, platí, že je na základě § 25 RŘMOV rozhodčí senát oprávněn v řízení pokračovat a vynést rozhodčí nález pouze na základě jemu předložených důkazů (nesjednaly-li si strany jinak).

¹²⁸ Jak přitom upravuje § 74.1 ASŘ, na státní arbitrážní soud je oprávněn obrátit s žádostí o zajištění důkazu rozhodčí soud, nacházející se na území Ruské federace (s výjimkou rozhodčích senátů *ad hoc*) a to postupem dle § 66 ASŘ. Místně příslušným je přitom ten státní arbitrážní soud, v jehož územní jurisdikci má být předmětný důkaz zajištěn.

¹²⁹ GRIGORJEVA, E. A., komentář k § 27 RŘMOV.

¹³⁰ BATJAEV, A. A. et TĚRECHOVA, J. K., komentář k § 27 RŘMOV.

meritorně rozhoduje ve formě rozhodčího nálezu (či ve stanovených případech eventuálně rovněž usnesením).¹³¹ V obou případech nicméně na základě § 29 RŘMOV platí, že není-li stranami dohodnuto jinak, v rozhodčím řízení s více než jedním rozhodcem musí být každé rozhodnutí rozhodčího senátu vydáno většinou všech jeho členů. Procesní otázky však mohou být rozhodnuty předsedajícím rozhodcem, pokud je tím stranami nebo všemi členy rozhodčího senátu zmocněn.

Co se týče procesních usnesení, tato lze dále kategorizovat na rozhodnutí, kterými se upravují jednotlivé procesní otázky (např. shora zmiňované usnesení, kterým se nařizuje předběžné opatření) a usnesení, kterými se rozhodčí řízení končí. Na základě § 32 odst. 2 RŘMOV tak rozhodčí senát vydá usnesení o ukončení rozhodčího řízení, jestliže:

1. žalobce vezme rozhodčí žalobu zpět a žalovaný proti tomuto postupu nebude ničeho namítat a současně rozhodčí senát neuzná na jeho straně oprávněný zájem na meritorním rozhodnutí sporu;
2. s ukončením rozhodčího řízení souhlasí obě strany;
3. rozhodčí senát shledá, že pokračování v řízení není z jakéhokoliv jiného důvodu účelné nebo je nemožné.

Očekávaným výsledkem rozhodčího řízení je nicméně rozhodčí nález, vydávaný ve věci samé. Lze připomenout, že analogicky k řízení před státními arbitrážními soudy¹³² či mediaci nemusí ani rozhodčí řízení skončit rozhodnutím rozhodčího senátu autoritativním, neboť strany mohou vyřešit svůj spor smírně.¹³³ V takovém případě na základě § 30 odst. 1 RŘMOV rozhodčí senát řízení ukončí a jestliže o to strany požádají a nebude-li mít proti tomuto rozhodčí senát námitky, vydá dle dohodnutých podmínek smír ve formě rozhodčího nálezu.¹³⁴ Předmětný rozhodčí nález, kterým se schvaluje smír,

¹³¹ Zde je možné poukázat na zjevnou nepřesnost § 32 odst. 1 RŘMOV, podle kterého je „rozhodčí řízení ukončeno konečným rozhodčím nálezem nebo usnesením rozhodčího senátu v souladu s odst. 2 tohoto článku a dále se automaticky končí v případech upravených § 11 odst. 3 a 4.“ Správně by však namísto odkazu na § 11 odst. 3 a 4 RŘMOV mělo ustanovení § 32 odst. 1 RŘMOV obsahovat odkaz na § 11 odst. 5 RŘMOV. Srov. MURANOV, A.: Ошибки и неточности в новой редакции закона «О международном коммерческом арбитраже»; zakon.ru, 6. září 2016.

¹³² Viz § 138 a násl. ASŘ.

¹³³ K možnosti využití mediace jako způsobu urovnání sporu v průběhu rozhodčího řízení v mezinárodních obchodních sporech viz níže v kapitole 3.2.1.

¹³⁴ Z dikce citovaného ustanovení vyplývá, že rozhodčí senát osvědčí uzavření smíru pouze na základě žádosti sporných stran; *ex lege* tudíž není vyloučeno ani osvědčení smíru ve formě usnesení. V tomto

má přitom na základě § 30 odst. 2 RŘMOV stejnou povahu a účinnost jako každý jiný rozhodčí nález ve věci samé, tj. je možné jej i v případě nedobrovolného splnění v něm upravených práv a povinností sporných stran totožným způsobem vykonat, domáhat se jeho zrušení apod.¹³⁵

2.6.1. Forma a náležitosti rozhodčího nálezu

Klíčovým ustanovením upravujícím formu a náležitosti rozhodčího nálezu je § 31 RŘMOV, resp. čl. VIII. Evropské úmluvy. Základní podmínkou je podle § 31 odst. 1 RŘMOV vydání rozhodčího nálezu v písemné formě a jeho podepsání rozhodcem či rozhodci, přičemž v rozhodčím řízení s více než jedním rozhodcem postačují podpisy většiny rozhodců rozhodčího senátu, za předpokladu, že je uveden důvod absence chybějícího podpisu. K tomuto je však zároveň třeba zmínit, že uvedená dikce zákona předpokládá, že rozhodnutí o meritu věci bylo skutečně učiněno na základě hlasování všech rozhodců. Uvedený závěr rovněž vychází z judikatury Nejvyššího arbitrážního soudu RF; v jednom z posuzovaných případů se Nejvyšší arbitrážní soud RF zabýval otázkou, zda textu zákona odpovídá situace, kdy byl rozhodčí nález podepsán dvěma rozhodci, přičemž zbývající, třetí člen rozhodčího senátu před vydáním rozhodčího nálezu zemřel. Jinak řečeno, Nejvyšší arbitrážní soud RF posuzoval, zda je přípustné, aby v případě úmrtí jednoho z rozhodců byl vydán rozhodčí nález pouze na základě hlasu dvou rozhodců, neboť chybějící třetí hlas by na právním závěru laicky řečeno „nemohl nic změnit.“ Zmiňovaný soud přitom dospěl ve svém rozhodnutí k závěru, že takovýto postup ustanovení RŘMOV neodpovídá, když v uvedené věci mj. konstatoval, že „v případě úmrtí rozhodce během rozhodčího řízení po skončení dokazování, avšak před vydáním rozhodčího nálezu, může být rozhodčí nález vydán neúplným rozhodčím senátem pouze v případě, kdy je zcela zřejmé, že zemřivší rozhodce se procesu rozhodování o meritu věci účastnil, tj. seznámil ostatní rozhodce se svým právním názorem. Pouze za těchto podmínek je dodržen princip rovného zastoupení stran v rozhodčím senátu a

kontextu je nicméně třeba uvést, že uzavření smíru v podobě rozhodčího nálezu je z pohledu stran žádoucí, neboť ustanovení Newyorské úmluvy upravující výkon a uznání rozhodčích nálezů zaručují uznání a vykonatelnost právě výhradně rozhodčím nálezům. Nelze však vyloučit, že by analogicky nemohlo dojít též k uznání, resp. výkonu uzavřeného smíru v podobě usnesení; s ohledem na doposud chybějící rozhodovací praxi ruských soudů, která by se danou otázkou z pohledu výkonu předmětného usnesení na území Ruské federace zabývala však v této věci nelze učinit zcela jednoznačný závěr.

¹³⁵ Srov. BATJAEV, A. A. et TĚRECHOVA, J. K., komentář k § 30 RŘMOV.

*spravidlnosti rozhodčího řízení a rovnosti stran obecně.*¹³⁶ Lze tedy dovodit, že podle názoru Nejvyššího arbitrážního soudu RF je obecně přípustné, aby byl v případě úmrtí některého z rozhodců rozhodčí náleze podepsán pouze většinou rozhodců, nicméně pouze za předpokladu, že o meritu věci bylo hlasováno všemi členy rozhodčího senátu, tj. nedostatek rozhodčího nálezu se vztahuje čistě na absenci podpisu a nikoliv na absenci jeho rozhodnutí.

Vydaný rozhodčího náleze musí dále na základě § 32 odst. 2 RŘMOV a čl. VIII písm. a) Evropské úmluvy obsahovat odůvodnění, pokud není stranami dohodnuto, že náleze nebude odůvodňován, výrok o uznání nebo zamítnutí žalobního nároku, výši odměn rozhodců a nákladů rozhodčího řízení a jejich rozdělení mezi strany. Současně musí podle § 32 odst. 3 RŘMOV rozhodčí náleze obsahovat datum rozhodčího nálezu a musí v něm být též uvedeno místo rozhodčího řízení určené v souladu s § 20 odst. 1 RŘMOV. Vyhotovený, rozhodci podepsaný rozhodčí náleze,¹³⁷ resp. jeden jeho stejnopis, bude následně doručen každé ze stran.

Je-li rozhodčí náleze vydáván rozhodčím senátem v rámci řízení před stálým rozhodčím soudem, je jedno jeho vyhotovení společně s celým spisem následně na základě § 1 odst. 2 RŘMOV ve spojení s § 39 ZTR ve lhůtě jednoho měsíce od ukončení řízení uloženo u stálého rozhodčího soudu, u něhož bylo rozhodčího řízení vedeno. Platí přitom, že příslušný státní arbitrážní soud je oprávněn si tyto od stálého rozhodčího soudu vyžádat. V případě, kdy řízení probíhalo před rozhodcem či rozhodci ustanovenými *ad hoc*, bude rozhodčí náleze a spis uložen u stálého rozhodčího soudu dle dohody stran. Nedohodly-li se strany na tomto, bude rozhodčí náleze v takovém případě uložen u státního arbitrážního soudu, který by byl příslušným k vydání soudního příkazu k výkonu rozhodnutí při nedobrovolném splnění rozhodčího nálezu. Lze doplnit, že u stálého rozhodčího soudu, resp. státního arbitrážního soudu je na základě § 39 odst. 2 ZTR rozhodčí náleze spolu se spisem archivován po dobu 5 let ode dne ukončení rozhodčího řízení, přičemž pravidla stálého rozhodčího soudu mohou stanovit též lhůtu delší.

¹³⁶ Rozhodnutí o předání věci rozhodnutí předsednictvu Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. VAS-4325/10 ze dne 29. dubna 2010 v jednom ze sporů kyperské společnosti *OPEN SOCIETY INSTITUTE MANAGEMENT SERVICES LTD.* a ruské společnosti *Sektor-1*.

¹³⁷ Totožná úprava přitom platí podle § 32 odst. 4 RŘMOV též pro usnesení o ukončení rozhodčího řízení.

2.6.2. Oprava a výklad rozhodčího nálezu; doplňující rozhodčí nález

V případě, kdy se ve vydaném rozhodčím nálezu vyskytnou chyby v počtech, chyby písařské nebo reprografické nebo chyby obdobné povahy, může strana společně s oznámením druhé straně na základě § 33 odst. 1 a 3 RŘMOV ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení rozhodčího nálezu, resp. v jiné lhůtě stranami dohodnuté, požádat rozhodčí senát, aby uvedené chyby opravil, resp. aby podal výklad určitého bodu nebo části rozhodčího nálezu nebo vydal doplňující nález týkající se nároků, které byly v řízení uplatňovány, ale byly v rozhodčím nálezu opomenuty (za předpokladu, že si strany tyto možnosti sjednaly).¹³⁸ Bude-li považovat rozhodčí senát předmětnou žádost za oprávněnou, provede příslušné opravy nebo podá ve lhůtě 30 dnů¹³⁹ ode dne doručení žádosti strany požadovaný výklad, přičemž tento rozhodčím senátem poskytnutý výklad bude podle zmiňovaného ustanovení považován za nedílnou součást rozhodčího nálezu. Lze zmínit, že vzhledem ke skutečnosti, že je doplňující rozhodčí nález rozhodnutím ve věci samé, je nutné, aby s ohledem na jeho pozdější vykonatelnost stejně jako doplňovaný rozhodčí nález splňoval i doplňující rozhodčí nález zákonem předepsané formálně i obsahové náležitosti.¹⁴⁰

K uvedenému tématu je možné pro úplnost pro úplnost dodat, že obdobným způsobem je rozhodčí senát na základě § 33 odst. 2 RŘMOV oprávněn opravit chyby v počtech, chyby písařské nebo reprografické nebo chyby obdobné povahy též z vlastní iniciativy.

2.7. Zrušení rozhodčího nálezu

Po vydání rozhodčího nálezu¹⁴¹ má strana, která nebyla v rozhodčím řízení

¹³⁸ Lze mít přitom za to, že se analogicky uvedená možnost aplikuje i pro vydání usnesení, kterým se rozhodčí řízení končí.

¹³⁹ V případě doplňujícího nálezu platí lhůta 60 dnů. Uvedené lhůty je nicméně možné na základě § 33 odst. 4 RŘMOV prodloužit.

¹⁴⁰ GRIGORJEVA, E. A., komentář k § 33 RŘMOV.

¹⁴¹ Dle dikce § 231 ASŘ se přitom nemusí jednat pouze o rozhodčí nálezy, když předmětné ustanovení hovoří obecněji o rozhodnutích rozhodčího senátu. Kromě konečných rozhodčích nálezů tak může být napadeno např. usnesení rozhodčího senátu, kterým tento rozhodnul o své příslušnosti apod.

úspěšná (přičemž se může jednat jak o stranu žalovanou tak též o neúspěšného žalobce, kterému byla uložena povinnost k zaplacení náhrady nákladů rozhodčího řízení), v obecné rovině tři možnosti:¹⁴²

- splnit v rozhodčím nálezů jí uloženou povinnost dobrovolně;
- domáhat se zrušení rozhodčího nálezů;
- bránit výkonu rozhodčího nálezů.¹⁴³

Co se týče druhé uvedené možnosti, tj. domáhání se zrušení rozhodčího nálezů, může být vydaný rozhodčí nález napaden a eventuálně příslušným státním arbitrážním soudem zrušen, a to při splnění zákonných podmínek a výhradně z taxativně vymezených důvodů. Na základě § 34 odst. 1 RŘMOV si nicméně strany mohou v rozhodčí smlouvě, zakládající řešení sporu stálým rozhodčím soudem, sjednat, že vydaný rozhodčí nález bude konečný, tj. zrušení rozhodčího nálezů níže analyzovaným postupem nebude možné. *A contrario*, v případě, že si strany tuto možnost v rozhodčí smlouvě, zakládající řešení sporu stálým rozhodčím soudem, nesjednají, nebo se jedná o rozhodčí řízení *ad hoc*, může být rozhodčí nález zrušen výhradně z taxativně vymezených důvodů, uvedených v příslušných ustanoveních RŘMOV a Evropské úmluvy.¹⁴⁴

Současně lze k tomuto doplnit, že v obecné rovině nemusí být výsledkem řízení o zrušení pouze rozhodnutí příslušného arbitrážního soudu o zrušení rozhodčího nálezů, resp. o zamítnutí návrhu na jeho zrušení, neboť na základě § 33 odst. 5 RŘMOV ve spojení s § 34 odst. 4 RŘMOV může státní arbitrážní soud, u něhož je řízení o zrušení rozhodčího nálezů vedeno, předmětné řízení na jím určenou dobu přerušit tak, aby mohlo být v již skončeném rozhodčím řízení pokračováno a důvody pro zrušení rozhodčího nálezů odstraněny, přičemž rozhodčí senát může dle uvedeného ustanovení na žádost kterékoliv ze stran, podané během přerušování řízení o zrušení rozhodčího nálezů u státního arbitrážního příslušného soudu, v rozhodčím řízení pokračovat.¹⁴⁵ Obdobný postup

¹⁴² KARABELNIKOV, B. R., str. 256.

¹⁴³ Viz kapitola 2.8.

¹⁴⁴ *Srov.* PELLEW, D.: Observations on the Current Proposed Reforms to Russian Arbitration Law *in* New Horizons of International Arbitration, 2. vydání, Infotropic Media, 2014, str. 67 a dále též KARABELNIKOV, B. R., str. 277.

¹⁴⁵ Lze doplnit, že uvedená úprava je oproti řízení o zrušení vnitrostátních rozhodčích nálezů benevolentnější, neboť tato na základě § 232 odst. 5 dovoluje přerušování řízení u státního arbitrážního soudu maximálně po dobu 3 měsíců.

zakládá rovněž čl. VI. Newyorské smlouvy, přičemž dále doplňuje, že je příslušný orgán (státní arbitrážní soud) oprávněn na žádost strany domáhající se výkonu rozhodčího nálezu, nařídít straně druhé složení přiměřené jistoty.

Úprava zrušení rozhodčího nálezu se řídí právem státu, na jehož území byl rozhodčí nález vydán, a to jak z pohledu důvodů pro jeho zrušení, tak z pohledu úpravy procesní. Jinými slovy, v případě rozhodčího nálezu vydaného v Ruské federaci se důvody pro zrušení i procesní úprava řídí RŘMOV a nikoliv prameny mezinárodního práva. Na základě čl. IX. odst. 1 Evropské úmluvy, resp. čl. V. odst. 1 písm. e) ve spojení s čl. VI. Newyorské úmluvy lze konstatovat, že v Ruské federaci mohou být zrušeny výhradně rozhodčí nálezy vydané na jejím území a naopak.

Navzdory dikci zmiňovaného ustanovení Evropské úmluvy a Newyorské úmluvy se v ruské judikatuře vyskytnuly případy, kdy bylo státními arbitrážními soudy rozhodnuto o zrušení rozhodčího nálezu vydaného v zahraničí. Důvodem byl zejména nesprávný výklad ustanovení §§ 230 odst. 5 a 233 odst. 4 ASŘ před jejich novelizací k 1. září 2016 a ustanovení Newyorské úmluvy. Předmětná ustanovení ASŘ totiž upravovala tak, že *„v případech upravených mezinárodní smlouvou, již je Ruská federace vázána, mohou být u arbitrážního soudu napadeny zahraniční rozhodčí nálezy vydané podle norem ruského práva, a tyto rozhodčí nálezy případně zrušeny.“* Jako na mezinárodní smlouvu, jež měla zakládat možnost zrušení cizího rozhodčího nálezu, nahlížely ruské státní arbitrážní soudy na Newyorskou úmluvu, resp. její výše odkazované ustanovení čl. V odst. 1 písm. e), podle kterého mohly být uznání a výkon rozhodčího nálezu odepřeny, pokud byl *rozhodčí nález zrušen nebo jeho výkon odložen příslušným orgánem země, v níž nebo podle jejíhož právního řádu byl vydán.*

Ruské soudy přitom v některých případech citované ustanovení § 230 odst. 5 ASŘ nesprávně vykládaly tak, že podmínka *„podle jejíhož právního řádu byl rozhodčí nález vydán“*, resp. *„vydaného podle norem ruského práva“* se vztahuje na právo hmotné a nikoliv procesní. Takováto předpokládaná úmluva stran o výběru ruského procesního práva pro rozhodčí řízení vedené v zahraničí je však značně nepravděpodobná, neboť by mohla vést ke kolizi s *lex arbitri*, tj. být v této souvislosti až důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu.

Příkladem, kdy došlo k uvedenému nesprávnému výkladu uvedených ustanovení, je např. věc rakouské společnosti *Mabetex Project Engineering Industrieanlagenplanung und Errichtungs GmbH* proti ruské společnosti *Stolilenskiy gorno-obogatitelnyj kombinat*, kdy státní arbitrážní soud prvního stupně s odkazem na § 230 odst. 5 ASŘ rozhodčí nálezy vydaný ve Švédsku zrušil, přičemž odvolací státní arbitrážní soud uvedené rozhodnutí náledně potvrdil. Předmětná ze své podstaty nesprávná rozhodnutí tak zrušil až Nejvyšší arbitrážní soud RF svým usnesením sp. zn. 15359/03 ze dne 30. března 2004, když dále doslova konstatoval, že „*neexistuje pro Ruskou federaci žádná závazná mezinárodní smlouva, která by zakládala byť i jen teoreticky možnost ruského arbitrážního soudu rozhodčí nálezy, vydaný ve Švédsku, zrušit, a to mj. s ohledem na skutečnost, že Švédsko vůbec není stranou Evropské úmluvy*“.¹⁴⁶

S uvedeným závěrem je možné se ztotožnit, nicméně pouze do jisté míry. Jak totiž uvádí *KARABELNIKOV*, zmiňovaný závěr Nejvyššího arbitrážního soudu RF byl následně publikován ve Věstníku předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF č. 96, a to ve znění uvádějícím, že „*arbitrážní soud není oprávněn zrušit rozhodčí nálezy vydaný v mezinárodní obchodní věci, pokud je vydáno ve státě, který není smluvní stranou Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1961.*“ Takovýto závěr přitom může jazykovým výkladem mylně na první pohled *argumentum a contrario* vzbuzovat dojem, že v případě, kdy bude rozhodčí nálezy vydán na území státu, který smluvní stranou Evropské úmluvy je, je ruský státní arbitrážní soud oprávněn takovýto rozhodčí nálezy zrušit.

Není proto překvapením, že uvedeným zavádějící publikovaný výklad Nejvyššího arbitrážního soudu RF si následně začaly mylně vykládat i soudní nižší instance.¹⁴⁷ Příkladem lze uvést návrh na zrušení rozhodčího nálezy vydaného v Norsku, kdy spornými stranami byly ruská společnost *Ryboloveckiy kolhoz Krasnoe znamja* a kyperská společnost *White Arctic Marine Resources Ltd.*, který řešil ve svém rozhodnutí č. j. A05-4274/2007 ze dne 25. července 2007 arbitrážní soud Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu. Předmětná problematika se tak následně opětovně dostala před Nejvyšší arbitrážní soud RF. Pravděpodobně poučen předchozím nepřilíš zdařilým výkladem tentokrát zmiňovaný soud uvedenou otázku vyložil pregnatněji, když se tak

¹⁴⁶ Viz BRAY D. et BRAY H. L.: Post-hearing issues in international arbitration, *Juris*, 2013, str. 383.

¹⁴⁷ Srov. KOMAROV, A. S., str. 20.

stalo ve Věstníku předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF č. 156, v němž se možnost zrušení rozhodčího nálezu vydaného v zahraničí ruskými státními arbitrážními soudy vůbec nepřipouští.¹⁴⁸ K tomuto lze dále uvést, že tento závěr je rovněž zohledněn též v novelizovaném znění § 230 ASŘ, které o možnosti zrušení rozhodčího nálezu vydaného v zahraničí ruskými státními arbitrážními soudy rovněž již vůbec nehovoří.

2.7.1. Důvody pro zrušení rozhodčího nálezu¹⁴⁹

Jak bylo nastíněno shora, rozhodčí nález může být na zrušen výhradně z taxativně vymezených důvodů. Tento princip v ruské právní úpravě zakotven v ustanovení § 233 odst. 5 ASŘ, jenž explicitně stanoví, že *„rozhodnutí rozhodčího senátu v mezinárodních obchodních věcech může být zrušeno státním arbitrážním soudem pouze z důvodů upravených mezinárodní smlouvou, již je Ruská federace vázána a RŘMOV“* a které je speciální právní úpravou k obecné úpravě důvodů pro zrušení rozhodčích nálezů ve vnitrostátních sporech podle § 233 ASŘ. Ustanoveními, odkazovanými § 233 odst. 5 ASŘ jsou výše zmiňované ustanovení § 34 odst. 2 bod 1 RŘMOV a čl. IX odst. 1 Evropské úmluvy. Jakkoliv tedy ustanovení § 233 odst. 3 a 4 ASŘ upravují důvody pro zrušení rozhodčího nálezu vesměs totožně s ustanovením § 34 RŘMOV, je třeba mít na paměti, že se jedná o různé právní normy, neboť v případě § 233 odst. 3 a 4 ASŘ se jedná o důvody pro zrušení rozhodčího nálezu výhradně ve vnitrostátních obchodních sporech a § 233 odst. 5 ASŘ odkazuje na rozhodčí řízení ve sporech mezinárodních.¹⁵⁰ K tomuto je vhodné doplnit, že taxativní povaha výčtu důvodů zrušení rozhodčího nálezu vydaného v mezinárodním obchodním sporu zcela koresponduje i s konstantní judikaturou ruských obecných i arbitrážních soudů, když např. Městský soud v Moskvě ve svém usnesení ze dne 6. července 1998 mj. uvedl, že *„jinými důvody, na které navrhovatel ve svém návrhu na zrušení rozhodčího nálezu odkazuje: nesprávným vyčíslením poplatku za rozhodčí řízení, nedostatečným posouzením předmětu sporu, nadsazením vyčíslení žalobcem vynaložených nákladů na ochranu svých zájmů, tj. důvody neuvedenými v § 34 RŘMOV se soud při posuzování návrhu na zrušení rozhodčího nálezu Rozhodčího soudu při*

¹⁴⁸ KARABELNIKOV, B. R., str. 270.

¹⁴⁹ S ohledem na skutečnost, že důvody pro zrušení rozhodčího nálezu jsou do značné míry identické s důvody pro odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu, bude o těchto pojednáno v uvedené kapitole pouze ve stručnosti, přičemž detailnější pozornost bude rozboru uvedených důvodů věnována v kapitole 2.8.2.1. Viz k tomuto důvodová zpráva k novelizačnímu zákonu ZTR, kde je snaha o sjednocení úpravy důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu dle ASŘ, RŘMOV a Newyorské úmluvy explicitně zmiňována.

¹⁵⁰ KARABELNIKOV, B. R., str. 317.

*Obchodně-průmyslové komoře Ruské federace, nezabýval.*¹⁵¹

Na základě výše odkazovaných ustanovení RŘMOV a Evropské úmluvy tudíž může být příslušným státním arbitrážním soudem rozhodčí nález zrušen pouze pokud:

1. strana rozhodčí smlouvy nebyla v nutném rozsahu svéprávná, nebo zmíněná rozhodčí smlouva není platná podle práva, jemuž strany tuto Smlouvu podrobily, nebo jestliže strany takového právo neoznačily, podle ruského práva (v případě rozhodčího nálezu vydaného v Ruské federaci); nebo
2. strana, která návrh na zrušení rozhodčího nálezu podává, nebyla o jmenování rozhodce nebo o rozhodčím řízení řádně vyrozuměna, a to včetně místa a času jednání rozhodčího senátu, nebo straně bylo jiným způsobem znemožněno se ve věci vyjádřit; nebo
3. se rozhodčí nález zabývá sporem, na který se rozhodčí smlouva nevztahuje, nebo obsahuje rozhodnutí o otázkách, které přesahují rozsah rozhodčí smlouvy. Současně v tomto kontextu nicméně platí, že v případě, že může být rozhodnutí o záležitostech podřízených rozhodčímu řízení od těch, jež mu podřízeny nejsou, odděleno, může být zrušena pouze ta část rozhodčího nálezu, jež obsahuje rozhodnutí o záležitostech, které nespadají do pravomoci rozhodčího soudu; nebo
4. složení rozhodčího senátu nebo průběh rozhodčího řízení nebyly v souladu s dohodou stran nebo s RŘMOV.¹⁵²

Podle § 34 odst. 2 věty první RŘMOV dále platí, že strana, která se zrušení rozhodčího nálezu z některého ze shora uvedených důvodů domáhá, je povinna svá tvrzení týkající se existence důvodu zakládajícího zrušení rozhodčího nálezu dokázat.¹⁵³ Z uvedeného vyplývá, že v případě, kdy strana podává žalobu na zrušení rozhodčího nálezu k příslušnému arbitrážnímu soudu, závisí úspěch v předmětném řízení na tom, zda strana unese důkazní břemeno prokázání splnění některého ze shora uvedeného důvodu.

¹⁵¹ *Srov. BATJAEV, A. A. et TĚRECHOVA, J. K., komentář k § 34 RŘMOV.*

¹⁵² Článek IV. odst. 1 písm. d) Evropské úmluvy namísto RŘMOV odkazuje na výše podrobněji rozebíraný čl. IV. Evropské úmluvy.

¹⁵³ Resp. přesněji předmětné ustanovení doslova říká "předložit důkazy".

K tomuto je vhodné dodat, že rozhodčí nález nicméně může být podle § 34 odst. 2 bod 2 RŘMOV zrušen též v případě, kdy příslušný státní arbitrážní soud shledá, že předmět sporu nelze podle právního řádu Ruské federace řešit prostřednictvím rozhodčího řízení (nedostatek objektivní arbitrability), nebo rozhodčí nález odporuje veřejnému pořádku Ruské federace. Na základě § 34 odst. 1 věty poslední RŘMOV přitom státní arbitrážní soud, jež žalobu na zrušení rozhodčího nálezu projednává, posuzuje *ex officio* existenci těchto důvodů vždy, tj. bez ohledu na skutečnost, zda je strana domáhající se zrušení ve svém návrhu namítnula či nikoliv.

2.7.2. Řízení o zrušení rozhodčího nálezu

Rozhodování o zrušení rozhodčích nálezů spadá podle § 31 odst. 1 ASŘ do pravomoci státních arbitrážních soudů. Řízení o zrušení rozhodčího nálezu je zahajováno zásadně na základě návrhu, který je možné podle § 34 odst. 3 RŘMOV podat nejpozději ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy byl rozhodčí nález straně doručen, resp. v případě opravy a výkladu rozhodčího nálezu či vydání doplňujícího rozhodčího nálezu od doby, kdy byla předmětná podaná žádost rozhodčím senátem vyřízena.¹⁵⁴ Ustanovení § 34 RŘMOV v tomto ohledu předpokládá, že uvedený návrh mohou podat pouze subjekty, které byly stranami proběhnuvšího rozhodčího řízení, když však čl. IX Evropské úmluvy možnost domáhat se zrušení rozhodčího nálezu pouze stranami nikterak nepodmiňuje. Vzhledem ke skutečnosti, že § 230 odst. 2 a 5 ASŘ umožňují, aby byla žaloba o zrušení rozhodčího nálezu podána v jistých případech též státním zástupcem nebo třetí osobou (tj. subjektem odlišným od stran rozhodčího řízení) za předpokladu, že se rozhodčí nález dotýká i úpravy jejich práv a povinností,¹⁵⁵ lze presumovat možnost teoreticky domáhat se zrušení

¹⁵⁴ Zákon již nicméně nestanoví, že by mělo být uvedené žádosti na opravu nebo výklad rozhodčího nálezu či vydání doplňujícího rozhodčího nálezu vyhověno. Lze si tedy představit situaci, kdy strana za účelem prodloužení lhůty k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu (např. z důvodu získání času pro opatření důkazních prostředků) nejdříve podá žádost o opravu nebo výklad rozhodčího nálezu či vydání doplňujícího rozhodčího nálezu, tj. uvedená 3 měsíční lhůta k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu fakticky znovu započne běžet až dnem, kdy bylo o uvedené žádosti rozhodčím senátem rozhodnuto. *Ad absurdum* je přitom možné, aby byla uvedená žádost o opravu nebo výklad rozhodčího nálezu či vydání doplňujícího rozhodčího nálezu podávána z obstrukčních důvodů opakovaně – v takovém případě by při doslovném výkladu textu zákona lhůta pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu fakticky nikdy neuplynula. Zároveň je nicméně třeba připustit, že uvedená otázka je spíše pouze teoretického charakteru, neboť s ohledem na skutečnost, že lze očekávat podání návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí oprávněným, se takovýto postup v praxi pravděpodobně nebude vyskytovat, jakkoliv tuto eventualitu samozřejmě zcela vyloučit nelze.

¹⁵⁵ V takovém případě může třetí osoba na základě zmiňovaného ustanovení podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu ve lhůtě 3 měsíců od doby, kdy se o rozhodčím nálezu dozvěděla nebo dozvědět měla a mohla.

rozhodčího nálezu též těmito subjekty.

Co se týče místní příslušnosti státního arbitrážního soudu, podle § 38 odst. 8.1 ASŘ platí, že není-li mezinárodní smlouvou, jíž je Ruská federace vázána, nebo zákonem upraveno jinak, je místně příslušným k projednání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu ten státní arbitrážní soud, v jehož územní jurisdikci byl předmětný rozhodčí nález vydán. Na základě dohody stran nicméně může být návrh na zrušení rozhodčího nálezu podán též příslušnému státnímu arbitrážnímu soudu dle sídla, resp. bydliště jedné ze stran.

K tomu, aby byl uvedený návrh na zrušení rozhodčího nálezu u příslušného státního arbitrážního soudu projednatelný, musí současně splňovat formální a obsahové požadavky § 231 ASŘ. V prvé řadě se musí jednat o návrh písemný, přičemž v něm musí být podle odst. 2 předmětného ustanovení označen:

1. název státního arbitrážního soudu, jemuž je návrh podáván,
2. složení rozhodčího senátu nebo uvedení stálého rozhodčího soudu, který ve věci rozhodoval a místo rozhodčího řízení,
3. strany rozhodčího řízení spolu s uvedením jejich sídla či bydliště,
4. datum a místo vydání rozhodčího nálezu,
5. datum, kdy byl napadaný rozhodčí nález straně, která se zrušení rozhodčího nálezu domáhá, doručen, resp. v případě třetí osoby odlišné od stran datum, kdy se tato o napadeném rozhodčím nálezu dozvěděla, a
6. návrh na zrušení rozhodčího nálezu spolu s uvedením důvodů, které zrušení rozhodčího nálezu zakládají.

K návrhu na zrušení rozhodčího nálezu je navrhovatel podle § 231 odst. 4 ASŘ dále povinen přiložit kopii rozhodčího nálezu podepsaného rozhodci, rozhodčí smlouvu či její ověřenou kopii,¹⁵⁶ dokumenty dokládající důvod pro zrušení rozhodčího nálezu, doklad o zaplacení soudního poplatku a potvrzení nebo jiný dokument dokládající skutečnost, že strana, jež se domáhá zrušení rozhodčího nálezu zaslala kopii svého návrhu na zrušení rozhodčího nálezu protistraně. Pokud návrh na zrušení rozhodčího nálezu uvedené přílohy obsahovat nebude, resp. nebude splňovat náležitosti stanovené § 230

¹⁵⁶ V případě, kdy je návrh na zrušení rozhodčího nálezu podáván třetí osobou, může tato dle § 231 odst. 5 ASŘ uvedené skutečnosti doložit jiným způsobem.

ASŘ, bude v takovém případě na základě § 231 odst. 7 ASŘ vrácen navrhovateli postupem podle § 129 ASŘ, případně nebude podle § 128 ASŘ vůbec projednán.

Jak upravuje § 232 odst. 1 ASŘ, je návrh na zrušení rozhodčího nálezu následně posouzen příslušným státním arbitrážním soudem (samosoudcem), a to ve lhůtě jednoho měsíce ode dne jeho doručení soudu. Za tímto účelem je státní arbitrážní soud oprávněn vyžádat si od rozhodčího senátu nebo stálého rozhodčího soudu, u nichž bylo rozhodčí řízení vedeno, nebo od orgánu, u kterého jsou uloženy, dle pravidel ASŘ pro vyžádání si důkazů, dokumenty týkající se posuzované věci. V případě, že je ve věci nařizováno jednání, platí podle § 232 odst. 4 ASŘ, že o místě a času jeho konání musí být účastníci řízení o zrušení rozhodčího nálezu řádně uvědoměni podle příslušných ustanovení ASŘ. Neúčast některého z účastníků řízení, za předpokladu, že byl tento o místě a času řádně vyrozuměn, nebrání tomu, aby byla věc projednána a rozhodnuta i v jeho nepřítomnosti.

V souvislosti s řízením o zrušení rozhodčího nálezu stojí rovněž za zmínku, že důvody, na které bylo odkazováno při domáhání se zrušení rozhodčího nálezu, již není možné na základě § 69 odst. 2 ASŘ opětovně uplatnit jako důvod pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu. Jak upravuje předmětné ustanovení, skutečnosti prokázané v předchozích řízeních pravomocným rozhodnutím státního arbitrážního soudu, nemusí být při řízení v jiné věci mezi týmiž stranami před státním arbitrážním soudem znovu prokazovány.¹⁵⁷ K takovému postupu došlo například v případě sporu kyperské společnosti *Montena Invest Limited* proti ruské společnosti *Realinvest*, řešeném Federálním arbitrážním soudem Moskevského okruhu, ve kterém se povinný nejprve domáhal zrušení rozhodčího nálezu z důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy a týž neúspěšně důvod uplatnil v řízení o návrhu na vydání k příkazu rozhodnutí,¹⁵⁸ nebo ve sporu společnosti *Trans Vanino Corporation* proti společnosti *Uralvankon*.¹⁵⁹ Současně lze k uvedenému pro úplnost podotknout, že uplatnění některého z vymezených důvodů v řízení o zrušení rozhodčího nálezu přirozeně stranu nezabavuje možnosti namítat v řízení

¹⁵⁷ Uvedený postup se přitom uplatní z podstaty věci pouze v případě rozhodčích nálezů vydaných na území RF, neboť rozhodčí nálezy vydané v zahraničí být ruskými státními arbitrážními soudy zrušeny nemohou (viz níže).

¹⁵⁸ Viz usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. A40/2138-06 ze dne 27. března 2006.

¹⁵⁹ V uvedené kauze se sice jednalo o rozhodčí řízení mezi dvěma ruskými subjekty, tj. rozhodčí řízení vnitrostátní podle ZTR, nicméně předmětné závěry jsou aplikovatelné i na rozhodčí řízení v mezinárodních obchodních věcech.

o vydání příkazu k výkonu rozhodnutí důvody jiné, resp. může *in eventum* dojít k odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu z důvodu, jehož existenci je státní arbitrážní soud povinen posuzovat z úřední povinnosti.

2.8. Uznání a výkon rozhodčích nálezů

V případě, že nebude povinným jemu rozhodčím nálezem uložená povinnost splněna dobrovolně, je oprávněný oprávněn se podle § 31 odst. 2 a § 32 ASŘ domáhat výkonu rozhodčího nálezu u příslušného státního arbitrážního soudu. Základním předpokladem k tomu, aby mohl být rozhodčí nález vydaný v rámci rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním sporu, proběhnuvším ať již v Ruské federaci nebo v zahraničí, na území Ruské federace uznán a vykonán, je před samotným přistoupením k výkonu rozhodčího nálezu nutné vydání tzv. příkazu k výkonu rozhodnutí (исполнительный лист) příslušným státním arbitrážním soudem. Jak již bylo uvedeno výše, na základě § 43 ZTR není rozhodčí nález bez vydaného příkazu k výkonu rozhodnutí způsobilý být podkladem pro zápis do státního rejstříku (včetně jednotného státního rejstříku právnických osob, jednotného státního rejstříku podnikatelských subjektů, jednotného státního katastrálního rejstříku), rejstříku držitelů cenných papírů nebo jakéhokoliv jiného rejstříku na území Ruské federace a pro zápis záznamů zakládajících vznik, změnu a zánik občanských práv a povinností, tj. není sám o sobě exekučním titulem¹⁶⁰ Jinými slovy, k tomu, aby mohla být povinnost uložená v rozhodčím nálezem reálně vymožena, je obecně nutné, aby byl příslušným státním arbitrážním soudem nejprve vydán příkaz k výkonu rozhodnutí, na jehož základě bude moct proběhnout samotné vymožení rozhodčím nálezem uložené povinnosti.

Co se týče formální stránky uznání a výkon rozhodčích nálezů, je vhodné zmínit, že v případě rozhodčího nálezu v mezinárodní obchodní věci, vydaného na území Ruské federace, je oprávněným podáván přímo návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí, zatímco v případě rozhodčího nálezu, vydaného mimo území Ruské federace, je oprávněným podáván nejprve návrh na uznání a výkon rozhodčího nálezu, přičemž příkaz k výkonu rozhodnutí je navrhovateli vydán až na základě usnesení, kterým příslušný

¹⁶⁰ Srov. MININA, A. I., str. 51.

státní arbitrážní soud návrhu na uznání a výkon rozhodčího nálezu vyhoví.¹⁶¹

2.8.1. Rozhodčí nálezy vydané na území Ruské federace

Pokud jde o rozhodčí nález ve věci mezinárodního obchodního sporu, vydaný na území Ruské federace, řídí se jeho výkon po procesní stránce zejména ustanoveními § 236 – 240 ASŘ. Jak upravuje § 236 odst. 2 ASŘ, příkaz k výkonu rozhodnutí je státním arbitrážním soudem vydáván na základě návrhu oprávněné strany, přičemž místně příslušným je na základě § 38 odst. 9 ASŘ státní arbitrážní soud, v jehož územní jurisdikci se nachází bydliště nebo sídlo povinného – strany rozhodčího řízení. Není-li bydliště nebo sídlo povinného navrhovatelí známo, může být návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí podán podle předmětného ustanovení též státnímu arbitrážnímu soudu příslušnému podle místa, na kterém se nachází majetek povinného; na základě dohody stran rozhodčího řízení nicméně může být návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí podán též státnímu arbitrážnímu soudu, v jehož územní jurisdikci rozhodčí řízení probíhalo, resp. státnímu arbitrážnímu soudu, v jehož územní jurisdikci se nachází bydliště nebo sídlo oprávněného.

Návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí se na základě ustanovení § 237 odst. 1 ASŘ podává v písemné formě¹⁶² s připojením podpisu oprávněného či jeho zástupce. V předmětném návrhu přitom musí být obligatorně uvedeny:

1. název státního arbitrážního soudu, jemuž je návrh podáván,
2. složení rozhodčího senátu nebo uvedení stálého rozhodčího soudu, který ve věci rozhodoval a místo rozhodčího řízení,
3. strany rozhodčího řízení spolu s uvedením jejich sídla či bydliště,
4. datum a místo vydání rozhodčího nálezu,
5. návrh oprávněného na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí (rozhodčího nálezu).

Ke zmiňovanému návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí dále navrhovatel

¹⁶¹ BATJAEV, A. A. *et* TĚRECHOVA, J. K., komentář k § 35 RŘMOV.

¹⁶² Případně elektronicky prostřednictvím formuláře, dostupného na oficiálních internetových stránkách příslušného státního arbitrážního soudu.

podle ustanovení § 237 odst. 4 ASŘ přikládá v listinné nebo elektronické formě kopii rozhodčího nálezu podepsaného rozhodci, ověřenou stálým rozhodčím soudem (v případě rozhodčího řízení *ad hoc* ověřenou notářem), originál nebo ověřenou kopii rozhodčí smlouvy, doklad o zaplacení soudního poplatku,¹⁶³ potvrzení nebo jiný dokument dokládající skutečnost, že navrhovatel zaslal kopii svého návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí protistraně a eventuálně též doklad o plné moci k podpisu návrhu. Platí přitom, že pokud návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí uvedené přílohy obsahovat nebude, resp. nebude splňovat náležitosti stanovené §§ 236 a 237 ASŘ, bude v takovém případě vrácen navrhovateli postupem podle § 129 ASŘ, případně nebude podle § 128 ASŘ vůbec projednán.

Doručený návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí bude následně na základě § 238 odst. 1 ASŘ projednán příslušným státním arbitrážním soudem ve lhůtě ne delší jednoho měsíce ode dne jeho doručení státnímu arbitrážnímu soudu. Za účelem vydání rozhodnutí o návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí je státní arbitrážní soud oprávněn si od rozhodčího senátu nebo stálého rozhodčího soudu, u nichž bylo rozhodčí řízení vedeno, nebo od orgánu, u kterého jsou uloženy, vyžádat dokumenty týkající se uvedené věci. Je-li ve věci současně nařizováno jednání, jsou o místě a času konání účastníci řízení o zrušení rozhodčího nálezu podle § 238 odst. 3 ASŘ uvědoměni, přičemž neúčast některého z nich za předpokladu, že byl o místě a času řádně vyrozuměn, projednání a rozhodnutí věci nebrání.

Ustanovení ASŘ rovněž pamatují na situaci, kdy se jedna ze stran (resp. třetí osoba) domáhá u státního arbitrážního soudu zrušení rozhodčího nálezu a druhá strana se domáhá vydání příkazu k výkonu rozhodnutí (viz níže). V případě, kdy byly podány návrhy na zrušení rozhodčího nálezu, resp. vydání příkazu k výkonu rozhodnutí témuž státnímu arbitrážnímu soudu, tento na základě ustanovení § 238 odst. 5 ASŘ sloučí podle § 130 odst. 2.1 a 6 ASŘ uvedená řízení do řízení jednoho. Pokud došlo k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu a návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí různým státním arbitrážním soudům, je státní arbitrážní soud, kterému byl jeden z uvedených návrhů podán později, povinen podle § 238 odst. 6 ASŘ řízení až do doby vydání rozhodnutí toho státního arbitrážního soudu, kterému byl jeden z předmětných návrhů

¹⁶³ Dle § 333.21 odst. 1 zákona č. 146 – FZ ze dne 31. července 1998, daňového řádu.

podán jako prvému, přerušit. V případě, kdy byly návrhy na zrušení rozhodčího nálezu, resp. vydání příkazu k výkonu rozhodnutí doručeny státním arbitrážním soudům v jeden a týž den, přerušuje se až do doby rozhodnutí o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu řízení o návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí.

Dojde-li k uvedenému přerušení řízení o návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí, resp. o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu a rozhodne-li jiný státní arbitrážní soud

- o zrušení rozhodčího nálezu: státní arbitrážní soud návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí zamítne;
- o zamítnutí návrhu na zrušení rozhodčího nálezu: státní arbitrážní soud návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí podle § 150 odst. 1 bod 2 ASŘ zastaví;
- o vydání příkazu k výkonu rozhodnutí: státní arbitrážní soud rozhodne o odmítnutí návrhu na zrušení rozhodčího nálezu;
- o zamítnutí návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí: státní arbitrážní soud návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí podle § 150 odst. 1 bod 2 ASŘ zastaví.

K výše uvedenému lze současně doplnit, že obdobně jako v případě řízení o návrhu na zrušení rozhodčího nálezu může na základě § 238 odst. 8 ASŘ státní arbitrážní soud předmětné řízení na jím určenou dobu přerušit, tak aby mohlo být v již skončeném rozhodčím řízení na návrh kterékoliv ze stran, podaného v státním arbitrážním soudem určené lhůtě, pokračováno a důvody pro odmítnutí vydání příkazu k výkonu rozhodnutí odstraněny.

2.8.1.1. Důvody pro zamítnutí návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí

Jak stanoví § 238 odst. 4 ASŘ, při posuzování věci státní arbitrážní soud zkoumá existenci nebo absenci důvodu pro odmítnutí vydání příkazu k výkonu rozhodnutí dle § 239 ASŘ, a to prostřednictvím jemu předložených důkazů a námitek, když však není

oprávněněn přezkoumávat věcné závěry rozhodčího senátu nebo se meritem věci sám zabývat.

Na základě § 239 odst. 1 ASŘ ve spojení § 239 odst. 5 ASŘ dále platí, že státní arbitrážní soud může vydání příkazu k výkonu rozhodnutí zamítnout pouze z důvodů taxativně vymezených v odst. 3 a 4 předmětného ustanovení a dále z důvodů uvedených v RŘMOV nebo v mezinárodní smlouvě, jíž je Ruská federace vázána.¹⁶⁴ Je třeba zmínit, že principiálně lze předmětné důvody pro odmítnutí vydání příkazu k výkonu rozhodnutí rozčlenit do dvou skupin, tj.

- a) důvodů, k nimž státní arbitrážní soud přihlíží pouze na návrh a na základě stranou předložených důkazů, a
- b) důvodů, jež je státní arbitrážní soud povinen hodnotit *ex officio*.

Před samotným přistoupením k výčtu jednotlivých důvodů lze uvést, že tyto jsou v ASŘ a RŘMOV vymezeny prakticky identickým způsobem, pokud lze tedy opomenout marginální rozdíly v dikci obou právních předpisů; jedná se:

a) v případě důvodů, jichž je strana pro úspěšné domožení se zamítnutí vydání příkazu k výkonu rozhodnutí dovolat a jejich existenci prokázat, o důvod kdy:

- strana rozhodčí smlouvy nebyla při jejím uzavření svéprávná;
- rozhodčí smlouva nebyla podle právního řádu, kterému jej strany podřídily, platná, resp. pokud strany rozhodčí smlouvu žádnému právnímu řádu nepodřídily, podle ruského právního řádu;
- strana, proti které je rozhodčí nález uplatňován, nebyla o jmenování rozhodce nebo o rozhodčím řízení, včetně času a místě konání jednání rozhodčího senátu řádně informována nebo jí bylo jinak znemožněno se ve věci vyjádřit;
- rozhodčí nález se zabývá předmětem sporu, neupraveného rozhodčí

¹⁶⁴ Zde je třeba poukázat na skutečnost, že v uvedených případech se tudíž důvody pro odmítnutí výkonu rozhodčího nálezu uvedené v Newyorské úmluvě neuplatní, neboť jak upravuje čl. I odst. 1 předmětné úmluvy, tato se se vztahuje na uznání a výkon rozhodčích nálezů, vyplývajících ze sporů mezi osobami fyzickými nebo právnickými a vydaných na území jiného státu než toho, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon.

smlouvou, nebo na který se rozhodčí smlouva nevztahuje, nebo obsahuje rozhodnutí o otázkách, které rozsah rozhodčí smlouvy přesahují. Za předpokladu, že může být rozhodnutí o otázkách podřízených rozhodčímu řízení od těch, jež mu podřízeny nejsou, odděleno, může však být uznána a vykonána ta část rozhodčího nálezu, jež obsahuje rozhodnutí o otázkách, které rozhodčímu řízení podřízeny jsou;

- složení rozhodčího senátu nebo průběh rozhodčího řízení nebyly v souladu s dohodou stran nebo federálním zákonem,

b) v případě důvodů, na jejichž základě může být uznání a výkon rozhodčího nálezu odepřeno, a jejichž existenci je státní arbitrážní soud povinen hodnotit *ex officio*, o důvod kdy:

- předmět sporu není dle zákona způsobilý být podřízen rozhodčímu řízení; nebo
- uznání nebo výkon rozhodčího nálezu by bylo v rozporu s veřejným pořádkem Ruské federace.

S ohledem na skutečnost, že se důvody pro zamítnutí vydání příkazu k výkonu rozhodnutí v případě rozhodčích nálezů vydaných na území Ruské federace překrývají s důvody pro zamítnutí vydání příkazu k výkonu rozhodnutí v případě rozhodčích nálezů vydaných mimo území RF, jsou tyto detailněji analyzovány v kapitole 2.8.2.1.

2.8.1.2. Rozhodnutí o návrhu na uznání a výkon rozhodčího nálezu

O návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí následně po posouzení věci rozhoduje arbitrážní soud podle § 240 odst. 1 ASŘ rozhodnutím ve formě usnesení. Platí přitom, že zamítnutí návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí obecně na základě § 240 odst. 3 ASŘ nebrání tomu, aby se oprávněný s návrhem na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí obrátil na státní arbitrážní soud znovu. Rozhodne-li státní arbitrážní soud tak, že návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí zamítne z důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy nebo z důvodu, že byl rozhodčí nálezn vydán ve věci, na níž se rozhodčí smlouva nevztahuje nebo pokud je spor, řešený rozhodčím senátem, nearbitrabilní, nebo pokud rozhodčí nálezn odporuje veřejnému pořádku RF, mohou se strany podle § 240 odst. 4 ASŘ

obrátit na státní arbitrážní soud, aby jejich věc rozhodnul on.

Jak stanoví § 240 odst. 5 ASŘ, proti usnesení státního arbitrážního soudu prvního stupně o návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí lze podat odvolání k odvolacímu státnímu arbitrážnímu soudu okruhu, a to ve lhůtě jednoho měsíce ode dne vydání předmětného usnesení.¹⁶⁵ Lze podotknout, že obdobně jako v českém právní řádu se na základě ustanovení §§ 286 a 287 ASŘ obecně v odvolacím řízení nepřipouští nová tvrzení ani předkládání nových důkazů. Veškerá tvrzení (tj. i vymezení konkrétního důvodu, na jehož základě není možné soudní příkaz k výkonu rozhodnutí vydat) a veškeré důkazy, jichž se strana dovolává, tak musí být stranami v řízení o návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí předloženy již u soudu první instance.¹⁶⁶

2.8.2. Rozhodčí nálezy vydané mimo území Ruské federace

Právní úprava uznání a výkonu rozhodčího nálezu ve věci mezinárodního obchodního sporu, vydaného mimo území Ruské federace, jež má být uznán a vykonán v Ruské federaci je roztržena v několika právních předpisech. Jmenovitě se jedná zejména o Hlavu VIII. RŘMOV (tj. §§ 35 a 36), Hlavu XXXI. ASŘ (§§ 241 – 246),¹⁶⁷ Newyorskou úmluvu a eventuálně o v závislosti na konkrétním místě vydání rozhodčího nálezu též případně o některou z bilaterálních smluv o právní pomoci, již je Ruská federace vázána. Zatímco RŘMOV, Newyorská úmluva, resp. bilaterální smlouvy o právní pomoci jsou právními normami upravujícími především důvody pro zamítnutí návrhu na uznání a výkon rozhodčího nálezu, ASŘ je právní normou obsahující úpravu procesního postupu a jeho formálních požadavků.

Nicméně i v ASŘ se objevuje ustanovení alespoň v obecné rovině odkazující na RŘMOV, Newyorskou úmluvu, resp. bilaterální smlouvy o právní pomoci. Jak totiž

¹⁶⁵ Pozn.: nejedná se tedy o den doručení předmětného usnesení, avšak o den, kdy bylo usnesení vydáno.

¹⁶⁶ Viz usnesení Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. A45-7709/2010 ze dne 7. července 2010 ve sporu kyperské společnosti *Winslett Financial Services Limited* proti ruskému podnikateli *O. V. Neverovovi*.

¹⁶⁷ Lze podotknout, že předmětná Hlava je v ASŘ pojmenována poměrně zavádějícím způsobem, tj. jako "Řízení ve věcech uznání a výkonu rozhodnutí zahraničních soudů a zahraničních arbitrážních rozhodnutí". Z dikce předmětných ustanovení je nicméně následně zřejmé, že se jedná řízení o rozhodnutí rozhodčích senátů ve věcech mezinárodních obchodních sporů a nikoliv o rozhodnutí státních arbitrážních soudů, ve smyslu státních arbitrážních soudů fungujících v Ruské federaci.

stanoví § 241 odst. 1 ASŘ, rozhodnutí rozhodčích senátů ve věci mezinárodních obchodních sporů vydaných na území jiných států se na území Ruské federace uznávají a vykonávají, pokud je jejich uznání a výkon upraveno mezinárodní smlouvou, jíž je Ruská federace vázána a federálním zákonem. Jinak řečeno, v Ruské federaci je možné uznat a vykonat pouze ty rozhodčí nálezy vydané v zahraničí, jejichž uznání a výkon se realizuje na základě mezinárodních smluv (zejména tedy Newyorské úmluvy a bilaterálních smluv o právní pomoci) a federálními zákony. S ohledem na skutečnost, že smluvními stranami Newyorské úmluvy je k současnému datu drtivá většina států světa,¹⁶⁸ bude níže uvedený rozbor vycházet ze skutečnosti, že k vydání rozhodčího nálezu došlo právě na území některého ze signatářským zemí Newyorské úmluvy, tj. bude relevantní i z pohledu českého subjektu.

Základní zásadou, kterou se uznání a výkonu rozhodčího nálezu vydaného mimo území Ruské federace řídí, je princip upravený čl. III. Newyorské úmluvy, dle kterého nebudou pro uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů stanoveny podstatně tíživější podmínky nebo vyšší soudní poplatky, než jsou stanoveny pro uznání a výkon rozhodčích nálezů místních (národních). Uvedené ustanovení tak brání „diskriminačnímu“ zacházení s rozhodčími nálezy vydanými v zahraničí vůči rozhodčím nálezům vydaným v RF; právní úprava uznání a výkonu rozhodčích nálezů ve věci sporů z mezinárodních obchodních vztahů, vydaných mimo území RF, je proto v této souvislosti s právní úpravou, jíž se řídí uznání a výkon rozhodčích nálezů vydaných na území RF, do značné míry srovnatelná.

Jak upravuje § 35 odst. 1 RŘMOV, „rozhodčí nález bude bez ohledu na zemi, v níž byl vydán, uznán jako závazný a bude na základě písemného návrhu příslušnému soudu v souladu s ustanoveními §§ 35 a 36 RŘMOV a ustanoveními procesních předpisů Ruské federace vykonán.“ Základním předpokladem uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu na území Ruské federace je tedy dle citovaného ustanovení ve spojení s § 241 odst. 2 ASŘ po formální stránce podání písemného návrhu příslušnému soudu a splnění dalších formálních náležitostí, předepsaných ASŘ.¹⁶⁹

¹⁶⁸ Seznam smluvních stran Newyorské úmluvy je dostupný na internetových stránkách: <http://www.newyorkconvention.org/new-york-convention-countries/contracting-states>.

¹⁶⁹ Srov. KARABELNIKOV, B. R., str. 285.

Věcně příslušnými k řízení o vydání příkazu k výkonu rozhodnutí jsou na základě § 31 odst. 2 ASŘ státní arbitrážní soudy. Místně příslušným soudem je podle ustanovení § 38 odst. 9 ASŘ státní arbitrážní soud, v jehož územní jurisdikci se nachází bydliště nebo sídlo povinného. Není-li bydliště povinného známo, je možné podle zmiňovaného ustanovení podat návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí též státnímu arbitrážnímu soudu v místě, ve kterém se nachází majetek povinného. Na základě dohody stran rozhodčího řízení nicméně může být návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí podán eventuálně též státnímu arbitrážnímu soudu, v jehož územní jurisdikci rozhodčí řízení probíhalo, resp. státnímu arbitrážnímu soudu, v jehož územní jurisdikci se nachází bydliště nebo sídlo oprávněného.

Náležitosti předmětného návrhu na uznání a výkon rozhodčího nálezu vydaného v zahraničí, resp. návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí upravuje zejména § 242 ASŘ. Zmiňovaný návrh se přitom podle odst. 2 uvedeného ustanovení podává v písemné listinné či elektronické formě, přičemž obligatorními náležitostmi je uvedení:

1. názvu státního arbitrážního soudu, jemuž je návrh podáván,
2. složení rozhodčího senátu nebo uvedení stálého rozhodčího soudu, který v předmětném mezinárodním obchodním sporu rozhodoval, a místo rozhodčího řízení,
3. oprávněného s uvedením jejich sídla či bydliště,
4. povinného s uvedením jejich sídla či bydliště,
5. uvedení rozhodčího nálezu, jehož uznání a výkonu se oprávněný domáhá,¹⁷⁰
6. návrh oprávněného na uznání a výkon rozhodčího nálezu,
7. seznam přikládaných dokumentů.

K uvedenému návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí je dále navrhovatel podle § 242 odst. 4 ASŘ ve spojení s § 35 odst. 2 RŘMOV povinen přiložit v listinné nebo elektronické formě:

- originál nebo ověřenou kopii rozhodčího nálezu a jejich úředně ověřený předklad do ruského jazyka,

¹⁷⁰ Zákon žádným způsobem nespecifikuje, o jaké údaje se jedná. Analogicky k ustanovení § 237 odst. 2 ASŘ lze mít proto za to, že se jedná o údaje o datu a místu vydání rozhodčího nálezu.

- originál nebo ověřenou kopii rozhodčí smlouvy a jejich úředně ověřený předklad do ruského jazyka,
- doklad o zaplacení soudního poplatku.¹⁷¹

Na rozdíl od návrhu na vydání soudního příkazu k výkonu rozhodnutí v případě rozhodčího nálezu vydaného na území RF nemusí navrhovatel, resp. oprávněný zasílat povinnému informaci o skutečnosti, že se uznání a výkonu rozhodčího nálezu domáhá u soudu. Je otázkou, proč zákonodárce zvolil takovouto rozdílnou úpravu, neboť vyhovění návrhu působí v obou případech v důsledku stejné účinky (vydání příkazu k výkonu rozhodnutí – исполнительный лист). S ohledem na skutečnost, že povinným bude v případě domáhání se uznání a výkonu rozhodčího nálezu vydaného v zahraničí typicky, nikoliv však výlučně, ruský subjekt, lze mít za to, že je v uvedeném případě oprávněný lehce zvýhodněn.

Oproti řízení ve věci návrhu na vydání soudního příkazu k výkonu rozhodnutí v případě rozhodčího nálezu vydaného na území RF je nicméně navrhovatel, resp. oprávněný povinen opatřit úředně ověřený překlad rozhodčího nálezu a rozhodčí smlouvy do ruského jazyka. Uvedený požadavek je nicméně zcela pochopitelný, neboť jednacím jazykem státního arbitrážního soudu je na základě § 12 odst. 1 ASŘ výhradně ruský jazyk.

V souvislosti s nutností předložení originálu, resp. ověřené kopie rozhodčího nálezu a rozhodčí smlouvy je třeba dále poukázat na § 242 odst. 6 ASŘ. Podle uvedeného ustanovení se za splnění podmínky ověření zákonem požadovaných dokumentů pro možnost uznání a výkonu cizího rozhodnutí považuje, vyhovují-li tyto požadavkům § 255 ASŘ, když odst. 1 předmětného ustanovení předepisuje, že *„neupravuje-li mezinárodní smlouva, jíž je Ruská federace vázána, jinak, jsou dokumenty, vydané či vyhotovené příslušnými zahraničními orgány cizích států dle cizího práva, které upravují vztahy ruských fyzických či právnických osob, státními arbitrážními soudy Ruské federace akceptovány, pouze jsou-li legalizovány nebo opatřeny apostilou.“* Jak však vyplývá z konstantní judikatury,¹⁷² zahraniční rozhodčí nález vydaný v mezinárodním obchodním

¹⁷¹ Dle § 333.21 odst. 1 zákona č. 146 – FZ ze dne 31. 7. 1998, daňového řádu.

¹⁷² Viz např. usnesení Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. A21-1267/2007 ze dne 12. září 2007 ve věci litevské společnosti *Agrokoncernas* proti ruské společnosti *Avtotor-Agro* či později Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 14548/04 ze dne 22. února 2005 ve sporu italské společnosti *Codest Engineering* proti ruské společnosti *Gruppa Most*.

sporu se za rozhodnutí orgánu cizího státu ve smyslu citovaného ustanovení nepovažuje, a z tohoto důvodu jej proto ani není nutné legalizovat, resp. opatřovat apostilou. V této souvislosti proto postačí „prosté“ ověření, v případě stálého rozhodčího soudu realizované zpravidla jeho sekretariátem či jiným příslušným orgánem a v případě rozhodčího řízení *ad hoc* prostřednictvím notáře dle právního řádu státu, ve kterém rozhodčí řízení probíhalo.¹⁷³

Jak dále stanoví § 243 odst. 1 ASŘ, státnímu arbitrážnímu soudu doručený návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí bude projednán ve lhůtě ne delší jednoho měsíce ode dne jeho doručení. Současně platí, že o nařízeném jednání, resp. o místě a času jeho konání musí být účastníci řízení o zrušení rozhodčího nálezu podle příslušných ustanovení ASŘ uvědoměni, když však neúčast některého z nich za předpokladu, že byl o místě a času řádně vyrozuměn, nebrání projednání a rozhodnutí věci.

Obdobně jako v případě návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodčího nálezu vydanému na území RF může dojít i v případě řízení o návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodčího nálezu vydaného mimo území RF k situaci, kdy bude u zahraničního soudu podán návrh na zrušení nebo odložení vykonatelnosti předmětného rozhodčího nálezu. V takovém případě je státní arbitrážní soud, jemuž byl návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodčího nálezu podán, podle § 243 odst. 5 ASŘ oprávněn dle vlastního diskrece na návrh kterékoliv ze stran předmětné řízení přerušit a současně podle § 36 odst. 2 RŘMOV, § 243 odst. 6 ASŘ a čl. VI. Newyorské úmluvy uložit druhé straně povinnost poskytnout dle Hlavy VIII. přiměřenou jistotu.

2.8.2.1. Důvody pro zamítnutí návrhu na uznání a výkon rozhodčího nálezu

Příslušný státní arbitrážní soud v řízení o návrhu na uznání a výkon rozhodčího nálezu, resp. vydání příkazu k výkonu rozhodnutí podle § 243 odst. 3 ASŘ na základě jemu stranami případně předložených důkazů a jím vyžádaných vysvětlení rozhodčího senátu,¹⁷⁴ hodnotí, zda je ve věci dán některý z důvodů pro zamítnutí návrhu. Důvody

¹⁷³ Srov. KARABELNIKOV, B. R., str. 286.

¹⁷⁴ Jedná se tedy o obdobu oprávnění státního arbitrážní soudu podle § 238 odst. 2 ASŘ, nicméně postup pro vyžádání předmětného vysvětlení od zahraničního rozhodčího senátu však již v ASŘ není žádným

pro zamítnutí návrhu na uznání a výkon rozhodčího nálezu jsou na základě § 244 odst. 3 ASŘ důvody vymezené RŘMOV, neupravuje-li mezinárodní smlouva, již je Ruská federace vázána, jinak, tj. jedná se o důvody podle § 36 odst. 1 RŘMOV, resp. čl. V. Newyorské úmluvy (a eventuálně též některou z bilaterálních smluv o právní pomoci). Lze podotknout, že v uvedených právních předpisech jsou důvody pro odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu, resp. zamítnutí návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí vymezeny obdobným způsobem. Jedná se přitom o výčet taxativní, soud proto není oprávněn dle vlastní diskrece uznání a výkon rozhodčího nálezu vydaného v zahraničí odepřít z jiného důvodu, než který je ve zmiňovaných předpisech uveden, neboť by se jednalo o postup *contra legem*. Uvedené důvody lze přitom kategorizovat do dvou skupin, tj. důvody, k nimž státní arbitrážní soud přihlíží pouze na návrh a na základě stranou předložených důkazů, a dále důvody, jejichž existenci je státní arbitrážní soud povinen posuzovat z úřední povinnosti. Tím však nicméně samozřejmě není stranám bráněno, aby v řízení o vydání příkazu k výkonu rozhodnutí z vlastní iniciativy uplatňovaly ty důvody pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu, jež je státní arbitrážní soud povinen posuzovat z úřední povinnosti.

1. Důvody, na jejichž základě může být na návrh strany, proti níž je nález uplatňován, uznání a výkon rozhodčího nálezu odepřeno, jsou tudíž následující:

- strany rozhodčí smlouvy nebyly podle zákona, který se na ně vztahuje, svéprávné; nebo
- rozhodčí smlouva není platná podle práva, jemuž strany tuto smlouvu podrobily, nebo v případě, kdy strany takovou dohodu neuzavřely podle práva země, kde byl rozhodčí nález vydán; nebo
- strana, proti níž je nález uplatňován, nebyla o jmenování rozhodce nebo o rozhodčím řízení, včetně času a místa jednání rozhodčího senátu řádně vyrozuměna nebo nemohla se nemohla z jakýchkoliv jiných důvodů ve věci vyjádřit; nebo
- rozhodčí nález se týká sporu, pro který nebyla rozhodčí smlouva uzavřena nebo který není v jejích mezích, nebo obsahuje rozhodnutí přesahující její rozsah; mohou-li však být části rozhodčího nálezu ve věcech podrobených

způsobem upraven.

rozhodčímu řízení odděleny od části nálezu jednajících o věcech, které mu nejsou podrobeny, ta část nálezu, která obsahuje rozhodnutí o věcech podrobených rozhodčímu řízení, může být uznána a vykonána; nebo

- složení rozhodčího senátu nebo rozhodčí řízení nebylo v souladu s ujednáním stran, nebo nebylo-li takového ujednání, nebyly v souladu se zákony země, kde se rozhodčí řízení konalo; nebo
- rozhodčí nález vydaný v zahraničí se dosud nestal pro strany závazným nebo byl zrušen nebo že jeho výkon byl odložen příslušným orgánem země, v níž nebo podle jejíhož právního řádu byl vydán.

2. Důvody, na jejichž základě může být uznání a výkon rozhodčího nálezu odepřeno a jejichž existenci je státní arbitrážní soud povinen hodnotit *ex officio*:

- předmět sporu není způsobilý být podřízen rozhodčímu řízení; nebo
- uznání nebo výkon rozhodčího nálezu by bylo v rozporu s veřejným pořádkem Ruské federace.

Ad 1) Důvody, na jejichž základě může být odepřeno uznání a výkon rozhodčího nálezu, a to výhradně na návrh strany, proti níž je nález uplatňován:

a) Strany rozhodčí smlouvy nebyly podle zákona, který se na ně vztahuje, svéprávné

Jak upravuje § 36 odst. 1 bod 1 podbod 1 RŘMOV, čl. V. odst. 1 písm. a) Newyorské úmluvy a § 239 odst. 3 bod 1 ASŘ, je důvodem pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu nezpůsobilost strany k uzavření rozhodčí smlouvy. Při hodnocení (ne)způsobilosti stran k právnímu jednání posuzuje arbitrážní soud svéprávnost strany rozhodčí smlouvy, tj. její způsobilost k uzavření rozhodčí smlouvy vždy podle toho právního řádu, kterými se právní postavení příslušné strany řídí (*lex societatis*, nebo též *личный закон* podle OZ),¹⁷⁵ a nikoliv podle právního řádu, jemuž strany podřídily hlavní smlouvu či rozhodčí doložku.¹⁷⁶ Jakkoliv se v praxi případy, kdy by státní arbitrážní soud vydání příkazu k výkonu rozhodnutí z důvodu nezpůsobilosti některé ze stran k uzavření

¹⁷⁵ Viz kapitola 2.2.2.

¹⁷⁶ Více KARABELNIKOV, B. R., str. 324.

rozhodčí smlouvy vyskytují spíše sporadicky, lze přesto jako příklad zmínit rozhodnutí arbitrážního soudu Kaliningradské oblasti, sp. zn. A21-12426/2009 ze dne 21. prosince 2009, kterým předmětný soud ve sporu společnosti *Remonto-proizvodstvennoe objedinenije* proti pobočce státní železniční společnosti *RŽD* odmítnul vydat příkaz k výkonu rozhodnutí s odkazem na skutečnost, že jedna ze sporných stran byla pouze pobočkou právnické osoby, tj. sama nebyla svéprávností dle ruského právního řádu nadána.¹⁷⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že by vždy mělo být v zájmu každé smluvní strany, aby si sama ověřila, zda je druhá smluvní strana svéprávná, resp. je způsobilá k uzavření rozhodčí smlouvy a zda je při uzavření rozhodčí smlouvy řádně zastoupena. Lze přitom podotknout, že v případě ruských fyzických a právnických osob je úprava jejich právního jednání obsažena zejména v ustanoveních §§ 21 a 49 OZ, případně ve zvláštních právních předpisech.

b) Rozhodčí smlouva není platná podle práva, jemuž strany tuto smlouvu podřídily, nebo v případě, kdy strany takovou dohodu neuzavřely podle práva země, kde byl rozhodčí nález vydán

Na základě ustanovení § 36 odst. 1 bod 1 podbod 2 RŘMOV, čl. V. odst. 1 písm. a) Newyorské úmluvy a § 239 odst. 3 bod 2 ASŘ může být uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu státním arbitrážním soudem odepřeno, pokud je rozhodčí smlouva podle právního řádu, kterému jí strany na základě své dohody podrobily, resp. v případě kdy si toto právo nezvolily podle práva státu, ve kterém byl rozhodčí nález vydán, neplatná.¹⁷⁸ Při posuzování (ne)platnosti rozhodčí smlouvy se tato hodnotí podle právního řádu, kterému strany na základě dohody rozhodčí smlouvu podřídily,¹⁷⁹ a v případě absence takové dohody dle právního řádu místa vydání rozhodčího nálezu.¹⁸⁰ Pokud strany zvolily jako právo rozhodčí smlouvy právo ruské, resp. byl rozhodčí nález vydán na území Ruské federace,¹⁸¹ může neplatnost rozhodčí smlouvy nastat z několika důvodů.

¹⁷⁷ *Srov.* SPIELBERGER, W. R.: The Enforcement of Foreign Arbitral Awards in Russia, Juris, 2014, str. 34.

¹⁷⁸ Uvedený důvod je přitom též důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 34 odst. 2 bod 1 podbod 1 RŘMOV a čl. IX. odst. 1 písm. a) Evropské úmluvy.

¹⁷⁹ Tj. typicky dle příslušných národních zákonů o mezinárodním rozhodčím řízení.

¹⁸⁰ K existenci a platnosti rozhodčí smlouvy dále viz kapitola 2.3.2.

¹⁸¹ Viz kapitola 2.8.1.1.

Obecně lze v této souvislosti uvést, že jedním z nejvýznamnějších precedentů, z něhož státní arbitrážní soudy při posuzování otázky platnosti rozhodčí smlouvy vychází, je rozhodnutí Rozhodčí komise zahraničního obchodu při Obchodně-průmyslové komoře Sovětského svazu ze dne 9. června 1984 ve sporu ruské (sovětské) společnosti *Sojuzneftexport* proti bermudské společnosti *Joc Oil Limited*, ve kterém předmětný soud judikoval mj. tak, že „rozhodčí smlouva může být shledána neplatnou pouze v případě, jestliže bude obsahovat vady projevu vůle (omyl, podvod apod.), nebo nebudou dodrženy zákonné požadavky na její předepsaný obsah a formu.“¹⁸²

Jedním z takovýchto důvodů, který již byl zmiňován v kapitole 2.3., jsou tzv. asymetrické doložky, dle kterých mohou pro řešení svého sporu strany využít rozhodčího řízení, avšak pouze jen jedna ze stran má možnost využít řešení před státním soudem.¹⁸³ Dalším obdobným důvodem, který zakládá neplatnost rozhodčí smlouvy, je neurčité vymezení rozhodčího soudu, u něhož má být spor řešen. Takovým případem, kdy státní arbitrážní soud návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí z tohoto důvodu zamítnul, je například díkce rozhodčí smlouvy citovaná ve Věstníku předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu č. 29 z roku 1998, ve kterém si strany sjednaly, že vzniknuvší mezi nimi spory budou řešeny „pařížským institutem“. Je přitom zřejmé, že takováto díkce s ohledem na neurčitost ujednání stran nemůže obstát. Na druhé straně lze ovšem zmínit usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF č. j. A57-8082/2008-116 ze dne 22. září 2009 ve sporu německé společnosti *Hebenstreit-Rapido GmbH* proti ruské společnosti *Saratovskaja*, kterým uvedený soud změnil rozhodnutí soudu nižší instance. V předmětném rozhodnutí si strany sjednaly příslušnost Rozhodčího soudu při Obchodní a průmyslové komoře ve Vídni (Rakousko), přičemž jako místo řízení strany určily Vídeň. Jak vyplynulo z dokazování, takováto instituce však ve Vídni neexistuje. Jak nicméně Nejvyšší arbitrážní soud konstatoval, měl soud prvního stupně přihlédnout ke skutečnosti, že ve Vídni vykonává funkci Rakouská hospodářská komora, při níž působí jediný stálý rozhodčí soud,¹⁸⁴ tj. znění uvedené rozhodčí doložky shledal jako dostatečně určité, tzn. v daném případě se o překážku uznání a výkonu rozhodčího nálezu nejednalo.

¹⁸² KARABELNIKOV, B. R., str. 127.

¹⁸³ Viz stanovisko Nejvyššího arbitrážního soudu RF č. 1831/12 ze dne 19. června 2012.

¹⁸⁴ Uvedený závěr je přitom zcela konzistentní s dřívější judikaturou, když např. v obsahově zcela totožné věci stejným způsobem italské společnosti *ACM Engineering* proti ruské společnosti *Volna* rozhodnul svým usnesením č. j. A43-13260/02-15-28 ze dne 24. dubna 2003 Federální arbitrážní soud Volžsko-vjatské oblasti.

Ze zmiňovaného usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF lze tedy dovodit, že by při posuzování otázky platnosti rozhodčí smlouvy měly arbitrážní soudy namísto formalistického výkladu přihlížet ke skutečné vůli stran, tj. zda je možné z projevu vůle realizovaného v rozhodčí smlouvě příslušnost konkrétního rozhodčího soudu jednoznačně dovodit. Předmětný výklad Nejvyššího arbitrážního soudu RF je možné z pohledu autora této práce jen kvitovat, neboť alespoň částečně odstraňuje zbytečný formalismus, se kterým se musí strany rozhodčí smlouvy v praxi leckdy potýkat.

Dalšími zmiňovanými důvody neplatnosti rozhodčí smlouvy jsou vady projevu vůle některé ze stran. Klasickým příkladem takového důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy je nedostatek zmocnění k jejímu uzavření. V tomto kontextu přitom dle konstantní judikatury¹⁸⁵ platí, že „*k uzavření rozhodčí smlouvy není třeba žádné zvláštní plné moci*“. V tomto kontextu proto podle ruského právního řádu postačí, pokud je subjekt oprávněn či zmocněn k podpisu „hlavní smlouvy“.

Důvodem k zamítnutí návrhu oprávněného na vydání příkazu k výkonu je naopak bezesporu situace, kdy strana, resp. její oprávněný zástupce rozhodčí smlouvu vůbec neuzavřela. Takovýto případ řešil např. ve věci návrhu ukrajinské společnosti *Vinkoncern* proti ruské společnosti *Terminal Service* na uznání a výkon rozhodčího nálezu vydaného Mezinárodním rozhodčím soudem při Obchodně-průmyslové komoře Ukrajiny, Federální arbitrážní soud Centrálního okruhu v Kaluze.¹⁸⁶ Z dokazování, opřeného mj. o provedený posudek grafologa, totiž vyplynulo, že podpis zástupce společnosti *Terminal Service*, připojený k rozhodčí smlouvě je falzem; z tohoto důvodu proto též státní arbitrážní soud svým usnesením, č. j. A23-3716/06G-19-305 ze dne 15. března 2007 návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí zamítnul.

Nejasnosoti ohledně platnosti rozhodčí smlouvy však mohou dále vyvstat například i v důsledku rozdílnosti dvou jazykových verzí smlouvy obsahující rozhodčí doložku, jako tomu bylo například v případě sporu ruské společnosti *Agroproliv* proti švýcarské společnosti *Vermeer East AG*, kdy se ruská společnost u státní arbitrážního soudu domáhala vydání příkazu k výkonu rozhodnutí, na jehož základě by mohla

¹⁸⁵ Např. usnesení předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 12311/10 ze dne 12. dubna 2011 ve věci *Tander* proti *S. J. Moiseeva*.

¹⁸⁶ *Srov. SPIELBERGER, W. R., str. 23.*

postihnout majetek povinného v Ruské federaci. Podstata uvedeného sporu přitom spočívala v tom, že text smlouvy mezi dotýcnými subjekty byl vyhotoven v ruském a německém jazyce se stejnou právní silou, přičemž zatímco ruská verze dokumentu zakládala příslušnost k projednání sporu (státního) arbitrážního soudu v Alma-Atě, podle verze německé byl příslušným k projednání sporu rozhodčí soud při Obchodní a průmyslové komoře v Alma-Atě. Na základě provedeného dokazování nicméně vyšlo najevo, že strany přenechání rozhodnutí eventuálních sporů rozhodčímu soudu nezamýšlely, resp. že odlišnost německé verze vychází z nesprávného překladu originální verze v ruském jazyce, s ohledem na tuto skutečnost proto Federální arbitrážní soud města Moskvy svým usnesením, sp. zn. A40-68965/13 ze dne 10. října 2013 návrh oprávněného na vydání příkazu rozhodnutí zamítnul.¹⁸⁷

S jazykovými otázkami, resp. problematikou transkripce textu z latinky do azbuky se v již výše zmiňovaném sporu americké společnosti *Baker Hughes B.V.* proti ruské společnosti *Nazymskaja něftěgazorazvedočnaja expedicija* vypořádával též Federální soud Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, když řešil námitku povinného, ruské společnosti, dle kterého společnost Baker Hughes B.V. není tímž subjektem, v jejíchž prospěch byl vydán rozhodčí nálezn Mezinárodním obchodním rozhodčím soudem při Obchodně-průmyslové komoře RF v Moskvě, neboť zatímco je v textu předmětného rozhodčího nálezu uvedena společnost Baker Hughes B.V., nyní se vydání příkazu k výkonu rozhodnutí domáhá společnost "Бейкер Хьюз Б.В. Lze podotknout, že Federální soud Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu svým usnesením sp. zn. A75-2898/2010 ze dne 19. června 2010 odvolání povinného proti rozhodnutí soudu první instance, kterým bylo návrhu na vydání příkazu k výkonu poněkud překvapivě rozhodnutí vyhověno, samozřejmě zamítnul.¹⁸⁸

Pro úplnost lze doplnit, že důvodem pro odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu není na základě konstatní judikatury skutečnost, kdy dojde ke stranami k odsouhlasené změně příslušného rozhodčího soudu.¹⁸⁹ S ohledem na princip smluvní volnosti jsou tak v obecné rovině strany oprávněny za předpokladu jejich konsensu s

¹⁸⁷ *Ibid*, str. 26.

¹⁸⁸ *Srov.* KARABELNIKOV, B. R., str. 331.

¹⁸⁹ Viz např. rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. A54-3028/2008 ze dne 2. února 2010. ve věci německé společnosti *Lugana Handelsgesellschaft mbH* proti ruské společnosti *Rjazaňskij zavod metallokeramičeskich priborov*.

rozhodčí smlouvou libovolně nakládat, případně tuto i zcela zrušit.

- c) Strana, proti níž je nález uplatňován, nebyla o jmenování rozhodce nebo o rozhodčím řízení, včetně času a místa jednání rozhodčího senátu řádně vyrozuměna nebo se nemohla z jakýchkoliv jiných důvodů ve věci vyjádřit**

V souvislosti s předmětným důvodem pro odmítnutí uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu je v první řadě třeba uvést, že na základě § 25 RŘMOV platí, že pokud se některá ze stran nedostaví na jednání nebo nepředloží listinné důkazy, může rozhodčí senát v řízení pokračovat a nález vynést na základě jemu předložených důkazů, tj. i při neúčasti strany. Obsah zmiňovaného ustanovení lze parafrázovat tak, že samotná absence strany na jednání není důvodem pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu, tj. podle dikce čl. V. odst. 1 písm. b) Neworské úmluvy, § 36 odst. 1 bod 1 podbod 3 RŘMOV, § 239 odst. 3 bod 3 ASŘ by se z pohledu důvodu zakládajícího odmítnutí uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu muselo jednat o situaci, kdy strana o uvedeném jednání nebylo (vůbec) řádně vyrozuměna, resp. se nemohla z jakýchkoliv jiných důvodů ve věci vyjádřit¹⁹⁰ (tj. například nebyla vůbec vyrozuměna o zahájení a vedení rozhodčího řízení).¹⁹¹

Jak ve svém rozhodnutí sp. zn. A73-12888/2009 ze dne 25. června 2011 ve věci indické společnosti *Oil and Natural Gas Corporation* proti ruské společnosti *Amurskij sudostroitelnyj zavod*, konstatoval Nejvyšší arbitrážní soud RF, postup uvědomování stran o datu a místě rozhodčího řízení upravuje dohoda stran, právní úprava místa rozhodčího řízení a co do základních procesních záruk stranám rozhodčího řízení též

¹⁹⁰ Uvedený důvod je přitom též důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 34 odst. 2 bod 1 podbod 2 RŘMOV a čl. IX. odst. 1 písm. b) Evropské úmluvy. Příkladem rozhodnutí ve věci o zrušení rozhodčího nálezu může být např. usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, č. j. A40-35907/02-8-421 ze dne 11. dubna 2006 ve sporu ruské společnosti *Baškirskaĵa něftěchemičeskaja kompanija* proti britské společnosti *Feyline Limited*, kdy se povinný neúspěšně domáhal zrušení rozhodčího nálezu s odkazem na skutečnost, že o místě a datu konání rozhodčího řízení nebyl informován. K uvedené kauze dále viz BATJAEV, A. A. et TĚRECHOVA, J. K., komentář k § 34 RŘMOV.

¹⁹¹ Viz např. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. A05-1251/2007 ze dne 22. června 2007 ve sporu norské společnosti *MRM Invest FS* proti ruské společnosti *Krasnoe Znamja*, kdy soud neuznal námitku povinného, opírající se o krádež cestovního dokladu; nebo rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu RF, č. j. A40-31695/07-13-318 ze dne 20. ledna 2009 ve věci americké společnosti *Loral Space & Communications Holdings Corp.* proti ruské společnosti *Globastar-Kosmičeskije Telekomunikacii*, kdy soud neuznal námitku povinného, dle které se jeho zástupce nemohl účastnit projednání sporu z důvodu nemožnosti opatření potřebných víz.

právo místa výkonu rozhodčího řízení (tj. v daném případě práva ruského).¹⁹² K závěru Nejvyššího arbitrážního soudu RF lze dodat, že v případě rozhodčího řízení probíhajícího na území Ruské federace je úprava doručování písemností obecně upravena § 3 RŘMOV, podle kterého platí, nesjednají-li si strany jinak, považuje se písemné oznámení za doručené okamžikem předání do vlastních rukou adresáta nebo do jeho místa podnikání, trvalého bydliště nebo na zasilací adrese, přičemž v případě, kdy žádnou z těchto adres nebude možné přiměřeně dohledat, považuje se písemné oznámení za doručené okamžikem odeslání na poslední známé místo podnikání adresáta, místo jeho trvalého bydliště nebo zasilací adresu doporučeným dopisem nebo jinými prostředky dokládajícími pokus o jeho doručení.

V návaznosti na předchozí odstavec je možné uvést, že vztahem řádného vyrozumění stran a zmiňovaných základních procesních záruk stranám rozhodčího řízení se Nejvyšší arbitrážní soud zabýval též v kontextu posuzování eventuálního rozporu s veřejným pořádkem Ruské federace podle čl. V. odst. 2 písm. b) Neworské úmluvy a § 36 odst. 1 bod podbod 2 RŘMOV. Jak se uvádí ve Věstníku Nejvyššího arbitrážního soudu č. 156, mělo by k odepření uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu pro *rozpor s veřejným pořádkem* docházet pouze výjimečných případech, tj. uvedené by nemělo být považováno pouze za jeden z mnoha důvodů pro možnost cizí rozhodčí nález odmítnout uznat a vykonat;¹⁹³ tj. vady *řádneho vyrozumění stran* tedy *a priori* samy o sobě rozpor s veřejným pořádkem nepůsobí (viz níže).

V obecné rovině lze nicméně za základní precedent, ze kterého judikatura nižších státních arbitrážních soudů při vznesení námítky řádného nevyrozumění o rozhodčím řízení, resp. jmenování rozhodce, vychází, považovat již výše zmiňované usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 14548/04 ze dne 22. února 2005 ve sporu italské společnosti *Codest Engineering* proti ruské společnosti *Gruppa Most*.¹⁹⁴ V tomto rozhodnutí byla Nejvyšším arbitrážním soudem zformulována zásada, podle které je třeba posuzovat požadavek na řádné vyrozumění komplexně, tj. ne pouze formalisticky jako pouhou povinnost doručovat jednotlivé listiny na adresu strany zapsanou ve veřejném

¹⁹² Dále viz SPIELBERGER, W. R., str. 37.

¹⁹³ Jako příklad si lze představit situaci, kdy by strany rozhodčího řízení dle právního řádu státu, v němž rozhodčí řízení probíhalo, nemusely být o jednání rozhodčího senátu uvědomovány vůbec apod.

¹⁹⁴ Srov. KARABELNIKOV, B. R., str. 342.

rejstříku. Lze uzavřít, že ve zmiňované kauze byla vznesená námitka nevyrozumění strany o rozhodčím řízení zamítnuta, neboť byla prokázána existence plné moci povinného vystavená právnímu zástupci a dále relevantní korespondence mezi právním zástupcem povinného a rozhodčím senátem.

Na základě výše uvedeného lze tudíž problematiku řádného vyrozumění stran shrnout tak, že v případě, kdy se strana rozhodčího řízení od počátku aktivně účastní, byť např. nebyla obslána na adresu sídla zapsaného ve veřejném rejstříku, jsou podle aktuální konstatní ruské judikatury její možnosti domoci se zamítnutí návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí u ruských soudů pouze minimální.¹⁹⁵ Jako názorný příklad je možné zmínit již výše zmiňovaný spor *Tander* proti *S. J. Moisejeva*, kdy se povinný účastnil jednání u rozhodčího soudu, během řízení činil podání apod., a až následně v řízení o uznání a výkonu rozhodčího nálezu namítal, že nebyl o času a místu jednání rozhodčího senátu řádně vyrozuměn.

Totožným způsobem věc posoudil též např. i Federální arbitrážní soud Krasnojarské oblasti v usnesení, sp. zn. A32-21071/2013 ze dne 18. října 2013 ve sporu americké společnosti *Oxyde Chemicals Inc.* proti ruské společnosti *Chim-Servis*, ve kterém procesní obrana povinného spočívala na tvrzení, že byl vyrozumíván pouze e-mailem, nicméně i přes namítaný nedostatek se jednání před rozhodčím senátem účastnil a sám dokonce v průběhu řízení navrhoval uzavření smíru. Opačným příkladem naopak může být případ, kdy jedna ze sporných stran, jakkoliv jí byla známa adresa faktického sídla společnosti (protistrany), svoji korespondenci směřovala na adresu zapsaného sídla a podobným způsobem fakticky uvedla v omyl i rozhodčí senát. Ve výsledku tak povinný, jakkoliv tomuto byla korespondence zasílána na adresu jeho zapsaného sídla, nebyl o rozhodčím řízení řádně uvědoměn a z tohoto důvodu byl i v dané věci dán důvod pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu.¹⁹⁶

¹⁹⁵ Na druhou stranu je nicméně třeba zmínit, že před publikací stanoviska *Nejvyššího arbitrážního soudu* ve Věstníku č. 156 bylo odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu s odkazem na nedostatek vyrozumění strany o datu a místu rozhodčího jednání, tj. výklad značně formalistický, ze strany soudů první či druhé instance poměrně běžnou praxí. Zmínit lze například usnesení Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. A21-8346/2007 ze dne 2. prosince 2008 ve sporu ruské společnosti *Avtotor-Agro* proti německé společnosti *P. Kruecken GmbH&Co. Kommanditgesellschaft* či usnesení Federálního arbitrážního soudu Dálnovýchodního okruhu, sp. zn. F03-1364/2010 ze dne 5. května 2010 ve výše zmiňovaném sporu indické společnosti *Oil and Natural Gas Corporation* proti ruské společnosti *Amurskij sudostroitelnyj zavod*.

¹⁹⁶ Více viz LJUBOMUDROV, D. A., str. 8.

Jako další příklad, kdy se ruská společnost neúspěšně domáhala zamítnutí návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí s odvoláním na skutečnost, že nebyla o času a místě jednání rozhodčího senátu řádně vyrozuměna, lze zmínit spor rakouské společnosti *M.S.I. Vertriebs GmbH* proti ruské společnosti *Evroexpo*. Arbitrážní soud posoudil jako neodporující právním předpisům postup, kdy byla zásilka na adrese sídla společnosti sice převzata, nikoliv však ředitelem společnosti, ale pouze některým ze zaměstnanců. Federální arbitrážní soud Moskevského okruhu svým usnesením č. j. KG-A40/6326-08 ze dne 24. září 2008 potvrdil rozhodnutí soudu nižší instance, tj. uznal vnesenou námitku jako neoprávněnou.

Uvedeným způsobem jako v případě námitek, týkajících se nedostatečného vyrozumění o času a místě jednání rozhodčího senátu, postupují ruské státní arbitrážní soudy též v případě práva strany se ve věci vyjádřit. Jak shrnuje *KARABELNIKOV*,¹⁹⁷ v případě, kdy text rozhodčí smlouvy odpovídá vzorové rozhodčí doložce (stálého rozhodčího soudu) a tento nezahrnuje žádné zvláštní úpravy procesních lhůt a pravidel rozhodčího řízení, a v případě, kdy nenastaly žádné výjimečné události, jež by mohly způsobit nemožnost strany ve věci přednést své stanovisko, pravděpodobnost domožení se odmítnutí uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu v Ruské federaci je velmi malá.

Jak nicméně v této souvislosti doporučuje *LJUBOMUDROV*,¹⁹⁸ objeví-li se v průběhu rozhodčí řízení první náznaky skutečnosti, že má protistrana v úmyslu zavdat důvody pro pozdější zrušení rozhodčího nálezu nebo odmítnutí jeho uznání a výkonu, je třeba z praktického hlediska věnovat zvýšenou pozornost opatření důkazů o skutečném (tj. ne pouze formálním) doručení veškerých oznámení a dokumentů, a to i pokud by toto mělo znamenat duplicitní provedení úkonů, prováděných rozhodčím senátem.

d) Rozhodčí nález se týká sporu, pro který nebyla rozhodčí smlouva uzavřena nebo který není v jejích mezích, nebo obsahuje rozhodnutí přesahující její rozsah

Jak stanoví čl. V. odst. 1 písm. c) Neworské úmluvy, § 36 odst. 1 bod 4 RŘMOV a § 239 odst. 3 bod 4 ASŘ, může být uznání a výkon rozhodčího nálezu odmítnuto v

¹⁹⁷ *KARABELNIKOV*, B. R., str. 354.

¹⁹⁸ *LJUBOMUDROV*, D. A., str. 9.

případě, že se tento týká sporu, pro nějž nebyla rozhodčí smlouva uzavřena nebo který není v jejích mezích, nebo obsahuje rozhodnutí přesahující její rozsah. Zároveň však platí, že mohou-li být části rozhodčího nálezu ve věcech podrobených rozhodčímu řízení odděleny od části nálezu jednajících o věcech, které mu nejsou podrobeny, ta část nálezu, která obsahuje rozhodnutí o věcech podrobených rozhodčímu řízení, uznána a vykonána být může.¹⁹⁹ Uvedený důvod pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu tedy pamatuje na případy, kdy došlo k překročení pravomoci rozhodců, vymezené rozhodčí smlouvou.

Jak zmiňuje *SPIELBERGER*, pro posouzení, zda došlo k naplnění předmětného důvodu pro uznání a výkon rozhodčího nálezu, je tedy nutné v první řadě řádně determinovat rozsah rozhodčí smlouvy a za druhé posoudit, jaká věc byla rozhodčímu senátu předložena.²⁰⁰ V tomto kontextu mohou vyvstat problémy při hodnocení, zda je kompetence rozhodců podepřena příslušnými ustanoveními rozhodčí smlouvy zejména v případech, kdy je v rozhodčí doložka vymezena „úzcce“, tj. nejedná se o ustanovení zakládající příslušnost rozhodčího senátu ze „všech sporů vznikajících z této smlouvy“, tak jak je typicky vymezen rozsah působnosti ve vzorových rozhodčích doložkách stálých rozhodčích soudů.²⁰¹ Příkladem může být například spor kanadské společnosti *Archangel Diamond Corporation* proti ruské společnosti *Archangelskgeoldobyča*, ve kterém rozhodčí smlouva zakládala příslušnost rozhodčího senátu výhradně v případě sporů o výkladu podmínek mezi stranami uzavřené smlouvy nebo o odpovědnosti smluvních stran. V uvedené kauze Federální arbitrážní soud Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu posuzoval, zda je takovýmto sporem též spor o platnost mezi stranami později uzavřeného memoranda, přičemž svým usnesením, č. j. A05-7905/01-515/23 ze dne 21. června 2003 rozhodnul tak, že se daná rozhodčí doložka pro uvedený spor nepoužije. V souvislosti s úzkým vymezením kompetence rozhodčího sporu lze současně poukázat na další ze série sporů mezi indickou společností *Oil and Natural Gas Corporation* a ruskou společností *Amurskij sudostroitelnyj zavod*, kdy bylo uznání a výkon rozhodčího nálezu zamítnuto,²⁰² neboť zatímco předmětem sporu bylo zaplacení peněžité částky z

¹⁹⁹ Předmětný důvod je přitom též důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 34 odst. 2 bod 1 podbod 3 RŘMOV a čl. IX. odst. 1 písm. c) Evropské úmluvy.

²⁰⁰ *SPIELBERGER*, W. R., str. 61.

²⁰¹ *Srov. KARABELNIKOV*, B. R., str. 336.

²⁰² Viz např. již výše odkazované usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. A73-12888/2009 ze dne 27. července 2011.

titulu náhrady škody, rozhodčí doložka omezovala kompetenci rozhodčího senátu pouze na záležitosti spojené s výkladem, platností a porušením smlouvy.

Dalším případem, kdy došlo k nejasnostem ohledně kompetence rozhodčího senátu, je spor společnosti *Unimpex Enterprises Ltd* z Britských panenských ostrovů proti ruské společnosti *Naučno-proizvodstvennoe Objediněnie Saturn*, řešeném Federálním arbitrážním soudem Volžsko-vjatské oblasti. Ve stručnosti lze předmětnou kauzu shrnout tak, že mezi stranami došlo k uzavření smlouvy, obsahující rozhodčí doložku. Následně uvedené strany uzavřely dodatek ke zmiňované smlouvě, jímž sporným stranám vznikly nová práva a povinnosti. V důsledku porušení povinnosti jedné ze smluvní stran vyplývající z uvedeného dodatku se následně žalobce úspěšně domáhal svých práv u rozhodčího soudu, v řízení o uznání a výkonu rozhodčího nálezu však již úspěšný nebyl, neboť jeho návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí soud svým usnesením, č. j. A82-10555/2005-2-2 ze dne 25. května 2006 zamítnul s odůvodněním, že uvedený spor vyplývá z dodatku k „hlavní“ smlouvě, tj. na tento se rozhodčí doložka nevztahuje.

V souvislosti s analyzovaným důvodem pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu lze v neposlední řadě poukázat rovněž na spor italské společnosti *Pressindustria SpA* proti ruské společnosti *Tobollskij něftěchimičeskij kombinat*, ve kterém došlo s odkazem na vymezení rozhodčí doložky k odepření uznání a výkonu pouze části rozhodčího nálezu, přičemž zbývající část byla usnesením Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 2853/00 ze dne 14. ledna 2003 seznána jako rozhodčí doložce neodporující a uznána a vykonána.²⁰³

e) Složení rozhodčího senátu nebo rozhodčí řízení nebylo v souladu s ujednáním stran, nebo nebylo-li takového ujednání, nebyly v souladu se zákony země, kde se rozhodčí řízení konalo

Důvodem pro odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu (podle čl. V. odst. 1 písm. d) Neworské úmluvy, § 36 odst. 1 bod 5 RŘMOV a § 239 odst. 3 bod 5 ASŘ), resp. pro zrušení rozhodčího nálezu (podle § 34 odst. 2 bod 1 podbod 4 RŘMOV a čl. IX. odst. 1 písm. d) Evropské úmluvy) je též situace, kdy složení rozhodčího senátu neodpovídalo

²⁰³ BRAY D. *et* BRAY H. L., str. 349.

ujednání stran, resp. v případě absence takového ujednání právu státu, ve kterém předmětné rozhodčí řízení probíhalo.²⁰⁴

Předmětný nedostatek je tedy důvodem pro odepření uznání a výkonu, resp. zrušení rozhodčího nálezu tehdy, nebyla-li v rozhodčím řízení dodržena stranami sjednaná pravidla či případně podmínky stanovené zákonem. V této souvislosti je přitom nutné zmínit ustanovení § 4 RŘMOV, jež stanoví, že pokud je některé ze stran známo, že jiná strana nedodržela některé ustanovení tohoto zákona, od kterého je možné se odchýlit nebo některou podmínku rozhodčí smlouvy, a přesto pokračuje v rozhodčím řízení bez toho, aniž by toto nedodržení neprodleně nebo ve stanovené lhůtě (pokud je tato stanovena) namítla, má se po uplynutí uvedené lhůty za to, že se tohoto práva na uplatnění námitek vzdala. V případě, kdy tedy některá ze stran o procesním pochybení během rozhodčího řízení probíhajícího na území Ruské federace věděla, je předpokladem pro úspěšné domožení se odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu skutečnost, že v řízení před rozhodčím senátem toto pochybení namítala.²⁰⁵

Jak již bylo uvedeno výše, jedním z takovýchto případů může být například situace, kdy byl spor řešen rozhodcem, jenž nebyl vůči některé ze stran nezávislým či nestranným a tato skutečnost byla protistranou v rozhodčím řízení neúspěšně namítána.²⁰⁶ V řízení o uznání a výkonu, resp. o zrušení rozhodčího nálezu by tak státní arbitrážní soud na základě vznesené námítky a předložených důkazů posuzoval, zda byl požadavek na nezávislost a nestrannost rozhodce skutečně porušen, tj. zda je dán důvod návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí zamítnout, resp. rozhodčí nález zrušit. K tomuto lze zmínit, že dle ruské judikatury skutečnost, že byla konkrétní osoba danou stranou v posledních třech letech rozhodcem vícekrát jmenována, obecně nezakládá nemožnost uznání a výkon rozhodčího nálezu, na jehož vydání se takováto osoba podílela, odepřít.²⁰⁷

V obecné rovině lze za důvod pro odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu,

²⁰⁴ Srov. ZYKIN, I. S., str. 5.

²⁰⁵ Viz usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 2861/11 ze dne 18. dubna 2011 ve sporu nizozemské společnosti *Mercedes-Benz Financial Services Nederland B.V.* proti ruské společnosti *AvtoPort*.

²⁰⁶ Dle konstantní judikatury přitom může být porušení požadavku nezávislosti a nestrannosti rozhodce důvodem pro odepření uznání a výkonu, resp. zrušení rozhodčího nálezu pro rozpor s veřejným pořádkem Ruské federace. Viz níže.

²⁰⁷ Viz bod 11 Věstníku Nejvyššího arbitrážního soudu č. 156.

resp. jeho zrušení považovat též nedodržení sjednaných či zákonných procesních lhůt. Jak však dodává *KARABELNIKOV*,²⁰⁸ k uvedenému dochází pouze ve výjimečných případech, tj. v daném případě by se muselo jednat o porušení skutečně flagrantního charakteru.

Mezi případy, kdy ruskými státními arbitrážními soudy došlo k odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu pro rozpor složení rozhodčího senátu nebo rozhodčího řízení s ujednáním stran nebo místem rozhodčího řízení, lze zmínit např. spor americké společnosti *TBE Construction* a ruské společnosti *Usadba-Centy*, ve kterém svým usnesením sp. zn. 5-G01-142 ze dne 9. listopadu 2001 Nejvyšší soud RF návrh na uznání a výkon rozhodčího nálezu zamítnul s odůvodněním, že dle mezi stranami rozhodčí smlouvy mělo rozhodčí řízení probíhat v Moskvě dle pravidel Rozhodčího soudu při obchodní komoře ve Stockholmu, nicméně ve skutečnosti rozhodčí řízení proběhlo ve Stockholmu.²⁰⁹

f) Rozhodčí nález, vydaný v zahraničí se dosud nestal pro strany závazným nebo byl zrušen nebo že jeho výkon byl odložen příslušným orgánem země, v níž nebo podle jejíhož právního řádu byl vydán

Uvedený nedostatek je na základě čl. V. odst. 1 písm. e) Neworské úmluvy a § 36 odst. 1 bod 6 RŘMOV důvodem pro odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu pouze v případě rozhodčího nálezu vydaného mimo území Ruské federace, tj. v případě rozhodčích nálezů vydaných v mezinárodním obchodním sporů řešené na území RF se tento důvod z podstaty věci neuplatní.

V první řadě je v souvislosti s problematikou závaznosti vydaného rozhodčího nálezu vhodné zmínit, jak v jednom z dalších rozhodnutí ve sporu mezi indickou společností *Oil and Natural Gas Corporation* a ruskou společností *Amurskij sudostroitelnyj zavod* podotknul Nejvyšší arbitrážní soud RF,²¹⁰ že „vzhledem k tomu, že je mezinárodní rozhodčí řízení alternativním způsobem řešení občanskoprávních sporů,

²⁰⁸ *KARABELNIKOV*, B. R., str. 353.

²⁰⁹ *Srov. GLUSKER*, E.: Arbitration Hurdles Facing Foreign Investors In Russia: Analysis of Present Issues and Implications, *Pepperdine dispute resolution law journal*, č. 10/2010, str. 609.

²¹⁰ Usnesení sp. zn. A73-12888/2009 ze dne 25. července 2011.

vycházejícím z dohody stran, rozhodčí nálezy právní moci nenabývají.“ Uvedený závěr zcela koresponduje s dřívější judikaturou téhož soudu a judikáty Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, dle nichž se zahraniční rozhodčí nálezy vydané v mezinárodním obchodním sporu nepovažuje za rozhodnutí orgánu cizího státu.²¹¹

Ne vždy však závaznost rozhodčí nálezu nastává bez dalšího okamžikem jeho doručení sporným stranám, neboť v některých právních řádech je k závaznosti rozhodčího nálezu třeba provést úkony zejména technického charakteru. V tomto kontextu tudíž platí, že okamžik závaznosti vydaného rozhodčího nálezu je třeba posuzovat podle právního řádu země, ve kterém, resp. podle kterého byl tento vydán.²¹² Současně nelze opomenout ani ujednání stran, resp. pravidla rozhodčích soudů, dle kterých mohou závaznost vydaného rozhodčího nálezu upravit odlišným způsobem, tj. např. připustit možnost přezkumu rozhodčího nálezu jinými rozhodci či eventuálně státními soudy apod.²¹³

Ad 2) Důvody, na jejichž základě může být odepřeno uznání a výkon rozhodčího nálezu, a jejichž existence je státní arbitrážní soud povinen hodnotit *ex officio*:

a) Předmět sporu není způsobilý být podřízen rozhodčímu řízení

Na základě § 36 odst. 1 bod 2 podbod 1 RŘMOV, čl. V. odst. 2 písm. a) Neworské úmluvy a § 239 odst. 4 bod 1 ASŘ mohou být uznání a výkon rozhodčího nálezu odepřeny, jestliže příslušný státní arbitrážní soud dospěje k závěru, že předmět sporu nemůže být podle ruských právních předpisů předmětem rozhodčího řízení.²¹⁴ Jinými slovy, jedná se o důvod pro odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu z důvodu nedostatku arbitrability předmětu sporu.

²¹¹ Viz např. výše odkazovaná usnesení Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. A21-1267/2007 ze dne 12. září 2007 nebo Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 14548/04 ze dne 22. února 2005.

²¹² Viz např. již výše zmiňované rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. A54-3028/2008 ze dne 2. února 2010 ve věci německé společnosti *Lugana Handelsgesellschaft mbH* proti ruské společnosti *Rjazaňskij zavod metallokeramičeskich priborov*.

²¹³ KARABELNIKOV, B. R., str. 356.

²¹⁴ Podle § 34 odst. 2 bod 2 podbod 1 RŘMOV je uvedené též důvodem pro zrušení vydaného rozhodčího nálezu.

Jak již bylo nastíněno shora, možnost projednání sporů v rámci rozhodčí řízení v Ruské federaci je na základě § 11 odst. 1 OZ obecným pravidlem, omezeným pouze zákonnými výjimkami.²¹⁵ Stejným způsobem na možnost rozhodnutí sporu nazírá i konstantní judikatura ruských státních arbitrážních soudů; zmínit lze např. již výše odkazované usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. A-4047310/06-23-346 ze dne 29. června 2007 ve sporu turecké společnosti *Cukurova Holding AS* proti společnosti *Imanagement Services Ltd.* V předmětném rozhodnutí arbitrážní soud mj. uvedl, že v daných případech *„je soud povinen konstatovat nearbitabilitu sporu, tj. dojít k závěru o tom, že uvedená kategorie sporů nemůže být považována za spor soukromoprávní povahy, v důsledku čehož spor nemůže být spor přenechán rozhodnutí rozhodčímu soudu, tj. spor nese znaky veřejnoprávního charakteru a z tohoto důvodu nemůže být předmětem rozhodčího řízení. Uvedený závěr však musí vždy být podepřen odkazem na konkrétní ustanovení federálního zákona, jež konkrétní kategorii sporů z pravomoci rozhodčích soudů vyjímá.“* Jinak řečeno, z citované pasáže usnesení vyplývá, že v obecné rovině je třeba všechny spory považovat primárně za arbitrabilní, přičemž nearbitabilita sporu zakládající nemožnost rozhodčí nález v Ruské federaci uznat a vykonat musí být explicitně vymezena ve federálních zákonech, eventuálně mezinárodních smlouvách, jimiž je Ruská federace vázána. K tomuto závěru lze doplnit, že výše uvedený princip se uplatní i ve vztahu k ruským státním orgánům. Jak totiž např. uvádí v usnesení předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 17043/11 ze dne 2. dubna 2012 ve sporu společnosti *Aldega* a obce *Krasnozavodsk*, je-li dohoda investiční povahy, tj. vyplývá-li z veřejnoprávních vztahů a týká-li se jednání, neupravené normami soukromého práva, spory z této dohody je nutné považovat za nearbitabilní.²¹⁶

Arbitrabilita sporu v případě rozhodčího řízení ve věci mezinárodního obchodního sporu vedeného v Ruské federaci již byla detailněji analyzována v kapitole 2.2.1. Z praktického pohledu lze odkázat na skutečnosti, že jedním z nejčastějších důvodů, kdy je ruskými státními arbitrážními soudy konstatována nearbitabilita sporu, tj. je zamítnut návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí, jsou spory vyplývající z právní úpravy

²¹⁵ Srov. KOMAROV, A. S.: *Основополагающие принципы третейского суда*, VVAS, 2001, str. 92.

²¹⁶ Dále viz např. usnesení předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 3515/00 ze dne 10. dubna 2001 ve věci společnosti *Finvest Ltd.* proti *Realitnímu fondu Kaliningradské oblasti*.

insolvence (tj. insolvenčního zákona).²¹⁷ Jako názorný příklad ze soudní praxe může posloužit např. spor kanadské společnosti *Falkland Investment Ltd.* proti ruské společnosti *VBTRF*, ve kterém svým usnesením, č. j. F03-A51/01-1/2425-a ze dne 4. prosince 2001 Federální arbitrážní soud Dálnovýchodního okruhu konstatoval nearbitrabilitu sporu právě s odkazem na ustanovení ruského insolvenčního zákona.²¹⁸

b) Uznání nebo výkon rozhodčího nálezu by bylo v rozporu s veřejným pořádkem Ruské federace

Jak stanoví § 36 odst. 1 bod 2 podbod 2 RŘMOV, čl. V. odst. 2 písm. b) Neworské úmluvy a § 239 odst. 4 bod 2 ASŘ, bude návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí zamítnut v případě, kdy by výkon rozhodčího nálezu byl v rozporu s veřejným pořádkem.²¹⁹ V této souvislosti lze podotknout, že na základě § 239 odst. 4 bod 2 ASŘ a § 244 odst. 3 ASŘ může být státním arbitrážním soudem uznána a vykonána i jen ta část rozhodčího nálezu, jež veřejnému pořádku Ruské federace neodporuje, za předpokladu, že může být od části rozhodčího nálezu, veřejnému pořádku Ruské federace odporující, oddělena.

S ohledem na skutečnost, že pojem veřejného pořádku není v ruském právním řádu vymezen, je problematika posuzování otázky souladu rozhodčího nálezu s veřejným pořádkem v řízení o uznání a výkonu rozhodčího nálezu považována v právní praxi za jednu z nejsložitějších.²²⁰ Z tohoto důvodu je proto třeba se co do definice veřejného pořádku obrátit na judikaturu. Za jednu ze základních definic veřejného pořádku (zejména ve vztahu k ustanovení § 1193 OZ) lze považovat definici občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu Ruské federace, publikovanou ve Věstníku Nejvyššího soudu RF č. 3/1999 na str. 13, dle které se „*veřejným pořádkem Ruské federace rozumí základy společenského systému ruského státu. Výhradu rozporu s veřejným pořádkem je možné uplatnit pouze v tom případě, kdy by mohlo použití zahraničních právních norem mít následek z pohledu ruského práva nepřijatelný.*“ Uvedená definice přitom samozřejmě doznala ve vztahu otázky souladu (zahraničního) rozhodčího nálezu s veřejným pořádkem

²¹⁷ KARABELNIKOV, B. R., str. 371.

²¹⁸ GLUSKER, E., str. 608.

²¹⁹ Uvedené je přitom též důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 34 odst. 2 bod 2 podbod 2 RŘMOV.

²²⁰ LJUBOMUDROV, D. A., str. 9.

Ruské federace jistě právní evoluce. V bodě 29 Věstníku Nejvyššího arbitrážního soudu RF č. 96 ze dne 22. prosince 2005 se tak například zmiňuje, že „...*odporuje veřejnému pořádku Ruské federace, založenému na principech rovnosti stran v občanskoprávních vztazích, předpokladu dobré víry při jejich jednání a přiměřenosti občanskoprávních následků porušení předpisů s ohledem na zavinění.*“ Přibližně o rok později, dne 22. ledna 2007, v usnesení, č. j. A58-5134/06-F02-7285/06-S2, týkajícího se jednoho ze série sporů nizozemské společnosti *Arduina Holding B.V.* proti irské společnosti *Celtic Resources Holdings PLC*, se Federální arbitrážní soud Východo-sibiřského okruhu k vymezení veřejného pořádku, resp. posouzení možnosti odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu pro jeho rozpor s ním, vyjádřil ještě pregnatněji, když mj. konstatoval, že „*rozhodčí nález v mezinárodním obchodním sporu může odporovat veřejnému pořádku Ruské federace v tom případě, jestli v důsledku jeho výkonu budou činita jednání, přímo zakázaná zákonem nebo narušující svrchovanost a bezpečnost státu, zasahující do zájmů velkých sociálních skupin, neslučitelná s principy státních hospodářských, politických a právních systémů, zasahující do občanských práv a svobod a dále odporující základním principům občanského práva, jako například rovnosti stran, nedotknutelnosti vlastnického práva a smluvní svobody.*“²²¹

Na základě výše citovaného usnesení Federálního arbitrážního soudu Východo-sibiřského okruhu je mít tudíž možné za to, že za narušení veřejného pořádku není možné *a priori* považovat jakýkoliv nesoulad rozhodčího nálezu s ruským právním řádem, ale pouze ty situace, kdy by v důsledku výkonu rozhodčího nálezu došlo k rozporu s veřejnoprávními normami tvořícími základ (ruského) právního řádu, nebo imperativními normami soukromoprávními. Lze zdůraznit, že rozpor s veřejným pořádkem se tedy posuzuje až v kontextu případných právních důsledků vydaného rozhodčího nálezu, a nikoliv s ohledem na eventuální nesprávný postup rozhodčího senátu.²²² Zcela jasně se k uvedené problematice vyjádřil v řízení o zrušení rozhodčího nálezu ve sporu mezi společnostmi *Murmanskoje morskoej parochodstvo* a *Norilskij nikel* ve svém usnesení,

²²¹ Uvedená dikce se přitom prakticky doslovně objevuje i v dalších rozhodnutích arbitrážních soudů, např. v usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. A-40/5368-07 ze dne 21. června 2007 ve sporu běloruské společnosti *Spekontrakt* proti ruské společnosti *Dzeržinskoej orgsteklo* atd.

²²² Uvedené samozřejmě platí pouze v případě, kdy bylo rozhodováno podle právních norem cizího práva. V případě, kdy bylo ve věci rozhodováno podle hmotného práva ruského, může k rozporu s veřejným pořádkem dojít pouze v případě nedodržení základních principů ruského procesního práva. Viz usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, č. j. A40-23828/08-68-257 ze dne 18. května 2009 ve sporu kyperské společnosti *OPEN SOCIETY INSTITUTE MANAGEMENT SERVICES LTD.* proti ruské společnosti *Sektor-1*.

sp. zn. A40/7038-05 ze dne 10. srpna 2006 Federální arbitrážní soud Moskevského okruhu, když mj. konstatoval, že „*předmětem hodnocení arbitrážního soudu je soulad s veřejným pořádkem samotného rozhodčího nálezu ve věci mezinárodního obchodního sporu, a nikoliv otázky posuzování důkazů rozhodčím senátem nebo správnosti aplikace materiálního práva.*“

V souvislosti s problematikou souladu zahraničního rozhodčího nálezu s veřejným pořádkem Ruské federace lze poukázat i na další relevantní rozhodnutí státních arbitrážních soudů. Jedním z nich je i usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 4223/07 ze dne 8. května 2007 ve sporu japonské společnosti *Nipporos Corporation* proti ruskému subjektu *Orizon*. V uvedeném rozhodnutí předmětný soud mj. uvedl, že „*důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu Mezinárodního obchodního rozhodčího soudu při Obchodně-průmyslové komoře Ruské federace pro rozpor s veřejným pořádkem není, podle žalobcova názoru nesprávné hodnocení důkazů rozhodčím senátem, nesprávné použití zvláštních občanskoprávních norem, upravujících právní vztahy z mezi stranami uzavřené smlouvy a vznikající během jejich podnikatelské činnosti.*“ Nejvyšší arbitrážní soud RF tudíž opětovně konstatoval, že přezkum meritu rozhodčího nálezu a nové hodnocení důkazů již hodnocených rozhodčím senátem pro jejich tvrzený rozpor s veřejným pořádkem není přípustný.²²³

Jak již bylo nastíněno výše, podle komentovaného judikátu publikovaného Nejvyšším arbitrážním soudem *ve svém* Věstníku č. 156 by mělo k odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu pro rozpor s veřejným pořádkem docházet pouze výjimečných případech, tj. předmětný důvod by neměl být považováno pouze za jeden z mnoha důvodů pro možnost cizí rozhodčí nález odmítnout uznat a vykonat. Navzdory této skutečnosti bylo a je odvolávání se na rozpor s veřejným pořádkem jedním z poměrně velmi častých důvodů, kterým se strany snaží zvrátit výsledek rozhodčího řízení, resp. fakticky docílit přezkumu meritu rozhodčího nálezu a zabránit tak výkonu v něm jim uložené povinnosti. Dlužno podotknout, že v některých minulých případech úspěšně. Jedním z takovýchto v odborné literatuře často diskutovaných případů, kdy došlo ke zjevnému právnímu excesu, je spor panamské společnosti *United World Ltd.* proti ruské společnosti *Krasnyj Jakor*, ve kterém byla Mezinárodním rozhodčím soudem při Mezinárodní obchodní komoře v

²²³ LJUBOMUDROV, D. A., str. 11.

Paříži ruskému subjektu uložena povinnost zaplatit z titulu smluvní pokuty společnosti United World Ltd. částku přibližně 37.000 amerických dolarů. V řízení o uznání a výkonu rozhodčího nálezu vznesl povinný námitku rozporu předmětného rozhodčího nálezu s veřejným pořádkem Ruské federace, přičemž jeho argumentace vycházela z tvrzení, dle kterého by zaplacení uvedené částky způsobilo insolvenční, resp. zánik společnosti, v důsledku čehož by došlo k zániku stovek pracovních míst a značnému dopadu na místní hospodářství. Lze doplnit, že státní arbitrážní soud uvedenou námitku skutečně uznal a výkon rozhodčího nálezu velmi překvapivě odepřel.²²⁴ Předmětnou kauzu je však třeba vnímat skutečně pouze jako ojedinělý exces, a nikoliv precedent, na jehož základě by měly státní arbitrážní soudy v řízení o uznání a výkonu rozhodčího nálezu ve věci mezinárodního obchodního sporu posuzovat (aktuální) ekonomickou situaci povinného.

V souvislosti s předchozím odstavcem lze uvést i několik „pozitivnějších“ příkladů z rozhodovací praxe ruských státních arbitrážních soudů. Například rozsudkem Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 9772/01 ze dne 6. srpna 2002 ve sporu ukrajinské společnosti *Konditěrskaia fabrika A. V. K.* proti ruské společnosti *AVK-Jug* např. bylo soudem postaveno najisto, že veřejnému pořádku neodporuje uložení povinnosti k zaplacení peněžité částky v cizí měně.

Dalším případem, kdy státní arbitrážní soud zamítnul námitky povinného pro tvrzený rozpor rozhodčího nálezu s veřejným pořádkem Ruské federace, je například spor tuzemské *Československé obchodní banky* a ruské společnosti *Kamčatgazprom*, ve kterém Federální arbitrážní soud Dálnovýchodního okruhu konstatoval, že rozhodčím nálezem uložená povinnost k úhradě úroků z prodlení z titulu pozdních splátek peněžité půjčky je zcela konzistentní s ruským právním řádem a principem odpovědnosti za škodu v případě nemožnosti dostát svým závazkům.²²⁵

Jako odporující veřejnému pořádku naopak shledal ve sporu kyperské společnosti *Devoncroft Enterprises Limited* proti německé společnosti *Koenig & Bauer AG* Federální arbitrážní soud Moskevského okruhu rozhodčí nález, kterým byla uložena povinnost

²²⁴ Viz usnesení Federálního arbitrážního soudu Volžsko-vjatské oblasti, č. j. A43-10716/02-27-10 ze dne 12. února 2003.

²²⁵ Rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Dálnovýchodního okruhu, č. j. F03-A24/07-1/6043 ze dne 12. března 2008.

subjektu, jenž nebyl stranou rozhodčí smlouvy.²²⁶ Tentýž soud pak odmítnul ve věci *Kalinka-Stockmann* proti *CJSC AKB Mosstroyekonombank* svým usnesením, č. j. KG-A40/9254-08 ze dne 13. října 2008 jako odporující veřejnému pořádku takový rozhodčí nález, kterým bylo povinnému uložena povinnost uzavřít s oprávněným novou nájemní smlouvu za dosavadních podmínek, v níž uvedená nájemní sazba však odporovala tržním podmínkám, tj. vedla by k sankcím podle daňového řádu.²²⁷

Jak k problematice rozporu rozhodčího nálezu s veřejným pořádkem poznamenává *KARABELNIKOV*,²²⁸ v Ruské federaci by nemohl být *in eventum* uznán a vykonán pro rozpor s veřejným pořádkem ani takový cizí rozhodčí nález, kterým by byla ruskému subjektu uložena povinnost deponovat své příjmy z exportu zboží na účtu vedeném v cizí měně v zahraničí, neboť by takováto povinnost odporovala § 19 zákona č. 173-FZ ze dne 10. prosince 2003, o měnové regulaci a kontrole, ve znění pozdějších předpisů (О валютном регулировании и валютном контроле).

2.8.2.2. Rozhodnutí o návrhu na uznání a výkon rozhodčího nálezu

Jak upravuje § 245 odst. 2 ASŘ, o návrhu na uznání a výkonu rozhodčího nálezu rozhoduje státní arbitrážní soud rozhodnutím ve formě usnesení. Podle předmětného ustanovení toto rozhodnutí arbitrážního soudu musí obsahovat údaje o složení rozhodčího senátu (názevu rozhodčího soudu), uvedení povinného a oprávněného, odkaz na rozhodčí nález, jehož uznání a výkonu se oprávněný domáhá, a výrok o uznání a výkonu rozhodčího nálezu nebo o zamítnutí návrhu.

Proti usnesení státního arbitrážního soudu prvního stupně o návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí je kterákoliv ze stran oprávněna na základě § 245 odst. 3 ASŘ podat odvolání k odvolacímu státnímu arbitrážnímu soudu okruhu, a to ve lhůtě jednoho měsíce ode dne vydání předmětného usnesení;²²⁹ v odvolacím řízení se podle §§ 286 a 287 ASŘ nepřipouští nová tvrzení ani předkládání nových důkazů, tj. veškerá tvrzení a důkazy, jichž se strana dovolává, tak musí být stranami předloženy již u soudu

²²⁶ Usnesení Federální arbitrážní soud Moskevského okruhu, č. j. KG-A40/3981-06-1-2 ze dne 15. května 2006.

²²⁷ Viz BRAY D. *et* BRAY H. L., str. 374.

²²⁸ KARABELNIKOV, B. R., str. 383.

²²⁹ Pozn.: nejedná se tedy o den doručení předmětného usnesení, avšak o den, kdy bylo usnesení vydáno.

první instance.²³⁰

Platí přitom, že zamítnutí návrhu na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí obecně na základě § 240 odst. 3 ASŘ nebrání tomu, aby se oprávněný s návrhem na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí obrátil na státní arbitrážní soud opětovně. Jinak řečeno, rozhodne-li státní arbitrážní soud tak, že návrh na vydání příkazu k výkonu rozhodnutí zamítne z důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy, nebo že byl rozhodčí nález vydán ve věci, na níž se rozhodčí smlouva nevztahuje a dále pokud je spor, řešený rozhodčím senátem, nearbitrabilní, nebo pokud rozhodčí nález odporuje veřejnému pořádku RFF, mohou se strany na základě ustanovení § 240 odst. 4 ASŘ obrátit na státní arbitrážní soud, aby jejich věc rozhodnul on.

2.8.3. Rozhodčí nálezy, jež není třeba vykonávat

V rámci ruského právního řádu je zvláštní právní úprava věnována zahraničním rozhodčím nálezům, jež není třeba vykonávat (tj. rozhodčím nálezům deklaratorním).²³¹ Jak stanoví § 245 odst. 1 ASŘ, rozhodčí nálezy vydané v zahraničí, jež není třeba vykonávat, se v Ruské federaci uznají za závazné, je-li tak upraveno mezinárodní smlouvou, jíž je Ruská federace vázána nebo federálním zákonem. Lze podotknout, že uvedená úprava plně koresponduje s § 35 odst. 1 RŘMOV, dle kterého bude uznán za závazný každý rozhodčí nález, a to bez ohledu na zemi, v níž byl vydán. Jinak řečeno, rozhodčí nálezy vydané v zahraničí se v Ruské federaci obecně uznávají za závazné automaticky, bez nutnosti jakéhokoliv soudního či jiného úkonu.²³²

Osoba, předmětným rozhodčím nálezem dotčená, je nicméně na základě § 35 odst. 3 RŘMOV oprávněna domáhat se odepření uznání rozhodčího nálezu, jenž není třeba vykonávat, a to dle příslušných procesních pravidel Ruské federace, tj. v daném případě postupem dle § 245.1 ASŘ²³³ u příslušného státního arbitrážního soudu.

²³⁰ Viz již výše odkazované usnesení Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt Petěrburgu, sp. zn. A45-7709/2010 ze dne 7. července 2010.

²³¹ Příkladem takového rozhodčího nálezu může být např. nález ve věci výkladu sporných smluvních ustanovení apod.

²³² Opačný názor viz GRIGORJEVA, E. A., komentář k § 36 RŘMOV.

²³³ Ode dne 1. září 2016 se tudíž již nepostupuje podle čl. 10 a 11 vyhlášky prezidia Nejvyššího sovětu SSSR č. 9131-XI ze dne 21. června 1988, o uznání a výkonu zahraničních soudních a rozhodčích rozhodnutí v SSSR, v platném znění.

Jak podrobněji upravuje § 245.1 odst. 3 ASŘ, osoba dotčená rozhodčím nálezem je oprávněna se v subjektivní lhůtě jednoho měsíce ode dne, kdy se o rozhodčím nálezu dozvěděla, domáhat odmítnutí uznání rozhodčího nálezu u státního arbitrážního soudu, příslušného na základě § 38 odst. 9.1 ASŘ podle místa svého bydliště nebo místa, kde se nachází její majetek, přičemž v případě, kdy se ani jedno z uvedených nenachází v Ruské federaci, u federálního arbitrážního soudu města Moskva. Neupravuje-li mezinárodní smlouva, již je Ruská federace vázána, jinak, důvody, na jejichž základě je dotčená osoba oprávněna se odepření uznání zahraničního rozhodčího nálezu domáhat jsou na základě § 245.1 odst. 13 ASŘ stejné jako ty, na jejichž základě je možné odepřít uznání a výkon rozhodčích nálezů dle RŘMOV, tj. jde o důvody uvedené výše v kapitole 2.8.2.1.

Zmiňovaný návrh na odepření uznání rozhodčího nálezu podávaný příslušnému státnímu arbitrážnímu soudu musí být podán písemně, resp. elektronicky a podle § 245.1 odst. 5 ASŘ musí obsahovat tyto náležitosti:

- údaje o složení rozhodčího senátu (názvu rozhodčího soudu),
- údaje o navrhovateli včetně bydliště,
- údaje o rozhodčím nálezu, jehož uznání navrhovatel rozporuje,
- návrh dotčené osoby na odepření uznání rozhodčího nálezu včetně uvedení důvodů, na jejichž základě má být uznání odepřeno, a uvedení práv a zájmů, která byla navrhovateli v oblasti podnikatelské či jiné ekonomické činnosti v Ruské federaci uvedeným porušena či narušena, a
- seznam příloh.²³⁴

Předmětný návrh na odepření uznání rozhodčího nálezu je státní arbitrážní soud povinen projednat ve lhůtě 1 měsíce ode dne jeho doručení, přičemž je oprávněn přivést k účasti též strany, o jejichž právech a povinnostech bylo rozhodčím nálezem rozhodnuto. Jak upravuje § 245.1 odst. 11 ASŘ, v případě, kdy bude ve věci nařizováno státním arbitrážním soudem jednání, platí, že za předpokladu řádného a včasného předvolání nebrání neúčast některého z účastníků řízení tomu, aby byla věc projednána a rozhodnuta.

²³⁴ Jak upravuje § 245.1 odst. 7 ASŘ, k návrhu na odepření uznání rozhodčího nálezu se přikládá ověřená kopie rozhodčího nálezu včetně úředně ověřeného překladu do ruského jazyka, originál nebo kopie rozhodčí smlouvy včetně úředně ověřeného překladu do ruského jazyka, plná moc zástupce navrhovatele včetně úředně ověřeného překladu do ruského jazyka a doklad o zaplacení soudního poplatku.

O odepření uznání výkonu cizího rozhodčího nálezu, jenž není třeba vykonávat, rozhoduje státní arbitrážní soud rozhodnutím ve formě usnesení, přičemž proti rozhodnutí o odepření uznání výkonu cizího rozhodčího nálezu, resp. o zamítnutí návrhu na vydání rozhodnutí o odepření uznání výkonu cizího rozhodčího nálezu je obdobně jako v řízení o uznání a výkonu rozhodčího nálezu možné podat odvolání k odvolacímu státnímu arbitrážnímu soudu okruhu, a to ve lhůtě jednoho měsíce ode dne vydání předmětného usnesení.

2.8.4. Výkon rozhodnutí

Jak již bylo nastíněno výše, základním předpokladem pro samotný výkon rozhodčího nálezu, bez ohledu na to, zda byl rozhodčí nález při řešení mezinárodního obchodního sporu vydán v RF nebo mimo RF, je vydání tzv. příkazu k výkonu rozhodnutí příslušným státním arbitrážním soudem, přičemž v případě zahraničního rozhodčího nálezu, vyžadujícího řízení o usnesení o uznání a výkonu rozhodčího nálezu, se jedná vždy o týž státní arbitrážní soud, který návrhu na uznání a výkon rozhodčího nálezu vyhověl.²³⁵

Jak předepisuje ustanovení § 246 odst. 2 ASŘ, rozhodčí nález vydaný v zahraničí může být předložen k výkonu rozhodnutí ve lhůtě nepřesahující 3 roky ode dne, kdy se tento stal závazným. Jedná se přitom o lhůtu relativní, neboť podle věty druhé předmětného ustanovení nicméně není vyloučeno prominutí lhůty postupem dle Hlavy 10 ASŘ.²³⁶ Lze podotknout, že ASŘ ani jiný právní předpis však již nestanoví, v jaké lhůtě může být vykonán rozhodčí nález vydaný na území Ruské federace. S ohledem na skutečnost, že obsahově nejbližší právní úpravou je právě úprava výkonu rozhodčího nálezu vydaného v zahraničí, lze mít za to, že se analogicky použije úprava § 246 odst. 2 ASŘ i na rozhodčí nálezy vydané na území Ruské federace.

²³⁵ TUMANOVA, L. V. a kol.: Комментарий к Арбитражному процессуальному кодексу Российской Федерации, Проспект, 2016, komentář k § 246 ASŘ.

²³⁶ Lze podotknout, že soulad uvedeného ustanovení byl s odkazem na jeho tvrzenou neurčitost posuzován Ústavním soudem RF, a to v souvislosti s již výše zmiňovaným sporem německé společnosti *Lugana Handelsgesellschaft mbH* a ruské společnosti *Rjazaňskij zavod metallokeramičeskich priborov*, kdy se oprávněný domáhal výkonu rozhodčího nálezu, resp. prominutí zmeškané tříleté lhůty. Lze doplnit, že Ústavní soud RF nicméně nesoulad uvedeného ustanovení s ústavním pořádkem RF neshledal. Viz usnesení Ústavního soudu RF, sp. zn. 1479-O-O ze dne 2. listopadu 2011.

Nejasnosti nicméně vyvolává úprava § 321 ASŘ a § 21 federálního zákona č. 229-FZ ze dne 2. října 2007, o výkonu rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZVR“)(об исполнительном производстве), jež shodně upravují, že příkaz k výkonu rozhodnutí může být předložen k výkonu rozhodnutí ve lhůtě 3 let ode dne nabytí právní moci (resp. do 3 měsíců od vydání soudního rozhodnutí o prominutí zmeškané lhůty dle § 322 ASŘ). Jinými slovy, zatímco § 246 odst. 2 ASŘ stanoví, že rozhodčí nález vydaný v zahraničí musí být obecně předložen k výkonu rozhodnutí ve lhůtě 3 let ode dne nabytí závaznosti vůči stranám (tj. dle příslušné právní úpravy, jíž se rozhodčí řízení řídilo), § 321 ASŘ a § 21 ZVR upravují tříletou lhůtu pro předložení příkazu k výkonu rozhodnutí, tj. fakticky promlčení vykonatelnosti příkazu.²³⁷

Jak již bylo uvedeno výše, rozhodčí nálezy vydané v zahraničí se v Ruské federaci obecně na základě § 35 odst. 1 RŘMOV uznávají za závazné automaticky, přičemž přesný okamžik závaznosti se odvíjí od úpravy právního řádu, podle něhož rozhodčí řízení probíhalo. Ustanovení § 245.1 odst. 2 ASŘ dokonce tento princip upravuje explicitně, když stanoví, že *„rozhodčí nálezy vydané v zahraničí, jež není třeba vykonávat, se v Ruské federaci uznávají za závazné bez nutnosti jakéhokoliv soudního či jiného úkonu.“* Jakkoliv se uvedená úprava vztahuje k rozhodčím nálezům, jež není třeba vykonávat, podle názoru autora této práce není důvodu, aby bylo na rozhodčí nálezy podléhající výkonu rozhodnutí nazíráno odlišným způsobem. Uvedenému závěru přitom nasvědčuje i usnesení předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. A33-29391/2005 ze dne 3. dubna 2007 ve sporu společnosti *RUSAL Krasnojarskij aljuminievjy zavod* proti *Federální finanční správě Ruské federaci pro Krasnojarský kraj*, ve kterém předmětný soud mj. uvedl, že *„rozhodčí nálezy vydávané v mezinárodních obchodních sporech jsou závazné a konečné a mohou být stranami rozhodčího řízení dobrovolně splněny.“*

Navzdory výše rozebrané úpravě je nicméně možné v rozhodovací praxi soudů najít příklad, kdy Nejvyšší arbitrážní soud RF v již výše zmiňované kauze *Lugana Handelsgesellschaft mbH* proti *Rjazaňskij zavod metallokeramičeskich priborov* vyslovil právní názor, dle kterého se rozhodčí nález v ruském právní řádu stává závazným až na

²³⁷ JARKOV, V. V. a kol.: Комментарий к Арбитражному процессуальному кодексу Российской Федерации, Infotropic media, 2011, komentář k § 246 ASŘ a dále viz MUSIN, V. A. *In* MAKOVSKIJ, A. L. *et* Suchanov, E. A.: Комментарий к федеральному закону о третейских судах в Российской Федерации, Status, 2003, str. 168.

základě vydaného příkazu k výkonu rozhodnutí.²³⁸ Zde je však nutno souhlasit s *KARABELNIKOVEM*,²³⁹ dle kterého se jedná o zřejmý justiční omyl, neboť ze strany soudu došlo k nesprávnému výkladu článků § 246 odst. 2 ASŘ a § 321 ASŘ a § 21 ZVR. K tomuto lze doplnit, že ve světle změn ASŘ, nabyvších účinnosti ke dni 1. září 2016, tj. nově vkládaným ustanovením § 245.1 ASŘ je třeba považovat právní názor Nejvyššího arbitrážního soudu RF uvedený v usnesení sp. zn. 13211/09 ze dne 2. února 2010 za *pro futuro* neudržitelný a je na něj tudíž nutné nazírat pouze jako na ojedinělý excés.

Co se týče samotného způsobu výkonu rozhodnutí, lze pro úplnost doplnit, že na základě Hlavy I. ZVR je oprávněný oprávněn se v závislosti na druhu rozhodčím nálezem uložené povinnosti spolu s příkazem k výkonu rozhodnutí obrátit na soudního exekutora (§ 5 ZVR) nebo sám přímo na banku nebo jiný peněžní ústav povinného (§ 8 ZVR), emitenta a profesionálního obchodníka s cennými papíry (§ 8.1 ZVR) či plátce mzdy nebo jiných příjmů povinného (§ 9 ZVR).

²³⁸ Usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 13211/09 ze dne 2. února 2010.

²³⁹ *KARABELNIKOV*, B. R., str. 290.

3. MEDIACE

3.1. Obecně k mediaci

Jedním ze základních prvků mediace jakožto alternativního způsobu řešení sporů včetně mezinárodních obchodních sporů je v rámci vymezení vůči rozhodčímu řízení absence autoritativního rozhodnutí třetí osoby. Účelem mediace, resp. mediátora jako nezávislé třetí osoby tudíž není učinit v předmětné sporné záležitosti rozhodnutí o právech a povinnostech jednotlivých stran mediační smlouvy, avšak poskytnout stranám konfliktu pomoc a podporu při vyjednávání k tomu, aby mohly samy nalézt příčinu konfliktu a jeho řešení.²⁴⁰ V samotném ruském zákoně o mediaci je mediace právně definována jako „způsob řešení sporů při spoluúčasti mediátora založený na dobrovolném souhlasu stran, s cílem nalezení vzájemně přijatelného řešení.“

Jinak řečeno, úlohou mediátora není na rozdíl od řízení před státními soudy nebo rozhodčím senátem vynesení rozhodnutí, jež by zakládalo, měnilo či rušilo právní vztahy zúčastněných stran, ale pokusit se formou dialogu přimět strany k tomu, aby se pokusily nalézt východisko ze vzniknuvšího sporu samy (tzv. facilitativní mediace), případně jim možný způsob řešení naznačit či přímo navrhnout (tzv. evaluativní mediace).²⁴¹ Vzhledem ke skutečnosti, že je mediace založena na konsensuálním principu, jsou jejími hlavními výhodami operativnost, důvěrnost,²⁴² nižší požadavky na formálnost procesu, a v neposlední řadě též hospodárnost řešení sporu (časová i finanční), přičemž uvedené samozřejmě předpokládá, že se sporné strany budou uzavřenou mediační dohodou skutečně řídit.²⁴³

Jakkoliv je tedy mediace obdobně jako rozhodčí řízení svojí podstatou způsobem

²⁴⁰ Srov. KERNTKE, W.: Медиация как метод организационного развития, Nakladatelství Vernera Regena, Sankt- Petěrburg, 2012, str. 15.

²⁴¹ K jednotlivým mediačním technikám podrobněji např. viz HOLÁ, L.: Mediace, způsob řešení mezilidských konfliktů, Grada, 2003.

²⁴² Jak stanoví § 56 odst. 5.1 ASŘ, svědectví nemůže být domáháno v obchodněprávních sporech projednávaných u arbitrážního soudu po prostřednících, účastnících se řešení sporů, a to včetně mediátorů, o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem souvisejících povinností. Totožná výjimka se přitom podle § 69 odst. 3.1 OSŘ uplatní i v řízeních ve věcech občanskoprávních.

²⁴³ DOLGOPOLOV, O.: Медиация как способ урегулирования споров, Российский бухгалтер, č. 10/2011, str. 1.

řešením sporu alternativním, tj. mimosoudním, nelze ji však jako takovou od státní moci zcela oddělit, neboť jednak je její postavení upraveno právními předpisy, a současně též může být řešení sporu prostřednictvím mediace provázáno s eventuálním řešením sporu před státními arbitrážními soudy či rozhodčím senátem.

3.1.1. Právní postavení mediace v Ruské federaci

Základním právním předpisem, upravujícím postavení mediace v rámci ruského právního řádu, resp. způsob řešení sporů včetně mezinárodních obchodních sporů v Ruské federaci pomocí mediace a jednotlivé jeho aspekty je federální zákon č. 193-FZ ze dne 27. června 2010, o alternativním způsobu řešení sporů s účastí prostředníka (procesu mediace), ve znění pozdějších předpisů (об альтернативной процедуре урегулирования споров с участием посредника (процедуре медиации))(dále též jen „ZM“), jehož přijetí bylo jedním z bodů federálního programu „Rozvoj ruského soudnictví“ pro roky 2007 – 2011, resp. 2012.²⁴⁴ Jak se výslovně uvádí § 1 odst. 1 ZM, s účinností ke dni 1. ledna 2011 tudíž dochází na základě předmětného zákona k dosud neupravenému právnímu vymezení postupů alternativního řešení sporů prostřednictvím nezávislé třetí osoby – mediátora.²⁴⁵

Přijetí ZM samozřejmě nebylo „bleskem z čistého nebe“, když je třeba tento krok vnímat spíše jako odezvu ruského zákonodárce na zahraniční a mezinárodní snahy legislativně upravit smírné řešení sporů prostřednictvím nezávislé třetí osoby, když přijetí ZM na mezinárodním poli předcházelo přijetí Vzorového zákona Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní obchodní právo pro mezinárodní obchodní konciliaci z roku 2002 a přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech.

Mediace se nicméně v ruském právním prostředí objevuje již před přijetím ZM, když poukázat je třeba v tomto ohledu zejména na Pravidla smírného řešení sporu za účasti prostředníka, vydaného Kolegiem prostředníků při Obchodně-průmyslové komoře

²⁴⁴ NIKOLJUKIN, S. V.: Правовые технологии посредничества (медиации) в Российской Федерации: научно-практическое пособие, Litres, 2017, str. 38. NIKOLJUKIN, S.V. (2017).

²⁴⁵ Lze podotknout, že spolu s přijetím zákona o mediaci byl téhož dne přijat též změnový federální zákon č. 194-FZ, kterým se v souvislosti s přijetím ZM provádí příslušné změny v relevantních právních předpisech.

RF v roce 2006,²⁴⁶ avšak o zákonem byla mediace upravena včetně jednotlivých jejích aspektů až v roce 2010, resp. 2011.

Kromě zákona o mediaci lze z dalších relevantních právních předpisů upravujících mediaci v kontextu řešení mezinárodních obchodních sporů zmínit především federální zákon č. 95-FZ ze dne 24. června 2002, arbitrážní soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (арбитражный процедуральный кодекс Российской Федерации)(„**ASŘ**“), upravující zejména vztahy mediace vůči řízení před státními arbitrážními soudy a otázky vykonatelnosti mediační dohody, resp. soudního smíru, kterým se mediační dohoda schvaluje, a vyhlášku Ministerstva školství RF, č. 187 ze dne 14. února 2011, o schválení programu přípravy mediátorů, v platném znění (dále jen „**vyhláška Ministerstva školství RF č. 187**“)(об утверждении программы подготовки медиаторов), jež upravuje otázky spojené se získáním odborné kvalifikace.

Spíše jen okrajový význam lze ve vztahu k řešení mezinárodního obchodního sporu v Ruské federaci přisoudit právním předpisům, jako např. federálnímu zákonu č. 5338 - I ze dne 7. července 1993, o rozhodčím řízení v mezinárodních obchodních věcech, ve znění pozdějších předpisů (закон о международном коммерческом арбитраже) a federálnímu zákonu č. 382-FZ ze dne 29. prosince 2015, o rozhodčím řízení v Ruské federaci (об арбитраже (третейском разбирательстве) в Российской Федерации)(dále jen „**ZTR**“), upravujícím vztah mediace vůči rozhodčímu řízení a obdobně též otázky vykonatelnosti mediační dohody a dále federálnímu zákonu č. 51-FZ ze dne 30. listopadu 1994, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (гражданский кодекс)(dále jen „**OZ**“).

K právnímu postavení mediace v Ruské federaci lze závěrem dodat, že s mediací, resp. její podporou a rozvojem se v ruském právním řádu dle dostupných pramenů počítá i do budoucna. Ve stanovisku pléna Nejvyššího arbitrážního soudu RF č. 50 ze dne 18. července 2014 předmětný soud soudům nižší instance „připomíná“ do ruského právního řádu nově vložený právní institut. Ve strategickém dokumentu Strategie rozvoje finančního trhu Ruské federace do roku 2020 vydaného vládou Ruské federace dne 29. prosince 2018, č. 2043-r (Стратегия развития финансового рынка Российской

²⁴⁶ NIKOLJUKIN, S.V. (2017), str. 172.

Федерации на период до 2020 года) se nadto explicitně hovoří o podpoře mimosoudních způsobů řešení korporátních a jiných sporů, přičemž zmiňována je vedle rozhodčího řízení, samosprávných organizací právě též mediace. Kromě toho se v odkazovaném dokumentu explicitně uvádí, že za účelem implementace mechanismů mediace při řešení korporátních sporů je nutné vytvořit takový systém opatření, která budou použití mediace stimulovat a v souvislosti s tím tvorbou příslušného systému pověřit příslušný státní orgán. V souvislosti s tím je ve Strategii rozvoje finančního trhu Ruské federace do roku 2020 dále předestřena myšlenka zavést mediaci jako povinný institut v případě řešení nejsložitějších korporátních sporů v oblasti emise cenných papírů, rozdělení aktiv, fúzí a akvizic a dalších případech, ve kterých jsou podstatným způsobem dotčena práva a zájmy investorů. Mediace by v takových situacích byla obligatorním krokem pro možnost domáhat se svých práv soudní cestou. Jakkoliv dle autorovi této práce dostupných zdrojů v současné době zákonodárce úpravu právních předpisů ve shora nastíněném kontextu nepřipravuje, bezpochyby se jedná o zajímavou myšlenku, jejíž budoucí uplatnění v praxi samozřejmě nelze vyloučit.

3.1.2. Mezinárodní smlouvy, budoucí vývoj

V souvislosti s řešením mezinárodních obchodních sporů prostřednictvím mediace z pohledu Ruské právní úpravy je vhodné přinejmenším poukázat na unifikační snahy UNCITRAL. Předmětná komise již na svém 47. zasedání v roce 2014 přijala rozhodnutí zahájit přípravu mj. vzorového zákona o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních smírech uzavřených v důsledku mediace. Předmětné snahy vyústily na 51. zasedání Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní obchodní právo,²⁴⁷ kdy Komise dne 26. června 2018 odsouhlasila mj. i finální návrh vzorového zákona o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních smírech uzavřených v důsledku mediace (dále jen „**Vzorový zákon o mezinárodní mediaci**“).²⁴⁸ Odsouhlasením vzorového zákona se tak otevírá cesta k jejich schválení, resp. ratifikaci jednotlivými členskými státy. Je samozřejmě otázkou, kdy, zda a jestli vůbec, resp. v jaké podobě se Ruská federace rozhodne zmiňovaný vzorový zákon do své právní úpravy implementovat,

²⁴⁷ Zápisy z předmětných jednání jsou dostupné zde:

<http://www.uncitral.org/uncitral/commission/sessions/51st.html>

²⁴⁸ Text finálního návrhu vzorového zákona o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních smírech uzavřených v důsledku mediace je dostupný z:

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V18/012/01/PDF/V1801201.pdf?OpenElement>

v každé případě by nicméně neměl tento právní dokument zůstat bez povšimnutí. S ohledem na skutečnost, že se jedná o dokument, jehož výsledná podoba není dosud známa, tato práce pouze ve stručnosti v následující kapitole shrnuje jeho nejdůležitější body.

3.1.2.1. Vzorový zákon o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních smírech uzavřených v důsledku mediace

Vzorový zákon o mezinárodní mediaci je členěn do třech částí, přičemž sestává z 20 ustanovení. Část první obsahuje obecná ustanovení, vymezení působnosti zákona a vymezení některých pojmů. V části druhé je upraven průběh mediace samotné, část třetí obsahuje úpravu mezinárodních mediačních dohod.

Ve vztahu ke Vzorovému zákonu o mezinárodní mediaci je v první řadě třeba zmínit, že zavádí právní pojem mezinárodní mediace, jež dosud legislativně vymezen nebyl. Mezinárodní mediací se podle čl. 3 odst. 2 rozumí taková mediace, kdy mají strany smlouvy o mediace v době jejího uzavření místo podnikání v různých státech, nebo stát, ve kterém mají strany místo podnikání se liší od státu, ve kterém je plněna převážná část obchodního závazku či od státu, ke kterému je předmět sporu nejužším způsobem spojen. Lze doplnit, že totožným způsobem je v čl. 16 odst. 4 Vzorového zákona o mezinárodní mediaci vymezena i mezinárodní mediační dohoda.

Část druhá Vzorového zákona o mezinárodní mediaci upravuje průběh mediace, resp. jednotlivé instituty mediace. Vzorový zákon je založen na neformální povaze mediace, což vystihuje čl. 4 zákona, podle kterého se mohou sporné strany, s výjimkou ustanovení čl. 7 odst. 3 Vzorového zákona o mezinárodní mediaci²⁴⁹, od ustanovení části druhé na základě vzájemné dohody odchýlit. Jinými slovy, prakticky celá část druhá Vzorového zákona o mezinárodní mediaci obsahuje dispozitivní úpravu, když jsou smluvní strany oprávněny jednotlivé aspekty mediace smluvně modifikovat.

Předmětné liberální pojetí se odráží zejména v absenci vymezení náležitostí, resp.

²⁴⁹ Ustanovení zakládající povinnosti mediátora v průběhu mediace hledat s přihlédnutím k okolnostem sporu spravedlivé řešení.

formy smlouvy o provedení mediace, když čl. 7 odst. 1 Vzorového zákona o mezinárodní mediaci pouze odkazuje na možnost stran si formou odkazu na pravidla mediace či jakýmkoliv jiným způsobem ujednat pravidla, kterými se bude mediace řídit.

Z pohledu autora této práce se jeví jako poměrně zajímavá skutečnost, že Vzorový zákon o mezinárodní mediaci explicitně počítá s možností mediace evaluativní,²⁵⁰ resp. evaluativní mediaci upřednostňuje jako „výchozí“, když v čl. 7 odst. 4 výslovně zakládá oprávnění mediátora v jakékoliv fázi mediace činit návrhy na smírné řešení sporu. Jak již bylo nicméně naznačeno výše, s ohledem na dispozitivní povahu předmětného ustanovení je možnost jeho aplikace na základě dohody sporných stran vyloučit, tj. upřednostnit dle vlastních preferencí mediaci facilitativní.

Dalším ustanovením, které by z pohledu autora této práce nemělo uniknout pozornosti laické i odborné veřejnosti, je čl. 13 Vzorového zákona o mezinárodní mediaci, jež upravuje postavení mediátora jako rozhodce. Podle předmětného ustanovení platí, že *„nedohodly-li se strany jinak, není mediátor oprávněn ve vztahu k předmětu sporu, který je nebo byl předmětem mediace nebo ve vztahu k předmětu jiného sporu, vyplývajícimu z téže smlouvy, související smlouvy nebo právního vztahu, vystupovat jako rozhodce.“* Ve vztahu k citovanému ustanovení se nabízí otázka, zda lze předmětnou inkompatibilitu funkcí vyložit i naopak, tj. zda bude jako mediátor moci vystupovat též osoba, která ve věci dříve vystupovala jako rozhodce, když však spor v rozhodčím řízení nebyl rozhodnut. Zodpovězení takové otázky je poměrně nejasné a zcela jasnou odpověď nedává ani analogická aplikace ZM jako předpokládaného *lex generalis* v případě ratifikace Vzorového zákona o mezinárodní mediaci. Domnívám se, že s ohledem na skutečnost, že takováto inkompatibilita z žádného zákonného ustanovení právních předpisů nevyplývá, resp. s ohledem na skutečnost, že jsou podle § 9 odst. 1 ZM za výběr osoby mediátora zodpovědny samy strany, které by logicky o předchozím výkonu funkce dané fyzické osoby jakožto rozhodce musely vědět, je možné dospět k závěru, že činnosti mediátora předchází výkon funkce rozhodce v téže či v související věci nebrání. V každém případě bude nicméně zajímavé sledovat, jaký názor k předmětné

²⁵⁰ Rozdělení na facilitativní a evaluativní mediaci je k základním rozdělením mediačních technik z pohledu role mediátora při řešení konfliktu. Odborná literatura přitom rozeznává ještě další druhy mediačních technik, tj. např. mediaci transformativní, případně další hybridní modely. K tématu dále např. viz SPENCER D. et BROGAN, M.: *Mediation Law and Practice*, Cambridge University Press, 2011, str. 100 a násl.

otázce případně zaujme rozhodovací praxe ruských arbitrážních soudů.

3.2. Projednání sporu v rámci mediace dle ZM

Jak stanoví § 1 odst. 2 ZM, zákon o mediaci upravuje vztahy, spojené s procesem mediace ve sporech, vznikajících z občanskoprávních vztahů, včetně vztahů vyplývajících z podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti, a dále vznikající ze vztahů pracovněprávních a rodinných. Z uvedeného vymezení je tedy zřejmé, že procedura mediace je aplikovatelná rovněž na spory vyplývající z mezinárodního obchodu. S ohledem na úpravu § 1 odst. 4 ZM, podle které je využití mediace možné v případě vzniku sporů, řešených před státními arbitrážními soudy, vzhledem ke skutečnosti, že státní arbitrážní soudy jsou na základě § 1 ASŘ soudy obecné jurisdikce v obchodních věcech, lze mít za to, že lze prostřednictvím mediace řešit prakticky jakýkoliv mezinárodní obchodní spor. V zásadě jediným omezením je tak ustanovení § 1 odst. 5 ZM, dle kterého nelze projednat spor pomocí mediace v případě, kdy by takovýto postup měl vliv na práva a zákonné zájmy třetích osob, v mediaci nezúčastněných, nebo na veřejné zájmy.²⁵¹ „Pojistkou“ pro případ, kdy by navzdory § 1 odst. 5 ZM byl v rámci mediace řešen spor a uzavřena mediační dohoda, která by se týkala práv a zákonných zájmy mediace se neúčastnících třetích osob, nebo by byla v rozporu s veřejnými zájmy, je, že arbitrážní soud takovouto mediační dohodu v případě tzv. mediace soudní (viz níže) podle § 141 odst. 6 neschválí.

Limitem projednání sporu prostřednictvím mediace naopak není § 248 ASŘ, upravující výlučnou příslušnost státních arbitrážních soudů ve věcech s účastí zahraničních subjektů, tj. např. ve věcech, jejichž předmětem je nemovitost nacházející se na území Ruské federace, nebo práva s touto nemovitostí spojená či ve sporech vyplývajících z privatizace státního majetku a s vyvlastněním majetku pro zajištění státních potřeb. Jak totiž konstatoval ve svém usnesení č. 10-P ze dne 26. května 2011 Ústavní soud RF, „*smyslem uvedené normy je v kontextu jejího zařazení v Hlavě 32 ASŘ*

²⁵¹ Lze doplnit, že zákon pojem veřejných zájmů blíže nedefinuje. Dle ruské právní nauky se přitom jedná o zájmy státu, jeho organizačních složek, orgánů veřejné správy a samosprávy, kdy v právních vztazích vystupují v postavení veřejného subjektu. Viz ZAGAJOVA, S. K. *et* JARKOV, V.V.: Комментарий к Федеральному закону "Об альтернативной процедуре урегулирования споров с участием посредника (процедуре медиации)", Infotropic Media, 2011, str. 17.

vymezovat při existenci přeshraničních sporů kompetence soudů jednotlivých států. Její výklad v podobě konstatování výlučné pravomoci arbitážních soudů ve sporech spojených s nemovitostmi, tj. omezení možnosti předat uvedené spory k řešení v rozhodčím řízení, vychází z nesprávného pochopení institutu výlučné pravomoci v rámci systému státních a vyloučení prorogačních dohod, což stranám nebrání v tom, aby při dodržení obecných pravidel upravených zákonem mohly tyto spory řešit alternativními způsoby.“

Z výše citovaného usnesení Ústavního soudu RF je zřejmá fakultativní povaha mediace. Lze doplnit, že předmětné rozhodnutí pouze reflektuje dosavadní v ruském právním prostředí rozšířenou praxi, které položil mj. základ rozhodčí nález Mezinárodního obchodního rozhodčího soudu při Obchodně-průmyslové komoře RF, sp. zn. 188/1995 ze dne 11. června 1996. V předmětném rozhodčím nálezu se Mezinárodní obchodní rozhodčí soud při Obchodně-průmyslové komoře RF konstatoval, že *„jelikož smlouva neupravila jinak, mohou strany fakultativně řešit spor smírnou cestou, což je v žádném případě nezabývá práva spor smírnou cestou neřešit a obrátit se se svým nárokem k rozhodčímu soudu.“*²⁵²

Jak ve vztahu k fakultativní povaze mediace dále upravuje § 7 odst. 2 ZM, spor může být v rámci mediace projednán jak před uplatněním svých práv některou ze stran v řízení před státním či rozhodčím soudem, tak i v jejich průběhu, a to též na základě návrhu soudce či rozhodce. Lze podotknout, že ruský právní řád, na rozdíl např. od právní úpravy české, neupravuje možnost mediaci, resp. první setkání s mediátorem, nařídít, mediace tudíž může proběhnout výhradně na základě konsensu obou (všech) sporných stran. V případě, kdy tudíž soud shledá, že jím projednávaný spor je způsobilý a vhodný být řešen prostřednictvím mediaci, je oprávněn podpořit iniciativu některé ze stran k vyřešení sporu smírným způsobem, tj. využití mediátora doporučit.²⁵³ Skutečnost, zda se sporné strany rozhodnou navrhovaného postupu využít, je však již výhradně otázkou jejich vlastního uvážení.

Základním předpokladem k projednání sporu v rámci mediace je uzavření smlouvy o mediaci podle § 2 odst. 5 ZM.²⁵⁴ Smlouva o mediaci se podle předmětného

²⁵² NIKOLJUKIN, S V. (2017), str. 120.

²⁵³ *Ibid*, str. 27.

²⁵⁴ Ohledně analýzy způsobilosti stran, resp. zahraničních osob k uzavření smlouvy o mediaci lze odkázat

ustanovení uzavírá v písemné formě, a to buď pro spory vzniknuvší *pro futuro* ve formě mediační doložky,²⁵⁵ resp. pro spory již vzniknuvší, s vymezením sporů, které budou projednány prostřednictvím mediace podléhat.²⁵⁶ Smlouva o mediaci je tedy takovou dohodou stran, která definuje okruh mezi stranami vzniknuvších sporů, které budou pomocí mediace řešeny. K uvedenému lze podotknout, že jakkoliv zákon předepisuje uzavření smlouvy o mediaci v písemné formě, lze s ohledem na princip dobrovolnosti mediace dle § 3 ZM uvažovat ve vztahu k založení pravomoci mediátora za dostačující pouze ústní ujednání. Prostý písemný závazek účasti v mediaci totiž jen stěží považovat za právně vymahatelný a obdobně lze jen velmi těžko uvažovat o tom, že by porušením předmětného závazku jednou stranou mohla vzniknout druhé smluvní straně jakákoliv škoda. V této souvislosti doktrína předmětný závazek označuje pouze za deklaratorní, resp. za *quasi-závazek*.²⁵⁷ Za předpokladu, že smlouva o mediaci nebude obsahovat žádná ujednání o lhůtách, na jejichž základě se strany nebudou moct obrátit k ochraně svých práv na arbitrážní nebo rozhodčí soud (viz níže), či jiná zvláštní ujednání, lze v této souvislosti tudíž obecně uzavřít, že závazek účasti v mediaci projevený v ústní formě bude vůči závazku písemnému *de facto* působit tytéž právní účinky.

Od smlouvy o mediaci je třeba striktně odlišovat smlouvu o provedení mediace podle § 2 odst. 6 ZM, která je dokumentem procesním; okamžikem jejího uzavření v souvislosti se spory, na které se vztahuje, mediace začíná. Smlouva o provedení mediace současně musí splňovat zákonem předepsané náležitosti. Uzavření smlouvy o provedení mediace kromě zahájení mediace samotné též působí účinky ve vztahu k běhu promlčecí doby. Na základě § 202 odst. 3 OZ totiž platí, že pokud strany přistoupili k zákonem upravenému způsobu mimosoudního řešení sporu, přičemž v zákonném demonstračním výčtu je uvedena mj. i mediace, staví se běh promlčecí doby na dobu, kterou zákon k

na totžné závěry konstatované ve výkladu v kapitole 2.2.2. subjektivní arbitrabilita, analyzující způsobilost k uzavření rozhodčí doložky.

²⁵⁵ Dále k tématu mediační doložky viz BYČKOV, A.: Медиативная оговорка, EŽ-Jurist, 2012, str. 46.

²⁵⁶ ZM ani jiný další zákon přitom neupravuje, zda je přípustná mediační a rozhodčí doložka současně. Tato otázka tak byla postavena na jisto až usnesením Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. F07-1516/2015 ze dne 23. dubna 2015 ve věci *Architektonické studio "Severnaja stolica"* proti *Strojitel'naja grupa ATEK*, ve kterém předmětný soud explicitně konstatoval, že současná existence mediační a rozhodčí doložky ve smlouvě ruskému právnímu řádu neodporuje. Jakkoliv tato otázka byla posuzována ve vztahu k úpravě zákona o rozhodčích soudech, lze s ohledem na dikci ZTR konstatovat, že se uvedený závěr aplikuje i v kontextu právní úpravy aktuální.

²⁵⁷ ARGUNOV A., ARGUNOV V., AKHMETBEKOV A.: Mediation in Russia: At the Beginning. In: ESPLUGUES C., MARQUIS L.: New Developments in Civil and Commercial Mediation. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law, vol 6. Springer, 2015, str. 633.

provedení takového způsobu řešení sporu stanoví, resp. pokud zákon takovouto dobu neupravuje, na dobu 6 měsíců. Jak dále upravuje § 202 odst. 4 OZ, dnem, kdy došlo k odpadnutí důvodu zakládající přerušení běhu promlčecí doby (tj. ke skončení mediace), běh promlčecí doby začíná opětovně pokračovat.²⁵⁸ Platí přitom, že pokud by zbývající část promlčecí doby po pokračování jejího běhu činila méně než šest měsíců, prodlužuje se tato na dobu šesti měsíců, a obdobně pokud celková doba promlčecí doby činí šest měsíců či méně, prodlužuje se její zbývající část na její původní délku (tj. fakticky začíná běžet znovu).

Jinak řečeno, zatímco smlouvu o mediaci je třeba vnímat jako projev vůle stran řešit své spory pomocí mediace, smlouva o provedení mediace je dokumentem, konkrétně vymezujícím jednotlivé elementy mediace, jako výběr osoby mediátora, úpravu nákladů spojených s procesem mediace či maximální dobu trvání mediace, kterým se současně mediace právně začíná.²⁵⁹ Co se týče výše zmiňovaných náležitostí smlouvy o provedení mediace, tato musí být uzavřena v písemné formě, přičemž podle § 8 odst. 2 ZM musí dále obsahovat:

- vymezení předmětu sporu;
- určení mediátora, mediátorů nebo společnosti, vykonávající činnosti v oblasti mediace (dále též jen jako „mediační společnost“);²⁶⁰
- úpravu průběhu mediace;²⁶¹
- podmínky dělby stran na nákladech spojených s provedením mediace;²⁶²

²⁵⁸ K přerušení stavení promlčecí doby tak tudíž nemusí dojít pouze marným uplynutím lhůty, kterou zákon stanoví pro provedení mediace, neboť k ukončení mediace může dojít též v souvislosti s uzavřením mediační dohody, na základě oznámení mediátora či na základě oznámení kterékoliv ze stran o nepokračování v mediaci doručené mediátorovi. Viz ZUJEVA, M. V. a kol.: Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации, Garant, 2016, komentář k § 202 OZ.

²⁵⁹ *Srov.* VLADIMIROVA M. O. et CHOCHLOV, V. A.: Комментарий к Федеральному закону “Об альтернативной процедуре урегулирования споров с участием посредника (процедуре медиации)”, RIOR, 2011, str. 38.

²⁶⁰ Způsoby přípustného určení mediátora jsou upraveny § 9 ZM. Více k řešení sporu u mediační společnosti viz kapitola 3.3.2.

²⁶¹ Uvedené může být realizováno např. prostřednictvím odkazu na řád mediační společnosti případně na základě § 11 odst. 4 ZM zmocněním mediátora postupovat tak, aby byl spor řešen s přihlédnutím k okolnostem sporu, požadavky stran a požadavkem na jeho co nejrychlejší možné vyřešení. *Srov.* TICHONOVA, E. V., STAROSTIN, M. E. et LAZAREVA, O. V.: Комментарий к Федеральному закону от 27 июля 2010 г. №193-ФЗ Об альтернативной процедуре урегулирования споров с участием посредника (процедуре медиации), KonsultantPlus, 2011, komentář k § 11 ZM.

²⁶² Jak stanoví § 10 odst. 2 ZM, výdaje mediátora, mediátorů či mediační společnosti, spojené s mediační činností jsou stranami hrazeny rovným dílem, nesjedná-li si strany jinak. Jinými slovy, zákon presumuje podílení se stran na nákladech mediace rovným dílem, přičemž jim však ponechává možnost si sjednat úpravu odlišnou. Obdobně přitom může být otázka hrazení nákladů mediace upravena na

- dobu trvání mediace.²⁶³

Strany jsou nicméně oprávněny sjednat si ve smlouvě o provedení mediace též další náležitosti, které budou považovat za vhodné. Fakultativně tudíž mohou být v předmětné smlouvě uvedeny např. údaje o:

- jiné než zákonem presumované úpravě důvěrnosti informací dle § 5 odst. 3 a 4 ZM;
- možnosti mediátora činit návrhy týkajících se možného řešení sporu;
- odpovědnosti mediátora či mediační společnosti v souvislosti s prováděním mediace dle § 17 ZM.²⁶⁴

3.2.1. Souběh mediace a řízení před státními soudy a rozhodčím řízením

Jak již bylo avizováno výše, spor může být prostřednictvím mediace projednán jak před uplatněním svých práv některou ze stran v řízení před státním či rozhodčím soudem, tak i v jejich průběhu, a to též na základě návrhu soudce či rozhodce.

V praxi tak může dojít v závislosti na okamžiku uzavření smlouvy o mediaci k několika situacím:

1. tzv. mediaci mimosoudní,
2. tzv. soudní mediaci, kdy strany uplatňují svá práva u státního arbitrážního soudu nebo v rámci rozhodčího řízení, přičemž v průběhu těchto řízení dojde k uzavření smlouvy o mediaci.

základě § 11 odst. 3 ZM též v pravidlech mediační společnosti.

²⁶³ Jak přitom upravuje § 13 odst. 3 ZM, celková doba trvání mediace nesmí přesáhnout 180 dnů, s výjimkou případů mediace soudní, pro níž je stanovena maximální doba trvání v délce 60 dnů. Vzhledem k imperativnímu charakteru § 13 odst. 3 ZM by tak bylo nutné považovat ujednání ve smlouvě o provedení mediace, která by stanovovala dobu provedení mediace delší 180 dnů za nicotná. Viz VLADIMIROVA M. O. *et* CHOCHLOV, V. A., str. 58.

²⁶⁴ ZAGAJNOVA, S. K. *et* JARKOV, V. V., str. 60.

3.2.1.1. Mediace mimosoudní

Co se týče prvé zmiňované eventuality, tj. tzv. mimosoudní mediace, tato, jak již samotný název vypovídá, stojí za standardních okolností zcela mimo rámec působnosti státních arbitrážních soudů. Přesto však i v případě mimosoudní mediace může k protknutí s činností arbitrážních soudů dojít. Takovýmto případem je například situace, kdy si strany sjednaly řešení sporu pomocí mediace, nicméně svá práva v rozporu se smlouvou o mediaci uplatňují u arbitrážního soudu, resp. před rozhodčím senátem.

V souvislosti s mimosoudní mediací je třeba poukázat na základní obecný princip vyjádřený v § 7 odst. 3 ZM, navazující na výše citovaný rozhodčí nález Mezinárodního obchodního rozhodčího soudu při Obchodně-průmyslové komoře RF, sp. zn. 188/1995 ze dne 11. června 1996, dle kterého platí, že uzavření smlouvy o mediaci, resp. smlouvy o provedení mediace a zahájení mediace stranu nezavazuje možnosti domáhat se svých práv u státního soudu či rozhodčího senátu (neupravuje-li jiný zákon jinak). Lze dodat, že opačný postup by ostatně pravděpodobně odporoval právu na soudní ochranu podle § 118 odst. 1 Ústavy RF.²⁶⁵ Uvedená otázka je dále podrobněji řešena § 4 odst. 1 ZM, jež stanoví, že v případě, že strany uzavřely smlouvu o mediaci a v této se závazaly, že svůj spor v jimi smluvené lhůtě po jeho vzniku nebudou řešit u státního arbitrážního nebo rozhodčího soudu, arbitrážní soud nebo rozhodčí soud vezme do doby splnění podmínek v tomto ujednání tuto skutečnost v potaz, vyjma případů, kdy je ochrana práv kteroukoliv ze stran nezbytná. Předmětné lze tudíž ve stručnosti shrnout tak, že uzavření smlouvy o mediaci stranám *a priori* nebrání obrátit se se svým návrhem na projednání věci na arbitrážní soud či rozhodčí senát – tyto pak následně v souladu s příslušnými procesními předpisy posuzují, zda jsou či nejsou splněny podmínky pro projednání věci a zda se bude předmětnou věcí zabývat.

Co se týče řízení u státního arbitrážního soudu, klíčovým ustanovením je v této souvislosti § 148 odst. 1 bod 2 ASŘ, podle něhož platí, že arbitrážní soud věc bez projednání odloží, pokud zjistí, že ze strany žalobce nebyl vůči žalovanému dodržen předžalobní postup před zahájením soudního řízení, kromě výjimek upravenými

²⁶⁵ TICHONOVA, E. V., STAROSTIN, M. E. *et* LAZAREVA, O. V., komentář k § 7 ZM.

federálním zákonem.²⁶⁶ V souvislosti s § 4 odst. 1 ZM proto soud, jenž zjistí, že strany uzavřely smlouvu o mediaci, ve které se zavázaly, že vzniknuvší spor budou po jimi stanovenou dobu řešit prostřednictvím mediace, nicméně v rozporu s tímto ujednáním některá ze stran před uplynutím stanovené lhůta podala žalobu arbitrážnímu soudu, může věc bez projednání až do doby uplynutí stranami ve smlouvě o mediaci sjednané lhůty odložit. Jinými slovy, arbitrážním soudem je v daných případech posuzována otázka, zda byla sjednána lhůta pro provedení mediace, ve které se strany zavázaly nedomáhat se svých práv u státních soudů, případně zda se jedná o případ, kdy je ochrana práv kterékoliv ze stran nezbytná. S uvedenou úpravou přitom koresponduje i rozhodovací praxe ruských arbitrážních soudů,²⁶⁷ byť se judikatura vytvořila prozatím „pouze“ ve vnitrostátních sporech.

Rámcově obdobná úprava platí též ve vztahu mediace vůči rozhodčímu řízení. V této souvislosti je nutné v první řadě podotknout, že pokud jde o vztah mediace a rozhodčího řízení v mezinárodních obchodních sporech v obecné rovině, na tyto se na základě § 1 odst. 2 RŘMOV aplikují příslušná ustanovení ZTR. Uvedený odkaz koreluje s ustanovením § 1 odst. 2 ZTR, dle kterého se mj. Hlavy IX. - XII. předmětného zákona použijí též v případě nejen vnitrostátních rozhodčích sporů, ale též v případě mezinárodních obchodních sporů, řešených na území Ruské federace; přičemž úprava vztahu mediace a rozhodčího řízení je obsažena v Hlavě X. ZTR.

Jak tudíž stanoví § 49 odst. 2 ZTR, v případě, kdy se strany dohodnou na řešení sporu prostřednictvím mediace, je kterákoliv ze stran rozhodčího řízení oprávněna uvědomit o tomto ujednání rozhodčí soud, a tuto skutečnost doložit smlouvou o provedení mediace, uzavřenou v písemné formě a obsahující náležitosti předepsané § 8 ZM. Zde stojí za pozornost fakt, že zatímco ustanovení § 49 odst. 2 ZTR požaduje předložení smlouvy o provedení mediace, z pohledu § 4 odst. 1 ZM je dostačující předložení smlouvy o mediaci. Zatímco tedy z pohledu ZM je dostačujícím titulem pro odložení projednání věci v rozhodčím řízení podle § 49 odst. 4 ZTR např. mediační doložka, ZTR

²⁶⁶ *Srov.* DOLGOPOLOV, O., str. 5. Současně je nicméně třeba doplnit, že se jedná o ustanovení, jehož dikce doznala ke dni 1. června 2016 nezanedbatelných změn, tj. výklad předmětného ustanovení se ve světle nepředvídatelné nadcházející rozhodovací praxe ruských státních arbitrážních soudů může lišit. Dále viz VOLGINA, O.: Досудебное урегулирование споров после вступления в силу Федерального закона от 02.03.2016 N 47-ФЗ. В чем подвох?, zakon.ru, 15. března 2016.

²⁶⁷ Např. usnesení Federálního arbitrážního soudu Rostovské oblasti sp. zn. A53-769/2011 ze dne 18. dubna 2011 ve sporu podnikajících fyzických osob – *V. M. Fedorenka* proti *I. N. Šivěřské*.

vyžaduje předložení smlouvy o provedení mediace. Jedná se tak o zřejmou diskrepanci, která dle dostupných pramenů zatím nebyla řešena judikturně ani v odborné literatuře. Jako východisko v případě uvedené nejasnosti nemůže sloužit kolizní pravidlo *lex specialis derogat generali*, neboť oba ze zmiňovaných zákonů mají postavení zvláštního právního předpisu. Rovněž ani kolizní pravidlo *lex posterior derogat priori* příliš světla do uvedeného problému nepřinese, neboť ačkoliv je ZTR právním předpisem novějším, je třeba zohlednit, že obsahově zcela totožným s ustanovením § 49 bylo ustanovení § 6.1 zákona o rozhodčích soudech, které na základě zákona č. 194-FZ ze dne 27. června 2010, kterým se provádějí změny v právních předpisech Ruské federace v souvislosti s přijetím zákona o alternativním způsobu řešení sporů s účastí prostředníka (procesu mediace), nabylo účinnosti téhož dne jako ZM. V takovéto „neřešitelné“ situaci je proto třeba přistoupit k teleologickému výkladu. Obě ustanovení § 4 odst. 1 ZM i § 49 odst. 4 ZTR hovoří o lhůtách, které si strany pro provedení mediace sjednaly, přičemž jak již bylo uvedeno výše, doba provedení mediace je na základě § 8 ZM jednou z podstatných náležitostí smlouvy o provedení mediace. Smlouvu o provedení mediace je třeba zároveň nutně vnímat jako dokument konkrétně vymezující jednotlivé elementy mediace. V této souvislosti je proto možné se domnívat, že jako postačující pro odložení projednání věci v rozhodčím řízení tak bude dostačující též smlouva o mediaci, ve které je uvedena doba, po kterou má být mediace prováděna.²⁶⁸

Shora uvedené lze shrnout tak, že v případě, kdy strany uzavřely smlouvu o provedení mediace (resp. smlouvu o mediaci se sjednanou dobou mediace) a některá z nich ve lhůtě, kterou si strany vyhradily pro její provedení, podá rozhodčí žalobu, bude rozhodčí senát považovat takovéto ujednání stran za závazné a projednání věci svým usnesením odmítne,²⁶⁹ nejedná-li se o situaci, kdy je ochrana práv kterékoliv ze stran nezbytná.

3.2.1.2. Mediace soudní

Jak již bylo nastíněno výše, na základě § 7 odst. 2 ZM může být v rámci mediace

²⁶⁸ Zmiňované závěry je však třeba považovat pouze za hypotézu autora této práce. V této souvislosti nelze vyloučit, že státní arbitrážní soudy nezaujmou *pro futuro* stanovisko odlišné.

²⁶⁹ ZAJCEV, A. I., FILIMONOVA, M. V., GRIGORJEVA, E. A.: Комментарий к Федеральному закону от 24 июля 2002 г. N 102-ФЗ "О третейских судах в Российской Федерации", Garant, 2014, komentář k § 6.1 zákona.

spor projednán jak před uplatněním svých práv některou ze stran v řízení před státním arbitrážním soudem či rozhodčím senátem, tak i v jejich průběhu. Jak upřesňuje § 4 odst. 2 ZM, v případě, kdy je spor projednáván u státního (arbitrážního) soudu nebo rozhodčího senátu, mohou si strany sjednat jeho řešení prostřednictvím mediace až do okamžiku vydání rozhodnutí o meritu věci. Podle věty druhé zmiňovaného ustanovení se odložení projednání věci v řízení před státními arbitrážními soudy nebo rozhodčím senátem řídí příslušnými procesními předpisy, tj. v ASŘ a ZTR (RŘMOV).

V prvé řadě je třeba ve vztahu k řízení před arbitrážním soudem zmínit, že arbitrážní soud je na základě § 138 odst. 1 ASŘ povinen usilovat o smírné řešení sporu a poskytnout stranám v této souvislosti příslušnou pomoc. Odst. 2 uvedeného ustanovení k tomuto explicitně uvádí, že strany mohou využít pro smírné řešení svého sporu využít mediace.²⁷⁰ Stojí za zmínku, že zmiňované odstavce § 138 ASŘ nastolují stav symbiózy mezi fakultativní povahou mediace jakožto mimosoudního způsobu řešení sporu a rolí soudu jakožto státního orgánu příslušného k rozhodnutí sporu. Zatímco se stranám v odst. 2 předmětného ustanovení explicitně dává možnost řešit spor smírným způsobem, včetně mediace, odst. 1 předmětného ustanovení arbitrážnímu soudu ukládá povinnost stranám v tomto ohledu poskytnout maximální možnou pomoc.²⁷¹

Ze shora uvedeného by se mohlo zdát, že povinnost arbitrážního soudu vést účastníky soudního řízení k smírnému řešení sporu začíná až v průběhu řízení, kdy soud v průběhu projednání věci sezná, že je spor vhodný k řešení prostřednictvím mediace. Tak tomu však není, neboť jak se uvádí v ustanovení § 135 odst. 2 ASŘ, je arbitrážní soud povinen účastníky soudního řízení poučit o možnosti řešit spor prostřednictvím nezávislé třetí osoby včetně mediátora již v přípravném řízení.²⁷²

K řešení sporu prostřednictvím mediace se nicméně mohou účastníci soudního řízení dobrat až v jeho průběhu. Na takovýto postup pamatuje kromě shora odkazovaného § 138 ASŘ též ustanovení § 158 odst. 2 ASŘ, dle něhož může arbitrážní soud na návrh

²⁷⁰ *Srov.* TUMANOVA, L. V. a kol., komentář k § 138 ASŘ.

²⁷¹ ZACHARJAŠEVA, I., K.: Примирительные процедуры в арбитражном процессуальном законодательстве Российской Федерации (концептуальные основы и перспективы развития) *In:* NIKOLJUKIN, S V. (2017), str. 147.

²⁷² Pro úplnost lze dodat, že předmětnou povinnosti má arbitrážní soud nejen ve vztahu k mediaci, ale též ve vztahu k rozhodčímu řízení. *Srov.* NIKOLJUKIN, S V. (2017), str. 147.

obou stran v případě, kdy se rozhodnou za účelem vyřešení sporu využít prostředníka, včetně mediátora, resp. též na základě návrhu jedné ze stran, pokud druhá strana proti tomuto nebude ničeho namítat, odložit soudní jednání na dobu, která nebude na základě § 158 odst. 7 ASŘ přesahovat 60 dnů. Obdobně je arbitrážní soud podle § 163 ASŘ oprávněn učinit přestávku v soudním jednání za účelem projednání možnosti smírného řešení sporu stranami, a to i z vlastní iniciativy.²⁷³

Jakkoliv je mediace procesem dobrovolným a závazek účasti v mediaci není možné o žádné ze stran právně vymáhat, ukládá ASŘ sankci straně, která souhlasila s odložením jednání ze účelem provedení mediace a této se následně bez závažného důvodu odmítne účastnit a způsobí-li tak záměrně průtahy řízení. Jak totiž stanoví § 111 odst. 2 ASŘ, je arbitrážní soud oprávněn v takovém případě uložit této straně povinnost k náhradě nákladů řízení v plném rozsahu vůči protistraně, která se takovýmto jednáním neprovinila.²⁷⁴ Lze podotknout, že zmiňované ustanovení lze považovat za praktické především s ohledem na procesní ekonomiku a motivaci stran z různých důvodů způsobovat průtahy řízení. V souvislosti s náklady soudního řízení u arbitrážního soudu je vhodné poukázat rovněž na skutečnost, že k projednání sporu v rámci mediace, resp. k jeho smírnému řešení jsou po finanční hlediska motivovány obě strany, resp. zejména žalobce, a to ve vztahu k soudnímu poplatku. Na základě § 333.40 odst. 1 bod 3 daňového řádu totiž platí, že v případě uzavření smíru ve smyslu § 139 ASŘ se žalobci vrací 50 procent zaplaceného soudního poplatku (tento postup se nicméně neuplatní v případě, kdy k uzavření smíru dojde až v průběhu řízení vykonávacího).²⁷⁵

Ve vztahu k řízení před rozhodčím senátem lze pro úplnost dodat, že ZTR nerozlišuje, zda došlo k uplatnění námitky existence smlouvy o mediaci před zahájením nebo v průběhu rozhodčího řízení. Za těchto okolností se proto odmítnutí věci realizuje výše nastíněným postupem.

²⁷³ RYŽÁKOV, A. P.: Комментарий к Арбитражному процессуальному кодексу Российской Федерации, Garant, 2014, komentář k § 158 ASŘ.

²⁷⁴ Viz stanovisko pléna Nejvyššího arbitrážního soudu RF č. 50 ze dne 18. července 2014 k možnosti smíru v řízení před arbitrážním soudem.

²⁷⁵ NIKOLJUKIN, S V. (2017), str. 173.

3.3. Mediátor, mediační společnost

3.3.1. Mediátor

Jak stanoví § 2 bod 3 ZM, mediátorem se rozumí fyzická osoba vybraná stranami jako prostředník při řešení jejich sporu, jejímž úkolem je poskytnout sporným stranám pomoc při činění rozhodnutí o meritu věci. Není přitom vyloučeno, aby si strany na základě svého uvážení a dle své dohody pro projednání svého sporu vybraly v souladu s § 9 odst. 1 ZM i více než jednu osobu – jak uvádí *KERNTKE*,²⁷⁶ takovýto postup bude v praxi záviset vždy na konkrétní perspektivě jednotlivých stran. Jinými slovy, vzhledem ke konsenzuální povaze smlouvy o mediaci si strany si vybírají osobu mediátora či mediátory na základě vlastního uvážení, tj. s přihlédnutím k dle jejich pohledu optimálnímu počtu, kvalifikaci, zkušenostem či případně dalším kritériím; předmětný výběr je nicméně omezen limity zákona o mediaci. Základní požadavky na osobu mediátory jsou tudíž takové, že se předně na základě § 3 ZM musí jednat o osobu vůči stranám nezávislou a nestrannou, která dále musí splňovat kritéria dle § 15, resp. § 16 ZM.

V první řadě je třeba k předmětným kritériím uvést, že podle § 15 odst. 1 ZM může být mediátorem osoba s odborným vzděláním, resp. bez odborného vzdělání. Hlavním rozdílem mezi mediátorem – osobou bez odborného vzdělání a osobou s odborným vzděláním je kromě záruky minimálních profesních kvalit též skutečnost, že na základě § 16 odst. 3 ZM může být mediátorem v procesu mediace prováděné po zahájení soudního či rozhodčího řízení (tj. tzv. soudní mediace) pouze osoba s odborným vzděláním (jinak řečeno, dojde-li v průběhu soudního či rozhodčího řízení k odložení jednání za účelem mediace sporu, může být tato vedena pouze mediátorem s odborným vzděláním).²⁷⁷ Spíše pro zajímavost lze v souvislosti s rozdělením mediátorů na mediátory bez a s odborným vzděláním podotknout, že podle § 30.1 odst. 1 federálního zákona č. 38-FZ ze dne 13. března 2006, o reklamě, ve znění pozdějších předpisů (о рекламе), mohou své služby inzerovat pouze mediátoři s odborným vzděláním.

²⁷⁶ *KERNTKE*, V., str. 31.

²⁷⁷ Uvedenou konstrukci lze tedy přirovnat k postavení zapsaného a nezapsaného mediátora v českém právním řádu podle zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů.

Minimální požadavky pro výkon mediátorské činnosti vyplývají z § 15 odst. 2 ZM. Podle uvedeného ustanovení může být mediátorem pouze osoba, jež dosáhla 18 let věku, je v plném rozsahu svéprávná a bezúhonná. Přísněji však zákon s ohledem na minimální standardy soudní mediace stanoví požadavky pro mediátora s odborným vzděláním. Jak upravuje § 16 odst. 1 ZM, mediátorem s odborným vzděláním může být na základě pouze vysokoškolsky vzdělaná osoba, která dosáhla 25 let věku a která získala odborné vzdělání v oboru mediace. K uvedeným podmínkám lze dodat, že získávání odborného vzdělávání v oboru mediace je v Ruské federaci upraveno na základě zmocňujícího vládního nařízení č. 969 ze dne 3. prosince 2010 vyhláškou Ministerstva školství RF č. 187, podle níž program zvýšení odborné kvalifikace sestává ze třích vzdělávacích programů: základního kurzu, zvláštnosti procesu mediace a odborná příprava školitelů mediátorů. Rovněž je k výše uvedenému možné dále dodat, že v souladu s § 19 ZM mohou být další požadavky na osobu mediátora, stejně jako pravidla profesní etiky stanoveny profesní komorou,²⁷⁸ jíž je předmětný mediátor členem,²⁷⁹ nicméně tyto přirozeně nesmí být v rozporu s požadavky stanovenými zákonem.²⁸⁰

Výkon mediátorské činnosti se podle ZM nepovažuje za podnikatelskou činnost. Jak proto v této souvislosti dále zmiňuje § 15 odst. 4 ZM, je mediátor oprávněn kromě mediátorské činnosti vykonávat i další činnosti, které nejsou právními předpisy Ruské federace zakázány. Z výkonu funkce mediátora jsou nicméně na základě § 15 odst. 5 ZM vyloučeny osoby vykonávající veřejné funkce v Ruské federaci, (službu) ve státních orgánech²⁸¹ a orgánech státní správy a samosprávy,²⁸² není-li zvláštními právními předpisy upraveno jinak. Příkladem neslučitelnosti jiné funkce s výkonem mediátorské činnosti může být například § 3 odst. 3 zákona č. 3132-1 ze dne 1. ledna 2001, o postavení soudců v Ruské federaci, ve znění pozdějších předpisů,²⁸³ zakládající inkompatibilitu

²⁷⁸ Ustanovení předmětné komory se řídí § 18 odst. 6 ZM, odkazujícím na federální zákon č. 315-FZ ze dne 1. prosince 2007, o samosprávných společnostech, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁹ DOLGOPOLOV, O., str. 13.

²⁸⁰ Viz stanovisko Ministerstva hospodářského rozvoje RF ze dne 27. května 2011 k otázkám spojeným s aplikací ZM.

²⁸¹ Výčet uvedených veřejných funkcí je uveden v dekretu prezidenta RF č. 32 ze dne 11. ledna 1995, o výkonu veřejných funkcí, v platném znění.

²⁸² Postavení zaměstnanců státní správy a místní samosprávy je upraveno federálním zákonem č. 79-FZ ze dne 27. července 2004, o státní službě v Ruské federaci, ve znění pozdějších předpisů (о государственной гражданской службе Российской Федерации) a federálním zákonem č. 25-FZ ze dne 2. března 2007, o obecní službě v Ruské federaci, ve znění pozdějších předpisů (о муниципальной службе в Российской Федерации).

²⁸³ Srov. TICHONOVA, E. V., STAROSTIN, M. E. *et* LAZAREVA, O. V., komentář k § 1 ZM. K inkompatibilitě funkce soudce s funkcí mediátora lze nicméně doplnit, že v jedné z variant zamýšlené

mediátorské činnosti s funkcí soudce. Jak již v kontextu s předmětnou inkompatibilitou bylo nastíněno výše, s ohledem na plánovaný rozvoj a podporu mediace ze strany zákonodárce není *pro futuro* vyloučeno, že budou smět soudci mediátorskou činnost vykonávat.

V souvislosti s omezeními kladenými na výkon mediátorské činnosti lze nicméně dále poukázat na ustanovení § 15 odst. 6 ZM, podle kterého není mediátor oprávněn:

1. vystupovat jako zástupce kterékoliv ze stran;
2. poskytovat kterékoliv ze stran právní, konzultační či jiné poradní činnosti;
3. vykonávat činnost mediátora, pokud je přímo nebo nepřímo zainteresován na výsledku sporu řešeného prostřednictvím mediace, a to včetně situace, kdy je v příbuzenském poměru vůči některé ze sporných stran;²⁸⁴
4. zveřejňovat bez souhlasu stran informace týkající se meritů věci.

K výše uvedeným jednotlivým podmínkám jednání mediátora lze podrobněji uvést následující:

Ad 1 a 3) Vystupování jako zástupce kterékoliv ze stran; výkon činnosti mediátora, pokud je přímo nebo nepřímo zainteresován na výsledku sporu

Zákaz vystupovat v průběhu mediace jako zástupce kterékoliv ze stran, resp. vykonávat činnost mediátora, pokud by byl mediátor přímo nebo nepřímo zainteresován na výsledku sporu, je odrazem základních principů mediace uvedených v § 3 ZM, tj. zásady rovnosti stran a nestrannosti a nezávislosti mediátora. Jak upřesňuje § 9 odst. 3 ZM, vybraný mediátor je v případě existence či následného výskytu okolností, které mohou ovlivnit jeho nezávislost a nestrannost, povinen o těchto strany bezodkladně informovat, přičemž v případě realizace mediace prostřednictvím mediační společnosti je podle předmětného ustanovení povinen uvědomit i mediační společnost. K uvedenému je

novely zákona o postavení soudců v Ruské federaci se počítá s tím, že by soudce, který získal alespoň 20 let praxe, mediátorem být mohl. Zákonodárce si od takového právní úpravy slibuje zvýšení atraktivity alternativních způsobů řešení sporů obecně. Viz NIKOLJUKIN, S V. (2017), str. 155.

²⁸⁴ ZM pojem příbuzenský poměr nedefinuje. Podle stanoviska Ministerstva hospodářského rozvoje RF ze dne 27. května 2011 k otázkám spojeným s aplikací ZM je tak třeba aplikovat Část 2. federálního zákona č. 223-FZ ze dne 29. prosince 1995, o rodině ve znění pozdějších předpisů (семейный кодекс Российской Федерации).

nicméně třeba poznamenat, že ZM další postup po eventuálním vyrozumění mediátora o důvodech, jež mohou ovlivnit jeho nezávislost a nestrannost, neupravuje. S ohledem na výše odkazované principy mediace však lze mít za to, že je v popisovaném případě z projednávání dané věci vyloučen.²⁸⁵

Ad 2) Poskytování právní, konzultační či jiné poradní činnosti

Mediátorům není na základě § 15 odst. 6 bod 2 ZM dovoleno poskytovat kterékoliv ze stran právní, konzultační či jiné poradní činnosti. Zákon však uvedené právní, konzultační či jiné poradní činnosti již nijak blíže nespecifikuje ani nedefinuje. Problematické se přitom v této souvislosti jeví zejména část ustanovení obsahující zákaz poskytování právních činností (služeb), neboť hranice právní pomoci (přínejmenším v rozsahu federálního zákona č. 324-FZ ze dne 21. listopadu 2011, o bezplatné právní pomoci v Ruské federaci, ve znění pozdějších předpisů (о бесплатной юридической помощи в Российской Федерации) může být poměrně nejasná.²⁸⁶ Případem vyvolávajícím pochybnosti o (ne)poskytování právních služeb může být například situace, kdy strany po proběhnutí mediace dospěly k mediační dohodě, jež však odporuje zákonu, přičemž mediátor – právně vzdělaná osoba si je této skutečnosti vědom. Další takovouto situací může být otázka praktického sepsu mediační dohody, tj. posouzení zda může být mediační dohoda v souvislosti se zákazem poskytování právních služeb sepsána přímo mediátorem. ZM ani jiné právní předpisy uvedenou situaci neřeší, přičemž se s uvedenou problematikou podle dostupných zdrojů dosud nevypořádávala ani judikatura. Jak uvádí *ZAJCEVA*,²⁸⁷ s přihlédnutím k povaze mediace je možné mít tudíž za to, že 1) mediátor není oprávněn poskytovat jakékoliv sporné straně takovou právní pomoc, která by směřovala k řešení konfliktu a jež by tuto stranu oproti straně druhé zvýhodňovala; 2) v případě vysokoškolského vzdělání (zástupců) obou (všech) zúčastněných stran je mediátor oprávněn tyto informovat o eventuálním (ne)souladu s právními předpisy či judikaturou, nicméně by se měl zdržet svého vlastního výkladu, a je dále oprávněn asistovat stranám při sepsu mediačního dohody. Podmínku vysokoškolského vzdělání *ZAJCEVA* odůvodňuje požadavkem řádného porozumění obsahu mediátorem

²⁸⁵ TICHONOVA, E. V., STAROSTIN, M. E. et LAZAREVA, O. V., komentář k § 9 ZM.

²⁸⁶ *Srov. ZAJCEVA, L. et RAČEVA, S.: Mediation and Legal Assistance in Russian Law Journal II/2014, 2014, str. 148.*

²⁸⁷ *Ibid.*, str. 155.

poskytovaných právních informací. Předmětnému závěru nelze z pohledu autora této práce pravděpodobně příliš vytknout, v každém případě bude zajímavé sledovat, jaké výkladové stanovisko zaujme k uvedené problematice rozhodovací praxe ruských soudů.

Ad 4) Zveřejňovat informací týkajících se meritu věci

Zákaz zveřejňovat bez souhlasu stran informace týkající se meritu věci, specifikovaný v § 15 odst. 6 bod 4 ZM, je odrazem principu důvěrnosti mediace podle § 3 ZM, dále podrobněji upravené § 5 ZM. Klíčovým ustanovením je v tomto kontextu především § 5 odst. 1 ZM, jež stanoví, že veškeré informace týkající se průběhu mediace jsou *ex lege* považovány za důvěrné, není-li stanoveno federálním zákonem²⁸⁸ nebo stranami sjednáno jinak.²⁸⁹ Současně není mediátor oprávněn bez souhlasu stran zveřejňovat informace, které mu byly sděleny nebo o kterých se v průběhu mediace dozvěděl, přičemž uvedená povinnost, rozšířená též o eventuální návrhy a stanoviska stran, platí na základě § 5 odst. 3 ZM rovněž ve vztahu k předmětu sporu, bez ohledu na skutečnost, zda je následně projednáván před arbitrážním soudem či rozhodčím senátem, kromě mediátora též pro obě sporné strany či osoby zúčastněné na průběhu mediace.²⁹⁰ Tato zásada se rovněž objevuje explicitně i v ASŘ, kdy na základě § 56 odst. 5.1 ASŘ v řízení před arbitrážním soudem mediátor vypovídat o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v průběhu mediace.

S ohledem na skutečnost, že ZM nestanoví sankci za porušení povinnosti mediátora nezveřejňovat informace, které mu byly sděleny nebo o kterých se v průběhu mediace dozvěděl, lze mít za to, že se v daném případě uplatní obecná ustanovení odpovědnosti za škodu podle OZ.

3.3.2. Mediační společnost

Jakkoliv je mediátorem výhradně fyzická osoba, nemusí být mediace realizována

²⁸⁸ Např. § 93.1 daňového řádu či § 25.4 federálního zákona č. 135-FZ ze dne 26. července 2006, o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů (о защите конкуренции).

²⁸⁹ S ohledem na skutečnost, že formu souhlasu stran s eventuálním zveřejněním informací o průběhu mediace zákon nepředepisuje, lze mít za to, že postačí forma ujednání ústní. ZAGAJNOVA, S. K. *et* JARKOV, V.V., str. 46.

²⁹⁰ Za tyto lze považovat např. právní zástupce sporných stran či technický personál mediační společnosti apod. *Srov.* ZAGAJNOVA, S. K. *et* JARKOV, V.V., str. 48.

výhradně prostřednictvím mediátora – jednotlivce, neboť ZM presumuje existenci tzv. mediačních společností.

Navzdory skutečnosti, že ZM existenci zmiňovaných mediačních společností předpokládá, je co do specifikace jejich právního postavení poměrně skoupý. V ustanovení § 2 bod 4 ZM zákon pouze specifikuje, že se mediační společností rozumí právnická osoba, jejímž hlavním předmětem činnosti je organizace mediace a provádění dalších činností v souladu se ZM, nicméně zákon již nijak neupravuje požadavek právní formy předmětné společnosti. S ohledem na absenci regulace lze tudíž dovozovat, že se může jednat o společnosti obchodní i neobchodní.²⁹¹ V každém případě v praxi dochází k zakládání mediačních společností při obchodně-průmyslových komorách či vysokoškolských institucích, přičemž za jejich společný jmenovatel lze označit dosažení poměrně vysoké míry úspěšnosti při řešení jednotlivých sporů.²⁹²

Ještě méně jasnou je ve vztahu k mediačním společnostem skutečnost, zda je předmětná mediační společnost oprávněna či povinna vydat vlastní pravidla provedení mediace, o kterých ZM hovoří v § 11 odst. 3 ZM. Zmiňované ustanovení specifikuje, jaké body musí pravidla provedení mediace obligatorně obsahovat, když se jedná o:

1. vymezení sporů, které je možné podle předmětných pravidel řešit;
2. proces výběru či jmenování mediátorů;²⁹³
3. podmínky dělby stran na nákladech spojených s provedením mediace;
4. údaje o standardech a pravidlech odborné mediátorské činnosti;²⁹⁴
5. úpravu průběhu mediace, včetně uvedení práv a povinností stran v průběhu mediace, specifik mediace či dalších podmínek poskytnutí mediace.

Argumentace *a maiori ad minus* nasvědčuje závěru, že stanoví-li zákon obligatorní obsahové náležitosti pravidel o provedení mediace, je i jejich vyhotovení mediační společností povinné. Tento závěr však již nebude zcela jednoznačný,

²⁹¹ TICHONOVA, E. V., STAROSTIN, M. E. et LAZAREVA, O. V., komentář k § 2 ZM.

²⁹² *Ibid.*

²⁹³ Jak upravuje § 9 odst. 2 ZM, může mediační společnost stranám mediátora navrhnout, případně pokud si tuto možnost strany sjednala, mediátora sama jmenovat.

²⁹⁴ Uvedeným se rozumí výčet právních a dalších interních předpisů, kterými provedení mediace u dané konkrétní mediační společnosti řídí.

přihlédneme-li k ustanovení § 11 odst. 2 ZM, ve kterém se uvádí, že „*pořádek provedení mediace může být upraven ve smlouvě o provedení mediace, případně může být upraven odkazem na pravidla provedení mediace mediační společnosti.*“ Právě zmínka o fakultativním odkazu na pravidla provedení mediace mediační společnosti naznačuje, že by mediační společnost pravidla provedení mediace mít nemusela, což dále podtrhuje skutečnost, že ZM mediační společnosti za nevedení pravidel provedení mediace nestanoví žádnou sankci.

Problém povinnosti vedení vlastních pravidel provedení mediace mediační společností nicméně bude pouze akademického charakteru, neboť v praxi budou mediační společnosti bez ohledu na ustanovení § 11 odst. 3 ZM svá pravidla s ohledem na svojí důvěryhodnost, serióznost a zamezení případným nejasnostem pravděpodobně vydávat. Bude nicméně zajímavé sledovat, zda, resp. jakým způsobem na shora popisovaný nedostatek zareaguje ruský zákonodárce, popř. jak se s ním vypořádá rozhodovací praxe ruských arbitrážních či obecných soudů.

Ve vztahu k bodu č. 2, tj. procesu výběru či jmenování mediátorů je vhodné poznamenat, že mediační společnost může podle § 9 odst. 2 ZM sporným stranám vhodného mediátora doporučit, přičemž v případě, kdy si strany ve smlouvě o provedení mediace zvolily řešení svého sporu u konkrétní mediační společnosti, může předmětná mediační společnost mediátora sama jmenovat.²⁹⁵ Jedná se tak o postup do značné míry obdobný postupu uplatňovanému v případě jmenování rozhodců u sporu řešeného stálým rozhodčím soudem podle české právní úpravy.²⁹⁶

Co se týče právních účinků skutečnosti, zda je mediace realizována mediátorem – jednotlivcem nebo prostřednictvím mediační společnosti, zákon mezi těmito nečiní rozdíl. Prakticky jedinou odlišností je tudíž z pohledu sporných stran skutečnost, že na základě § 10 odst. 1 ZM může mediace u mediační společnosti probíhat výhradně za úplatu, přičemž mediátorem – jednotlivcem může být prováděna jak za úplatu, tak bezplatně, a to bez ohledu na skutečnost, zda se jedná o mediátora bez odborného vzdělání nebo s odborným vzděláním.

²⁹⁵ Srov. NIKOLJUKIN, S V. (2017), str. 218.

²⁹⁶ Viz např. § 23 řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

3.4. Provedení mediace

Jak již bylo nastíněno výše, s ohledem na skutečnost, že je mediace procesem neformálním, nelze ani zcela jasně oddělit jednotlivé její fáze, neboť se tyto vzájemně prolínají a odborná literatura je kategorizuje různým způsobem. Z důvodu přehlednosti je proto v této práci mediace (v mezinárodních obchodních sporech) rozčleněna do třech základních etap, kterými jsou zahájení mediace, průběh mediace a konec mediace.

3.4.1. Zahájení mediace

Jak je uvedeno shora, předpokladem pro řešení mezinárodního obchodního sporu prostřednictvím mediace podle ruského právního řádu je v první řadě uzavření smlouvy o mediaci, ve které bude definován okruh sporů, které budou prostřednictvím mediace řešeny. Zmiňovanou smlouvu o mediaci je však nutné ve své podstatě považovat za *quasi-závazek*, jehož vynutitelnost je s ohledem na princip dobrovolnosti mediace prakticky nulová.

Dokumentem, zakládajícím vynutitelné právní účinky je tak na základě § 11 odst. 1 ZM až smlouva o provedení mediace ve smyslu § 8 ZM, přičemž kromě jejich obligatorních náležitostí zákon o mediaci upravuje též postup jejího uzavření. Jak stanoví § 7 odst. 6 ZM, k uzavření smlouvy o provedení mediace dochází na základě návrhu jedné ze sporných stran, jenž musí obsahovat též náležitosti, které § 8 odst. 2 ZM předepisuje smlouvě o provedení mediace, tj. vymezení předmětu sporu; výběr mediátora, mediátorů nebo mediační společnosti; úpravu průběhu mediace; podmínky dělby stran na výdajích spojených s mediací a dobu trvání mediace. Jak v této souvislosti podrobněji specifikuje § 7 odst. 7 ZM, návrh na řešení sporu prostřednictvím mediace může být na žádost některé ze stran zaslán též mediátorem či mediační společností. Vzhledem ke skutečnosti, že zákon náležitosti uvedené žádosti na řešení sporu prostřednictvím mediace dále neupravuje, lze mít za to, že v daném případě postačí forma ústní – návrh na řešení sporu prostřednictvím mediace zasílaný mediátorem již však musí být vyhotoven v písemné formě a obligatorně obsahovat náležitosti předepisované § 8 odst. 2 ZM. Jak usuzuje ZAGAJNOVA,²⁹⁷ takovouto úpravu lze přitom považovat za nanejvýš vhodnou, neboť s

²⁹⁷ ZAGAJNOVA, S. K. et JARKOV, V.V., str. 54.

ohledem na existenci konfliktu mezi spornými stranami jsou tyto ne vždy v kontaktu, na základě kterého by se byly schopny na řešení jejich sporu prostřednictvím sporu domluvit. Možnost adresování návrhu na řešení sporu mediátorovi a následně „přeposlání“ návrhu druhé sporné straně lze tedy s ohledem na převládající praxi považovat za poměrně vítanou alternativu.

Zatímco ZM právní postavení mezi spornými stranami, tj. stranami smlouvy o provedení mediace upravuje poměrně detailně, co se týče vztahu sporné strany – mediátor (příp. mediační společnost), tento ZM neupravuje fakticky nijak. Je nesporné, že mezi spornými stranami a mediátorem ke vzniku právního vztahu dochází, zákonná úprava vzájemných práv a povinností však prakticky absentuje. Obecně nicméně platí, že k úpravě práv a povinností mezi spornými stranami a mediátorem může dojít buď přímo ve smlouvě o provedení mediace, případně ve smlouvě separátní.²⁹⁸ V tomto kontextu je proto na vztah sporné strany – mediátor nutné pohlížet jako vztah na občanskoprávní (obchodněprávní), u něhož se aplikují jak obecná pravidla pro jeho uzavření (návrh na úpravu vztahů mezi mediátorem a spornými stranami je tudíž třeba vnímat jako ofertu k uzavření smluvního vztahu), tak i princip smluvní svobody dle § 1 odst. 2 OZ. V této souvislosti tak lze uzavřít, že až do uzavření smlouvy mezi mediátorem a spornými stranami, tj. do doby dosažení úplného konsenzu co do úpravy vzájemných práv a povinností, není mediátor povinen stranám své mediátorské služby poskytovat.²⁹⁹

V souvislosti s výše uvedeným si lze v praxi představit situaci, kdy je žádost některé ze sporných stran k řešení sporu prostřednictvím mediace předána podle § 7 odst. 7 ZM mediátorovi (mediační společnosti), aby tento zaslal druhé sporné straně návrh s náležitostmi předepsanými § 8 odst. 2 ZM. V předmětném případě přitom může teoreticky dojít k situaci, kdy mediátor s v návrhu uvedenými podmínkami nebude souhlasit – za těchto okolností lze mít za to, že může zaslání návrhu k řešení sporu prostřednictvím mediace druhé sporné straně odmítnout, neboť předně je úprava § 7 odst. 7 ZM koncipována jako dispozitivní a v druhé řadě by opačný výklad mohl vést *a contrario* k nežádoucí situaci, kdy by druhá strana zmiňovaný návrh přijala, mezi stranami by došlo k uzavření smlouvy o poskytnutí mediace, nicméně mediátor by následně poskytnutí mediátorských služeb odmítnul.

²⁹⁸ TICHONOVA, E. V., STAROSTIN, M. E. *et* LAZAREVA, O. V., komentář k § 7 ZM.

²⁹⁹ VLADIMIROVA M. O. *et* CHOCHLOV, V. A., str. 40 a 41.

3.4.2. Průběh mediace

Z pohledu úpravy průběhu mediace je klíčovým ustanovením především ustanovení § 11 ZM. Jak specifikuje § 11 odst. 1 ZM, „*mediace probíhá podle pravidel sjednaných stranami ve smlouvě o provedení mediace.*“ Předmětná pravidla mohou být přímo součástí smlouvy o provedení mediace, případně se na základě § 11 odst. 2 ZM může jednat o odkaz na pravidla mediační společnosti. Jak bylo uvedeno shora, na základě § 11 odst. 4 ZM si mohou strany sjednat, aby mediátor podle své diskrece s přihlédnutím k okolnostem sporu a požadavky stran postupoval tak, aby byl spor vyřešen co možná nejrychleji. Jinými slovy, strany jsou oprávněny si dispozitivně sjednat taková pravidla, která budou odpovídat jejich požadavkům a preferencím. Lze podotknout, že v s souvislosti s neformálním charakterem mediace a s přihlédnutím ke smluvní svobodě stran zákon o mediaci samotný průběh „řízení“ prakticky neupravuje, v této souvislosti se proto uplatní pouze několik málo zákonných omezení.

Například § 11 odst. 5 ZM stanoví, že nesjednaly-li si strany jinak, není mediátor oprávněn sám činit návrhy na možné vyřešení sporu. Zákon tedy automaticky presumuje mediaci facilitativní, přičemž mediaci evaluativní připouští pouze v případě explicitní dohody sporných stran.³⁰⁰ S ohledem na skutečnost, že ZM formu či náležitosti předmětné dohody stran o možnosti mediátora činit návrhy na možné vyřešení sporu neupravuje, lze mít za to, že takovéto ujednání může být uvedeno již ve smlouvě o provedení mediace, případně může být stranami sjednáno až v průběhu provádění mediace,³⁰¹ resp. může být též v průběhu mediace měněno. K předmětnému konstatování je vhodné doplnit, že eventuálně dohodou stran založená možnost mediátora navrhování způsobů vyřešení sporu přirozeně neznamená, že by měl mediátor trvat na tom, aby si strany některou z jím navržených možností vybraly; realizace této možnosti totiž spočívá v možnosti zjistit stanoviska stran k mediátorem předkládanému smírnému řešení.³⁰²

Současně na základě § 11 odst. 6 ZM platí, že během provádění mediace je

³⁰⁰ *Srov.* SPENCER D. *et* BROGAN, M.: *Mediation Law and Practice*, Cambridge University Press, 2011, str. 100 a násl. Současně lze poukázat na skutečnost, že odkazované ustanovení ZM je v opozici s čl. 7 odst. 4 Vzorového zákona o mezinárodní mediaci, který naopak upřednostňuje mediaci evaluativní. Viz kapitola 3.1.3.1.

³⁰¹ ZAGAJNOVA, S. K. *et* JARKOV, V.V., str. 73.

³⁰² *Ibid.*

mediátor oprávněn se setkávat a být v kontaktu jak s oběma stranami zároveň, tak s každou z nich zvlášť (tzv. *caucus*). Jinak řečeno, během provádění mediace mohou být realizována individuální setkání některé ze stran s mediátorem, během kterých mohou být mediátoru sděleny nové informace týkající se meritu sporu, které si strany nepřejí sdělit straně druhé.³⁰³ V případě mezinárodních obchodních sporů se bude jednat zpravidla o obchodní tajemství či jiné citlivé obchodní údaje, které by protistraně mohly na trhu poskytnout konkurenční výhodu.³⁰⁴

Jak uvádí ZAGAJNOVA,³⁰⁵ s ohledem na princip rovnosti stran dle § 3 ZM by měl tudíž mediátor o proběhnuvší schůzce s jednou ze sporných stran informovat i stranou druhou. Takovýto postup ostatně koreluje s úpravou § 11 odst. 7 ZM, podle kterého při provádění mediace nesmí mediátor žádným svým jednáním jednu stranu oproti druhé straně jakkoliv zvýhodnit, resp. omezit vůči druhé straně její práva a oprávněné zájmy. Při provádění oddělených jednání je nutné respektovat zásadu důvěrnosti, neboť jak zmiňuje § 6 ZM, získal-li během průběhu mediace (v praxi se přitom bude jednat právě o případy oddělených jednání) mediátor informaci týkající průběhu mediace, je oprávněn tuto informaci zpřístupnit druhé straně pouze s jejím souhlasem. Zpřístupněním se v této souvislosti rozumí nejen její aktivní sdělení jejího obsahu druhé straně, ale též pasivní umožnění přístupu k ní.³⁰⁶ Stojí za zmínku, že zákon formu ani jiné náležitosti případného souhlasu se zpřístupněním informací nabytých mediátorem opětovně neupravuje; s ohledem na předejití případným sporným situacím a zajištění souladu s právy a oprávněnými zájmy všech zúčastněných stran je z pohledu mediátora legitimní požadovat udělení předmětného souhlasu v písemné formě.³⁰⁷

3.4.3. Konec mediace

V prvé řadě lze k problematice skončení mediace uvést, že konec mediace bez ohledu na její výsledek na rozdíl od řízení soudního či rozhodčího *a priori* nebrání opětovnému projednání téže věci týmž mediátorem, tj. nezakládá překážku *rei*

³⁰³ TICHONOVA, E. V., STAROSTIN, M. E. *et* LAZAREVA, O. V., komentář k § 11 ZM.

³⁰⁴ V této souvislosti není vyloučeno, aby bylo nakládání s nabytými informacemi upraveno též zvláštními právními předpisy, např. federálním zákonem č. 98-FZ ze dne 29. července 2004, o obchodním tajemství, ve znění pozdějších předpisů (о коммерческой тайне).

³⁰⁵ ZAGAJNOVA, S. K. *et* JARKOV, V.V., str. 73.

³⁰⁶ VLADIMIROVA M. O. *et* CHOCHLOV, V. A., str. 36.

³⁰⁷ ZAGAJNOVA, S. K. *et* JARKOV, V.V., str. 51.

iudicata.³⁰⁸ Ustanovení § 14 ZM uvádí výčet pěti možných způsobů, kterými může mediace skončit. Uvedený výčet je nicméně nutné považovat pouze za demonstrativní, neboť v něm např. absentuje možnost skončení mediace z důvodu nedostatku nezávislosti či nestrannosti mediátora, tj. např. v situaci, kdy skutečnosti zakládající pochybnosti o nezávislosti či nestrannosti mediátora vyjdou najevo až v průběhu mediace, případně vyjde najevo, že projednávaná věc se týká práv a povinností třetích osob, které mediace nejsou (a případně ani nechtějí být) účastny, apod.³⁰⁹ Jak tedy demonstrativně vyčítá ustanovení § 14 ZM, může být mediace ukončena na základě:

1. uzavření mediační dohody mezi stranami;
2. uzavření dohody mezi stranami o skončení mediace bez dosažení shody;
3. písemného prohlášení mediátora po předchozím projednání se stranami s ohledem na neúčelnost pokračování v mediaci;
4. písemného prohlášení jedné, několika nebo všech stran o odmítnutí v mediaci dále pokračovat;
5. uplynutí maximální doby pro provedení mediace.

Níže podrobněji k jednotlivým způsobům ukončení mediace vymezeným v § 14 ZM:

Ad 1) Uzavření mediační dohody mezi stranami

Jak stanoví § 14 bod 1 ZM, v případě uzavření mediační dohody se mediace končí dnem podpisu uvedeného dokumentu stranami sporu. Terminologicky se tedy mediační dohodou se rozumí „úspěšná“ mediace, jejímž výsledkem je dosažení konsenzu stran ohledně předmětu sporu, stvrzeného separátním dokumentem, splňujícím zákonem předepsané náležitosti. Jak v této souvislosti předepisuje § 12 odst. 1 ZM, mediační dohoda musí být uzavřena v písemné formě³¹⁰ a obsahovat údaje o stranách, předmětu sporu, provedené mediaci, mediátoru a dohodnutých povinnostech a podmínkách jejich splnění. Absence jakékoliv z uvedených náležitostí má za následek neplatnost dohody. Za

³⁰⁸ *Ibid*, str. 87.

³⁰⁹ VLADIMIROVA M. O. *et* CHOCHLOV, V. A., str. 61.

³¹⁰ Na základě skutečnosti, že zákon nestanoví žádné další náležitosti, lze mít s ohledem na ustanovení § 160 OZ za to, že postačí písemná forma s prostými (tj. neověřenými) podpisy. Srov. NIKOLJUKIN, S. V. (2017), str. 233. K výjimkám viz níže.

zmínku stojí, že neplatnost mediační dohody nekonstatuje přímo ZM, avšak je s ohledem na smluvní občanskoprávní (obchodněprávní) povahu dohody dovozována podle ustanovení § 160 a § 432 OZ.³¹¹

V souvislosti s mediační dohodou je dále vhodné poukázat na rozdíl mezi mediační dohodou uzavřenou v režimu mediace soudní a mimosoudní.³¹² V případě mediační dohody uzavřené stranami bez toho, aniž by byl jejich spor projednáván před státním arbitrážním soudem či rozhodčím senátem (tj. mimosoudní mediace), představuje mimosoudní mediační dohoda podle § 12 odst. 4 ZM občanskoprávní smlouvu působící vznik, změnu a zánik práv a povinností sporných stran. Z tohoto vyplývá, že s ohledem na charakter mediační dohody jako „běžné“ občanskoprávní smlouvy, uplatní se vůči této též ustanovení občanského práva o náhradě škody, novaci závazku, prominutí dluhu, vzájemného započtení pohledávek téhož druhu, tj. ustanovení občanského práva o zrušení závazků a práva na náhradu škody, které se obecně aplikují i u ostatních občanskoprávních smluv.³¹³ Jinými slovy, mediační dohoda uzavřená v režimu tzv. mimosoudní mediace má stejnou právní závaznost a postavení jako jakákoliv jiná občanskoprávní (obchodněprávní) smlouva. S ohledem na tuto skutečnost se proto v otázce formy mediační dohody uplatní též příslušná ustanovení týkající se formy právního jednání v jednotlivých specifických případech, kdy např. § 584 OZ předepisuje u právního jednání týkajícího se nájmu či převodu nemovitosti notářské ověření a následné založení na příslušném státním rejstříku.

Ke shora uvedenému lze dále podotknout, že bez ohledu na formu mediační dohody v případě mimosoudní mediace jsou závazky z mediační smlouvy vyplývající s ohledem na charakter „běžné“ občanskoprávní smlouvy obdobně jako v českém právním řádu stranami plněny v souladu s § 3 a § 12 odst. 2 ZM pouze na základě dobrovolnosti, tj. samy o sobě nejsou exekucním titulem. V ruské právní úpravě totiž absentuje úprava tzv. prétorského smíru, známého např. z českého občanského soudního řádu, na základě kterého by bylo možné schválit mimosoudní dohodu stran a zajistit vykonatelnost sjednaným právům a povinnostem.

³¹¹ VLADIMIROVA M. O. *et* CHOCHLOV, V. A., str. 56. *Srov.* NIKOLJUKIN, S. V. (2017), str. 233.

³¹² K uvedenému rozdělení podrobněji viz kapitola 3.2.1 výše.

³¹³ TICHONOVA, E. V., STAROSTIN, M. E. *et* LAZAREVA, O. V., komentář k § 11 ZM a dále též NIKOLJUKIN, S. V. (2017), str. 202.

Obdobně přitom nejsou exekučním titulem samy o sobě ani mediační dohody uzavřené v případě mediace soudní, tj. zahájené po iniciování sporu u státního arbitrážního soudu nebo rozhodčího senátu. Jak nicméně připouští § 12 odst. 3 ZM, „*mediační dohoda uzavřená stranami jako výsledek mediace, proběhnuvší po předložení sporu k řešení státnímu arbitrážnímu soudu či rozhodčímu senátu, může být arbitrážním soudem či rozhodčím senátem stvrzena dle příslušných právních předpisů ve formě soudního či rozhodčího smíru.*“ Z citovaného ustanovení tedy vyplývá, že mediační dohodu tudíž nelze zaměňovat se soudním či rozhodčím smírem, neboť se jedná o odlišné právní instituty, přičemž v případě tzv. soudní mediace může mediační dohoda sloužit jako podklad pro vydání vykonatelného soudního či rozhodčího smíru podle ASŘ a RŘMOV,³¹⁴ zatímco v případě mimosoudní mediace strany takovouto možností s ohledem na absenci relevantní právní úpravy v ruském právním řádu nedisponují.³¹⁵ Předmětný nedostatek, zjištěný až v souvislosti s mediační praxí, samozřejmě neunikl ani ruskému zákonodárci, dolní komoře parlamentu byla proto předložena novela, která by schválení mimosoudní mediační dohody státním arbitrážním soudem umožnila.³¹⁶ Jakkoliv nelze výsledek předmětného legislativního procesu předjímat, lze z pohledu autora této práce alespoň kvitovat snahu zákonodárce situaci řešit, resp. předmětný legislativní nedostatek odstranit.

V souvislosti s možností stvrzení mediační dohody soudním či rozhodčím smírem je přitom třeba mít na paměti, že takováto možnost je v obecné rovině principiálně limitována třemi omezeními:³¹⁷

1. předmětem soudní či rozhodčí žaloby;
2. nepřipustnosti zásahu arbitrážního soudu a rozhodčího do práv třetích osob;
3. nepřipustnosti rozporu se zákonem.

K popsáním limitům lze uvést, že arbitrážní soud či rozhodčí senát je přirozeně nadán pravomocí rozhodovat pouze o skutečnostech, které jsou předmětem daného řízení,

³¹⁴ Jako příklad je možné uvést usnesení Federálního arbitrážního soudu Omské oblasti, sp. zn. A46-24895/2012 ze dne 2. prosince 2012.

³¹⁵ SAMSONOV, N. V. et SAMSONOV, V. N.: Проблема исполнимости медиативных соглашений. Статьи по предмету Гражданский процесс.

³¹⁶ Pravo.ru; Реформа внесудебных соглашений: как вдохнуть новую жизнь в медиацию.

³¹⁷ ZAGAJNOVA, S. K. et JARKOV, V.V., str. 77.

tj. tak jak jsou vymezeny soudní či rozhodčí žalobou. Jak již bylo nastíněno výše, na mediační dohodu je třeba nazírat jako na „běžnou“ občanskoprávní smlouvu; není proto vyloučeno, aby si v ní strany s ohledem na smluvní volnost upravily též záležitosti jiné, které předmětem řízení u arbitrážního soudu či rozhodčího senátu nejsou, nicméně jejichž úpravu považovaly kontextu komplexního řešení sporu za vhodnou či nutnou (částečně lze tento nedostatek z pohledu schválení mediační dohody státním arbitrážním soudem odstranit rozšířením žaloby, nicméně tento postup přirozeně není aplikovatelný paušálně v případě všech sporů). Obdobně též strany při řešení svého sporu nejsou omezeny na způsoby jeho řešení upravenými ASŘ či RŘMOV, neboť jak uvádí ZAGAJNOVA, „*samotný algoritmus mediace je orientován na nalezení řešení atypických*“.³¹⁸ Jinými slovy, výsledkem proběhnuvší mediace nemusí být uzavření mediační smlouvy, jejímž obsahem bude např. vznik závazku společnosti A zaplatit společnosti B specifikovanou částku, avšak může se jednat o komplexní úpravu vzájemných vztahů, z nichž některé z ujednaných práv a povinností nemusí být z pohledu ruského právního řádu právně vykonatelnými.

V závislosti na skutečnosti, zda budou dodržena výše uvedená omezení, tedy může arbitrážní soud či rozhodčí senát mediační dohodu schválit soudním, resp. rozhodčím smírem. V případě řízení u arbitrážního soudu je tento postup upraven zejména §§ 139 – 142 ASŘ. Z pohledu účastníků soudního řízení u arbitrážního soudu lze kvitovat, že na základě § 139 odst. 1 ASŘ může být mediační dohoda schválena v jakékoliv fázi řízení před státním arbitrážním soudem. V návaznosti na výše uvedené je vhodné pro ujasnění zdůraznit, že schválení mediační dohody státním arbitrážním soudem tudíž připadá do úvahy výhradně po zahájení soudního řízení, tj. nikoliv před podáním žaloby státnímu arbitrážnímu soudu.³¹⁹ Tento nedostatek je nicméně možné v řadě případů za předpokladu souhlasu stran obejít – a to postupem, kdy si strany nechají uvedenou mediační dohodu schválit soudem v zahraničí, kde je takovýto postup přípustný. Za tohoto předpokladu se pak v mediační dohodě smluvený závazek stává vynutitelným za stejných podmínek, jako povinnost uložená v jiném „standardním“ cizím soudním rozhodnutím;³²⁰ z praktického hlediska se z pohledu sporných stran nicméně stále jedná o způsob značně nekomfortní.

³¹⁸ *Ibid*, str. 75.

³¹⁹ *Srov. JARKOV, V. V.*, str. 356.

³²⁰ Více viz kapitola 3.5.

Pro úplnost lze dodat, že dojde-li ke schválení mediační dohody státním arbitrážním soudem po zahájení soudního řízení, je dalším procesním krokem arbitrážního soudu podle § 150 odst. 1 bod 2 ASŘ zastavení soudního řízení.³²¹

Co se týče formálních náležitostí soudního smíru, kterým se schvaluje uzavřená mediační dohoda, je třeba uvést, že obligatorními náležitostmi předmětného soudního smíru jsou podle § 140 odst. 1 ASŘ jeho uzavření v písemné formě včetně podpisu stran či jejich oprávněných zástupců a uvedení údajů smluvených stranami a výši a lhůtu splnění svých závazků. Fakultativně mohou být uvedeny skutečnosti jako odklad splatnosti či hrazení dluhu ve splátkách, postoupení pohledávky, částečné či úplné prominutí nebo uznání dluhu, úprava nákladů řízení³²² a další ujednání neodporující zákonu.³²³ Jak stanoví § 141 odst. 7 ASŘ, o návrhu na schválení soudního smíru (mediační dohody) rozhodne arbitrážní soud rozhodnutím, které bude obsahovat výrok o schválení soudního smíru či případné zamítnutí návrhu, výrok o podmínkách soudního smíru, výrok o vrácení poloviny zaplaceného soudního poplatku žalobci v případě, kdy byl soudní smír uzavřen v nalézacím řízení a výrok o nákladech řízení. V případě, kdy je soudní smír uzavírán v průběhu řízení vykonávacího, musí tento podle uvedeného ustanovení obligatorně obsahovat též informaci o tom, že není vykonatelný.³²⁴ Lze opětovně zdůraznit, že soudní smír, vydaný během nalézacího řízení, naopak vykonatelným je, a to obdobně jako ostatní soudní rozhodnutí, avšak až v souladu s § 142 odst. 2 ASŘ na základě příkazu k výkonu rozhodnutí podle Části VII. ASŘ. Jinak řečeno, v případě, kdy některá ze stran nesplní závazek uvedený v arbitrážním soudem schválené mediační dohodě, má oprávněná strana právo domáhat se podle obecných pravidel pro výkon rozhodnutí vydání příkazu k výkonu rozhodnutí a dosáhnout tak splnění smluvené povinnosti přinucením.³²⁵

³²¹ Viz NIKOLJUKIN, S V. (2017), str. 174.

³²² Podle § 140 odst. 3 ASŘ přitom platí, že v případě, kdy si strany úpravu nákladů řízení nesjednají, rozhodne těchto při schvalování soudního smíru státní arbitrážní soud.

³²³ V této souvislosti lze zmínit i poměrně bizarní rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Nižgorodské oblasti, sp. zn. A43-19656/2015 ze dne 15. října 2015, kdy ve sporu společnosti *Era* proti *Nižgorodské diecézi ruské pravoslavné církve* předmětný soud schválil soudním smírem dohodu, jejímž obsahem byl mj. závazek náboženského subjektu modlit se zdraví společníků zmiňované společnosti *Era* a za zdraví jejich rodin. Lze uvést, že jakkoliv se v daném případě jednalo o spor vnitrostátní, nemá tato skutečnost z povahy věci na otázku případné vynutitelnosti specifikovaného závazku vliv, tj. o této lze tudíž velmi pochybovat.

³²⁴ Stojí za zopakování, že narozdíl od uzavření soudního smíru v nalézacím řízení v případě uzavření soudního smíru v řízení vykonávacím nevzniká žalobci právo na vrácení poloviny jím případně zaplaceného soudního poplatku.

³²⁵ TICHONOVA, E. V., STAROSTIN, M. E. *et* LAZAREVA, O. V., komentář k § 12 ZM.

Pokud nicméně spornými stranami uzavřená mediační dohoda výše uváděným omezením neodpovídá, není její schválení ve formě soudního smíru možné, tj. soud nemůže svým rozhodnutím řízení o věci ukončit. V takovém případě připadá po procesněprávní stránce do úvahy zpětvzetí žaloby podle § 150 odst. 1 bod 4 ASŘ.³²⁶

Co se týče smíru vydávaného v (mezinárodním) rozhodčím řízení, je situace obdobná řízení před státním arbitrážním soudem. Jak stanoví § 30 odst. 1 RŘMOV, pokud strany svůj mezinárodní obchodní spor řešený v rámci rozhodčího řízení v Ruské federaci vyřeší smírně, rozhodčí senát řízení ukončí a v případě, že o toto strany požádají a rozhodčí senát nebude mít námitek, vyhotoví o tomto rozhodčí nález. Předmětný rozhodčí nález musí na základě § 30 odst. 2 RŘMOV odpovídat formálním a obsahovým náležitostem předepsaným § 31 RŘMOV, přičemž v něm musí být explicitně uvedeno, že se jedná o rozhodčí nález. Rozhodčí nález, kterým se schvaluje mediační dohoda, má přitom dle zmiňovaného ustanovení tytéž právní účinky, jako jiné rozhodčí nálezy vydávané ve věci samé.³²⁷

Ad 2) Uzavření dohody mezi stranami o skončení mediace bez dosažení shody

Mediace může na základě § 14 bod 2 ZM skončit též na základě dohody stran o skončení mediace, bez toho, aniž by došlo k uzavření mediační dohody, tj. konsenzu o meritu sporu. S ohledem na skutečnost, že dle zmiňovaného ustanovení mediace končí dnem, kdy došlo k podpisu předmětné dohody, je nutné uzavření takovéto dohody v písemné formě. V této souvislosti je možné poukázat na skutečnost, že důvodem k uzavření dohody stran o skončení mediace přitom nemusí být pouze nemožnost dosáhnout ve sporu dohody, neboť v takovém případě si lze v praxi představit spíše postup dle § 14 bod 4 ZM, tj. prohlášení jedné strany o odmítnutí v mediaci dále pokračovat,³²⁸ ale např. též v případě odpadnutí předmětu sporu, zániku věci, apod. Další postup stran po uzavření dohody o skončení mediace následně závisí na jejich dalším uvážení – strany mohou např. iniciovat soudní či rozhodčí řízení, případně v těchto pokračovat,³²⁹ resp. věci se dále nezabývat apod.

³²⁶ *Srov. ZAGAJNOVA, S. K. et JARKOV, V.V., str. 77.*

³²⁷ K rozhodčímu smíru dále podrobněji viz kapitola 3.2.1.

³²⁸ *ZAGAJNOVA, S. K. et JARKOV, V.V., str. 88.*

³²⁹ Viz např. spor sp. zn. A60-33136/2010-S4 řešený Federálním arbitrážním soudem Sverdlovské oblasti.

Ad 3) Písemné prohlášení mediátora po předchozím projednání se stranami s ohledem na neúčelnost pokračování v mediaci

Jak definuje § 14 bod 3 ZM, mediace končí též na základě písemného prohlášení mediátora po předchozím projednání se stranami s ohledem na neúčelnost pokračování v mediaci. V takovém případě je dnem skončení mediace den, ve kterém bylo předmětné prohlášení mediátorem stranám odesláno. Za důvod pro ukončení mediace popisovaným postupem lze považovat především situace, kdy jednání o možném vyřešení „uváznu na mrtvém bodě“, resp. pokud mediátor dospěje k závěru, že dosažení kompromisu stranami není v daném případě možné.³³⁰ Jakkoliv zákon způsob zaslání prohlášení mediátora o skončení mediace s ohledem na neúčelnost jejího dalšího pokračování neupravuje, mělo by být uvedené datum zaznamenatelné, neboť působí právní účinky např. ve vztahu k přerušení stavení promlčecí doby. Jak k tomuto dodává ZAGAJNOVA, doručení předmětného prohlášení stranám je z právního pohledu bezvýznamné, neboť rozhodujícím je okamžik (den) jeho odeslání.³³¹

Ad 4) Písemné prohlášení jedné, několika nebo všech stran o odmítnutí v mediaci dále pokračovat

Obdobou písemného prohlášení mediátora dle předchozího odstavce je písemné prohlášení některé ze stran, když předmětná možnost koresponduje s principem dobrovolnosti mediace podle § 3 ZM, tj. možnosti strany své setrvání v procesu mediace kdykoliv ukončit. Podle § 14 bod 4 ZM tedy může mediace skončit na základě písemného prohlášení jedné, několika nebo všech stran o odmítnutí v mediaci dále pokračovat; v takovém případě mediace končí dnem, ve kterém bylo předmětné písemné prohlášení mediátorovi doručeno. S ohledem na skutečnost, že zákon žádné další podmínky ve vztahu k uvedenému prohlášení strany nestanoví, je možné podle autora této práce usuzovat, že k takovému postupu může dojít v jakékoliv fázi mediace, a to z jakýchkoliv důvodů, resp. bez jejich uvedení.

Současně lze doplnit, že jakkoliv ZM otázku doručení prohlášení o odmítnutí v mediaci dále pokračovat mediátorovi neupravuje, mělo by být uvedené datum

³³⁰ TICHONOVA, E. V., STAROSTIN, M. E. *et* LAZAREVA, O. V., komentář k § 14 ZM.

³³¹ ZAGAJNOVA, S. K. *et* JARKOV, V.V., str. 89.

bezpochyby zaznamenáno, neboť působí právní účinky např. ve vztahu k přerušení stavení promlčecí doby.³³²

Ad 5) Uplynutí maximální doby pro provedení mediace

Posledním ze v ustanovení § 14 ZM uvedených způsobů ukončení mediace je uplynutí doby stanovené pro její provedení. Jak již bylo konstatováno shora, doba provedení mediace je jednou z obligatorních náležitostí smlouvy o provedení mediace ve smyslu § 8 odst. 2 bod 5 ZM. Jak upravuje § 13 odst. 1 ZM, jsou sporné strany i mediátor povinny usilovat o to, aby byla mediace provedena nejdéle ve lhůtě 60 dnů, přičemž ve výjimečných případech může být tato lhůta s ohledem na složitost sporu či nutnosti obstarání dodatečných informací či dokumentů na základě dohody sporných stran a se souhlasem mediátora prodloužena. Jak nicméně předepisuje § 13 odst. 3 ZM, celková doba mediace nesmí přesáhnout 180 dnů, resp. v případě mediace soudní 60 dnů.³³³ Mediace se tak v každém případě končí dnem, který je posledním dnem doby, kterou si strany po provedení mediace sjednaly, nejpozději však *ex lege* 180. dnem po dni uzavření smlouvy o provedení mediace v případě mediace mimosoudní, resp. 60. dnem po dni uzavření smlouvy o provedení mediace v případě mediace soudní.

3.5. Výkon zahraničních mediačních dohod

Při řešení mezinárodního obchodního sporu prostřednictvím mediace samozřejmě může nastat situace, kdy některá ze stran v této mediační dohodě ujednaný závazek neplní a v této souvislosti by se druhá ze stran jeho splnění ráda domohla v Ruské federaci.

Otázky spojené s výkonem zahraničních mediačních dohod v ruské právní úpravě explicitně řešeny nejsou, když se v případě mediační dohody potvrzené soudním rozhodnutím postupuje podle obecných ustanovení týkajících se uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí (viz kapitola 3.5.3.). Přesto je v souvislosti s uznáním a výkonem zahraničních mediačních dohod v Ruské federaci vhodné pamatovat na dva nedávné

³³² *Srov.* TICHONOVA, E. V., STAROSTIN, M. E. *et* LAZAREVA, O. V., komentář k § 14 ZM.

³³³ Uvedená šedesátidenní lhůta se přitom uplatní též v případě mediace prováděné po zahájení rozhodčího řízení.

předpisy z dílny Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní obchodní právo, které Ruská federace prozatím nepřijala, nicméně v případě, že se tak stane, bude se jednat o právní normy nanejvýš zásadního významu. Předmětnými předpisy jsou Vzorový zákon o mezinárodní mediaci, již blíže představený v kapitole 3.1.2.1. a Úmluva o mezinárodních smírných mediačních dohodách. S ohledem na skutečnost, že není zřejmé, zda, kdy a v jaké podobě budou předmětné předpisy ze strany Ruské federace případně schváleny a ratifikovány, shrnuje tato práce ve stručnosti pouze nejdůležitější body, a to ve znění schválených na 51. zasedání UNCITRAL ze dne 26. června 2018.³³⁴

3.5.1. Singapurská úmluva

Jak již bylo shora naznačeno v kapitole 3.1.2.1., jednou z unifikačních snah UNCITRAL je i unifikace v oblasti mediace, resp. mezinárodních mediačních dohod. V souvislosti s výkonem zahraničních mediačních dohod přitom stojí za zmínku, že Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní obchodní právo na svém 47. zasedání v roce 2014 přijala rozhodnutí zahájit mj. přípravu úmluvy o vykonatelnosti mezinárodních obchodních konciliačních dohod.

Úsilí UNCITRAL v předmětné oblasti vyústilo na jejím 51. zasedání, kdy tato mj. odsouhlasila finální návrh Úmluvy o mezinárodních smírných mediačních dohodách.³³⁵ Odsouhlasením předmětné úmluvy se otevřela cesta k jejímu schválení, když se přitom předpokládá, že by úmluva mohla být slavnostně formálně přijata v průběhu roku 2019 v Singapuru, přičemž v této souvislosti se již předběžně v odborných kruzích pro označení úmluvy vžil název Singapurská úmluva o mediaci (dále jen „**Singapurská úmluva**“).³³⁶

Co se týče obsahové stránky Singapurské úmluvy, tato prakticky kopíruje část

³³⁴ Zázpis z předmětných jednání jsou dostupný zde:

<http://www.uncitral.org/uncitral/commission/sessions/51st.html>

³³⁵ Text finálního návrhu Úmluvy o mezinárodních smírných mediačních dohodách je dostupný z:

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V18/012/07/PDF/V1801207.pdf?OpenElement>

³³⁶ ALEXANDER, N.: Singapore Convention on Mediation. Kluwer Arbitration Blog, 24. července 2018. Dostupné z:

<http://mediationblog.kluwerarbitration.com/2018/07/24/singapore-convention-mediation/> nebo dále též <https://hsfnotes.com/adr/2018/06/27/new-convention-on-the-enforcement-of-mediation-settlement-agreements-approved/>

třetího Vzorového zákona o mezinárodní mediaci. Singapurská úmluva tedy spíše pouze stanoví základní rámec, resp. připravuje půdu pro následnou implementaci Vzorového zákona o mezinárodní mediaci do národních právních řádů. Co do výkladu nejvýznamnějších ustanovení Singapurské úmluvy lze tudíž odkázat na výklad podaný v následující kapitole.

3.5.2. Vzorový zákon o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních smírech uzavřených v důsledku mediace

Vzorový zákon o mezinárodní mediaci se vykonatelností zahraničních mediačních dohod zabývá v části třetí. Předmětná ustanovení se přitom podle čl. 16 odst. 3 písm. a) bod I. neaplikují na mezinárodní mediační dohody schválené soudem.

Hlavní vodítko výkonu zahraniční mediační dohody poskytuje čl. 17 odst. 1 Vzorového zákona o mezinárodní mediaci, podle kterého se mediační dohoda vykoná v souladu s procesními předpisy státu a za podmínek v předmětné části stanovených. V praxi se tedy bude jednat o takový postup, kdy strana, která se výkonu mediační dohody domáhá, předloží arbitrážnímu soudu mezinárodní mediační dohodu odpovídající kritériím čl. 18 odst. 1 Vzorového zákona o mezinárodní mediaci,³³⁷ na základě které arbitrážní soud vydá zvláštní příkaz k výkonu rozhodnutí (исполнительный лист), který bude exekucním titulem zakládajícím možnost oprávněného domoci se svých práv podle příslušných ustanovení ZVR.

3.5.3. Vnitrostátní právní úprava

Jak již bylo naznačeno v předešlých kapitolách, ruské právní předpisy přímou vykonatelnost mediační dohody jako takové negarantují. Pro domožení se výkonu v mediační dohodě smluvené povinnosti je tudíž nutné, aby předmětná mediační dohoda byla stvrzena soudním rozhodnutím (např. ve formě usnesení, kterým se schvaluje soudní

³³⁷ Podle čl. 18 odst. 1 Vzorového zákona o mezinárodní mediaci se jedná o mediační dohodu podepsanou stranami a důkaz, že byla dohoda skutečně uzavřena, k čemuž může posloužit podpis mediátora na mediační dohodě, mediátorem podepsaný dokument potvrzující uzavření mediační dohody, osvědčení instituce, u které mediace probíhala, jakýkoliv jiný příslušným vykonávajícím orgánem akceptovatelný doklad.

smír). Za těchto okolností se proto ve věci vymožení povinnosti z mediační dohody, uzavřené v zahraničí, postupuje standardně jako v případě uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí, tj. obecně dle ASŘ, resp. případně podle bilaterálních smluv o právní pomoci.

Jak stanoví § 32 ASŘ, k řízení o uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí jsou obecně příslušné státní arbitrážní soudy, když se jejich postup v daném řízení řídí Hlavou XXXI. ASŘ (§ 241 – 246 ASŘ). Základní pravidlo pro uznávání a výkonu cizích soudních rozhodnutí definuje § 241 odst. 1 ASŘ, podle kterého se cizí soudní rozhodnutí ve věci mezinárodních obchodních sporů na území Ruské federace uznávají a vykonávají, pokud je jejich uznání a výkon upraveno mezinárodní smlouvou, již je Ruská federace vázána a federálním zákonem.

Místně příslušným k projednání návrhu na uznání a výkon cizího soudního rozhodnutí, kterým byla schválena mediační dohoda, je na základě § 242 odst. 1 ASŘ státní arbitrážní soud příslušný dle místa bydliště povinného, nebo v případě neznámého místa bydliště dle místa, na kterém se nachází jeho majetek. Předmětný návrh na uznání a výkon soudního rozhodnutí musí obligatorně obsahovat:

1. název státního arbitrážního soudu, jemuž je návrh podáván,
2. název a místo soudu, který mediační dohodu schválil,
3. označení oprávněného s uvedením jeho sídla či bydliště,
4. označení povinného s uvedením jeho sídla či bydliště,
5. specifikaci soudního rozhodnutí, jehož uznání a výkonu se oprávněný domáhá,³³⁸
6. návrh oprávněného na uznání a výkon soudního rozhodnutí,
7. seznam přikládaných dokumentů,
8. doklad o zaplacení soudního poplatku.

K uvedenému návrhu je oprávněný dále na základě § 242 odst. 3 povinen přiložit:

- ověřenou kopii cizího soudního rozhodnutí a jeho úředně ověřený předklad

³³⁸ Zákon žádným způsobem nespecifikuje, o jaké údaje se jedná. Analogicky k ustanovení § 237 odst. 2 ASŘ lze mít proto za to, že se jedná o údaje o datu a místu vydání předmětného soudního rozhodnutí.

- do ruského jazyka,
- ověřenou kopii dokumentu dokládajícího, že předmětné soudního rozhodnutí nabylo právní moci, není-li již tato skutečnost vyznačena přímo v textu rozhodnutí, a jejich úředně ověřený předklad do ruského jazyka,
 - ověřenou kopii vyrozumění oprávněného o zahájení řízení zasláné povinnému a jeho úředně ověřený předklad do ruského jazyka,
 - doklad o plné moci a jeho úředně ověřený předklad do ruského jazyka,
 - dokument potvrzující zaslání kopie předmětného návrhu na uznání a výkon cizího soudního rozhodnutí povinnému a jeho úředně ověřený předklad do ruského jazyka,
 - doklad o zaplacení soudního poplatku.³³⁹

Předmětný návrh na uznání a výkon cizího soudního rozhodnutí soud je příslušný arbitrážní soud povinen projednat na základě § 243 odst. 1 ASŘ ve lhůtě ne delší jednoho měsíce ode dne jeho doručení. Současně platí, že na základě § 243 odst. 4 ASŘ nesmí při projednávání návrhu státní arbitrážní soud přezkoumávat merit sporu.

Odepření uznání cizího soudního rozhodnutí, kterým byla schválena mediační dohoda, je na základě § 244 odst. 1 ASŘ možné pouze z v uvedeném ustanovení taxativně vymezených důvodů. Předmětné důvody jsou přitom následující:

- rozhodnutí cizího soudu dosud nenabylo dle právu státu, dle kterého bylo vydáno, právní moci,
- povinný nebyl o datu a místě jednání cizího soudu náležitě vyrozuměn,
- věc náleží dle mezinárodních smluv, jimiž je Ruská federace vázána, nebo dle zákona do výlučné pravomoci ruských státních soudů,
- věc byla ruskými státními arbitrážními soudy již pravomocně rozhodnuta nebo v téže věci a mezi týmiž účastníky řízení před ruskými státními arbitrážními soudy probíhá,
- soudním rozhodnutím přiznané právo je promlčeno,³⁴⁰

³³⁹ Dle § 333.21 odst. 1 zákona č. 146 – FZ ze dne 31. 7. 1998, daňového řádu.

³⁴⁰ Jak dále upravuje § 246 odst. 2 ASŘ, cizí soudní rozhodnutí může být předloženo k výkonu rozhodnutí ve lhůtě nepřesahující 3 roky ode dne nabytí právní moci. Tímto nicméně dle věty druhé předmětného ustanovení není vyloučeno prominutí lhůty postupem dle Hlavy 10 ASŘ.

- výkon cizího soudního rozhodnutí by odporoval veřejnému pořádku.³⁴¹

K uvedenému lze pro úplnost dodat, že s výjimkou prvních dvou důvodů je státní arbitrážní soud povinen na základě ustanovení § 244 odst. 2 ASŘ zjišťovat existenci zbývajících důvodů pro odepření uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí, kterým byla schválena mediační dohoda, z úřední povinnosti.

Jak dále upravuje § 245 odst. 2 ASŘ, o návrhu na uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí rozhoduje státní arbitrážní soud rozhodnutím ve formě usnesení. Obdobně jako v případě běžného soudního rozhodnutí přitom platí, že proti předmětnému usnesení je přípustné odvolání, které se podává na základě § 245 odst. 3 ASŘ ve lhůtě jednoho měsíce ode dne vydání usnesení.

³⁴¹ K uvedenému více viz kapitola 2.8.2.1. ad2) písm. b).

4. ZÁVĚR

Mimosoudní řešení sporů je v obecné rovině velmi dynamicky se rozvíjející oblastí. Ostatně, není divu, neboť přesunutí rozhodování sporů ze státních soudů na mimosoudní orgány je jedním z vítaných způsobů, jak v praxi obvykle přetížené soudní soustavě ulevit, bez ohledu na to, zda se jedná o spory obchodněprávní či občanskoprávní, vnitrostátní či mezinárodní povahy. Kromě toho skýtají alternativní způsoby řešení sporů výhody i samotným stranám, spočívající zejména ve vyšší míře flexibility. Jsou to totiž přímo sporné strany, kdo rozhoduje o tom, kde a kým bude jejich spor řešen, resp. rozhodnut.

Cílem této práce nicméně nebylo pojednávat o nastíněných výhodách či případných nevýhodách mimosoudních způsobů řešení sporů v teoretické rovině, ale přinést konkrétní, praktické poznatky o právní úpravě mimosoudních způsobů řešení mezinárodních obchodních sporů v Rusku. Předmětem této disertační práce tudíž byla analýza ruské právní úpravy rozhodčího řízení v mezinárodních obchodních sporech a ruské právní úpravy mediace mezinárodních obchodních sporů. K tomuto je možné dále doplnit, že za účelem přinesení praktického pohledu na analyzovanou problematiku se předmětná disertační práce snažila využít v maximální možné míře též judikatury vyšších ruských státních arbitrážních soudů, která se zákonnou úpravu do značné míry doplňuje, a které byla věnována značná pozornost.

Jakkoliv primárním cílem předmětné disertační práce nebyla komparace ruské a české právní úpravy, když o jednotlivých atributech ruské právní úpravy bylo podrobněji pojednáno v samotném textu práce, dovoluje si autor z praktického hlediska se alespoň ve stručnosti vyjádřit ke specifickým ruské právní úpravy mimosoudních způsobů řešení mezinárodních obchodních sporů z českého pohledu.

Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že ruskou právní úpravu mimosoudních způsobů řešení mezinárodních obchodních sporů je možné v obecné rovině označit jako ne nepodobnou právní úpravě české, byť s jistými specifiky. Uvedený závěr však pravděpodobně příliš překvapující nebude (a to zejména ve vztahu k mezinárodnímu rozhodčímu řízení). Přihlédneme-li totiž k faktu, že ruská zákonná právní

úprava, stejně jako právní úprava česká, vychází z tzv. Vzorového zákona o mezinárodní obchodní arbitráži Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo a že je Ruská federace stejně jako Česká republika signatářem newyorské Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů a Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži, přičemž stejně jako v českém právu, tak i v ruském právu má znění ratifikovaných mezinárodních smluv přednost před ustanoveními zákona, prostoru pro případné zásadnější odlišnosti skutečně příliš nezbyvá. Lze dodat, že relativně obdobná situace je i v případě právní úpravy mediace, neboť se jedná ze své podstaty o řízení neformální, byť s omezenými právními účinky. V oblasti mediace mezinárodních obchodních sporů bude přitom zajímavé pozorovat, jakým způsobem se do ruské, ale i české právní úpravy promítnou unifikační snahy Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní obchodní právo, a to zejména v souvislosti se Vzorovým zákonem o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních smírech uzavřených v důsledku mediace a Úmluva o mezinárodních smírných mediačních dohodách, jejíž přijetí je očekáváno v roce 2019 v Singapuru.

Navzdory výše uvedenému je nicméně možné mezi ruskou právní úpravou mimosoudních způsobů řešení mezinárodních obchodních sporů a českou právní úpravou v dílčích právních institutech jistá specifika nalézt. K těmto poznatkům lze přitom ve stručnosti uvést následující:

V první řadě je nutné zmínit samotné ***právní postavení mezinárodního rozhodčího řízení*** v ruském právním řádu. K uvedenému postavení mezinárodního rozhodčího řízení lze uvést, že v ruském právním řádu existuje separátní úprava rozhodčího řízení vnitrostátního, upravující kromě řízení v obchodněprávních sporech též řízení ve věcech občanskoprávních, a dále zvláštní úprava rozhodčího řízení v mezinárodních obchodních věcech. Jakkoliv je přitom zmiňovaná úprava rozhodčího řízení v mezinárodních obchodních věcech úpravou poměrně komplexní, je třeba zmínit, že v některých aspektech bude nutné zohlednit právní úpravu rozhodčího řízení vnitrostátního. Současně je nutné poukázat na skutečnost, že v ruském právním řádu existuje jediný občanskoprávní kodex, avšak dvojí procesněprávní úprava, tj. zvláštní právní úprava řízení ve věcech občanskoprávních a zvláštní právní úprava řízení ve věcech obchodněprávních. V neposlední řadě je třeba doplnit, že v této souvislosti vedle sebe paralelně existují též dvě soudní soustavy – tj. soustava soudů obecných a soustava tzv. soudů arbitrážních, řešící obchodněprávní spory. Shora uvedené je tedy třeba shrnout

tak, že ze zákonných právních předpisů jsou pro oblast rozhodčího řízení v mezinárodních obchodních sporech klíčové (řazeno dle jejich důležitosti):

1. zákon o rozhodčím řízení v mezinárodních obchodních věcech (zvláštní právní úprava mezinárodního rozhodčího řízení)
2. arbitrážní procesní řád (procesní předpis upravující řízení před státními arbitrážními soudy)
3. zákon o rozhodčím řízení (právní předpis upravující vnitrostátní rozhodčí řízení).

Dalším specifikem ruské úpravy rozhodčího řízení v mezinárodních obchodních sporech je koncepce **uznání a výkonu rozhodčích nálezů**. Předpokladem pro domožení rozhodčím nálezem povinnému uložené povinnosti je vydání tzv. příkazu k výkonu rozhodnutí příslušným státním arbitrážním soudem. Vydání uvedeného příkazu k výkonu rozhodnutí přitom předchází zvláštní řízení před příslušným státním arbitrážním soudem, přičemž v případě rozhodčích nálezů vydaných v zahraničí se jedná o řízení o uznání a výkonu rozhodčího nálezu a v případě rozhodčího nálezu vydaného na území Ruské federace o řízení o vydání příkazu k výkonu rozhodnutí. Lze podotknout, že z hlediska formálních náležitostí i procesní úpravy se jedná o řízení prakticky totožná, jejichž společným kýženým výsledkem je vydání kýženého příkazu k výkonu rozhodnutí. Předmětný příkaz k výkonu rozhodnutí je následně podkladem pro realizaci samotného výkonu v rozhodčím nálezem uložené povinnosti podle federálního zákona o výkonu rozhodnutí.

Je otázkou, z jakého důvodu se ruský zákonodárce přiklonil k takovéto poměrně nezvyklé koncepci. Podle názoru autora této práce se bude s největší pravděpodobností jednat o reminiscenci sovětské právní úpravy, obecně inklinující k vyšší míře formalismu a státní regulace. Ostatně, k tomuto lze doplnit, že určité aspekty rozhodčího řízení v mezinárodních obchodních sporech byly v ruské právní úpravě až do roku 2016 řešeny právními předpisy z doby Sovětského svazu.

Obdobným způsobem je možné vysvětlit i poměrně restriktivní vymezení **arbitrability sporů** v ruském právním řádu, kdy je nearbitrabilita konstatována u nemalé skupina sporů. K uvedenému konstatování stojí za doplnění, že v obecné rovině je ruská

právní úprava arbitrability sporu značně nepřehledná, neboť v první řadě je tato vymezována pozitivně i negativně, a to hned v několika právních předpisech současně. Obzvláště nepřehledná je přitom situace v případě tzv. korporátních sporů, kdy do komplikovaného systému početných výjimek příliš světla nepřinesla ani poslední novela arbitrážního soudního řádu. V neposlední řadě lze zmínit, že arbitrabilita některých sporů byla konstatována až judikatorně, když například ve vztahu k nemovitostem nacházejícím se na území Ruské federace dovedl po několika letech nejasností a sérii kontradiktorních rozhodnutí soudů nižších instancí až Nejvyšší arbitrážní soud Ruské federace.

Ve stručnosti lze poukázat též na skutečnost, že ruská právní úprava na rozdíl od úpravy české nepřipouští v rámci rozhodčího řízení řešení sporu *ex aequo et bono*, tj. podle zásad spravedlnosti.

Co se týče mediace mezinárodních obchodních sporů, lze konstatovat, že s ohledem na neformální charakter mediace je právní úprava mediace dle ruského a českého právního řádu obdobná. Ruský právní řád nezná právní institut nařízeného prvního setkání s mediátorem, když je příslušný arbitrážní soud oprávněn mediaci stranám pouze doporučit. Kromě absence nařízeného prvního setkání s mediátorem je mezi ruskou a českou právní úpravou možné najít jeden rozdíl zásadního charakteru, a to co do *závaznosti mediační dohody* uzavřené mimo rámec probíhajícího soudního řízení. Zatímco česká právní úprava připouští schválení mediační dohody ve formě soudního smíru bez nutnosti iniciování soudního sporu, ruská právní úprava takovýto institut nezná. Předpokladem závaznosti v mediační dohodě sjednaného závazku je tedy dle ruské právní úpravy podání žaloby příslušnému státnímu arbitrážnímu soudu, uzavření mediační dohody mezi stranami a následné schválení předmětné mediační dohody státním arbitrážním soudem.

Je samozřejmě otázkou, z jakého důvodu se zákonodárce přiklonil k uvedenému postupu, resp. zda vůbec při přijímání zákona o mediaci „českou cestu“, tj. možnost schválení mediační dohody tzv. přétorským smírem zvažoval. *De lege ferenda* se přitom, podle mého názoru, jedná o postup žádoucí. Zůstává proto otázkou, jakým způsobem na tento stav do budoucna zákonodárce zareaguje, resp. jaké postoj k uvedené problematice případně zaujme rozhodovací praxe vyšších státních arbitrážních soudů, případně státní soudů obecných. Podle dostupných zdrojů si je nicméně zákonodárce tohoto zjevného

nedostatku vědom; zůstává však otázkou, zda, kdy a v jaké podobě bude zamýšlená novela arbitrážního řádu provedena.

K uvedenému lze rovněž dodat, že ve věci výkonu závazků sjednaných v mediačních dohodách mají z pohledu ruského právního řádu poněkud paradoxně výhodnější postavení **mediační dohody uzavřené v zahraničí**, schválené rozhodnutím zahraničního soudu, neboť tyto je možné uznat a vykonat stejným postupem, který se uplatní při uznání a výkonu „běžného“ zahraničního soudního rozhodnutí. Tato situace bude přitom jen umocněna v případě přistoupení k tzv. Singapurské úmluvě, resp. přijetím Vzorového zákona o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních smírech uzavřených v důsledku mediace, které jsou obdobou jedné z globálně neúspěšnějších smluv vůbec, tj. newyorské Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958.

Současně je dále možné v souvislosti s tzv. soudní mediací poukázat na poměrně zajímavou koncepci, dle které předpokladem výkonu funkce **mediátora s odborným vzděláním** (tj. faktické obdoby zapsaného mediátora dle českého právního řádu) je absolvování speciálního studia zakončeného odbornou státní zkouškou. Podle mého názoru se jedná o neobvyklý koncept, jehož zřejmým úmyslem je přispět ke standardizaci a garanci minimálních kvalit mediátorů, a jehož pozitivní či negativní dopady prokáže až nadcházející praxe.

Obdobně lze jako na zajímavý institut nahlížet na **mediační společnost**, kterou český právní řád nezná. Mediační společnosti se rozumí právnická osoba, jejímž hlavním předmětem činnosti je organizace mediace a provádění dalších činností v souladu se zákonem o mediaci. Mediační společnost je možné z pohledu české právní úpravy přirovnat stálým rozhodčím soudům, tj. institucím, vydávajícím vlastní pravidla o provedení mediace, jmenování „vlastního mediátora“ apod. Jedním z dalších specifíků mediační společnosti je, že na rozdíl od mediátora – jednotlivce může mediace u mediační společnosti probíhat výhradně za úplatu.

Na samotný závěr lze shora uvedené poznatky shrnout tak, že ruskou právní úpravu mimosoudních způsobů řešení mezinárodních obchodních sporů lze v obecné rovině označit za poměrně moderní a v jistých aspektech přirovnat k právní úpravě české.

Z pohledu českého podnikatelského subjektu proto není zásadnějšího důvodu, proč se řešení mezinárodního obchodního sporu, ať již prostřednictvím rozhodčího řízení nebo prostřednictvím mediace, na území Ruské federace, resp. podle ruských právních předpisů obávat, byť má samozřejmě ruská právní úprava svá specifika. Z praktického hlediska lze v této souvislosti alespoň ve stručnosti upozornit na problematiku arbitrability sporu, resp. nepřipustnost tzv. asymetrických rozhodčích doložek a především na absenci vynutitelnosti povinností stran v mediační dohodě, kterou podle platné právní úpravy není možné schválit státním arbitrážním soudem, tak jak je českému subjektu předmětný institut znám v podobě tzv. prétorského smíru.

SEZNAM POUŽÍVANÝCH ZKRATEK

<i>ASŘ</i>	Federální zákon č. 95-FZ ze dne 24. června 2002, arbitrážní soudní řád, ve znění pozdějších předpisů;
<i>Daňový řád</i>	Federální zákon č. 146-FZ ze dne 31. července 1998, daňový řád, ve znění pozdějších předpisů;
<i>Evropská úmluva</i>	Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži přijatá v roce 1961 v Ženevě;
<i>Insolvenční zákon</i>	Federální zákon č. 127-FZ, ze dne 26. října 2002, o insolvenci (úpadku), ve znění pozdějších předpisů;
<i>Newyorská úmluva</i>	Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, přijatá v roce 1958 v New Yorku;
<i>OSŘ</i>	Federální zákon č. 138-FZ ze dne 14. listopadu 2002, občanský soudní řád;
<i>OZ</i>	Federální zákon č. 51-FZ ze dne 30. listopadu 1994, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů;
<i>RF</i>	Ruská federace;
<i>RŘMOV</i>	Federální zákon č. 5338 - I ze dne 7. července 1993, o rozhodčím řízení v mezinárodních obchodních věcech, ve znění pozdějších předpisů;
<i>Singapurská úmluva</i>	Úmluva o mezinárodních smírných mediačních dohodách, jejíž přijetí je očekáváno v roce 2019 v Singapuru
<i>Úmluvu o řešení</i>	Úmluva o řešení občanskoprávních sporů vznikajících ze

<i>občanskoprávních sporů</i>	vztahů hospodářské a vědeckotechnické spolupráce v rozhodčím řízení;
<i>UNCITRAL</i>	Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní obchodní právo;
<i>Ústava</i>	Ústava Ruské federace;
<i>Vyhláška Ministerstva školství RF, č. 187</i>	Vyhláška Ministerstva školství RF, č. 187 ze dne 14. února 2011, o schválení programu přípravy mediátorů, v platném znění;
<i>Vzorový zákon o mediaci</i>	Vzorový zákon o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních smírech uzavřených v důsledku mediace Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní obchodní právo;
<i>Vzorový zákon UNCITRAL</i>	Vzorový zákon Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní obchodní právo o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1985;
<i>Zákon o přírodních zdrojích</i>	Federální zákon č. 2395-1 ze dne 21. února 1992, o přírodních zdrojích, ve znění pozdějších předpisů;
<i>Zákon o rozhodčích soudech</i>	Federální zákon č. 102-FZ ze dne 27. července 2002, o rozhodčích soudech v Ruské federaci, ve znění pozdějších předpisů;
<i>Zákon o zahraničních investicích</i>	Federální zákon č. 160-FZ ze dne 9. července 1999, o zahr. investicích v Ruské federaci, ve znění pozdějších předpisů;
<i>ZM</i>	Federální zákon č. 193-FZ ze dne 27. června 2010, o alternativním způsobu řešení sporů s účastí prostředníka (procesu mediace), ve znění pozdějších předpisů;

ZTR Federální zákon č. 382-FZ ze dne 29. prosince 2015, o rozhodčím řízení v Ruské federaci, v platném znění;

ZVR Federální zákon č. 229-FZ ze dne 2. října 2007, o výkonu rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů;

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

I. Seznam použité literatury

1. ALEKSEENKO, A. P.: Правовое регулирование отношений в сфере прямых иностранных инвестиций в Российской Федерации и Китайской Народной Республике. Prospekt, 2018, ISBN 9785392275380.
2. ANUROV, V. N.: Юридическая природа международного коммерческого арбитража. Вопросы теории и практики, Prospekt, 2000, ISBN 5-8369-0097-3.
3. ARGUNOV A., ARGUNOV V., AKHMETBEKOV A.: Mediation in Russia: At the Beginning. *In: ESPLUGUES C., MARQUIS L.: New Developments in Civil and Commercial Mediation. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law*, vol 6. Springer, 2015, ISBN 978-3-319-18134-9.
4. BATJAEV, A. A. *et* TĚRECHOVA, J. K.: Комментарий к Закону РФ от 7 июля 1993 г. N 5338-1 "О международном коммерческом арбитраже", Sistema Garant, 2011.
5. BARDINA, M. P.: Determination of Substantive Law by International Commercial Arbitration in Russian Law, ICAC Rules and Arbitration Practice. *In: Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration*, Juris, 2013, ISBN 978-1-937518-21-9.
6. BĚLOHLÁVEK, A. *et* HÓTOVÁ, R. Znalci v mezinárodním prostředí – v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a při ochraně investic. Praha, C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-395-0.
7. BORN, G.: International Commercial Arbitration: Commentary and Materials, Kluwer Law International, 2009, ISBN 9041127593.

8. BRAY D. *et* BRAY H. L.: Post-hearing issues in international arbitration, Juris, 2013, ISBN 978-1937518271.
9. BŘÍZA, P. a kol.: Zákon o mezinárodním právu soukromém, Nakladatelství C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-528-2.
10. ČUPACHIN, I. M.: Решение третейского суда: теоретические и прикладные проблемы, Infotropic media, 2015, ISBN 978-5-9998-0205-7.
11. FOUCHARD, P., *et* GAILLARD, E. *et* GOLDMAN, B.: On International Commercial Arbitration, Kluwer Law International, 1999, ISBN 978-9041110251.
12. GRIGORJEVA, E. A.,: Комментарий к Закону Российской Федерации от 7 июля 1993 г. N 5338-1 "Омеждународном коммерческом арбитраже", Garant, 2010.
13. HOLÁ, L.: Mediace, způsob řešení mezilidských konfliktů, Grada, 2003, ISBN 8024704676.
14. CHODYKIN, R.: Arbitration law of Russia: Practice and procedure, Juris, 2013, ISBN 978-1937518141.
15. CHVALEJ, V.: Constitutional Grounds for Arbitration and Arbitrability of Disputes in Russia and Other CIS Countries in Czech (& Central European). *In: Yearbook of Arbitration 2011: The Relationship between Constitutional Values, Human Rights and Arbitration*, Juris, 2011, ISBN 978-1-933733-71-2.
16. JARKOV, V. V. a kol.: Комментарий к Арбитражному процессуальному кодексу Российской Федерации, Infotropic media, 2011, ISBN 978-5-9998-0025-1.
17. KARABELNIKOV, B. R.: Международный коммерческий арбитраж, Infotropic media, 2012, ISBN 978-5-9998-0112-8.

18. KERNTKE, W.: Медиация как метод организационного развития, Nakladatelství Verner Regena, Sankt-Petěrburg, 2012, ISBN 978-5-903070-33-6.
19. KOSTIN, A. A.: Международный коммерческий арбитраж: современные проблемы и решения, Statut, 2012, ISBN 5835408943.
20. KULKOV, M.: Can Interim Measures be obtained in Russia in Support of Commercial Arbitration conducted Outside of Russia? *In* Interim Measures in International Commercial Arbitration, Maklu, 2007, ISBN 978-90-466-0144-0.
21. KUROČKIN, S. A.: Международный коммерческий арбитраж и третейское разбирательство, Infotropic media, 2013, ISBN 978-5-9998-0174-6.
22. LAZAREV., S. L.: Международный коммерческий арбитраж, Международные отношения, 1991.
23. LEW, J.; MISTELIS, L.; KRÖLL, S.: Comparative international commercial arbitration, Kluwer Law International, 2003, ISBN 9789041115683.
24. MININA, A. I.: Арбитрабельность. Теория и практика международного коммерческого арбитража, Infotropic Media, 2014, ISBN 978-5-9998-0194-4.
25. MUSIN, V. A. *et* Skvorcov, O. J.: Международный коммерческий арбитраж, Infotropic Media, 2012, ISBN 978-5-9998-0144-9.
26. MUSIN, V. A. *et* Trunk, A.: International Commercial Arbitration and International Maritime Law from a German and Russian Perspective, LIT, 2004, ISBN 978-3825874513.
27. NIKOLJUKIN, S. V., Международный коммерческий арбитраж, Juristicinform, 2009, ISBN 978-5-7205-0986-6.

28. NIKOLJUKIN, S. V.: Международный коммерческий арбитраж, Litres, 2017, ISBN 978-5-4365-1089-7.
29. NIKOLJUKIN, S. V.: Правовые технологии посредничества (медиации) в Российской Федерации: научно-практическое пособие, Litres, 2017, ISBN 9785457474260.
30. PELLEW, D.: Observations on the Current Proposed Reforms to Russian Arbitration Law *In* New Horizons of International Arbitration, 2. vydání, Infotropic Media, 2014, ISBN 978-5-9998-0195-1.
31. RUBINO-SAMMARTANO, M.: International Arbitration law and practice, Kluwer Law International, 2001, ISBN 9041114254.
32. RŮŽIČKA, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2. vydání, 2005, ISBN 80-86898-43-1.
33. RYŽAKOV, A. P.: Комментарий к Арбитражному процессуальному кодексу Российской Федерации, Garant, 2014, ISBN 978-5-8018-0533-7.
34. SEVASTJANOV, G. V.: Третейская реформа в России: хронология основных событий и специфика содержания *In* Международный коммерческий арбитраж и вопросы частного права, Status, 2015, ISBN 978-5-8354-1179-5.
35. SPENCER, D. *et* BROGAN, M.: Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, 2011, ISBN 9780511811005.
36. SPIELBERGER, W. R.: The Enforcement of Foreign Arbitral Awards in Russia, Juris, 2014, ISBN 978-1-937518-45-5.
37. STRIGUNOVA, D. P.: Правовое регулирование международных коммерческих договоров, JUSTITSINFORM, 2017, ISBN 978-5-7205-1389-4.

38. SYRBE, T. a kol.: Russian Business Law: The Current Issues, Wolters Kluwer, 2009, ISBN 9785466004366.
39. TICHONOVA, E. V., STAROSTIN, M. E. *et* LAZAREVA, O. V.: Комментарий к Федеральному закону от 27 июля 2010 г. №193-ФЗ Об альтернативной процедуре урегулирования споров с участием посредника (процедуре медиации), KonsultantPlus, 2011.
40. TUMANOVA, L. V. a kol.: Комментарий к Арбитражному процессуальному кодексу Российской Федерации, Prospekt, 2016, ISBN 5392175562.
41. VLADIMIROVA M. O. *et* CHOCHLOV, V. A.: Комментарий к Федеральному закону “Об альтернативной процедуре урегулирования споров с участием посредника (процедуре медиации)”, RIOR, 2011, ISBN 978-5-369-00946-8.
42. VLASOV, N. V. a kol.: Международное частное право: учебник, Wolter Kluwer, 2010, str. 872, ISBN 978-5-466-00540-0.
43. ZAGAJNOVA, S. K. *et* JARKOV, V.V.: Комментарий к Федеральному закону "Об альтернативной процедуре урегулирования споров с участием посредника (процедуре медиации)", Infotropic Media, 2011, ISBN 978-5-9998-0046-6.
44. ZAJCEV, A. I., FILIMONOVA, M. V., GRIGORJEVA, E. A.: Комментарий к Федеральному закону от 24 июля 2002 г. N 102-ФЗ "О третейских судах в Российской Федерации", Garant, 2014.
45. ZUJEVA, M. V. a kol.: Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации, Garant, 2016.

II. Seznam použitých internetových zdrojů

1. ALEXANDER, N.: Singapore Convention on Mediation. Kluwer Arbitration

- Blog, 24. července 2018. Dostupné z:
<http://mediationblog.kluwerarbitration.com/2018/07/24/singapore-convention-mediation/>
2. ASTACHOVA, D.: Russian Arbitration Reform: A Leap into the Unknown?, Kluwer Arbitration Blog, 14. srpna 2015. Dostupné z:
<http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2015/08/14/russian-arbitration-reform-a-leap-into-the-unknown/>
 3. GLUSKER, E.: Arbitration Hurdles Facing Foreign Investors In Russia: Analysis of Present Issues and Implications, Pepperdine dispute resolution law journal, č. 10/2010. Dostupné z: <https://law.pepperdine.edu/dispute-resolution-law-journal/issues/volume-ten/glusker-article.pdf>
 4. CHAJRULLINA, V.: Новый закон об арбитраже: ключевые изменения, LegalInsight.ru, 11. 1. 2016. Dostupné z: <http://legalinsight.ru/novii-zakon-ob-arbitraje/>
 5. KARIMULLIN, R.: The Reform of the Russian Arbitration Law: The Arbitrability of Corporate Disputes, Kluwer Arbitration Blog, 21. října 2015. Dostupné z:
<http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2015/10/21/the-reform-of-the-russian-arbitration-law-the-arbitrability-of-corporate-disputes/>
 6. MALEŠIN, D.: Russian Civil Procedure: an exceptional mix, Current Law Journal č. 49, 2010. Dostupné z:
http://www.civilprocedurereview.com/busca/baixa_arquivo.php?id=8
 7. MURANOV, A.: Ошибки и неточности в новой редакции закона «О международном коммерческом арбитраже»; zakon.ru, 6. září 2016. Dostupné z:
https://zakon.ru/blog/2016/09/06/oshibki_i_netochnosti_v_novoj_redakcii_zakona_o_mezhdunarodnom_kommercheskom_arbitrazhe

8. OKUŇ, S.: Коммерческий арбитраж вынужденно подчинился государственным судам, *pravo.ru*, 3. února 2014. Dostupné z: <https://pravo.ru/review/view/101279/>
9. PETRIŠČEV, V.: ВС РФ v. ВАС РФ. Очерк II. Правомерность третейской оговорки в договоре с участием потребителя: есть ли расхождение? *zakon.ru*, 5. února 2014. Dostupné z: https://zakon.ru/blog/2014/2/5/vs_rf_v_vas_rf_ocherk_ii_pravomernost_tretejsk_oj_ogovorki_v_dogovore_s_uchastiem_potrebitelya_est_li
10. POGONCEV, M. I. *et* KOSTANOV, S. S.: Комментарий к отдельным выводам Высших судов Российской Федерации по вопросам третейского разбирательства, *masarbitrag.ru*. Dostupné z: <http://masarbitrag.ru/UserFiles/kommentariy-k-otdelnym-vyvodam-vysshih-sudov-rossiyskoy-federacii-po-voprosam-treteyskogo-razbiratelstva.docx>
11. SAMSONOV, N. V. *et* SAMSONOV, V. N.: Проблема исполнимости медиативных соглашений. Статьи по предмету Гражданский процесс. Dostupné z: <http://justicemaker.ru/view-article.php?id=3&art=5927>
12. SEKOT, T.: Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo UNCITRAL, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, 13. ledna 2006. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument6470.html>
13. VILKOVA, N. G.: Постатейный научно-практический комментарий к Закону Российской Федерации “О международном коммерческом арбитраже“, část. III., 2005, ISSN 2073-459X.
14. VOLGINA, O.: Досудебное урегулирование споров после вступления в силу Федерального закона от 02.03.2016 N 47-ФЗ. В чем подвох?, *zakon.ru*, 15. března 2016. Dostupné z: https://zakon.ru/blog/2016/3/15/dosudebnoe_uregulirovanie_sporov_posle_vstupleniya_v_silu_federalnogo_zakona_ot_02032016_n_47fz_v_ch

15. YURYEV, S. *et* KANTERYV, K.: Arbitration in Russia in CMS Guide to Arbitration, Vol. I., 2012 str. 657. Dostupné z:
https://eguides.cmslegal.com/pdf/arbitration_volume_I/CMS%20GtA_Vol%20I_RUSSIA.pdf
16. ZAJCEVA, L. *et* RAČEVA, S.: Mediation and Legal Assistance *In*: Russian Law Journal II/2014, ISSN 2312-3605.
17. NEW CONVENTION ON THE ENFORCEMENT OF MEDIATION SETTLEMENT AGREEMENTS APPROVED. Dostupné z:
<https://hsfnotes.com/adr/2018/06/27/new-convention-on-the-enforcement-of-mediation-settlement-agreements-approved/>
18. Реформа внесудебных соглашений: как вдохнуть новую жизнь в медиацию. Dostupné z:
<https://pravo.ru/review/view/129000/>

III. Seznam použitých odborných článků

1. BYČKOV, A.: Медиативная оговорка в смешанном договоре. Арбитражный и гражданский процесс, ЕЖ-Jurist, 2012.
2. DOLGOPOLOV, O.: Медиация как способ урегулирования споров, Российский бухгалтер, č. 10/2011.
3. GREŠNIKOV, I. P.: Обход права и отсутствие здравого смысла — как основные начала законодательства в области третейского разбирательства в России *in* Международный коммерческий арбитраж и вопросы частного права, Status, 2015.
4. KARABELNIKOV, V. R.: Форма арбитражного соглашения в международном коммерческом арбитраже, Право и экономика, 2001.

5. KARABELNIKOV, B. R. *et* MAKOVSKIJ, A. L.: Арбитрабельность споров: российский подход; Международное частное право, защита культурных ценностей, интеллектуальная собственность, унификация права; BWV, 2004.
6. KOMAROV, A. S.: Некоторые актуальные вопросы международного коммерческого арбитража, Международной коммерческий арбитраж, 2004.
7. KOMAROV, A. S.: Основополагающие принципы третейского суда, VVAS, 2001.
8. LJUBOMUDROV, D. A.: Некоторые вопросы международного коммерческого арбитража в последней практике российских государственных арбитражных судов, 2008.

IV. Seznam použitých právních předpisů

1. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, přijatá v roce 1958 v New Yorku;
2. Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži přijatá v roce 1961 v Ženevě;
3. Úmluva o řešení občanskoprávních sporů vznikajících ze vztahů hospodářské a vědeckotechnické spolupráce v rozhodčím řízení;
4. Vzorový zákon Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní obchodní právo o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1985;
5. Ústava Ruské federace;
6. Federální zákon č. 2395-1 ze dne 21. února 1992, o přírodních zdrojích, ve znění pozdějších předpisů;

7. Federální zákon č. 5338 - I ze dne 7. července 1993, o rozhodčím řízení v mezinárodních obchodních věcech, ve znění pozdějších předpisů;
8. Federální zákon č. 51-FZ ze dne 30. listopadu 1994, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů;
9. Dekret prezidenta RF č. 889 ze dne 31. srpna 1995, o způsobu předání příslibených akcií ve federálním vlastnictví v roce 1995
10. Federální zákon č. 146-FZ ze dne 31. července 1998, daňový řád, ve znění pozdějších předpisů;
11. Federální zákon č. 160-FZ ze dne 9. července 1999, o zahraničních investicích v Ruské federaci, ve znění pozdějších předpisů;
12. Federálního zákona č. 7-FZ ze dne 1. ledna 2001, o neobchodních společnostech, ve znění pozdějších předpisů;
13. Federální zákon č. 3132-1 ze dne 1. ledna 2001, o postavení soudců v Ruské federaci, ve znění pozdějších předpisů;
14. Federální zákon č. 95-FZ ze dne 24. června 2002, arbitrážní soudní řád, ve znění pozdějších předpisů;
15. Federální zákon č. 102-FZ ze dne 27. července 2002, o rozhodčích soudech v Ruské federaci, ve znění pozdějších předpisů;
16. Federální zákon č. 138-FZ ze dne 14. listopadu 2002, občanský soudní řád;
17. Federální zákon č. 127-FZ, ze dne 26. října 2002, o insolvenční (úpadku), ve znění pozdějších předpisů;
18. Federální zákon č. 173-FZ ze dne 10. prosince 2003, o měnové regulaci a kontrole, ve znění pozdějších předpisů;

19. Federální zákon č. 98-FZ ze dne 29. července 2004, o obchodním tajemství, ve znění pozdějších předpisů;
20. Federální zákon č. 38-FZ ze dne 13. března 2006, o reklamě, ve znění pozdějších předpisů;
21. Federální zákon č. 229-FZ ze dne 2. října 2007, o výkonu rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů;
22. Federální zákon č. 193-FZ ze dne 27. června 2010, o alternativním způsobu řešení sporů s účastí prostředníka (procesu mediace), ve znění pozdějších předpisů;
23. Vyhláška Ministerstva školství RF, č. 187 ze dne 14. února 2011, o schválení programu přípravy mediátorů, v platném znění;
24. Federální zákon č. 4 – ФКЗ ze dne 6. prosince 2011, o změně federálního ústavního zákona o soudním systému Ruské federace a zákona o rozhodčích soudech v Ruské federaci v souvislosti s ustavením Soudu pro práva duševního vlastnictví, v platném znění;
25. Federální zákon č. 382-FZ ze dne 29. prosince 2015, o rozhodčím řízení v Ruské federaci, v platném znění.

V. Seznam použité judikatury

1. rozhodnutí předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF, č. j. 3515/00 ze dne 10. dubna 2001;
2. rozhodnutí Nejvyššího soudu RF, sp. zn. 5-G01-35 ze dne 13. dubna 2001;
3. usnesením Nejvyššího soudu RF, sp. zn. 5-G01-142 ze dne 9. listopadu 2001;
4. usnesení Federálního arbitrážního soudu Dálnovýchodního okruhu, č. j. F03-A51/01-1/2425-a ze dne 4. prosince 2001;

5. rozhodnutí Ústavního soudu RF, sp. zn. 54-O ze dne 20. února 2002;
6. rozsudek Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 9772/01 ze dne 6. srpna 2002;
7. usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 2853/00 ze dne 14. ledna 2003;
8. usnesení Federálního arbitrážního soudu Volžsko-vjatské oblasti, č. j. A43-10716/02-27-10 ze dne 12. února 2003;
9. usnesení Federálního arbitrážního soudu Volžsko-vjatské oblasti, č. j. A43-13260/02-15-28 ze dne 24. dubna 2003;
10. usnesení Federálního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, č. j. A05-7905/01-515/23 ze dne 21. června 2003;
11. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. KG-A40/7725-03 ze dne 6. listopadu 2003;
12. usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 15359/03 ze dne 30. března 2004;
13. usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu sp. zn. KG-A40/11424-04 ze dne 23. prosince 2004;
14. usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 14548/04 ze dne 22. února 2005;
15. usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. A40/2138-06 ze dne 27. března 2006;
16. usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, č. j. A40-35907/02-8-421 ze dne 11. dubna 2006;

17. usnesení Federálního arbitrážního soudu Západosibiřského okruhu, č. j. F04-1614/2006 ze dne 20. dubna 2006;
18. usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. KG-A40/3981-06-1-2 ze dne 15. května 2006;
19. usnesení Federálního arbitrážního soudu Volžsko-vjatské oblasti, č. j. A82-10555/2005-2-2 ze dne 25. května 2006;
20. usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, sp. zn. A40/7038-05 ze dne 10. srpna 2006;
21. usnesení Federálního arbitrážního soudu Východo-sibiřského okruhu, č. j. A58-5134/06-F02-7285/06-S2 dne 22. ledna 2007;
22. usnesení Federálního arbitrážního soudu Centrálního okruhu v Kaluze, č. j. A23-3716/06G-19-305 ze dne 15. března 2007;
23. usnesení předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. A33-29391/2005 ze dne 3. dubna 2007;
24. usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 4223/07 ze dne 8. května 2007;
25. usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu č. j. KG-A40/4610-07 ze dne 4. června 2007;
26. usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. A-40/5368-07 ze dne 21. června 2007;
27. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. A05-1251/2007 ze dne 22. června 2007;
28. usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. A-

- 4047310/06-23-346 ze dne 29. června 2007;
29. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu č. j. A05-4274/2007 ze dne 25. července 2007;
30. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu č. j. KG-A40/7548-07 ze dne 27. srpna 2007;
31. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu č. j. A40-24091/07-13-229 ze dne 3. září 2007;
32. usnesení Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. A21-1267/2007 ze dne 12. září 2007;
33. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Dálnovýchodního okruhu, č. j. F03-A24/07-1/6043 ze dne 12. března 2008;
34. usnesení Federálního soudu Moskevského okruhu, č. j. KG-A40/6326-08 ze dne 24. září 2008;
35. usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. KG-A40/9254-08 ze dne 13. října 2008;
36. usnesení Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu , sp. zn. A21-8346/2007 ze dne 2. prosince 2008;
37. rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu RF, č. j. A40-31695/07-13-318 ze dne 20. ledna 2009;
38. usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, č. j. A40-23828/08-68-257 ze dne 18. května 2009;
39. rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu RF, č. j. A40-30560/08-25-257 ze dne 19. května 2009;

40. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. KG-A40/4951-09 ze dne 11. června 2009;
41. usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, č. j. A57-8082/2008-116 ze dne 22. září 2009;
42. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Západosibiřské oblasti, sp. zn. A81-4139/2009 ze dne 23. listopadu 2009;
43. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. KG-A40/14211-09 ze dne 18. ledna 2010;
44. rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. A54-3028/2008 ze dne 2. února 2010;
45. usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 13211/09 ze dne 2. února 2010;
46. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, č. j. KG-A40/617-10 ze dne 12. února 2010;
47. rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. VAS-838/10 ze dne 24. března 2010;
48. usnesení předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF sp. zn. 17095/09 ze dne 20. dubna 2010;
49. rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. VAS-4325/10 ze dne 29. dubna 2010;
50. usnesení Federálního arbitrážního soudu Dálnovýchodního okruhu, sp. zn. F03-1364/2010 ze dne 5. května 2010;

51. usnesení Ústavního soudu RF, č. j. 754-O-O ze dne 1. června 2010;
52. rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu, sp. zn. VAS-18170/09 ze dne 1. června 2010;
53. usnesení Federálního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. A75-2898/2010 ze dne 19. června 2010;
54. usnesení Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. A45-7709/2010 ze dne 7. července 2010;
55. usnesení Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. A75-2898/2010 ze dne 19. července 2010;
56. usnesení předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 12311/10 ze dne 12. dubna 2011;
57. usnesení Federálního arbitrážního soudu Rostovské oblasti, sp. zn. A53-769/2011 ze dne 18. dubna 2011;
58. usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 2861/11 ze dne 18. dubna 2011;
59. usnesení Ústavního soudu RF č. 10-P ze dne 26. května 2011;
60. rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. A73-12888/2009 ze dne 25. června 2011;
61. usnesení Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. A73-12888/2009 ze dne 25. července 2011;
62. usnesení Ústavního soudu RF, sp. zn. 1479-O-O ze dne 2. listopadu 2011;
63. usnesení předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 17043/11 ze dne

2. dubna 2012;
64. rozsudek Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. A56-25029/2011 ze dne 12. dubna 2012;
65. usnesení Federálního arbitrážního soudu Omské oblasti, sp. zn. A46-24895/2012 ze dne 2. prosince 2012;
66. usnesení předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF, sp. zn. 3364/13 ze dne 17. září 2013;
67. usnesení Federálního arbitrážního soudu města Moskvy, sp. zn. A40-68965/13 ze dne 10. října 2013;
68. usnesení Federálního arbitrážního soudu Krasnojarské oblasti, sp. zn. A32-21071/2013 ze dne 18. října 2013;
69. usnesení předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu RF sp. zn. 6892/13 ze dne 22. října 2013;
70. rozhodnutí Nejvyššího arbitrážního soudu RF, č. j. 11535/13 ze dne 29. listopadu 2013;
71. usnesení Federálního arbitrážního soudu Moskevského okruhu, sp. zn. A40-148581/12 ze dne 4. března 2015;
72. usnesení Federálního arbitrážního soudu Severo-západního okruhu v Sankt-Petěrburgu, sp. zn. F07-1516/2015 ze dne 23. dubna 2015;
73. rozhodnutí Federálního arbitrážního soudu Nižegorské oblasti, sp. zn. A43-19656/2015 ze dne 15. října 2015.

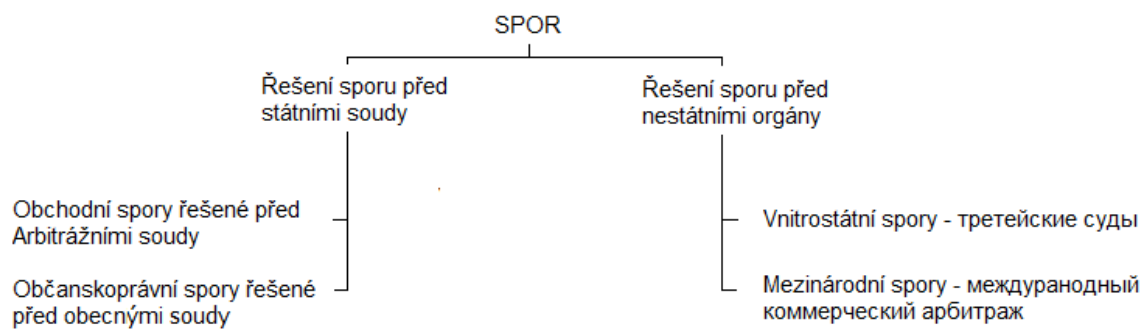
VI. Další zdroje

1. Bulletin Nejvyššího soudu Ruské federace č. 10/2000;
2. Stanovisko Ministerstva hospodářského rozvoje Ruské federace ze dne 27. května 2011;
3. Stanovisko Nejvyššího arbitrážního soudu Ruské federace č. 1831/12;
4. Stanovisko pléna Nejvyššího arbitrážního soudu Ruské federace č. 50 ze dne 18. července 2014;
5. Strategie rozvoje finančního trhu Ruské federace do roku 2020
6. Věstník Nejvyššího soudu Ruské federace č. 3/1999;
7. Věstník předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu Ruské federace č. 29;
8. Věstník předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu Ruské federace č. 96;
9. Věstník předsednictva Nejvyššího arbitrážního soudu Ruské federace č. 156;
10. Výklad pléna Nejvyššího arbitrážního soudu RF č. 55 ze dne 12. října 2006.

SEZNAM PŘÍLOH

1. Schéma postavení mezinárodního rozhodčího řízení v rámci právního řádu Ruské federace;

Příloha č. 1: Schéma postavení mezinárodního rozhodčího řízení v rámci právního řádu Ruské federace:

PŘÁVNÍ ÚPRAVA MIMOSOUDNÍCH ZPŮSOBŮ ŘEŠENÍ MEZINÁRODNÍCH OBCHODNÍCH SPORŮ V RUSKÉ FEDERACI

ABSTRAKT

Předmětem této disertační práce je analýza právní úpravy mimosoudních způsobů řešení mezinárodních obchodních sporů v Ruské federaci, a to jak z teoretického, tak z praktického hlediska. Práce se detailně zabývá mimosoudními způsoby řešení mezinárodních obchodních sporů upravenými v ruském právním řádu, tj. mezinárodním rozhodčím řízením a mediací v mezinárodních obchodních věcech, když se zabývá jejich postavením v právním systému, provázanosti s řízením soudním a řízením ve vnitrostátních sporech, jakož i rolí státních orgánů při průběhu řízení včetně zajištění uznání a výkonu rozhodnutí či mediační dohody. Analýze každého z uvedených alternativních způsobů řešení mezinárodních obchodních sporů je věnována zvláštní kapitola, které jsou nosnými částmi této disertační práce.

Jednotlivé kapitoly disertační práce (rozhodčí řízení a mediace v mezinárodních obchodních věcech) sestávají z podkapitol, věnovaným individuálním procesním institutům mezinárodního rozhodčího řízení a mediace v mezinárodních obchodních věcech. Zvláštní pozornost je dále věnována tématu podmínek a průběhu řízení o zrušení v Ruské federaci vydaného rozhodčího nálezu a dále podmínkám a procedurálním aspektům řízení o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů a mediačních dohod v Ruské federaci.

Předmětná disertační práce přináší komplexní teoretické i praktické poznatky o mimosoudních způsobech řešení mezinárodních obchodních sporů v Ruské federaci, a to s přihlédnutím k relevantní judikatuře vyšších ruských státních arbitrážních soudů. V neposlední řadě tato disertační práce poukazuje na eventuelní nejasnosti či nedostatky ruské právní úpravy a zjištěné poznatky porovnává s právní úpravou mezinárodního rozhodčího řízení a mediace v mezinárodních obchodních věcech v České republice, jakož se snaží v některých aspektech zaujmout právní pohled *de lege ferenda*.

KLÍČOVÁ SLOVA: Mezinárodní rozhodčí řízení, Mediace, Rusko

REGULATION OF ALTERNATIVE INTERNATIONAL COMMERCIAL DISPUTES RESOLUTION IN THE RUSSIAN FEDERATION

ABSTRACT

The object of this dissertation is an analysis of legal regulation of alternative international commercial disputes resolution in the Russian Federation, both from theoretical and practical perspectives. The work deals in detail with alternative international commercial disputes resolution regulated in the Russian legislation, i.e. with arbitration and mediation of international commercial disputes, analyzes their position within the Russian legal framework, interconnection with the judicial proceedings, legislation national dispute regulation, role of state organs within the proceedings including acknowledgement and enforcement of arbitration awards and mediation agreement.. Both of these ways are further analyzed in separate chapters that together form the core of this dissertation.

The respective main chapters (devoted to arbitration and mediation of international commercial disputes) are further divided into subchapters, in which are analyzed the individual procedural institutes of arbitration and mediation of international commercial disputes. Special attention is devoted to the grounds and the process of setting aside of a foreign arbitral award as well as with the grounds and the process of recognition and enforcement of a foreign arbitral award and a mediation agreement.

The dissertation brings complex both theoretical and practical knowledge of alternative international commercial disputes resolution in the Russian Federation and taking into account case law of the Russian higher state commercial courts. Lastly, this dissertation also points out to the possible ambiguities or defects of the Russian legislation and differences from the Czech legal regulation and aspires in certain aspect to take a view *de lege ferenda*.

KEY WORDS: International commercial arbitration, Mediation, Russia

This document was created with the Win2PDF "print to PDF" printer available at <http://www.win2pdf.com>

This version of Win2PDF 10 is for evaluation and non-commercial use only.

This page will not be added after purchasing Win2PDF.

<http://www.win2pdf.com/purchase/>